jurgen thorwald

CRIMĂ ȘI ȘTIINȚĂ

DORIS

LEI 76 + 2 = 73

ISBN 973-9026-05-2

JURGEN THORWALD

CRIMĂ ŞI ŞTIINŢĂ

traducere din engleză
de Al. Pascu și Gh. Scripcaru

Editura „DORIS"
1991

PREFAȚĂ

Încă din cele mai vechi timpuri, cuplul dintre medicină și drept a structurat o specialitate independentă, la limita dintre cele două preocupări, o specialitate a adevărului prin excelență, și anume, medicina legală. Era aceasta o confirmare a evoluției procesului judiciar către probe științifice cu aptitudinea de a evita incertitudinea și aleatorul pentru a se ajunge astăzi la o adevărată epistemologie medico-legală, preocupare de graniță care utilizează atît metodele științifice cît și logica demonstrației, în scopul stabilirii adevărului. S-a spus, pe bună dreptate, că nu există justiție în afara adevărului iar adevărul este totdeauna științific. Acest fapt este confirmat întru totul de evoluția actuală a probațiunii judiciare. Progresul medicinei legale, realizat grație progresului legislativ și nevoilor probației judiciare științifice a dus la îmbogățirea tehnicilor de lucru și la formarea unei adevărate personalități medicale cu trăsături de sobrietate, rigoare, autoritate și onestitate, confirmînd întru totul epoca științifică de probațiune pe care o străbate justiția. De la cercetări efectuate în laboratoare improvizate și de la disecții făcute în condiții total improprii, s-a ajuns astăzi la constituirea de laboratoare ultradotate în care, computerul și electronica, își aduc un aport nemijlocit. Tematica ultimului Congres al Asociației Internaționale de Științe Judiciare (Forensic Sciences) prin problematica sa, confirmă cele de mai sus : în două plenare se vor dezbate rolul expertului și evidențelor științifice în justiție iar în trei simpozioane, se vor aborda probleme ca investigarea infracțiunilor contra vieții, rolul echipei multidisciplinare și al tehnologiei în formularea opiniilor expertale. Cele 22 secțiuni ale Congresului au analizat probleme ca valoarea și limitele probelor științifice în domeniul investigării crimei prin cercetarea sîngelui și altor fluide, probleme de clinică medico-legală, de odontologie și patologie medico-legală, probleme privind accidentele de trafic etc. Reunirea constantă a unor specialiști și oameni de știință din peste 80 țări, începînd din anul 1957 (Gant), 1960 (New York), 1963 (Londra), 1966 (Copenhaga), 1969 (Toronto), 1972 (Edinburgh), 1975 (Zurich), 1978 (Wichita), 1981 (Bergen),

1984 (Oxford) și Congresul din 1987 de la Vancouver, confirmă nevoia extinderii și a precizării caracterului științific al probelor, a valorii lor în soluționarea cazurilor judiciare.

Prin conținutul său specific (de apărare a valorilor social-juridice), prin metodologii specifice de lucru (condensate într-o autentică criteriologie) ca și prin climatul etic de desfășurare (al interpretării faptelor medico-biologice în raport de principiile dreptului) medicina legală se impune astăzi ca o specialitate independentă care, grație unui domeniu propriu de lucru, unor paradigme și metodologii specifice cu aptitudinea de a efectua inferențe utile, oferind viziuni integrative ce dau acoperire faptică teoriilor elaborate, se constituie ca o adevărată știință cu un coeficient maxim de autenticitate științifică față de alte preocupări medicale.

Unui atare efort științific din ultimul secol îi răspund din plin lucrările lui J. Thorwald care structurează, ca într-o adevărată enciclopedie de istoriografie medico-legală, aportul dactiloscopiei, necropsiei, toxicologiei, balisticii, serologiei sau fizicii nucleare în lupta cu delincvența. În prima parte a acestor lucrări („Un secol de luptă cu delincvența" publicată de Ed. Junimea) se invederează competența multidisciplinară a autorului în prezentarea evoluției probelor științifice ocazionate de o cazuistică internațională reprezentativă, îndeosebi sub aspect medico-legal și istoriografic, dar și literar. Cazuri dramatice, în care la baza rezolvării judiciare și, deci, a afirmării dreptului, a stat știința, au ca personaje principale pe slujitorii ideii de dreptate (juriști, medici, oameni de știință), iar ca procedee de lucru, metodele științifice cu aptitudinea de a oferi opinii peremptorii atît de ordin judiciar cît și de opinie publică. Cu pregnanță se scoate în evidență puterea științei în lupta cu viciul sau ignoranța și, implicit, mijloacele de prevenire a unor acte infracționale, dar nu lipsit de interes, spunem noi, și aportul acestei munci la descoperirea corpului uman, cîteodată efectuată în condiții total improprii și riscante, descoperire pe care, ca valoare, cineva o compara cu descoperirea cosmosului. Într-adevăr, necropsia medico-legală a contribuit la înlăturarea a multiple erori din descrierea corpului uman, dacă n-ar fi să amintim decît pe cele peste 200 pe care le susținea Galenus, „prințul medicinei dar și dictatorul ei", erori înlăturate într-o perioadă a interdicției autopsiei, grație disecării corpului celor victimă a unor violențe cu semnificație judiciară, dacă nu ar fi să invocăm decît activitatea lui Andreas Vesalius sau Mondino de Luzzi la școlile din Padua ori Bologna ca și în alte centre și școli medicale. De altfel, multitudinea eponimelor din acest domeniu constituie un exemplu de corectare permanentă a unor atari erori, pasiunea cercetării științifice determinînd pe unii medici a recurge la experiențe pe propriul lor corp (aici trebuie să amintim și pe N. Minovici) sau pentru îndrăzneala întreprinderii unor astfel de cercetări riscînd ori plătind cu viața rezultatele lor (Vesalius, Servet, Denis).

Lucrările lui J. Thorwald conving asupra două mari aspecte : — mai întîi, că nu există crimă perfectă ci imperfecte sînt

mijloacele cu care știința investighează un atare fenomen, de unde constatarea că o crimă pretins perfectă este în realitate o crimă neelucidată științific și că mesajul investigării certe a unei infracțiuni constituie o eficace modalitate de prevenire a acestora. — În al doilea rînd, că prin caracterul public al progresului judiciar și al dezbaterilor judiciare, caracterul științific al probelor și puterea lor se află mereu în atenția opiniei publice, fapt din care decurge prestigiul lor indubitabil. Capitolele primei lucrări a lui J. Thorwald traduse de Ed. Junimea (de altfel, lucrări traduse în toate țările) și anume, *Aventura identificării*, *Morții vorbesc* sau *Pietre de hotar în dezvoltarea medicinei legale ori a toxicologiei medico-legale* etc., scot cu prisosință în evidență necesitatea mariajului dintre competența desăvîrșită și conștiinciozitatea expertului, dintre conștiința limitelor proprii și profesiunea de credință asupra erorilor posibile, parametri de lucru ce contribuie în mare măsură la finalizarea actului justițiar. Pornind de la cazuri reale, nelipsind misterul și aportul fanteziei autorului, cazuistica inclusă în capitolele menționate convinge în mod peremptoriu despre rolul rațiunii și logicii științifice în detectarea și rezolvarea lor, cazuri de la care a plecat și s-a conturat, de altfel, o anumită literatură inițiată de E. Poe și C. Doyle, dacă nu ar fi să amintim decît experiența miraculoasă a unor François Vidocq sau Allan Pinkerton, ca și investigatorilor privați în conturarea unei astfel de literaturi. Nu numai în acest gen de literatură dar mai ales în sălile tribunalelor, dramele desfășurate deveneau adevărate tribune de luptă științifică în care, nu atît macabrul cazurilor frapa, cît grija permanentă pentru afirmarea dreptății. În final, atari cazuri au irupt într-un triumf senzațional al științei și au creat convingerea despre puterea ei în redarea liniștii atît de necesare conviețuirii comunitare.

În lucrarea pe care o traducem și prezentăm specialiștilor și publicului, *Crimă și știință*, J. Thorwald se servește și de această dată de o cazuistică bine selecționată pentru a demonstra puterea științei în finalizarea ideii de dreptate. Cazuri reprezentative selecționate nu *tale quale* sau datorită fabulosului lor, ci pentru valoarea probatului științifice și a beneficiului justițiar și în care proba științifică s-a impus cu autoritate și a deschis căi procesuale noi de ameliorare a cercetării la toate nivelele (criminalistic, judiciar, tehnic, medical, etc.), conving despre faptul că atunci cînd pasiunea cercetării științifice se cuplează cu acuratețea investigării ineditului judiciar, se creează șanse maxime de rezolvare veridică și deci echitabilă a oricăror spețe judiciare.

În prima parte a lucrării (identificarea prin intermediul sîngelui), autorul scoate în evidență aportul unor savanți și cercetători precum Landsteiner, Wiener, Lattes, sau Holtzer în rezolvarea unor cazuri dificile, dramatice dar reprezentative, așa cum ar fi cazurile cunoscute prin numele unora din autorii lor (cazul Helmuth, Daube, Pamela Coventry, Walter Dinivan etc.) și în care cercetarea grupelor sanguine, serice sau enzimatice, a constituit cheia dezlegării oricărui pretins mister.

În partea a II-a a lucrării, autorul prezintă, de aceeași manieră, valoarea altor cercetări științifice privind firele de păr, fibrele textile sau aplicarea energiei atomice în criminologie prin activarea cu neutroni, în rezolvarea altor cazuri dificile cum ar fi cele a lui Vera Page, Maria Flosky sau Edward Coolidge.

Prezentarea cazurilor și, pe marginea lor, a valorii probelor, constituie un exemplu de aplicare a metodelor și logicii științifice în orice afirmație procesuală, printre care cerința principală de desfășurare a expertizelor medico-legale ca adevărate protocoale de cercetare științifică din care trebuie să decurgă aptitudinea concluziilor științifice, aptitudinea constructelor medico-legale de a stabili corespondența fidelă cu realitatea faptelor petrecute. Desfășurarea actului științific în justiție, pe marginea cazurilor prezentate, creează în plus convingerea despre adevărul cartezian după care metoda devine esența cunoașterii științifice, sub acest aspect, o multitudine de metode impunîndu-se astăzi cu acuratețe științifică în soluționarea spețelor judiciare, dacă nu ar fi să amintim decît valoarea *identikit*-ului, hologramei, sonogramei, imunoelectroforezei, fotocolorimetriei, laserului, spectroscopiei în ultraviolet, sau infraroșu, computerului etc. Cartea transferă convingeri și sentimente tonice, ori de cîte ori de la adevărul științific se ajunge la adevărul nomotetic și praxiologic al deciziilor și profilaxiei judiciare. Atari sentimente întăresc viziunea și efortul omului de știință în perfecționarea mijloacelor științifice de explorare a unei lumi imperfecte, așa cum este lumea delincvenței, de excludere a eșecurilor sau erorilor, adevărat mesaj antinomic al nevoii ca „știința să depună tot curajul atunci cînd răul evocă toată îndrăzneala".

Pe lîngă valoarea documentară, sub aspect axiologic, cartea prezintă și un profund mesaj umanist, de întărire a convingerii publice despre puterea științei în lupta cu delincvența și de instaurare a unor relații autentice între oameni. Într-o astfel de viziune apare impropriu a vorbi despre o influență dăunătoare a acestui gen de literatură științifică de graniță. În alte țări, printre care și în USA, la sugestia lui Roosevelt, o comisie senatorială arăta că, dimpotrivă, o atare literatură contribuie la suprimarea cauzelor și, prin intermediul suprimării cauzelor, conform unui vechi dicton latin, se vor suprima și efectele. Prin creșterea nivelului de competență al justiției în lupta cu o delincvență remanentă, care, în condițiile noastre de lucru, se asanează progresiv prin efectul benefic al progresului economico-social, cartea poate contribui util la acest proces legic. Într-adevăr, cartea relevă slujitorilor dreptului necesitatea solicitării și interpretării corecte a datelor științifice, dar, în același timp, întărește și conștiința publică în ceea ce privește rolul științei în susținerea și respectarea valorilor sociale și juridice. Din carte se degajă stenice aspirații sanogenetice și socio-culturale, în măsură a da viață valorilor de mediere interumană prin intermediul dreptății și științei, grație efortului peren de căutare a adevărului, oricît de tenebros ar părea el, iar prin intermediul echității și justiției de mediere a culturii și moralei sociale.

În ce ne privește, prin lucrările sale, Jürgen Thorwald susține viguros dimensiunile medicinei legale ce decurg din respectul absolut pentru om, dimensiuni de natură ontologică (de stabilire a adevărului), antropologică (de umanizare a legilor biologice și a destinului omului), euristică (de ameliorare a comportamentului uman), axiologică (de creștere a calității vieții prin realizarea esenței de puritate spirituală a omului), judiciară (de susținere a ideii de dreptate) și culturală (de luptă cu partea brutală a naturii ce mai perturbă relațiile interumane), în esență, de ascensiune permanentă către bine, adevăr și frumos.

GH. SCRIPCARU, AL. PASCU

Cap. I. LA LIMITELE DETECTIBILULUI — SEROLOGIA MEDICO-LEGALĂ —

— 1 —

Misterioasa moarte a fetiței de nouă ani, Lucie Berlin, investigațiile efectuate pentru aflarea autorului crimei au format, fără îndoială, ceea ce s-a numit „crima anului 1904", cel puțin pentru capitala imperiului german.

În dimineața de 11 iunie a acelui an, ceața încă nu se ridicase de pe rîul Spree ale cărui meandre intretaie Berlinul, cînd barcagiul Teske și ajutorul său Barthold s-au urcat în mica lor ambarcațiune pentru a traversa rîul între podul Alsen și cel de la Weidendamm lîngă gara Friedrich Strasse. Slujba lui Teske era de a curăța această porțiune a rîului de gunoaiele aruncate sau căzute care pluteau pe apă și care ar fi putut strica imaginea proaspetei metropole. Spre ora opt, în timp ce se apropia de malul pe care trona Reichstagul, Teske observă un pachet cam curios ce sălta pe apă prins de odgonul ce ancora un remorcher. Lopătă spre ciudata apariție și observă pe apă o bucată de hîrtie de ambalaj pătată de sînge care învelea un obiect ce tresălta pe undele ușoare.

Amintindu-și de nenumăratii copii nou născuți pe care îi pescuise în apa Spree-ului de mai bine de zece ani, Teske îi spuse ajutorului său: „Cred că o altă femeie și-a aruncat în apă copilul nedorit". Munca pe care o făcea de atîția ani îl însprise. Dar cînd luă pachetul la bord cu plasa sa și dădu la o parte hîrtia, încremeni de oroare. Hîrtia acoperise trunchiul fără cap și membre al unei fetițe de zece-unsprezece ani ai cărei sîni abia înmuguriseră. Ceea ce fusese cîndva o fetiță era acum acoperită de o fustiță sport și un furouaș de lînă. Partea de sus a corpului era goală.

Teske şi ajutorul său vislirã spre cel mai apropiat ponton, de cealaltă parte a rîului, la Schiff-Bauerdamm şi Barthold fugi la Biroul 5 de poliţie. De aici a fost trimisă o telegramă urgentă printr-un fir special la statul major al poliţiei, în Alexanderplatz — marea clădire de cărămidă roşie unde, încă din 1885, se afla poliţia criminală a Berlinului —, aşa cum era denumită instituţia ce încerca să preia alura unui Scotland Yard german. Deocamdată, Berlinul nu dispunea de acele comisii de criminalistică, formate din specialişti, care şi-au cîştigat mai tîrziu reputaţia de „detectivi ai capitalei". Predomina încă opinia că oficialii însărcinaţi cu cercetările în cazul crimelor trebuiau împărţiţi o parte pentru tilhării şi omoruri şi o altă parte pentru crime cu cauzalitate sexuală. Cu toate acestea, zi şi noapte, la Alexanderplatz, doi inspectori puteau fi oricînd la îndemînă. Treaba lor era să ajungă cît se putea de repede la locul faptei, însoţiţi de specialişti şi de un expert în medicină legală.

Astfel, trecură doar douăzeci de minute pînă cînd mai multe trăsuri ajunseră pe malul Spree-ului unde Teske şi Barthold îşi ancoraseră barca. Inspectorii Wannowski şi Wehn săriră din trăsuri, urmaţi de doctorul Schulz, şeful poliţiei Von Bonries, consilierul Dieterici şi ajutorul de procuror districtual, dr. Lindenau. Exista şi un motiv pentru prezenţa atîtor şefi. Cu doar cîteva zile mai înainte, cadavrul unei femei fusese găsit într-un canal în apropiere de Charlottenburg, poliţia neavînd încă nici cea mai vagă idee asupra identităţii acesteia. Şi asupra poliţiei era atrasă astfel atenţia unui public stîrnit, întreţinut de o presă viguroasă.

După o examinare preliminară a trunchiului, dr. Schulz declară că fetiţa era victima unei crime deosebit de brutale, de natură sexuală. Ţinînd seama de reacţia violentă a publicului cînd în astfel de crime erau implicaţi copii, şeful poliţiei ordonă oamenilor să i se rezolve cazul „cu orice preţ", cît se poate de repede.

Din vara lui 1904, detectivii berlinezi încercau cu greu să-şi facă un nume în acea ştiinţă a criminalisticii moderne care începuse să se facă auzită la Paris, cu mai bine de 25 ani în urmă. Acolo, Alphonse Bertillon de la

Siguranța franceză perfecționa prima sa metodă sigură de identificare a delincvenților. Aceasta se baza pe faptul că toate ființele umane diferă una de alta prin măsurătorile diferitelor părți ale corpului și că suma acestor măsurători produce o formulă caracteristică pentru fiecare individ. Bertillonajul pusese astfel capăt vechiului vicleșug al delincvenților de a se ascunde sub nume, îmbrăcăminte sau coafuri diferite, aducînd astfel primele raze de gîndire științifică în domeniul criminalisticii secolului trecut. Între timp, metodele de măsurare ale lui Bertillon fuseseră depășite de descoperirea amprentelor digitale. În 1901, Scotland Yard-ul stabilea prima listă de înregistrări de amprente din Europa și Bertillon ducea o bătălie dinainte pierdută pentru menținerea sistemului său. Cu toate acestea, opera lui Bertillon a marcat introducerea în criminalistică a unei noi metode, care nu mai depindea de interogarea martorilor și intuirea de către detectivi experimentați a vicleșugurilor delincvenților. Criminalistica punea acum un accent puternic pe probele științifice obiective. Fotografia devenise o armă importantă în arsenalul detectiv și era deja folosită pe larg pentru conservarea aparenței și eventualelor „chei" de la locul faptei. Din combinarea dreptului și a medicinei apăruse o nouă disciplină, cea a medicinei legale, și forțele polițienești europene solicitau noul domeniu din ce în ce mai insistent. Medicina legală, în colaborare cu chimia, era angajată în studiul urmelor de otrăvuri, spermă și alte substanțe de pe corpul victimelor sau de la locul crimelor. Natural, „cheile" pe care le abordau cel mai frecvent medicii legiști erau petele de sînge care păreau tuturor semnele cele mai evidente de crimă.

Încă din 1896, poliția berlineză își menținuse un serviciu de identificare, un repertoar de măsurători Bertillon, un registru de persoane dispărute și unul de crime. Toate acestea se aflau în arhivele din Alexanderplatz. Datorită noului registru, nici zece minute nu trecuseră de cînd șeful poliției Von Bonries dăduse ordinul ca această crimă să fie rezolvată „cu orice preț", cînd un funcționar raportă că o fetiță de 9 ani dispăruse de acasă, undeva în partea de nord a Berlinului, încă de joi, 9 iunie. Descrierea corespundea cu trunchiul și îm-

brăcămintea cadavrului din Spree. Copila era Lucie Berlin, fiica mezină a unui manufacturier de ţigări, Friedrich Berlin care locuia în Ackerstrasse la numărul 130, o clădire mare cu apartamente. A fost trimis imediat un poliţist de la comisariatul local pentru a-l aduce pe tatăl fetiţei dispărute la locul în care fusese descoperit cadavrul. Von Bonries, preocupat de reputaţia sa în faţa publicului, aştepta liniştit, pe malul Spree-ului, timp în care se strînsese deja un număr mare de curioşi. Sosi şi Friedrich Berlin — un bărbat de aproape 50 ani, cu faţa palidă, în halat de lucru şi papuci de casă — şi poliţiştii îi făcură drum prin ceata de curioşi. Friedrich Berlin îşi recunoscu fiica după o cicatrice de pe piept, mai apucă să strige „O, Lucie" şi căzu leşinat la pămînt. Reporterul care a descris această scenă în ziarul de a doua zi nu a exagerat pentru efectul de senzaţie. Von Bonries îl trimise acasă pe tatăl fetei în propria sa trăsură, fiind sigur că astfel de gesturi sînt pe gustul presei şi al publicului. Dictă apoi prompt o proclamaţie care urma să fie publicată de toate ziarele şi afişată pe toate străzile din Berlin :

„*UN PREMIU DE 1000 DE MĂRCI !* Astăzi la 7,45, a fost găsit cadavrul Luciei Berlin, în apele rîului Spree, în dreptul clădirii cu numărul 26 din Schiffbanerdaum. Capul, braţele şi picioarele au fost separate de trup cu un obiect ascuţit. Fata a fost văzută ultima oară jucîndu-se în curtea casei sale pe Ackerstrasse, 130, de la prînz, pînă în jurul orei unu, dispărînd după această oră. Era înaltă pentru vîrsta ei şi purta o rochie de lînă de culoare maro, o jachetă neagră, ciorapi albi, pantofi cu nasturi. Avea un medalion de aur în jurul gîtului legat cu o panglică de culoare violet. Fetiţa a fost victima unui atac indecent. Persoanele care pot oferi informaţii cu privire la existenţa fetiţei în zilele de 9, 10 sau 11 iunie sau care au întîlnit-o, sînt rugate să comunice cu statul major al poliţiei din Alexanderplatz sau cu oricare alt comisariat.

Berlin, 11 iunie, 1904

Şeful Poliţiei,
Von Bonries

Şeful poliţiei i-a numit pe inspectorii Wannowski şi Wehn la conducerea comisiei de cercetări şi Comisariatul 59 drept centru al cercetărilor locale. Wannowski era un om liniştit, taciturn şi migălos. Spre deosebire de el, Wehn era vioi, predispus spre gestică şi pantomimă, plin de imaginaţie şi entuziast. Nici unul dintre ei nu avea nici cea mai vagă idee, în timp ce preluau ancheta, că preluau un caz destinat să atragă atenţia Berlinului asupra detectării ştiinţifice şi, mai mult, asupra celei mai evidente şi spectaculoase faze a anchetei : petele de sînge şi posibilitatea de a le analiza, posibilitate creată de medici, chimişti şi criminalişti în anul de graţie 1904.

Wannowski şi Wehn au preluat cazul pe la orele nouă dimineaţa. Prima lor acţiune a fost aceea de a instrui pe detectivi şi patrulele Berlinului, care aveau constant în vedere pe cei ce atentau la bunele moravuri, să se concentreze în zona străzii Ackerstrasse. Patrulele urmau să caute orice bărbat suspect care ar fi fost văzut joia după masă sau mai tîrziu însoţit de o fetiţă de 9 ani. Între timp, în Alexanderplatz şi la Comisariatul 59, detectivii stăteau de pază pentru a primi eventuale mărturii care erau de aşteptat după afişarea proclamaţiei emise de şeful poliţiei. Erau de aşteptat şi mărturii false sau inutile, dar aşa se întîmpla întotdeauna cînd era vorba de ceva important.

Cei doi detectivi ieşiră apoi în Ackerstrasse, o stradă aliniată, de-o parte şi de cealaltă, cu nesfîrşite case cu apartamente de închiriat, cenuşii şi murdare. Din urmă ei fură ajunşi de un mesager de la morgă, aducînd primele rezultate ale autopsiei. În acel timp Berlinul încă nu avea un institut de medicină legală, ca acela din Paris. Nu exista decît o „Academie de instrucţie în domeniul sănătăţii publice", care-şi avea sediul chiar la morgă. Dar directorul acesteia, profesorul de 46 ani, Fritz Strassmann arăta o mare încredere în cooperarea medico-criminalistică promovată, pe vremea aceea, la Paris şi Lyon. Ajutat de asistentul său, dr. Schultz, Strassmann efectuă el însuşi autopsia Luciei Berlin. În scurtul său raport el arătă că, după toate probabilităţile, fetiţa fusese strangulată. Vaginul ei fusese rupt de degete puternice.

Părea sigur că rănile fuseseră făcute cînd aceasta era aproape moartă din cauza strangulării și cînd activitatea inimii încetase. Îndepărtarea capului și a membrelor fusese făcută de cineva lipsit de pricepere în anatomie. Moartea survenise probabil la o oră după ultima ei masă care constase în „friptură de porc, cartofi și salată de castraveți".

Blocul cu apartamente din Ackerstrasse era o structură cenușie de 4 etaje în care locuiau aproape 100 de familii în apartamente cu tavane foarte joase. Un gang cu o poartă arcuită făcea trecerea spre curtea interioară și de aici, pe niște scări de lemn, ducea la o sumedenie de coridoare înguste și W.C.-uri între diferite etaje, de unde se vedeau ușile înnegrite de vreme. Detectivii Ball și Ogatzek, care îi însoțeau pe Wehn și Wannowski, se simțeau ca la ei acasă în acest sector mizer al orașului. Ei îi cunoșteau bine pe locatari și pe femeile lor, pe pensionari și pe meșteșugarii care locuiau în această mare de case, străzi întortocheate și crîșme prin care mișunau prostituate și proxeneți, hoți de buzunare și pungași ce roiau noaptea prin Berlin. Între timp, ziarul *Berliner Morgenpost* lansase anunțurile, așa încît știrea despre crimă ajunsese în toate colțurile orașului. Bărbați, femei și copii, șomeri sau pierde-vară, se îmbulziseră în jurul numărului 130 de pe Ackerstrasse. Poliția de la comisariatul local de-abia izbutise să scape un cizmar pe nume Petereit dintr-o grindină de pietre și ciomege Cineva îl strigase cu infamantul nume de „pervertitor de copii" și ceata de băieți sărise prompt să se răzbune.

În bucătăria înghesuită a familiei Berlin, situată la primul etaj al aripei drepte, Wannowski îi găsi adunați pe toți ; tatăl, mama — o femeie uzată, de vreo 50 de ani —, fratele mai mare, de 19 ani, și un alt frate, Hugo, care lucra în calitate de comisionar la o firmă din apropiere. Alinînd cu răbdare durerea femeii și momentele de mînie ale bărbatului, Wannowski află că toți membrii familiei cunoșteau dispariția Luciei. Copila venise în ziua de 9 iunie acasă de la școală, se jucase în curte un timp și cumpărase bomboane de cîteva parale de la magazinul „La Frank". După ce se întorsese acasă, Lucie își așteptase tatăl care obișnuia să vină acasă pe la 12 și

un sfert pentru prînz. Mîncaseră bine, cotlete de porc, cartofi şi salată de castraveţi, după care Friedrich Berlin plecase din nou la lucru, la fabrica de ţigări. Puţin înainte de ora unu fata îi ceruse cheile de la toaletă, care era la jumătatea scărilor, la cîteva trepte de uşa lor. După 20 de minute veni şi Hugo pentru prînz. El nu o mai găsi pe Lucie iar toaleta era încuiată. Coborîse în curte unde ascultase o serie de poveşti contradictorii de la cîteva femei care se întîmplară pe acolo şi plecase să-şi caute sora pînă seara tîrziu, mergînd pe la diverse cunoştinţe şi întrebînd dacă fata nu trecuse pe la ei. În sfîrşit seara, Friedrich Berlin se întorsese de la slujbă şi familia hotărî să cheme poliţia.

Wannowski dori să ştie dacă Lucie fusese un copil încrezător. Nici pomeneală ! Cine putea fi încrezător cu asemenea vecini ? Perverşii sexuali umblau pe străzi, ademenind copiii cu bomboane şi bani. Cu două zile înainte de dispariţia Luciei, o fetiţă din celălalt capăt al clădirii venise acasă plîngînd, cu hăinuţele ferfeniţă şi strîngînd în pumn cîteva monede ce-i fuseseră date ca răsplată. Ei întotdeauna o avertizaseră pe Lucie „Nu te du nicăieri cu oameni pe care nu-i cunoşti" !

În timp ce Wannowski se întreţinea cu familia, Wehn cercetă apartamentul. Dacă Lucie fusese răpită sau de plecase de bună voie pe stradă şi fusese luată de acolo, cineva, fie copila, fie criminalul sau amîndoi, trebuiseră să treacă prin arcada de la intrarea în clădire, în jurul orei unu. Superintendentul Mobius spuse că, la prînz, un flaşnetar cîntase un timp în curte şi, aşa cum se întîmplă de obicei, multă lume îl înconjurase sau ieşise la ferestre să-l audă. Inspectorul Wehn ceru tuturor locatarilor, care credeau că au ceva de spus, să meargă în încăperea superintendentului, unde Ball şi Ogotzek le puneau întrebări.

Spre seară, cei doi inspectori examinară surprinzătoarea masă de date strînse în comisariatul 59 şi în Alexanderplatz şi găsiră cîteva care ar fi putut fi de folos.

Un exemplu era croitorul Gusta Rese, care obişnuia să lucreze în dreptul ferestrei apartamentului său, situat de partea opusă a curţii. El spuse că observase un bărbat „între 30 şi 40 de ani" ieşind pe poartă, ţinînd de mînă

o fetiță, în jurul orei unu. Ei o luaseră spre Humboldthain, un mare parc din apropiere. Bărbatul îi atrăsese atenția pentru că „fundul pantalonilor săi era foarte mare și nu i se potriveau deloc".

Un lemnar pe nume Gryczykowski, care locuia la 131, spuse că, la ora unu, văzuse doi bărbați necunoscuți la intrarea în clădirea unde locuia familia Berlin. Mai tîrziu, unul dintre ei spusese ceva unui copil. O doamnă Rehrcorn și fiica ei, tot din Ackerstrasse, observase și ea doi bărbați și o fetiță care ducea sub braț un pachet de hîrtie. Unul dintre bărbați plecase și celălalt o luase pe fată spre parcul Humboldthain. Acesta din urmă purta o pălărie de pai și o haină neagră care nu i se potriveau. A mai fost o fată, Greta Schreiber, care spuse că nimeni nu voia să o creadă pentru că nimeni nu voia să o vorbească de rău pe Lucie în fața mamei ei, dar Lucie nu fusese la toaletă deloc. Ea fugise pe scări și trecuse pe lîngă ea, Greta, prin curte, ieșind în stradă. În sfîrșit, o fată de 12 ani, Adametz relata despre un tînăr bărbos care a vorbit cu Lucie puțin înainte de ora 12. Ea îl descrise ca purtînd pantaloni cu „fundul căzut" și o pălărie de pai. El îi arătase fetiței o sticlă mare, verde. Cînd ea a fugit, bărbatul a rămas în fața magazinului „La Frank" pe ușa căruia intrase Lucie Berlin.

Wannowski era suficient de experimentat pentru a-și da seama de natura nesigură a mărturiei copiilor. Dar repetarea curioasă a unor amănunte ca „pantaloni nepotriviți, pălărie de pai, barbă, oferte și parcul" păreau destul de semnificative. Fusese Lucie mai puțin precaută decît credea mama ei? Fusese oare tentată de promisiunile unui străin atunci cînd cumpărase bomboane puțin înainte de prînz? Ceruse cheile de la toaletă doar ca pretext pentru a putea ieși din apartament? Suspiciunile lui Wannowski fură întărite de afirmațiile unui căruțaș pe nume Krüger. Acesta spusese că el „putea să jure" că pe 9 iunie, la amiază, văzuse un bărbat mergînd de mînă cu o fetiță spre parcul Humbold(thain), avînd o ușoară schiopătare la un picior".

La ora cinci în acea după-amiază, detectivii de la „morală" au chestionat pe toți „strădarii" cunoscuți de

pe Ackerstrasse. La ora 6, detectivii Siegel și Blume băteau la o ușă la numai cîțiva metri de apartamentul lui Berlin. Aceasta era adresa Johannei Liebetruth, o femeie de moravuri ușoare, înregistrată, cunoscută de mulți ani, care tocmai fusese eliberată, chiar în acea dimineață, de la închisoarea Berminstrasse, cam în momentul în care era găsit corpul Luciei în apele rîului Spree. Ea fusese deținută cîteva săptămîni pentru „insulte aduse unui client". Johanna Liebetruth, era o femeie solidă, înaltă, de 32 ani, cu nasul turtit. Ea îi salută pe polițiști cu plictiseala unei puștcăriașe recente.

La masa din bucătărioara ei, stătea un bărbat solid în jur de 40 ani cu părul blond închis și cu mustață. În timp ce mînca, un cîine se ghemui la picioarele sale. Din rutină, Siegel îi ceru să se legitimeze. Era Theodor Berger, un negustor de haine vechi care locuia la nr. 70 pe Bergstrasse. Johanna le explică faptul că Berger îi era un vechi prieten, care venise să-i sărbătorească eliberarea din închisoare. Într-un acces de sentimentalism, ea adăugă că el dorise să o ia de nevastă de vreo optsprezece ori și că, în cîteva zile, aveau de gînd să facă nunta. Siegel era obișnuit cu dorința prostituatelor „sale" de a-și cîștiga respectabilitatea prin mariaj și nu arăta un interes deosebit față de acest anunț solemn. Totuși, anunțul avu un oarecare efect asupra lui fiindcă nu-l considera pe Berger — care continua să mănînce liniștit — ca pe un posibil proxenet. În acel moment avea cu totul altceva în minte, așa că o întrebă pe Johanna dacă întîmplător cunoaște vreo persoană care să se potrivească descrierii pe care o deținea de la Wannowski.

Cînd își dădu seama că pe detectivi nu-i interesa persoana ei, ci cea a Luciei Berlin, femeia deveni și mai sentimentală și guroșă. Lăcrimînd, ea le spuse că o cunoscuse pe „biata copilă" foarte bine. Lucie obișnuia să o numească „mătușă" și adesea îi făcea unele cumpărături. După părerea ei singurul care ar fi putut-o omorî era Otto Lenz, proxenetul altei prostituate, Emma Seiler, care locuia la demisolul aceleiași clădiri. Emma tocmai „îi dăduse papucii" acum cîteva zile, pentru că îl surprinsese făcînd avansuri unor fetițe sub zece ani. Tipul șchiopăta de un picior, spuse ea, purta pantaloni mai

mari decît numărul lui şi pălărie de pai şi se jucase adesea cu Lucie Berlin. De fapt, el o lua adesea pe genunchi sau o punea să danseze, privind-o „într-un mod cam curios".

Siegel încercă o uşoară jenă. I se părea totul puţin prea simplu. Totuşi, coborî la demisol şi bătu la uşa Emmei Seiler, care tocmai îşi încheia corsetul pentru rondul pe străzi. Ea continuă să se îmbrace în prezenţa lui Siegel, îl înjură pe Lenz, numindu-l „nenorocit pervertitor de fetiţe" şi confirmă tot ce spusese Johanna. Graba cu care se oferi să-i dea o listă cu locurile unde putea fi găsit Lenz îl puse din nou pe Siegel în gardă. Dar, întrucît nu-şi putea justifica acest sentiment, trecu informaţia lui Wannowski fără nici un comentariu.

După 24 ore, duminică după-amiază, Lenz a fost ridicat dintr-o cîrciumă cunoscută sub numele de Beciul Boullion. Îşi răsese barba şi-şi ascunsese pălăria de pai într-un ziar, cu intenţia de a o arunca. Deşi era un bărbat puternic, cu umeri largi, tremura de frică atunci cînd l-a arestat poliţia. Admise că o cunoscuse pe Lucie Berlin şi nu negă că o admirase dansînd sau că o ţinuse pe genunchi. Dar să o ucidă ? Jură că nu făcuse nimănui nici un rău, niciodată, ca să nu mai vorbească de un copil. Wannowski îl confruntă cu martorii din Ackerstrasse. Aceştia insistară, cu o singură excepţie, că el era omul văzut cu fetiţa. Numai Krüger, căruţaşul nu se arătă prea sigur. Dar, cînd Lenz îşi puse pălăria pe cap, el exclamă : „Asta-i omul !"

Rezultatul a fost că, pe 13 iunie, Lenz a fost trimis la închisoare, unde un grup de puşcăriaşi ce aşteptau să fie interogaţi sau judecaţi, îl primiră cu ameninţări şi injurături. Această atmosferă deveni şi mai ameninţătoare cînd un ins pe nume Brandengeier, agent la compania de asigurări „Iduna" ceru să-l vadă. Brandengeier declară că, dacă acea crimă fusese comisă în jurul orei două, pe 9 iunie, Lenz nu putea fi asasinul deoarece el îl angajase pe Lenz ca sub-agent de asigurări, fiind împreună cu el toată dimineaţa pînă în jurul orei 14. Luase chiar prînzul împreună la un restaurant. Norddeutsche Stuben. Lenz spuse el, fusese şi mai înainte agent de asigurări, pînă o cunoscuse şi intrase pe mîinile Emmei Seiler. Era

un om slab care-şi pierdea repede capul şi-şi răsese barba probabil de frica de a nu fi luat el drept asasinul Luciei.

Wannowski nu-l considera pe agenţii de asigurări drept oamenii cei mai de nădejde, dar, întrucît simţise oarecare remuşcări, începu să cerceteze afirmaţiile lui Brandengeier. Ceea ce descoperise despre Lenz îl lăsase cu impresia unei existenţe dezrădăcinate, putrede, dar tipul fusese într-adevăr văzut luînd prînzul cu Brandengeier şi deci nu era posibil ca el să o fi ucis pe Lucie Berlin.

Wannowski nu-l eliberă pe Lenz, dar instituí o nouă căutare a asasinului. Mai multe duzini de poliţişti fură trimişi să pieptene întreaga zonă dintre Ackerstrasse şi Humboldthain, precum şi alte grădini din vecinătate, în speranţa găsirii unor urme. Dacă fetiţa ar fi fost ucisă în afara clădirii ar fi trebuit să existe urme sau piese de îmbrăcăminte. Dar vînătoarea se soldă cu un eşec total, fapt care-l determină pe Wehn să considere pentru prima oară, o posibilă alternativă, aceea că Lucie Berlin nu a părăsit deloc clădirea, ci a fost atrasă într-un alt apartament, un beci sau într-un alt ungher unde a fost ucisă şi abia după aceea asasinul a transportat-o la rîu.

Wannowski avea însă dubii, dar Wehn nu s-a lăsat pînă nu l-a determinat să instituie o altă cercetare minuţioasă a numărului 130 din Ackerstrasse, din beci pînă la acoperiş. Wannowski nu avea nici o speranţă şi nu apăru nici un fir, dar un sentiment persistent îl făcu pe Wehn să reconsidere denunţul care dusese la arestarea lui Otto Lenz. Faptul că acesta venise de la Johanna Liebetruth şi că apartamentul acesteia era atît de aproape de cel al familiei Berlin, căpăta astfel noi semnificaţii. Wehn îi ceru lui Siegel un nou raport asupra discuţiei sale cu prostituata. În felul acesta el află de Theodor Berger prima oară. Johanna nu putea fi vinovată de asasinat, deoarece fusese în închisoare cînd avusese loc crima. Wannowski îl luă în cercetări pe Berger, la început ca pură formalitate, un fel de împuşcătură în noapte.

În cazierul său, „Berger părea a nu avea nimic semnificativ. Dacă omul fusese într-adevăr o veche" iubire a Johannei care venise în ziua aceea să-i sărbătorească eliberarea, nu există nici o legătură între el şi copilul

ucis. Apăru totuşi un fapt care schimbă direcţia cercetărilor. În după-amiaza zilei de 14 iunie, detectivii Ball şi Ogotzek raportară că Theodor Berger nu fusese nici pe departe un oaspete. Mai degrabă el era cel care locuise la 130 în Ackerstrasse împreună cu Johanna, de cînd aceasta se mutase acolo, cu şase luni mai înainte. Adresa din Bergstrasse din hîrtiile sale de identitate nu era decît un camuflaj. Se pare că închiriase o cameră acolo, de formă, de la un croitor. În realitate camera era ocupată de altcineva. Şi pretenţia sa de a fi telal era tot o acoperire. Cînd şi cînd intra prin tavernă sau localuri ieftine vînzînd tot felul de nimicuri, dar nu ar fi putut trăi dintr-atît.

Camuflajul de acest fel era destul de obişnuit printre proxeneţi şi Wannowski trase concluzia că Berger era proxenetul Johannei, care izbutise pînă acum să-i păcălească pe cei din brigada de moravuri, ca de altfel mulţi alţii. Totuşi, proxeneţii nu erau în mod necesar şi asasini. În afară de aceasta, Berger se şi prezentase, pe 13 iunie, la primărie unde ceruse să-i fie anunţată căsătoria cu Johanna Liebetruth. Urmărind şi alte piste, detectivul Ball avusese o convorbire cu tatăl Johannei, care era dulgher şi avea 75 ani. Se părea că Johanna se născuse în 1872 şi că Berger o „sedusese" încă pe vremea cînd fata avea doar 14 ani. Berger locuise cu ea într-o cameră în Tieckstrasse pe cînd fata avea 16 ani, după care o trimisese „pe trotuar" spunîndu-i bătrînului Liebetruth: „M-am lăsat de lucru. Fiică-ta mă poate hrăni". Au trăit împreună optsprezece ani, ea cîştigînd bani şi el bînd, jucînd cărţi şi angajînd-o pe Johanna în „spectacole artistice" particulare, în Hamburg, Düsseldorf şi alte oraşe, precum şi în Berlin. Aceste „spectacole" însemnau de fapt că Johanna se dezbrăca în faţa unui public „select", rămînînd apoi „la dispoziţia" unora. Bătrînul Liebetruth îşi numea fiica „leneşă, desfrînată, servilă şi suficient de proastă pentru că timp de 18 ani sperase că Berger o va lua de nevastă". Cît despre Berger, acesta era un „cîine murdar" care făcuse prima oară puşcărie încă de cînd avea 16 ani pentru „acte indecente în locuri publice", după care fusese internat din nou acolo pentru tot felul

de treburi murdare; puşcărie făcuse şi la Hamburg şi în alte oraşe. Cînd detectivul i-a spus că Berger urma să se căsătorească foarte curînd cu Johanna, bătrînul Liebetruth spuse că, dacă era adevărat, probabil că se întîmplase ceva cu totul neobişnuit, deoarece Berger se sustrăsese de la acest act timp de 18 ani.

Ura bătrînului faţă de Berger era evidentă şi depoziţia lui putea să nu fie luată în consideraţie. Erau totuşi unele elemente în povestirea sa care meritau o investigaţie mai atentă. Cel mai important era faptul că bătrînul remarcase că trebuie să se fi întîmplat ceva neobişnuit care să-l determine pe Berger să consimtă la o căsătorie pe care o refuzase timp de 18 ani. Deocamdată, Wannowski nu putea defini clar suspiciunile pe care le provocase această remarcă. Căută totuşi sentinţele anterioare ale lui Berger. Dacă erau date la Berlin, trebuiau să existe prin dosare. Obţinerea de date din alte localităţi era anevoioasă, pentru că sistemul de date din Prusia nu era centralizat. Cu toate acestea, Wannowski trimise scrisori la Hamburg, Düsseldorf şi în alte oraşe.

În dimineaţa zilei de 15 iunie, Wannowski, Wehn şi un mare număr de poliţişti descinseră în Ackerstrasse. Ei pătrunseră pe coridoarele unde erau apartamentele familiei Berlin şi ale Johannei Liebetruth, precum şi pe cele de deasupra şi dedesubt. Peste tot, puneau aceleaşi întrebări. Ce se ştia despre comportamentul lui Berger faţă de copii? Era un ins violent? Se afla în clădire în jurul prînzului în ziua de 9 iunie sau îl zărise cineva in afara apartamentului Johannei? L-a văzut vreodată cineva cu Lucie Berlin, sau cum se purta faţă de ea? Cine l-a văzut pe Berger pe 10 şi pe 11 iunie, sau auzise oare cineva zgomote neobişnuite în apartamentul Johannei în zilele de 9 sau 10?

Informaţiile erau greu de scos. Fiecare familie din această vecinătate îşi avea propriile ei necazuri. Nu-şi bătea nimeni capul să fie atent la ce făceau alţii. Dar, după vreo oră, Wehn dădu peste o băbuţă de 80 de ani care locuia într-o cameră de deasupra apartamentului Johannei, pe nume Anna Müller. Pe 9 iunie ea tocmai urca scara cu o oală în mînă, cînd Lucie intra la W.C.

Fetița se oferise să o ajute să care oala pînă la camera ei, dar femeia o refuzase și urcase singură. În acest timp, Berger, ieșise din apartamentul Johannei în cămașă și privise la fată, apoi la femeie, pînă aceasta a ajuns în camera ei. Bătrîna se simțise jenată de privirea lui Berger care părea să-i spună : „Hei, bătrînico, ia cară-te mai repede !" Dar nu a dat nici o importanță atunci acestui sentiment. Bineînțeles, Lucie îl cunoștea pe Berger și-l numea uneori chiar „unchiul".

Wehn mai obținu o informație de la o oarecare doamnă Marowski care avea camerele tot la etajul de sus. După ce a reflectat un timp ea spusese că, pe 9 iunie, între unu și două, a auzit prin geamul deschis o voce de copil strigînd „nu !" Vocea venea sigur de jos. Nu dăduse nici o importanță acestui incident. Aceste depoziții puteau să fie, bineînțeles, rodul imaginației sau erorii, simple fantezii după circulația povestilor despre crimă. Dar era totuși greu de crezut că seriosul croitor Nölte putea avea aceleași fantasme auditive. În ziua de 9 iulie la 130 auzise distinct, din apartamentul său situat exact sub cel al Johannei, sunetul unei căderi „care nu s-a oprit dintr-o dată, ca și cum brațele sau picioarele loveau podeaua în mod repetat". Nölte remarcase chiar, pentru soția lui : „Sunete ca ale unui copil care a căzut din pat".

Spre prînz, Wannowski și Wehn s-au întors în Alexanderplatz, lăsînd instrucțiuni detectivilor să urmărească fiecare mișcare a lui Berger și Johanna.

La birou îi așteptau și documentele cu privire la detențiile anterioare ale lui Berger. Bătrînul Liebetruth nu exagerase : delapidare, fraudă, tulburare a liniștii publice, violență determinată de consumul de alcool, droguri, obscenități — toate aceste fapte conturau un portret interesant. În 1896 Berger fusese condamnat la un an închisoare la Hamburg, de unde a încercat o evadare.

Totuși, Wannowski și Wehn ezitau. În afara afirmațiilor Anei Müller, nu aveau nici o probă substanțială că existase o legătură între Berger și Lucie Berlin în după amiaza zilei de 9 iunie sau mai tîrziu. Ei au fost determinați să acționeze chiar în acea seară cînd o nouă martoră, Gertrud Römer le-a fost introdusă în birou. Ea

atestă că în dimineaţa zilei de 11 iunie — ziua în care trunchiul fetei era pescuit în rîu — văzuse un bărbat pe malul din apropierea Reichstag-ului, care purta sub braţ un pachet dreptunghiular, ducînd de lesă un ciine negru. Descrierea făcută de ea corespundea înfăţişării lui Berger şi cîinelui negru care se culcase la picioarele acestuia cînd detectivii o vizitaseră prima oară pe Johanna. Ar fi putut oare ca omul acela să fi fost Berger, ducînd trunchiul Luciei şi cîinele în lesă pentru a părea un cetăţean obişnuit care făcea ciinelui plimbarea de dimineaţă ? Wannowski nu mai aşteptă. Ordonă detectivului Blume să-i aresteze pe Berger şi pe Johanna Liebetruth şi să-i aducă în Alexanderplatz.

În acest timp ajungea la Alexanderplatz vestea că nişte băieţi de 14 ani văzuseră un smoc de păr mergînd la vale pe canalul Charlottemburg. Barcagiii l-au tras afară din apă şi au văzut că părul aparţinea capului unei fetiţe lîngă care se aflau două braţe legate cu o sfoară, învelite într-o cîrpă de lînă roşie şi un ziar : capul şi braţele Luciei Berlin. Wannowski şi Wehn se grăbiră spre locul descoperirii unde găsiră o mulţime de oameni neliniştiţi şi pe şeful poliţiei care, fiind la un incendiu în apropiere, se repezise imediat la canal pentru a-şi demonstra omniprezentul său zel. Raportînd arestarea lui Berger, Wannowski fu lăudat pentru aceasta şi următoarea vorbă a fost o mustrare că încă nu fusese scoasă de la acesta o mărturisire. Controlîndu-şi impulsul de a răspunde răspicat, Wannowski examină bocceaua, văzu că rămăşiţele ziarului aparţineau unui număr din „Berline Morgenpost" şi aşteptă pînă ce oribilele rămăşiţe fură trimise lui Strassmann şi Schultz, la morgă. Plecă apoi repede spre Alexanderplatz, pentru a-l prelua pe Berger. Ignorînd protestele cînd arogante, cînd ameninţătoare ale omului, el îl luă pe Berger la morgă şi-l duse drept spre masa din camera de autopsie unde, tocmai în acel moment, erau depuse capul şi braţele Luciei Berlin. Wannowski utiliza o metodă veche, folosită încă de la începutul cercetărilor criminalistice, o metodă ce ar părea barbară reformatorilor umanitarişti, dar, care adesea îi făcea pe asasini să-şi mărturisească fapta. Berger îngălbeni şi începu să tremure, dar fie că era nevinovat, fie că

era atît de înăsprit de numeroasele sale confruntări cu poliția, el se stăpîni imediat. Cu voce naturală, el întrebă ce voiau de la el. De ce îl aduseră aici ? Apoi, fără a aștepta vreun răspuns, adăugă că el nu are nimic de-a face cu moartea copilei. Wannowski renunță să încerce a-i mai stoarce o mărturisire prin tactica șocului și-și luă prizonierul înapoi la Alexanderplatz.

Cîteva ore mai tîrziu ieșiră ziarele cu extrase anunțînd noile descoperiri din canal și „sfătuind" poliția să rezolve cazul cît mai repede. Tîrziu, seara, Wannowski și Wehn începură interogatoriul lui Theodor Berger și Johannei Liebetruth. Timp de cinci ore, fără pauze, Wannowski îl întrebă pe Berger despre ce făcuse acesta în zilele de 8 pînă în 11 iunie. El încercă să-i întindă curse, să-l determine să se contrazică, să-l convingă să admită că cel puțin o văzuse pe Lucie pe coridor în ziua fatală. Berger, care încă nu avea 35 de ani — doar trăsăturile feței ce arătau un om cu 10 ani mai bătrîn, — produse toată gama de fețe ale unui bun actor. Acum se indigna cu un aer de respectabilitate, acum se lingușea umil și flatant, acum insista asupra onoarei sale și dragostei nemărginite pentru copii. Dar, prin tot grilajul de întrebări impus- de Wannowski, el nu devie de la relatarea modului în care-și petrecuse zilele între 8 și 11 iunie.

El povesti că, pe 8 iunie, plecase la Johanna la închisoare pentru a se interesa de detenția ei. Pe drumul înapoi a dat peste o cunoștință de-a lui, Mulatto Albert, pe Unter den Linden, cu care s-a plimbat un timp și apoi pe Friedrichstrasse unde întîlnise o cîntăreață de music-hall. Berger a oferit apartamentul Johannei celor doi pentru un rendez-vous. Mai tîrziu, a plecat la un local de noapte. „Vaca de aur" unde a stat pînă dimineață, cînd a intrat într-o încăierare, după care a pornit spre casă. La 11,30, sora lui i-a făcut o vizită și i-a pregătit ceva de mîncare : heringi și cartofi. La 11,30 sora lui a plecat. Apoi, zicea el, s-a culcat din nou pînă seara, cînd și-a scos cîinele la plimbare. Pe Brunnenstrasse a întîlnit o fată care nu avea unde să doarmă și pe care a luat-o în apartamentul Johannei, de unde aceasta a plecat pe la 10. Berger nu-și amintea numele fetei și era destul de vag în ceea ce privește

înfățișarea ei. Pe 10 iunie dormise mai toată ziua și nu a auzit de dispariția Luciei pînă seara. Ieșise să se plimbe puțin, apoi a dormit din nou pînă în dimineața zilei de 11 iunie cînd s-a întors Johanna de la închisoare. De la ea aflase de descoperirea cadavrului Luciei.

Cînd a fost confruntat cu afirmația Annei Müller despre prezența sa pe coridor împreună cu Lucie Berlin, pe 9 iunie, el spuse că bătrîna era nebună, jumătate surdă și oarbă, dacă nu cumva chiar idioată. El mai spuse că afirmațiile vecinilor cu privire la zgomotele auzite în apartamentul său erau simple fantezii și a respins mărturia Gertrudei Römer clasificînd-o drept bîlguială de prostituată proastă.

Chiar dacă Berger nu ar fi fost în stare să-și descrie însoțitoarea de o noapte sau să numească o singură persoană care să-i poată confirma povestea, seara tîrziu Wannowski nu avea nici o iluzie cu privire la situația în care se afla. Cu probele pe care le deținea nu-l putea trimite pe Berger în fața judecătorilor. Lucrurile se mai îmbunătățiră totuși pe la orele 23, cînd Wehn raportă rezultatele interogatoriului luat Johannei. Și Wehn avusese nevoie de cîteva ore : un timp femeia se menținuse într-o tăcere încăpățînată, pînă cînd, în cele din urmă, izbucni : acest arest îi spulbera mariajul cu Berger ! O dată ruptă tăcerea, Wehn reușise să scoată de la ea următoarea poveste :

Venise acasă pe la orele 11, în dimineața zilei de 11 iunie, și-l găsise pe Berger moțăind în pat. Pe coridor se întîlnise cu vecinii care-i vorbiseră de Lucie Berlin. Ea îi povesti lui Berger care spuse pe dată că probabil Lenz o făcuse și ea fu de acord. La puțin timp au lăsat deoparte acest subiect și au început să se certe. Ea admise că era foarte geloasă. Cînd observă că o pernă cu inscripția „vise dulci" nu era la locul ei, suspectă că o altă femeie fusese pe acolo în lipsa ei. Berger admise în sfîrșit că împrumutase apartamentul lui Mulatto Albert și cîntăreței. După aceea se împăcaseră. Dar seara, cînd făcuse curat în dormitor, deschisese un cufăr și observase că un altul mai mic de nuiele pe care-l ținea în interior nu mai era acolo — cufărașul era de copil. Intrase din nou la bănuială și-l

acuzase iarăşi pe Berger de infidelitate. Îl ştia doar prea bine. Cînd bea prea mult el avea „imediat nevoie de femeie — era ca un taur" (Spunea aceasta cu un fel de mîndrie).

Se ţinuse de el pînă îi spusese că în noaptea de 9 adusese o altă femeie în apartament. Nu avusese bani, spunea el, şi i-a dat în schimb cufăraşul ei de nuiele. Johanna izbucnise într-o asemenea criză de gelozie că începuse să zbiere. Berger închisese ferestrele şi urlă la ea să se astîmpere şi să nu facă atîta tărăboi pentru o ruptură de cufăraş de nuiele. Apoi o îmbrăţişase şi îi declarase „Ştii, Jo, îmi pare bine că te-ai întors", după care adăugă : „să-ţi spun ceva care-o să-ţi placă, am de gînd să mă însor cu tine". Ea rămase „înmărmurită". În închisoare, o altă deţinută se lăudă că prietenul ei o va lua de nevastă imediat ce va ieşi de-acolo şi Johanna remarcase cu voce tare : „Berger ar fi în stare să stea mai bine 10 ani într-o celulă decît să se însoare cu mine". Dar acum el insista că e simbătă şi e prea tîrziu pentru a face anunţurile imediat, dar că se va duce la primărie luni la prima oră. Cu asta se simţise „prea fericită pentru a nu uita cu totul motivul furiei ei". Şi Berger îşi ţinuse într-adevăr cuvîntul, ea îşi petrecuse ultimele cîteva zile într-un adevărat extaz, pînă cînd venise poliţia pentru a-i „spulbera" totul.

După mai mulţi ani, Wannowski va remarca faptul că în seara aceea, cînd Wehn îşi terminase raportul, se uitaseră unul la celălalt un timp, avînd acelaşi gînd Wannowski avusese deja o presimţire cînd aflase de hotărîrea bruscă a lui Berger de a se însura. Apăruse încă o pistă : cufăraşul de nuiele. De ce Berger îi declarase „dragoste" dintr-o dată atunci cînd izbucnise cearta pentru cufărul dispărut ? Întîlnind fetiţa pe culoar, n-o ademenise cumva în apartamentul Johannei sub cine ştie de pretext ? Nu fusese cumva, aşa de beat cum era, cuprins de acel impuls sexual necontrolat pe care Johanna îl descrisese cu atîta mîndrie ? Să presupunem deci că fetiţa începuse să strige cînd se văzuse în apartament cu un om beat. Nu o azvîrlise el pe podea, o violase şi apoi pentru a-şi ascunde fapta, a strangulat-o, a tăiat-o şi a împache-

tat-o în cufăr și, pentru a se debarasa de pachet, l-a aruncat în rîu ? Nu cumva acest cufăr de nuiele devenise un punct atît de sensibil încît l-a determinat să-i propună Johannei căsnicia mai curînd decît să continue cearta ?

Reîntorcîndu-se la Berger, Wannowski își continuă un timp interogatoriul de rutină, apoi, întrebă brusc dacă el Berger, cunoaște cufărul de nuiele al Johannei. Văzu că Berger se îngălbeni și începu să tremure din nou. Dar omul își reveni foarte repede. Cu toate acestea, făcu o greșeală afirmînd că nu văzuse niciodată acel cufăr. Părea oare posibil ca simpla mențiune a cufărului să fie atît de periculoasă încît Berger să mintă deși locuise destul de mult în casa Johannei ? Sau era atît de sigur că putea să conteze pe faptul că Johanna nu va spune nimic care să-l incrimineze. Chiar cînd Wannowski îi repetă o parte din ceea ce spusese Johanna, el păru că se gîndește dacă să continue sau nu să nege. Apoi încercă să treacă ușor peste „chestiunea cufărului", prefăcîndu-se că uitase acest amănunt. „Oh, da, într-adevăr dăduse cufărul fetei aceleia". Dar oricît îl solicită inspectorul să-i spună numele și înfățișarea „fetei aceleia", spunîndu-i că aceasta i-ar furniza un bun alibi, el nu-și putu aminti. Numai după mult timp, Berger bîigui ceva despre o jachetă neagră și o pălărie albă, de pai. Nu-și amintea numele fetei sau cu ce era îmbrăcată, dar descria cu amănunte picante alte lucruri. Își amintea de pildă că fata avusese sînii foarte mici.

Puțin după miezul nopții, Wannowski îl trimise pe Berger înapoi în celula lui. Era convins că nu era vorba de nici o fată cu care Berger pretindea că-și petrecuse noaptea aceea. Trebuia totuși să caute eventuali martori care să confirme sau să infirme acest fapt. Apoi Wannowski intră în biroul unde Wehn își continuă interogatoriul cu Johanna. Cunoștea tipul acesta de femei, amestecul lor curios de instinct și sentimentalism. Îi era familiară și dorința lor de a afișa o respectabilitate mic burgheză Deși Johanna era sclava abjectă a lui Berger, deși visul ei era de a se căsători cu el și deși ea nu-i lua în seamă pornirile criminale, existau totuși anumite limite. Erau și crime pe care chiar o astfel de femeie nu le putea accep-

ta. Dacă ea şi-ar fi dat seama că el ucisese un copil, aici era sfîrşitul. Wannowski preluă interogatoriul cu un singur ţel — acela de a crea neîncrederea ei în acel bărbat.

De ce, întrebă el, credea ea că Berger o ceruse atît de brusc de nevastă, după ce o amînase 18 ani ? Nu cumva ca să-i abată atenţia de la dispariţia cufărului ? Şi ce se întîmplase, totuşi, în realitate, cu acel cufăr ? Crezuse ea oare povestea lui Berger ? Dacă ea, Johanna, şi-ar petrece noaptea cu un bărbat, s-ar mulţumi drept răsplată cu un mic cufăr de nuiele ?

„Bineînţeles că nu !" ripostă mîndră Johanna. Atunci de ce credea că Berger i-ar fi dat femeii numai cufărul ? Sau i-a mai dat şi altceva ? Ceva care îi era teamă să mărturisească ? Cu speranţa că aceste întrebări vor bîntui mintea încetoşată a femeii, Wannowski o trimise şi pe Johanna în celula ei.

— 2 —

În dimineaţa zilei de 16 iunie *Berliner Morgenpost* publica o poveste de senzaţie :

„Populaţia Berlinului va răsufla uşurată, eliberată de un coşmar, cînd va afla că, în sfîrşit, a fost prins asasinul fetiţei Lucie Berlin. Oribila crimă care a luat această viaţă tînără va fi aspru pedepsită. Fiorosul act de violenţă a fost comis chiar în Ackerstrasse, 130, într-un apartament vecin cu cel al părinţilor Luciei. În timp ce mama îşi căuta neliniştită copila, aceasta îşi dădea ultima suflare sub cuţitul unui monstru, fiind despărţite doar de un zid subţire. Un telar pe nume Berger... este asasinul.

Cineva s-ar putea întreba cum de putea fi *Morgenpost*-ul atît de sigur de asta. Wannowski şi Wehn erau convinşi că Berger era asasinul, dar între convingerea lor şi posesia probelor juridice era o mare diferenţă. O altă percheziţie a locuinţei Johannei avu ca rezultat găsirea mai multor copii ale ziarului *Berliner Morgenpost*, fapt care dovedea că ziarul era citit acolo. Dar bucăţi din aceeaşi hîrtie fuseseră găsite lipite de braţele Luciei Berlin. Mai mult, a fost descoperit un cuţit de bucătărie înfăşurat

într-o bucată de cîrpă. Arma a fost trimisă profesorului Strassmann, care urma să decidă dacă putea să fie sau nu „arma mutilării". Dar, prin ele însele, aceste rezultate nu se adăugau la nimic.

Toată ziua de 16 iunie, Wannowski şi Wehn se schimbară între ei la interogatorii. Berger nu devia nici cu un milimetru. El nu o ademenise pe Lucie în casă, nu o violase, nici nu o ucisese, nu o tăiase şi nu o aruncase în Spree. Un uşor progres fu înregistrat în interogatoriul Johannei. Sămînţa neîncrederii semănată de Wannowski începea să dea roade. Părea că nu mai e atît de sigură că Berger n-ar fi acceptat mariajul doar din cauza cufărului. Se încăpăţînase însă să nu afirme ceva care i-ar fi putut face rău lui Berger. Wehn izolă doar cîteva detalii utile. Astfel, se află că Berger era capabil de violenţă. Uneori o bătea pe Johanna atît de tare încît era obligată să sară pe fereastră pentru a fugi de el. O dată a ameninţat-o chiar cu un cuţit. După cîte ştia ea, nu făcea diferenţă cu copiii. Şi cînd era cuprins de impulsul sexual, nu-i mai păsa pe cine avea în faţă, atît timp cît era de sex feminin.

În timpul unei pauze, vorbind la întîmplare, Johanna pomeni de faptul că Lucie fusese în bucătăria ei cu o zi înainte ca ea să plece la închisoare. Fetiţa se jucase cu ciinele pe podea şi, la un moment dat, căzuse pe spate cu picioarele în aer. Lucie avea deja pulpe albe, pline. Berger o urmărise cu atenţie.

Dar, oricît de semnificative păreau aceste detalii, nici unul nu reprezenta proba legală. În cursul acelei zile lungi, Wannowski începu să simtă că nu mai era nici o speranţă de a-l face pe Berger să mărturisească. Cît despre Johanna, chiar dacă le spusese tot ce ştia, ea nu putea face altceva decît să înnegrească portretul lui Berger. Ea nu putea să ofere probe reale, pentru că nu luase parte efectivă la crimă.

Din cînd în cînd, gîndul lui Wannowski se întorcea la cufăr. Dacă bănuielile sale aveau un suport real şi Berger aruncase în apă cufărul cu rămăşiţele Luciei, acel cufăr ar mai fi trebuit să plutească pe apele Spree-ului, că de altfel şi membrele inferioare ale fetei. Şi dacă era aşa, trebuia o dată şi o dată să se arate. Dacă s-ar găsi

cufărul cu membrele în el, sau cu urme de folosință recentă, aceasta ar fi o probă vitală împotriva lui Berger. Pentru prima dată ideea probelor de sînge străbătu mintea lui Wannowski. Aproape că vedea cufărul pe apele riului Spree, mînjit de sîngele Luciei Berlin. Chiar în acea noapte, el și Wehn merseră la procurorul anchetator, dr. Massmann și-i cerură să fie afișate anunțuri pentru căutarea în rîu a cufărului.

Pe 17 iunie, dimineață, cetățenii Berlinului aflară că un cufăr mic de nuiele era căutat în legătură cu asasinarea Luciei Berlin și că acel cufăr avea poate o însemnătate crucială în desfășurarea anchetei. Era dată și o descriere a cufărului : avea 60 cm lungime — 30 cm lățime și 20 înălțime, împletitura era în ochiuri destul de mari și încuietoarea stricată, astfel încît capacul sărea destul de ușor. Se cerea în mod special tuturor barcagiilor din zona în care fusese găsit cadavrul fetei să răscolească fiecare meandră a apei.

În acea după-amiază, la Alexanderplatz ajunse vestea că fuseseră găsite și ultimele fragmente ale cadavrului Luciei. Un vizitiu observase un pachet suspect plutind pe ape. Acesta conținea, învelit în hîrtie de ambalaj dintr-un magazin berlinez, piciorul sting al fetiței, încălțat cu ciorap alb și pantof. Puțin mai tîrziu cineva mai găsi un al doilea pachet în apă lîngă Schiffbauerdamm. Acesta conținea celălalt picior. Dar profesorul Strassmann, care examină rămășițele, nu putu să spună mai mult despre asasin.

Gîndul existenței unui cufăr pătat de sînge continuă să-l obsedeze pe Wannowski și pe Wehn. Ei îi transmiseră acest sentiment și magistratului Massmann, care-i determină pe cei doi să-și asume sarcina exclusivă de a găsi acel cufăr. Dar, la urma urmei, de ce să nu cerceteze și apartamentul Johannei pentru eventuale urme de sînge, care ar trebui să existe neapărat, în cazul în care Berger fusese asasinul ? I se spuse că polițiștii și oficialii de la serviciul de identificare răscoliseră apartamentul fără nici un rezultat, dar acest lucru nu-l satisfăcu pe Massmann. Poate că, sugeră el, oamenii aceia nu avuseseră suficientă experiență pentru a detecta urme de sînge. Mai sugeră apoi să-i fie cerută o nouă cercetare a

cazului, mai exactă și mai detaliată, celui care-și făcuse un nume recunoscut în Berlin în domeniul chimiei. Acel om se numea Paul Jeserich.

Fiul unui hamal de mobile, Jeserich a studiat inițial chimia alimentară, deși arătase încă de timpuriu un interes vădit pentru aspectele criminalistice ale chimiei și mulți ani a făcut teste pentru diverse otrăvuri. În anii '80 a început un studiu amănunțit pe o mare varietate de pete de sînge, fotografiindu-le cu un aparat de construcție proprie. Datorită fotografierii, el a putut găsi urme la locul crimelor peste care se trecuse cu ușurință în timpul anchetelor. Un bărbat solid, mustăcios și sigur de sine, căruia îi plăcea să mănînce zdravăn, să cînte la țiteră și să se plimbe cu barca, Jeserich se avîntă la lucru cu o devoțiune exemplară. În domeniul testării petelor de sînge el cîștigase un grad de experiență remarcabilă pentru vremea sa.

— 3 —

În ziua în care Jeserich sosi în Ackerstrasse, la numărul 130, studiul științific al urmelor de sînge trecuse deja prin cîteva faze memorabile. Pionierii medicinei legale de la mijlocul secolului trecut se confruntaseră cu problema determinării dacă urmele de la locul crimei sau de pe îmbrăcămintea unui suspect erau urme de sînge. Experiența i-a învățat că nu orice pată roșiatică era neapărat sînge. Petele de sînge pot fi maronii, negre, galbene, verzi sau chiar gri. Totul depindea de vechimea urmei și de efectul temperaturii, umezelii sau luminii. Ca un prim pas în abordarea științifică a petelor de sînge de toate felurile și culorile a fost trecerea lor pe lame pentru a identifica urmele suspecte prin comparație.

Dezvoltarea microscopiei și descoperirea că sîngele este format din celule sanguine roșii (eritrocite), celule sanguine albe (leucocite) și un fluid apos (serul) a sugerat ideea identificării urmelor de sînge sub microscop, după formele tipice ale celulelor roșii. Dar aceste celule își pierdeau forma și se transformau într-o masă amorfă atunci cînd sîngele se usca. Examinarea microscopică a

dat rezultate numai cînd urmele de sînge au fost amestecate cu o soluție de potasiu caustic și alcool. Dacă substanța suspectă era sînge, celulele roșii se separau din masă, numai în cazul în care urmele de sînge nu erau prea mici sau prea vechi. Cu toate acestea, tehnica respectivă nu dădea întotdeauna rezultate. În 1863, savantul german Schönbeln descoperise o altă metodă pentru demonstrarea prezenței sîngelui. El observase că materia care colora celulele roșii, hemoglobina, conține o enzimă care provoacă formarea unei spume albe în peroxidul de hidrogen. Contactul peroxidului de hidrogen cu hemoglobina producea o reacție violentă ducînd la trecerea bruscă a acestuia în hidrogen și oxigen. Hemoglobina capta oxigenul din cauza capacității sale de a lega oxigenul în plămînii omului și animalelor, fiind apoi purtat de sînge la organele corpului unde era eliberat din nou. Reacția peroxidului de hidrogen era atît de sensibilă încît releva prezența sîngelui chiar acolo unde acesta era spălat și nu mai putea fi detectat nici măcar cu lupa. Din nefericire, în următoarele cîteva decenii, s-a descoperit că nu numai sîngele producea o astfel de reacție, ci și alte substanțe cum ar fi saliva, rugina, sperma și anumite creme de ghete. Astfel, testul lui Schönbein nu s-a dovedit infailibil.

Același lucru s-a întîmplat și cu testul sanguin propus de savantul danez Van Deen cam la aceeași dată. În timp ce acesta făcea experiențe cu extracte de alcool din guaiac — un arbust din Indiile de Vest — a observat că soluția se înălbăstrea cînd era amestecată cu terebentină și sînge. Și aici, efectul depindea de puterea hemoglobinei de a lega oxigenul ; hemoglobina extrăgea oxigenul din terebentină și o transfera guaiacului. Urme foarte slabe de sînge, vechi de ani de zile, înălbăstreau soluția în cîteva minute. În sfîrșit, spre sfîrșitul secolului, O. și R. Adler au realizat un nou test pentru determinarea prezenței sîngelui. Reactivul era un produs chimic fabricat de firma Merck : benzidina care s-a dovedit extraordinar de sensibilă, colorînd în albastru soluția în prezența celor mai fine urme de sînge. Dar, întrucît testul cu benzidină reacționa identic și la alte materiale, cum ar fi rugina sau sărurile de iod, ea a fost, ca și

în cazurile precedente, bună numai pentru determinarea armelor suspecte. Erau încă necesare alte metode pentru a demonstra că substanța suspectă era într-adevăr sînge.

Prima metodă de examinare a sîngelui a fost realizată cam pe la mijlocul secolului al XIX-lea, Ludwing Teichmann, care lucra în Polonia la Cracovia, făcuse următoarea observație : dacă particulele suspecte a fi sînge erau dizolvate prin adăugarea clorurii de sodiu și acidului acetic glacial și amestecul era încălzit, cristalele se formău numai în prezența sîngelui. Aceste cristale de hematină reprezentau proba categorică a prezenței sîngelui. Testul era negativ numai cînd urmele de sînge se aflau pe metal ruginit, dar dacă erau pozitive, prezența sîngelui era sigură. Dar, cercetarea pentru găsirea unei metode de identificare a urmelor de sînge care să fie sigure într-o proporție de sută la sută, a continuat. Astfel, spre sfîrșitul secolului trecut, a apărut și o astfel de tehnică. Ea implică spectroscopul, care poate detecta natura fiecărei substanțe chimice prin liniile caracteristice ale spectrului. Hemoglobina are un spectru de absorbție caracteristic, iar spectroanaliza poate aborda cantități infime de substanță. La începutul secolului nostru, această metodă era totuși încă puțin folosită de specialiștii în medicină legală.

Cu toate acestea, fusese descoperit un întreg arsenal de metode pentru detectarea sîngelui. Unii criminaliști încercaseră să deducă modul în care s-a petrecut crima prin localizarea și forma împroșcării sîngelui pe obiectele din jur. Cercetătorii francezi Florence și Fricon imaginaseră un întreg sistem de clasificare a urmelor de sînge cauzate prin cădere, împroșcare, stropire sau atingere ușoară. Petele rotunde indicau, de exemplu, că sîngele a căzut vertical ; cele alungite rezultau din impactul de unghiuri diferite. Sîngele care se împroșca perpendicular dar fără prea mare forță pe plan vertical lăsa urme destul de diferite de cel stropit oblic spre dreapta sau stînga, de sus sau de jos. Sîngele care cade vertical pe suprafețe orizontale produce tipuri diferite de pete, în funcție de înălțimea sursei. Sîngele ce cade picătură cu picătură în același loc poate fi ușor identificat prin mărimea petei. Sîngele care țîșnește din arteră, se distinge de sîngele

scurs sub formă de pată. Petele formate prin tîrîrea unui corp singerind sînt diferite de cele imprimate de un vehicul care a călcat sau a lovit un animal, sau o persoană.

Deşi numeroase; aceste cercetări au eşuat spre sfîrşitul secolului trecut. Nu era nici o cale de distingere a singelui uman de cel animal, iar urgenţa acestei probleme era evidentă. Singură, proba sîngelui încă nu conta foarte mult în cazurile judiciare. Suspectul pe care se găseau urme de sînge putea pretinde că sîngele nu provenea de la victimă, ci de la un animal sau de la transportul cărnii. Alţii afirmau că era vorba de propriul lor sînge. „Mi-a curs sînge din nas", era un argument pe care-l puteai auzi zilnic. Cînd şi cînd examenul microscopic confirma aceasta, pentru că sîngele putea fi amestecat cu celule ale mucoasei nazale. Pe de altă parte, absenţa acestor celule nu dovedea nimic, deoarece, ele nu apar în mod necesar în sîngerarea nasului.

Un timp, savantul francez Barruel a încercat să identifice sîngele după miros. Sîngele de vită fiert cu acid sulfuric producea un miros specific de grajd, susţinea Barruel, în timp ce sîngele uman tratat astfel avea un miros de transpiraţie omenească. Apoi, timp de aproape 50 de ani, eforturile s-au îndreptat numai spre testul cu potasă caustică şi alcool împreună cu examinarea microscopică a celulelor roşii. La om şi mamifere aceste celule sînt sub formă de discuri circulare, fără nuclei (exceptînd cămila şi lama, la care aceste celule sînt elipsoide); alte animale vertebrate, de la păsări la peşti, au celule roşii ovale, nucleate. Cu toate acestea nu exista încă o modalitate de a deosebi sîngele uman de al celorlalte mamifere.

Sîngele proaspăt oferea' această posibilitate, deoarece celulele roşii la om diferă în mărime de cele ale animalelor. Cele umane sînt mai mari. Măsurători de mare fineţe de acest fel produceau însă dificultăţi chiar şi în cazul sîngelui uscat, pentru că în procesul de uscare, forma originală a celulelor era alterată. Chiar cînd celulele puteau fi separate de masa coagulată, forma şi mărimea lor originală nu puteau fi reconstituite. Astfel, toate măsurătorile deveneau imposibile. Cît despre celulele sanguine albe, acestea păreau să nu ofere nici un ajutor în rezolvarea problemei.

Cînd Jeserich primi însărcinarea să cerceteze apartamentul lui Liebetruth, trecuseră doar trei ani de cînd această problemă dificilă fusese rezolvată, virtual aproape peste noapte. Pe 7 februarie 1901, Paul Uhlenhuth, conferențiar la Institutul de Higienă la mica Universitate Germană din Greifswald, anunța în *Deutsche medizinische Wohenschrif* că descoperise o metodă de distingere a sîngelui uman de cel animal, indiferent de cantitatea sîngelui din urme. In spatele acestei comunicări științifice era o întreagă poveste, de aceea a fost primită cu destul scepticism. În 1880, Emil van Behring elaborase principiul antitoxinelor. Cînd animalelor li se inoculau mici cantități de toxină difterică, serul sanguin forma anticorpi împotriva difteriei. Aceste substanțe promovau de fapt însănătoșirea pacienților difterici. Din acel moment, oamenii de știință s-au grăbit să caute alte seruri curative. Se năștea o nouă știință : serologia. În cursul unei astfel de cercetări serologice Uhlenhuth observă, în vara lui 1900, un fenomen ciudat. Cînd injecta cantități mari de proteină din ouă de găină la iepuri de casă și le amesteca cu sîngele acelor iepuri, serul iepurelui poseda un „anti efect" asupra proteinelor din oul de găină, astfel încît acele proteine erau, ca să spunem așa, date afară din soluție, căzînd pe fund ca un precipitat. Dacă, pe de altă parte, Uhlenhuth testa același ser pe albușul ouălor de pescăruș, porumbel, sau curcan, nu se întîmpla nimic deosebit. Cînd injecta proteina unui ou de porumbel într-un iepure, se producea o substanță în serul sanguin al acestuia care precipita proteina oului de porumbel.

Continuînd aceste experimente, Uhlenhuth a injectat sînge de la un pui unui iepure de casă, pentru a determina dacă serul iepurelui va genera de asemenea anticorpi împotriva proteinelor sanguine. El a obținut desigur un ser care producea un precipitat de proteină imediat ce-l amesteca cu serul sanguin al unui pui. Acest ser era complet ineficace cînd era amestecat cu ser sanguin de la om, vite, cîini sau porci. Dar dacă Uhlenhuth injecta sînge de vită la alt iepure de casă, obținea un ser care precipita sîngele de vită. Evident, existau diferențe neechivoce între proteinele din sîngele diferitelor specii

În cîteva luni, Uhlenhuth a putut produce seruri specifice de iepuri de casă pentru a putea precipita proteinele din sîngele uman și al altor specii de animale. El putea să identifice sîngele fiecărei specii în parte în cîteva minute. Metoda sa avea însă o limită : sîngele de la animale apropiate ca specie, cum ar fi calul și măgarul, nu puteau fi distinse deoarece proteinele erau prea asemănătoare. Acest lucru era valabil și pentru sîngele omului și al maimuței.

În decembrie 1900, Uhlenhuth a început să testeze metoda sa pe urme de sînge uscat — de origini și vîrste diferite — cu un deosebit succes. Chiar urme foarte fine și extrem de vechi de sînge au putut fi diferențiate. Era suficient să dizolvi cît de puțină urmă de sînge într-o soluție de sare și apă și să testezi lichidul cu un număr de seruri de iepuri de casă care conțineau o mare varietate de anticorpi.. Dé îndată ce se forma un precipitat alb, identitatea sîngelui era clară : trebuia să fie sîngele pentru care existau anticorpi în serul preparat.

După ce dubiile s-au împrăștiat, metoda lui Uhlenhuth a provocat mare entuziasm în cercurile judiciare. În 1902, Julius Kratter, profesor de medicină legală la Graz, în Austria, crezu că descoperise posibilități de eroare în „testul precipitării" așa cum fusese numit testul lui Uhlenhuth. Dar acesta demonstră că erorile se datorau pregătirii improprii a materialelor de către asistentul japonez al lui Kratter, Okamoto, a cărui soluții erau insuficient de clare și curate și a cărui seruri-test erau prea concentrate. De aici înainte, insista Uhlenhuth, serurile de test trebuiau procurate din surse oficiale, fie de la Institutul de Higienă din Greifswald, fie de la faimosul institut „Robert Koch" din Berlin. Mai mult, el recomanda că sărurile să fie testate de fiecare dată prin aplicarea lor pe mostre de sînge cunoscut și să se urmărească reacția.

Dar, după un timp, au apărut și cazuri în care diferențierile s-au dovedit inexacte. Acestea erau însă de excepție. Totuși, Uhlenhuth a introdus o precauțiune suplimentară. Înaintea fiecărei analize de sînge, o soluție a substanței pe care fusese găsită urma, era testată pentru

a vedea dacă putea fi produs un efect de precipitare. Completat în acest fel, testul lui Uhlenhuth pentru diferenţierea sîngelui animal de cel uman nu a mai eşuat niciodată. Într-un mare număr de cazuri judiciare, acest test s-a dovedit a fi factorul decisiv în luarea deciziilor. Nimeni din cei care au văzut testul efectuat nu s-au îndoit că acesta reprezenta una din marile şi fundamentalele descoperiri ale ştiinţei medico-legale. Curînd testul va fi folosit pretutindeni. Dar în iunie 1904, testul de precipitare era specialitatea doar pentru foarte puţini experţi germani şi austrieci. Chiar un om ca Paul Jeserich nu aplica oficial această metodă, deşi o cunoştea. Pentru marea majoritate a juriştilor aceasta era la fel de necunoscută ca şi pentru marele public, inclusiv a celui din Berlin.

— 4 —

În dimineaţa zilei de 20 iunie, Paul Jeserich îşi făcu vizibilă figura sa solidă printre grupul mare de bărbaţi adunaţi în bucătăria Johannei Liebetruth. Erau prezenţi Wannowski, Wehn şi magistratul Massmann, împreună cu mai mulţi funcţionari de la Serviciul de Identificare, dar Jeserich fu în curînd în centrul atenţiei. Deşi membrii Serviciului de Identificare, fondat cu 8 ani mai înainte, începuseră să studieze metodele de identificare a urmelor de sînge, Jeserich, care lucra în afara acelui Institut, era un expert în problemă. În afară de bucătărie, locuinţa Johannei mai conţinea un dormitor. Acum că nu erau ocupate, camerele făcură o şi mai proastă impresie detectivilor. Totul era putred şi dizgraţios. Tavanul plin de fum era prea jos. Podelele nedate la rindea. Prichiciurile găurite ale ferestrelor mici erau pline de praf şi murdărite de muşte. Patul era nefăcut, iar pe podea se afla un vraf de haine murdare.

Jeserich inspectă podelele, boarfele, pereţii, mobila şi, în sfîrşit, îmbrăcămintea din interiorul şi apoi pe cea din exteriorul dulapului. El înveli mai multe obiecte în hîrtie curată, pentru a fi duse la laboratorul său. Între altele era o carpetă, un coş de nuiele, lenjeria şi pan-

tofii lui Berger, cuțite, o cîrpă de curățat și, în final, dopul de la chiuveta din bucătărie. Știa din experiență că, uneori, sîngele rămînea pe dopul chiuvetei chiar după ce un ucigaș sau un avortor o spăla de urme.

Jeserich luă apoi sugativă impregnată cu peroxid de hidrogen și o apăsă pe lucrurile suspecte de pe podea. O singură urmă, o pată roșiatică destul de mare de sub pat formă spumă. Jeserich luă bucățile din podea și le împachetă în hîrtie. Din cîteva locuri din bucătărie, el luă gunoi adunat între scîndurile podelei și îl așeză cu grijă în plicuri. În sfîrșit, între chiuvetă și sobă, pe peretele din bucătărie, găsi cîteva pete suspecte. Decupă acele bucăți de tapet și le adăugă colecției sale. După ce camerele și mobilele fură fotografiate, apartamentul fu sigilat. Jeserich se întoarse la laboratorul său și se apucă de lucru.

În următoarele 3 zile, rapoartele interimare ale lui Jeserich către Wannowski și Wehn au fost complet descurajante. Nu s-a găsit sînge pe carpetă, nici pe piesele de îmbrăcăminte, nici pe dopul de la chiuvetă, nici pe cuțite, nici pe bucățile din podea, nici în gunoiul dintre ele. Peroxidul de hidrogen și tinctura de guaiac au produs ușoare reacții ici și colo, pe unele pete de îmbrăcăminte. Dacă acestea conținuseră sînge, spălarea grijulie a îndepărtat suficient ca ceea ce a rămas să nu poată fi demonstrat ca sînge. Singurele urme de sînge de o oarecare importanță erau cele de pe tapet. Dar acestea erau fără îndoială de la sîngele unor ploșnițe ; la microscop se văzură cu claritate membrele rupte ale acestor insecte.

Pe 23 iunie, seara, era clar că vînătoarea de urme de sînge eșuase. Coșul de nuiele rămînea ultima speranță de a-l aduce pe Berger în fața tribunalului. Indiferent cîte erau motivele de a-l suspecta pe Berger, singura dovadă trebuia să fie acel coș. În timp ce-l părăsea pe profesorul Strassmann după o discuție finală, Wannowski ajunse să se îndoiască pînă și de acel coș. Presupunînd că valiza de nuiele putea fi găsită și presupunînd mai departe că ea plutise pe rîu cu părți din trupul fetiței, mai puteau fi șanse de a găsi urme de sînge pe el ? Era de conceput că sîngele nu fusese spălat de apă ?

Strassmann îi răspunse că și cea mai mică pată de sînge reținută de nuiele era suficientă pentru ca, prin testul lui Uhlenhuth, să demonstreze natura sîngelui, întrucît reacția era deosebit de sensibilă.

Trecură și vineri 24, și simbătă 25 iunie. Wehn îi adusese pe vagabonzii ce-și petreceau nopțile lîngă rîul Spree și-i întrebă dacă nu observaseră cumva un sipet de nuiele alunecînd pe apă. Nimic nu ieși din această tentativă. Apoi, duminică, spre seară, o doamnă Bucholtz, nevasta unui vînzător de cărbuni, veni la comisariatul din circa a 10-a însoțită de nepotul ei, un barcagiu pe nume Wilhem Klunter, care trăia în apropiere de suburbia de la Grass Wusterwitz. Klunter se dusese să-și viziteze mătușa în după-amiaza aceea ; în cursul vizitei, conversația lor ajunsese și la Lucie Berlin. S-a întîmplat că Klunter nu mai citise ziarele de multe săptămîni și nu știa nimic de acest caz. De aceea el nu spusese nimănui că pescuise în apele Spree-ului o valiză mică de nuiele cu capacul stricat și cu nimic altceva înăuntru, decît un ac de păr. El pusese valiza sub scările din casa sa din Gross-Wusterwitz.

Sergentul de servici îl luă pe Klunter în Alexanderplatz imediat. Wehn fu chemat cu telefonul de la prînzul său de duminică. Nervos, dar plin de curiozitate, el îi ceru lui Klunter să plece acasă cît se poate de repede și să-i aducă acel coș de nuiele. Cu toate acestea, barcagiul se întoarse cu valiza abia a doua zi dimineață.

Wehn era acolo, așteptîndu-l. Cercetă cu grijă lucrătura de nuiele. În 20 de minute fu convins că valiza corespundea descrierii pe care i-o dăduse Johanna. Mărimea, tipul de împletitură a nuielelor, culoarea și încuietoarea stricată, corespundeau întru totul. Mici bucăți de hîrtie de ziar și hîrtie de ambalaj, care-i amintiră de hîrtia cu care fusese înfășurat trunchiul fetei, se lipiseră de fundul valizei. Tot acolo fură văzute cîteva pete roșiatice, care puteau fi de sînge. Wehn îl informă pe Wannowski și o aduse pe Johanna pentru a-i observa reacția la vederea obiectului.

Intrînd în biroul lui Wehn, Johanna exclamă pe loc : „ia te uită, păi asta-i valiza mea !“ Merse spre masă și examină valiza din toate părțile încercîndu-i și încuietoa-

rea. Valiza îi fusese cam îndoită, spusese ea în cele din urmă. Dar acest lucru era explicabil. Nuiaua se îmbibase şi se umflase în apă şi împletitura se strînsese. Johanna nu avea nici o îndoială că aceasta era valiza ei şi Wehn simţi că suspiciunile ei faţă de Berger sporiseră vizibil. De aceea, îi răspunse repede cînd femeia îl întrebă unde găsise valiza de nuiele. Acest răspuns avea menirea de a face mai rapid procesul de dezbinare dintre ea şi Berger. Cînd auzi că valiza fusese pescuită în apele Spree-ului, la numai cîteva zeci de metri de la locul unde fusese găsit trunchiul Luciei Berlin, ea izbucni în cîteva înjurături, fără nici o reţinere şi spuse numele unei duzini de oameni care-i puteau recunoaşte valiza de nuiele. Wehn ceru să i se strîngă imediat toţi aceşti martori care să fie aduşi în Alexanderplatz — prostituate şi semiprostituate, locatari şi nevestele lor. Unii fură doar parţiali siguri de recunoaşterea valizei, alţii, în special cîteva femei care-şi „vizitaseră" prietena în lipsa ei acompaniate de bărbaţi, o identificară fără nici o problemă.

O încercare dovedea că valiza încăpea numai bine în celălalt coş de nuiele, mai mare, în care fusese păstrat. Imediat după acest test, preţiosul obiect fu dus la profesorul Strassmann şi dr. Schultz. Schultz calculă, după măsurătorile Luciei Berlin, că era posibil ca trupul ei să fi fost introdus în acea valiză. Tot el procedă la analiza microscopică a petelor roşietice de pe fundul valizei. Acesta a fost unul dintre cazurile norocoase, cînd celulele sanguine roşii au putut fi distinse fără nici o dificultate : nu mai era nici o îndoială că urmele respective erau de sînge. În petele de sînge erau prinse cîteva fibre de lînă ce fuseseră evident lipite de coş prin uscarea sîngelui. Microscopul demonstră că erau identice cu fibrele din fusta Luciei Berlin. Sîngele trebuie să se fi uscat înainte ca valiza să fi fost aruncată în apă ; acest lucru explica de ce petele de sînge nu fuseseră spălate de apă.

În prezenţa profesorului Strassmann şi a lui Paul Jeserich, doctorul Schultz efectuă testul Uhlenhuth cu grija şi solemnitatea adecvată noutăţii acelui procedeu. Lucrînd în sala de autopsii a unei morgi, el se conformă întocmai recomandărilor lui Uhlenhuth. Din petele de pe valiză el obţinu o soluţie clară de culoare roşietică. Prepară apoi

o soluție dintr-o altă zonă de pe valiză, nepătată, și o a treia soluție cu sînge cunoscut uman. În fiecare dintre aceste 3 soluții el puse ser Greifswald conținînd anticorpi ai sîngelui uman într-o diluție de 1 : 1000. Dacă petele erau de sînge omenesc, în cel tîrziu 2 minute trebuia să se formeze o înnorare inelară care s-ar fi îngroșat continuu, înnorare formată din proteine precipitate. De fapt fură necesare doar 70 de secunde pentru ca precipitarea să înceapă în cele două tuburi. Numai soluția luată de pe nuielele curate ale valizei nu prezenta nici o precipitare de proteine. Nu mai era nici un dubiu că petele de pe valiză erau de sînge uman.

În 12 decembrie 1904, Berger — respingînd încă o dată acuzațiile care i se aduceau, fu adus în fața completului de judecată la Curtea a doua districtuală din Berlin. Pentru mulțimea care se îmbulzea pe străzi spre tribunal în dimineața aceea cețoasă și cu siguranță și în mințile celor mai mulți jurați, verdictul era ca și dat. Avocatul apărării lui Berger, Bahn — care avea să ajungă mai tîrziu un celebru jurist, expert în cazuri de omucidere, își dădu perfect seama de importanța testului lui Uhlenhuth. El a făcut tot ce a putut pentru a nega demonstrația după care petele de sînge de pe valiză ar fi fost urme de sînge omenesc. El aminti juriului despre obiecțiile aduse metodei de către Kratter cu numai doi ani înainte. El îl cită pe medicul legist berlinez Strauch care, în cîteva rînduri, își făcu un titlu de glorie, arătînd că prin metoda Uhlenhuth nu se poate distinge sîngele de om de cel de maimuță. Strauch, care era de altfel un înțelept, încercase să facă un recensămînt al maimuțelor din Europa („exceptînd insulele stîncoase ale Gibraltarului") al căror sînge putea fi confundat cu sîngele omenesc. Totuși, în cazul lui Berger, astfel de speculații erau pur și simplu hazlii. În cele din urmă, Bahn insistă să fie chemat August von Wassermann ca expert.

Wassermann — care avea să devină ulterior faimosul descoperitor al testului „Wassermann" pentru sifilis, aproape că anticipase cu o zi descoperirea lui Uhlenhuth. Asistent la Institutul de Higienă din Berlin el descoperise, independent de Uhlenhuth, aceeași metodă de identificare

a sîngelui. Împreună cu asociatul său, Albert Schütze, îşi publicaseră lucrarea pe 8 februarie 1901, cu o singură zi după Uhlenhuth. Fără îndoială, Bahn contase pe sentimentul de amărăciune al lui Wassermann faţă de omul care-l deposedase de glorie. Dar Wassermann era mult prea onorabil pentru a fi influenţat de astfel de sentimente. El afirmase că savanţii acuzării lucraseră cu grijă şi precizie şi se declară de acord cu concluziile lor.

În decembrie 1904, palidului Berger i se ceruse să-şi spună ultimul cuvînt înainte de a fi condamnat. Declaraţia sa surprinse pe mulţi, fiind luată ca o blasfemie ce provenea de la un om de categoria sa : „Sînt la fel de nevinovat ca şi Cristos cînd în faţa fariseilor şi a lui Pilat a spus": „Omul acesta nu are nici o vină", spuse el.

Juriul îl găsi pe Theodor Berger vinovat de uciderea Luciei Berlin, şi curtea îl condamnă la 15 ani de închisoare.

Patruzeci şi cinci de ani mai tîrziu, în vara anului 1950, un jurist francez care asistase în tinereţea sa, ca jurnalist, la procesul lui Theodor Berger şi care-l cunoscuse pe Wannowski, scria :

„Cînd mă gîndesc astăzi la ziua aceea ceţoasă de decembrie, în 1904, trebuie să admit că în toţi aceşti ani nu am avut nici cea mai mică îndoială cu privire la vinovăţia acelei figuri neplăcute ce stătea în boxa acuzaţilor. El era fără nici un dubiu ucigaşul Luciei Berlin. Găsirea valizei închisese cercul şi dovada că sîngele găsit pe ea era de natură umană suda inelul pentru acel cerc.

Astăzi, cînd identificarea urmelor de sînge a devenit o practică standard pentru medicina legală, în întreaga lume, este greu să ne imaginăm impactul produs de descoperirea lui Uhlenhuth în 1904. Aceasta a pus bazele serologiei medico-legale care domină de atunci domeniul ; cu acea descoperire a început procesul identificării serologice aşa cum o avem astăzi, iar cazul Luciei Berlin a simbolizat acel început. Cu toate acestea, m-am gîndit adesea la avocatul apărării, la Bahn, şi m-am mirat de ce nu s-a ridicat să strige juriului : „Domnilor juraţi, chiar dacă sîntem de acord că sîngele de pe valiză este sînge uman, este asta o probă că este sîngele Luciei Berlin, aşa cum

presupune fiecare membru al acestui juriu ? Unde este scînteia aceea de probă că acest sînge diferă de sîngele a milioane de alţi oameni, dintre care oricine putea veni în contact cu valiza aceasta ? Toţi sînteţi amuzaţi de acest mod nou şi minunat de a demonstra prezenţa sîngelui uman, chiar de pe urma unei pete foarte fine de sînge. Dar noi uităm că nu există nici o dovadă cu privire la cel căruia acest sînge îi aparţine şi nimeni nu poate spune al cui este sîngele. Nici un savant, nici un jurist de pe faţa pămîntului nu poate declara că sîngele de pe această valiză este sîngele Luciei Berlin".

Îndrăznesc să spun că un astfel de apel nu ar fi alterat verdictul pronunţat în cazul lui Berger. Suma totală a probelor incriminate era prea convingătoare. Cu toate acestea, apelul ar fi avut un sens. Ca toate întreprinderile umane, criminalistica nu poate face doi paşi deodată. În decembrie 1904, după ce mijlocul de distingere a sîngelui uman de cel animal fusese pus la punct, doar cîţiva oameni imaginativi au întrevăzut apariţia următoarei probleme ; aceea de a demonstra că urmele de sînge date nu provin de la o fiinţă umană în general, ci de la o fiinţă particulară. Această posibilitate părea, la vremea aceea, un vis absurd şi nimeni nu bănuia că baza ştiinţifică pentru realizarea, măcar parţială, a acestui vis fusese deja pusă în acel an, 1901, cînd Uhlenhuth îşi născocise metoda.

Francezul care scria aceste rînduri la vîrsta de aproape 70 ani avea dreptate într-o oarecare măsură, în special în ceea ce priveşte strania dublă semnificaţie a anului 1901 pentru dezvoltarea serologiei medico-legale. De fapt, în 14 noiembrie al aceluiaşi an, era publicată o lucrare aparent lipsită de importanţă şi revista *Wiener Klinische Wochenschnift*. Ea purta titlul „Despre fenomenele de aglutinare ale sîngelui uman normal" şi continua esenţa a ceea ce francezul numise „următoarea problemă". Numele autorului era Karl Landsteiner.

Lucrarea începea astfel : „Cu puţin timp în urmă, am observat şi publicat faptul că serul sanguin al persoanelor normale poate aglutina frecvent celulele sanguine roşii ale altor indivizi sănătoşi". Landsteiner arăta că trebuie să existe diferenţe în sîngele diferitelor persoane care să

producă o reacție de incompatibilitate, manifestată de aglutinarea hematiilor. „Aglutinarea menționată anterior, concluda autorul, poate fi produsă și cu ser care a fost mai întîi uscat, apoi dizolvat. Ea se poate produce cu o soluție realizată dintr-un strop de sînge uscat timp de 2 săptămini și apoi dizolvat".

Karl Landsteiner avea 33 de ani și era asistent al profesorului Anton Weichselbaum la Institutul de Patologie și Anatomie al Universității din Viena. Un tînăr timid, devotat pe de-a întregul profesiei și muncii sale. Activitatea sa în cadrul Clinicii I Chirurgicale a Universității l-a făcut conștient de incapacitatea medicinei de a rezolva multe boli. Acest fapt l-au determinat să se retragă din practica chirurgicală și să se întoarcă la cercetarea medicală. Era interesat în mod special de patologie, bacteriologie și serologie.

Faptul că celulele sanguine roșii se alipeau sau, pentru a folosi termenul științific, se aglutinau, nu era necunoscut în 1901, deoarece o astfel de aglutinare ducea uneori la moarte. Procesul fusese observat de acei medici îndrăzneți care încercaseră primele transfuzii de sînge proaspăt din venele unor persoane sănătoase, unor pacienți bolnavi sau bătrîni. Statisticile din 1871 raportau 146 de morți din 263 de transfuzii. Din acest fapt, faimosul chirurg vienez Theodor Billroth trăsese concluzia că trebuie să existe tipuri diferite de sînge care nu erau compatibile. Dar această aluzie a fost ignorată. Fiziologul german Leonard Landois observase că amestecul de sînge animal cu cel uman, sau amestecul de sînge de la animale diferite duce la aglutinare. Dar nimeni nu studiase acest fenomen în mod consecvent.

Patologii care examinau sîngele cadavrelor care nu primiseră niciodată transfuzii de sînge aveau impresia că încă multe boli necunoscute provocau aglutinarea celulelor roșii. Astfel, aglutinarea părea o problemă mai curînd de patologie decît un fenomen al sîngelui sănătos.

Nimeni nu va putea spune ce l-a determinat, în 1900, pe Karl Landsteiner să experimenteze amestecul celulelor și serurilor sanguine ale diferitelor persoane. A fost poate unul dintre acele numeroase experimente declanșate de dorința de a pătrunde mai adînc în teritorii necunoscute.

Într-o zi de iarnă, Landsteiner şi-a luat sîngele său propriu şi a recoltat şi de la alţi colegi : dr. Stork, dr. Pletschnig, dr. Sturli, dr. Erdheim, şi asistentul de laborator Zaritsch. El a separat serul de celule prin centrifugare. Apoi a distribuit serul din sîngele de la dr. Stork în şase eprubete. La fiecare dintre acestea a adăugat celule sanguine ale unuia din participanţii la experiment. În prima eprubetă, care conţinea serul sîngelui lui Stork acesta era amestecat cu celule roşii tot din sîngele lui Stork şi nu s-a întîmplat nimic. La fel, nimic nu s-a întîmplat în combinaţia Stork Landsteiner (celulele sanguine ale lui Landsteiner păreau compatibile cu serul Stork). Dar în celelalte 4 eprubete în care celulele roşii din sîngele lui Pletschnig Sturli, Erdheim şi Zaritsch erau amestecate cu restul sîngelui lui Stork s-a întîmplat o aglutinare instantanee a celulelor vizibilă cu ochiul liber. Un experiment cu şase porţiuni de ser Landsteiner a fost repetat în aceeaşi manieră : serul era compatibil cu celulele roşii Stork şi Landsteiner, dar au aglutinat imediat celulele roşii ale celorlalţi patru.

Serul sanguin al lui Pletschnig s-a comportat destul de diferit. El a acceptat celulele de la Stork, Landsteiner, Zaritsch şi pe ale sale proprii, dar nu şi pe cele de la Sturli şi Erdheim. Cu Zaritsch a fost altfel. Serul său era compatibil cu celulele sale proprii şi cu cele ale lui Stork, Pletschnig şi Landsteiner, dar le-a aglutinat pe cele ale lui Sturli şi Erdheim. În sfîrşit, serurile lui Sturli şi Erdheim prezentau o a III-a reacţie posibilă. Acestea erau compatibile cu celulele lui Stork, Landsteiner, Sturli şi Erdheim, dar nu şi cu cele ale lui Zaritsch şi Pletschnig. Mostră după mostră au produs acelaşi rezultat. Din această constatare Landsteiner a dedus că unele erau compatibile şi altele nu. Distribuţia acestor caracteristici părea să urmeze o anumită regularitate. Serul de la o grupă de persoane pe care a notat-o cu tipul A, aglutina celulele unei a doua grupe B, dar niciodată propria grupă. Serul tuturor persoanelor din grupa B nu aglutina celulele propriului grup, dar acest lucru se întîmpla invariabil cu celulele din grupa A. Serul grupului C aglutina celulele grupelor A şi B, dar cele ale grupului C nu erau aglutinate de serurile grupelor A şi B. După aces-

te reguli, Landsteiner şi Stork aparţineau grupei C, Sturli şi Erdheim grupei A şi Pletschnig şi Zaritsch grupei B.

Acest fapt a dus la următoarele concluzii : existau două feluri de caracteristici celulare în sîngele uman, denumite A şi B. Dar, serul anumitor indivizi, deţinea un factor misterios care acţiona împotriva caracteristicii celulare B, făcîndu-i existenţa imposibilă, astfel încît rămînea numai caracteristica A. Serul unui alt grup de fiinţe umane conţinea un factor opus caracteristicii celulare A (care eliminau acea caracteristică din sîngele persoanei). Serul unui al III-lea grup conţinea un factor opus şi grupei A şi grupei B, ambele fiind deci absente din celulele sanguine roşii. Astfel Landsteiner identificase trei grupe sanguine, A, B şi C. El a numit factorii din ser care produceau aglutinarea celulelor cărora le era incompatibil „aglutinine" şi factoril caracteristici celulelor sanguine, aglutinogene.

Un an mai tîrziu, în primăvara anului 1902, dr. Adriano Sturli însuşi, împreună cu dr. Alfred Decastello s-au întîmplat să găsească un al IV-lea grup sanguin. Un număr mic de persoane aveau sînge care nu aglutina celulele grupelor A şi B. Acest sînge nu conţinea aglutinine, ceea ce însemna că posedă ambele caracteristici celulare, A şi B. Sturli şi Decastello au numit acest sînge „atipic". Cîţiva ani mai tîrziu, sîngele „atipic" a fost redescoperit de savantul ceh J. Jansky şi de americanul W. L. Moss. Din nefericire, Jansky şi Moss au creat o oarecare confuzie desemnînd numeric grupele pe care Landsteiner le identificase cu litere. În anul 1911, prof. von Dungern din Heidelberg şi asistentul său din Varşovia, Ludwig Hirszfeld, au propus o denumire care a rămas standard pînă azi. Grupa C a lui Landsteiner a devenit grupa 0, iar categoria atipică a devenit grupa AB. Grupele care se cunosc acum sînt deci, A, B, Ab şi 0.

Aşa cum s-a întîmplat adesea în istoria ştiinţei, în 1901, nimeni în Viena, ca să nu mai vorbim de alte centre, nu şi-a dat seama de importanţa descoperirii lui Landsteiner. Nimeni n-a realizat că aici se afla cauza complicaţiilor fatale ale transfuziilor. Aşa trecute cu vederea cum erau descoperirile lui Landsteiner, este remarcabil

că un alt tînăr din aceeaşi Viena a avut ideea de a aplica aceste rezultate în domeniul criminalisticii.

Tînărul în chestiune era Max Richter care, în 1901, a fost angajat ca asistent la Institutul de Medicină-Legală al Universităţii din Viena. El a văzut imediat că noile teste le completau pe cele ale lui Uhlenhuth pentru sîngele uman, cu precizarea că acum nu se descoperea numai calitatea umană a sîngelui, dar se identifica şi o persoană specifică. În primăvara anului 1902, Richter a luat legătura cu Karl Landsteiner. În acest timp, grupa AB nu fusese încă descoperită. Metodele pentru determinarea grupei sanguine nu fuseseră puse la punct. Richter gîndea în felul următor: datorită reacţiei lui Ulenhuth se puteau verifica alibiurile multor suspecţi care susţineau că urmele de pe îmbrăcămintea lor era de origine animală. Totuşi, nu se puteau verifica afirmaţiile lor după care sîngele respectiv era al lor propriu şi nu al victimei, deoarece sîngele omenesc nu se deosebea de alt sînge omenesc. Nu s-ar putea folosi acum descoperirea lui Landsteiner? Dacă de exemplu o soluţie dintr-o urmă de sînge cauza aglutinarea sîngelui celui suspect, aceasta ar dovedi că urma de sînge nu era a celui suspect. Trebuia totuşi să se mai dea răspuns la o întrebare: erau factorii de ser anti-A şi anti-B, descoperiţi de Landsteiner, încă prezenţi şi activi în urmele de sînge uscat?

În vara anului 1902, Richter a procedat la primele experienţe pentru determinarea grupelor sanguine din petele de sînge. La început, aşa cum făcuse şi Landsteiner, el testă serurile sanguine de la şase voluntari, în cazul său deţinuţi, pentru a aprecia efectele lor aglutinante. Stabilind reacţiile lor serologice, el a pus apoi specimene de sînge pe bucăţi de material, stofe, sticlă şi lemn şi le-a lăsat să se usuce. După o perioadă variabilă (de la 3 zile la 4 săptămîni) Richter a dizolvat urmele de sînge. A fost destul de uşor să radă picăturile de sînge de pe sticlă şi lemn, dar de pe stofă a trebuit să taie mici bucăţele acolo unde era sînge. El a centrifugat celulele roşii din sîngele proaspăt de la şase deţinuţi şi a făcut suspensii de celule în soluţie de ser fiziologic. A pus o picătură din fiecare dintre cele şase suspensii pe o placă pe care a fixat-o sub microscop. Adesea era necesară

cîte o oră de observație. Uneori nu se întîmpla nimic. Dar, în alte cazuri, urma de sînge uscat din soluție se dizolva și producea aglutinarea celulelor roșii. Reacția era asemănătoare celei cu sînge proaspăt, în afară, de faptul că aglutinarea era considerabil mai slabă, urmele vechi de o săptămînă abia dacă mai reacționau. Cu toate acestea, după o lună de experiențe, Richter era convins că tehnica aceasta își va demonstra valabilitatea.

În noiembrie 1902, el a plecat la Karlsbad pentru a lua parte la o întîlnire a naturaliștilor și medicilor germani. El a ținut o scurtă alocuțiune despre lucrările sale. Dar, ca și Landsteiner, Richter a făcut o slabă impresie. Descoperirea lui Uhlenhuth punea totul în umbră. Studiile privind grupele de sînge păreau o preocupare stranie, cel mult de un interes marginal. Supărat, Richter s-a întors la Institutul său.

Astfel, prima încercare de a folosi descoperirea grupelor sanguine în scopuri judiciare eșuase la fel de remarcată, ca și descoperirea însăși. Landsteiner era prea indiferent pentru a se lupta întru afirmarea descoperirii sale. El a continuat în liniște un program de cercetare a cărei valoare avea să stea la zorile unei alte generații ; în cursul acestui program, el a mai făcut descoperiri fără de care, testarea medico-legală din zilele noastre nu ar fi fost posibilă. În experiențe pe model, el a a arătat cum se atașau factorii anti-A și anti-B de celulele cărora le erau „opuși" : anti-A la grupa A, anti-B la celulele grupei B, anti-A și anti-B la celulele grupei AB. Așa cum se prezentau, celulele aveau o mulțime de factori care le erau „ostili". Aceasta se întîmpla chiar cînd celulele înseși nu se mai puteau recunoaște ca atare, ca rezultat al coagulării sau uscării urmelor de sînge neputîndu-și astfel manifesta deschis combinarea chimică cu anti-factorii specifici. Această absorbție putea fi indicată și prin metode indirecte. Dacă serurile care fuseseră aduse în contact cu urmele de sînge uscat erau îndepărtate după un timp, se dovedea că ele își pierduseră anti-factorii, eliberînd acei anticorpi, cum sînt numiți acum, celulele din urmele de sînge. Să presupunem, de exemplu, că un ser ce conține anticorpi A cunoscuți ar fi amestecat cu sînge uscat din grupa A și, după un timp,

ar fi îndepărtat. Dacă celulele proaspete de grupa A ar fi adăugate acum serului, ele nu s-ar aglutina.

La experiențele ulterioare Landsteiner, a demonstrat că este posibil chiar reversul acestui proces: anticorpii A și B din ser pot fi eliberați din celulele roșii sanguine sub influența căldurii.

Semnificația acestor experiențe a fost ignorată în anii 1904—1905. Dezamăgit, Landsteiner și-a impus alte domenii de cercetare. În 1908, o importantă epidemie de paralizie infantilă, la Viena, l-a determinat să studieze poliomielita. El a reușit să transmită boala la maimuță, arătînd astfel că boala nu era rezultatul unei varietăți de infecții, ci doar era cauzată de un tip specific de virus. A urmat o altă perioadă de cercetare fundamentală, dar nici una dintre lucrările sale nu i-au adus faima pe care o merita. După izbucnirea primului război mondial, Landsteiner a lucrat într-un spital vienez timp de 3 ani. Spera că la terminarea războiului va obține recunoașterea și obținerea unui loc de muncă în cercetare. Cînd și această speranță i-a fost spulberată, și-a părăsit orașul natal, în 1919, împreună cu soția și fiul său în vîrstă de 2 ani, acceptînd funcția de patolog la un spital din Haga. Doi ani mai tîrziu, a atras atenția fundației Rockefeller. Simon Flexner, unul dintre corifeii cercetării științifice americane, l-a invitat la New York. Astfel Landsteiner a întors spatele Europei, pregătit să o ia de la început cu cercetarea multiplelor probleme nerezolvate ale grupărilor sanguine în Lumea Nouă.

Nimeni nu și-a luat rămas bun de la el, nu a fost publicat nici un articol despre această plecare. Probabil că întreaga știință medico-legală a testării sîngelui pe care el a dezvoltat-o nu ar fi existat astăzi, dacă nu ar fi existat un alt om, ca Max Richter care a privit opera lui Landsteiner cu ochiul entuziast al tînărului, întrezărindu-i multiplele potențialități.

7 septembrie, 1915, a fost o zi curioasă și totodată istorică. În acea zi, un bărbat scund, solid, de aproape 50 de ani, apăru la Institutul de Medicină Legală de la Universitatea din Torino, din Nordul Italiei. Era îmbrăcat în haine de duminică, un costum țărănesc de o culoare indefinibilă, verde închis. Sub brațul drept ducea

un pachet învelit într-un jurnal; pălăria sa neagră îi stătea atît de caraghios încît îţi puteai da uşor seama că omul nu prea era obişnuit cu un astfel de port. Cînd intră în Institut îşi scoase pălăria ţinînd-o strîns la piept cu mîna stîngă, întinzînd respectuos cu cealaltă o scrisoare primului student întîlnit în cale.

Scrisoarea era destinată doctorului Leone Lattes, lector şi cercetător la Institutul de Medicină Legală. Studentul îl conduse pe om într-o cameră mare, înaltă, unde Lattes lucra împreună cu cîţiva alţi tineri oameni de ştiinţă. Lattes avea pe vremea aceea 28 ani, era un tînăr chipeş, înalt, de loc din Torino. Deschisese scrisoarea oarecum mirat. Era trimisă de un oarecare dr. Bertola, medic ce practica în rîndul maselor de muncitori dintr-un cartier mărginaş din Torino. Îi trimitea lui Lattes un pacient de al său pe nume Renzo Gerardi, îi scria Bertola. Girardi avea o „problemă de familie", cu care venise la Bertola şi acesta se văzuse nevoit să recunoască faptul că era incapabil să-l ajute. Din cît cunoştea el la ce lucra Lattes, credea că era singurul specialist care-i putea da omului său o mînă de ajutor.

Lattes îl conduse pe Girardi spre masa lui de lucru şi-l invită să-i spună „tot ce avea pe inimă". Înainte de a începe să vorbească, Girardi depuse pachetul pe masă, îl deschise şi scoase o cămaşă albă pe care o desfăcu. Lattes observă imediat două pete de culoare maro-roşcat pe poalele cămăşii, în partea din faţă. Ridicîndu-şi sprîncenele îl întrebă brusc pe Girardi dacă e cumva implicat în vreo crimă. Omul negă viguros din cap, apoi începu să-şi depene povestea.

Într-o duminică pe la începutul lui iunie, cu trei luni înainte, plecase în satul său natal, la cîţiva km de Torino pentru a-şi vizita nişte prieteni. Mersese cu aceştia la o cîrciumă şi se întorsese acasă noaptea tîrziu. Nevastă-sa, Andrea era foarte geloasă. Îl întîmpină cu acuzaţii şi reproşuri. Era aproape dimineaţă cînd izbuti în sfîrşit să meargă la culcare. Dar drama începuse după ce se trezise şi îşi scoase cămaşa de duminică, deoarece, certîndu-se cu nevastă-sa pînă tîrziu adormise îmbrăcat. Spre surprinderea sa văzu pe poalele cămăşii albe două pete ce păreau a fi de sînge. Nenorocirea era că şi nevas-

tă-sa văzuse petele, drept pentru care își reluase pe loc acuzațiile, insistînd că sîngele venea de la o altă femeie; acum era sigură de infidelitatea omului ei.

Din acea dimineață, viața de familie a lui Girardi devenise un adevărat infern. Nevasta lui nu se mai oprea din injurii. Mersese la bocitoare și vrăjitoare care-i confirmaseră bănuiala că Renzo al ei era un Barbă albastră. Certurile cu privire la petele de pe cămașa lui Girardi luaseră asemenea proporții în cursul ultimelor 3 luni încît lui Girardi aproape că-i era frică să mai meargă acasă. Chiar dacă recunoașterea vreunei fapte i-ar fi adus liniște, Girardi refuza cu încăpățînare să admită că era vinovat, deoarece el știa cel mai bine că nu se atinsese de vreo altă femeie. Bietul om se gîndise și se răzgîndise la petele de pe cămașă care apăruseră atît de misterios. Existau 3 cauze posibile :

1. De obicei, el era cel care aducea acasă carnea pentru prînzul de duminică și o pregătea îndepărtînd oasele înainte de a o da soției sale să o gătească. Făcuse același lucru și în duminica aceea nenorocită și își amintea că fusese îmbrăcat deja cu cămașa lui de sărbătoare. Este foarte posibil ca omul să fi simțit vreo nevoie și să nu-și fi spălat mîinile cînd umblase la poalele cămășii, lăsînd astfel cîteva pete fără a-și da seama.

2. În acea zi de luni cînd își scosese cămașa, el o lăsase un timp pe marginea patului. O prietenă a nevestei sale, Teresa Einaudi, venise la ei în casă și se oferise să o ajute la dereticat. Teresa rămăsese singură un timp în dormitor. Mai tîrziu Girardi aflase că în ziua aceea Teresa fusese „indispusă". Și, cum știa că Teresa nu se prea omora cu propria ei curățenie, se gîndi că probabil, femeia se folosise de capătul cămășii lui.

3. Întrucît nevasta lui îl torturase o viață cu gelozia ei, Girardi bănuia că ea însăși ar fi putut pune sînge pe cămașa lui, sperînd că poate astfel își va recunoaște infidelitatea. Girardi își încheie povestirea avertizîndu-l pe Lattes că era un om sărac, dar că ar fi fost în stare să dea tot ce are dacă el, Lattes ar putea dovedi că petele nu proveneau de la altă femeie. Dr.

Bertola îl asigurase, spunea el, că, dacă era cineva în Torino capabil să dovedească așa ceva, acela era dr. Lattes.

Bertola avea motive să gîndească în felul acesta. După ce își terminase studiile medicale în 1909, Lattes își petrecuse cîțiva ani în universitățile germane. La München îl întîlnise pe Max Richter și aflase de experimentele anterioare ale acestuia. În felul acesta căpătase un interes deosebit în problemele fascinante ale aglutininelor și aglutinogenelor. Cunoscător talentat al mai multor limbi, el citise tot ce era publicat cu privire la grupele sanguine. În timpul acestei cercetări dăduse peste diferite lucrări semnate de savanți americani, francezi și italieni, care încercau să determine dacă aglutininii din serul sanguin rămîneau în petele de sînge uscat. Rezultatele lor erau destul de contradictorii și aceste controverse i-au întărit dorința lui Lattes de a cerceta grupările de pete sanguine. Pînă în toamna lui 1915 el își cheltuise toată energia ca lector al Universității din Torino și greu se poate spune că avea experiențe practice semnificative.

Lattes era surprins la modul curios și comic că o dispută de familie și nu o crimă trebula să fie cea care să declanșeze dorința lui de a trece la acțiune. Totuși simți o mare compasiune pentru bietul om din fața sa și privi problema cu care acesta venise la el ca pe un semn al destinului. Îi spuse că-și va asuma răspunderea de a-i dovedi nevinovăția cu condiția ca Girardi să-și convingă soția și pe Teresa Einaudi să vină la Institutul de Medicină Legală. Destul de neîncrezător, Girardi îi promise că va încerca să facă tot posibilul. Lattes luă o probă de sînge din lobul urechii muncitorului nerăbdător să vadă ce va ieși din această afacere. Spre surpriza sa, amîndouă femeile apărură la ușa Institutului după două zile. Vorbeau tare și gesticulau amîndouă deodată, una amenințîndu-și bărbatul, cealaltă ofensată de insultătoarea insinuare a lui Girardi. Dar, în final, amîndouă căzură de acord să dea probele de sînge.

Prima etapă a încercării lui Lattes, aceea de a determina grupele de sînge ale celor trei persoane im-

plicate nu prezenta nici o dificultate. Tehnica era bine-cunoscută. Renzo Girardi s-a dovedit a avea grupa A, Andrea Girardi grupa 0, Teresa Einaudi avea grupa A.

Începu apoi experimentul crucial: determinarea caracteristicilor de grupă sanguină de pe petele existente pe cămaşa lui Girardi. Practica simplă a tratării petelor cu sîngele suspecţilor şi observarea reacţiilor — ceea ce Max Richter făcuse cu 13 ani mai înainte — nu-l satisfăcea pe Lattes. De pe vremea lui Richter aceste cunoştinţe fuseseră mult lărgite. Se ştia acum că grupele de sînge erau distribuite în rîndul populaţiei în procentaje bine definite: 40% aveau grupa A, alţi 40% aveau grupa 0, 15% aveau grupa B şi ultimii 5% aveau grupa AB. Profesorul von Dungern şi Ludwig Hirszfeld din Heidelberg demonstraseră, în 1911, că această distribuţie se datora eredităţii şi chiar faptul că moştenirea aceasta se conforma anumitor legi care nu fuseseră încă suficient cercetate. Lattes dorea acum să obţină rezultat extrem de precis.

În timpul acelui septembrie al anului 1915 Lattes se apucă de lucru cu un grad de meticulozitate care poate ar provoca uşoare zîmbete oamenilor de ştiinţă dintr-o generaţie ulterioară. Prima sa sarcină era de a restaura sîngele uscat şi serul său pînă la gradul cel mai apropiat de original al lichidului. În acest scop el tăie petele de pe cămaşa lui Girardi şi cîntări peticele pe cîntarul său cel mai fin. Greutatea uneia dintre ele era de 0,0944 gr. Lattes numără apoi sub microscop numărul de fire de urzeală şi de iţe. El a găsit pătate de sînge 180 de fire de urzeală şi 65 de iţe. După aceea tăie cîteva bucăţele de material din porţiunea curată a cămăşii de aproximativ aceeaşi mărime cu peticele pătate. Din nou numără iţele şi urzeala pînă cînd în final avu un petec cu 180 de fire şi 65 de iţe pe care le cîntări. Greutatea lor era de 0,0649 gr. Scăzînd această greutate din greutatea peticelor cu pete el obţinu greutatea sîngelui uscat. De mult timp era o regulă simplă în cercetare faptul că componentele uscate ale sîngelui reprezintă 20% din greutatea totală. Lattes introduse peticele cu pete de sînge în apă distilată, măsură în 4 timpi egali greutatea sîngelui uscat din petec. El

subție soluția rezultată cu soluție de sare fiziologică efectuind o diluție de 50% pentru a evita producerea unui ser prea concentrat. Introduse apoi lichidul rezultat într-un răcitor cu gheață, de mai multe ori presă peticele cu o baghetă de sticlă pentru a grăbi dizolvarea sîngelui uscat. A doua zi se dizolvase suficient pentru ca Lattes să poată îndepărta peticele albite acum din soluția maroniu închisă. Aceasta a însemnat că tot serul uscat conținut în pata de sînge era transferat în soluție odată cu toate aglutininele care puteau fi încă active în acest sens.

Urmînd procedeul lui Richter, Lattes puse cîte o picătură de soluție pe două lame. Apoi adăugă o picătură de celule sanguine de grupa A proaspete la o picătură și o picătură din sîngele de grupa B proaspăt la cealaltă picătură. Abia ținîndu-și respirația, el examină picăturile sub microscop. După o jumătate de oră el văzu ceea ce sperase să vadă: celulele grupei B erau distinct aglutinate, dar nu și cele din grupa A. Cu alte cuvinte factorul anti-B din ser era și mai operativ chiar după trei luni. Iar sîngele care cauzase pata aparținea grupei A. Lattes își repetă experiența de mai multe ori întotdeauna cu același rezultat. Astfel posibilitatea ca pata de sînge să provină de la soția lui Girardi se excludea de la sine. Ea putea să vină de la Teresa Einaudi sau de la o altă persoană necunoscută sau chiar de la Girardi. Întrucît Teresa recunoscuse că fusese „indispusă" în ziua aceea Lattes încercă să determine microscopic dacă petele de sînge ar fi putut conține sînge menstrual. Citologia — știința celulelor sîngelui — stabilise că celulele din vagin difereau de celelalte celule ale corpului și că astfel de celule vaginale erau prezente în sîngele menstrual. Medicina legală începuse să se folosească de acest fapt. Întrucît Lattes nu a putut găsi celule epiteliale vaginale, în nici una dintre cele două pete, Teresa Einaudi a fost și ea exclusă de pe lista suspecților. Totuși Lattes era foarte sigur de nevinovăția lui Girardi. Erau mari șanse ca sîngele să fi provenit de la Girardi însuși. Pentru a descoperi modul în care acesta și-ar fi putut murdări propria lui cămașă, Lattes îi ceru muncitorului să vină la o examinare.

Cauza a fost rapid descoperită. Girardi suferea de prostată — un fapt pe care nu-l observase încă — fapt care determina uneori sîngerări ale uretrei.

„Acest rezultat", scria mai tîrziu Lattes într-o relatare a cazului publicat în 1916 în Archivo di Antropologia Crominale, Psichiatria e Medicina Legale, „a readus pacea familiei". De o importanţă mult mai mare decît cazul însuşi, care era la limita comicului, a fost faptul că determinarea grupelor de sînge a făcut de atunci parte din criminalistică.

Chiar înainte de a apărea lucrarea lui Lattes, cazul Girardi fusese discutat în cercurile medico-legale din Torino. Acesta a ajuns la urechile unui magistrat care tocmai cerceta o omucidere. El a trimis lui Lattes haina unui om, pe nume Aldo Petrucci, care fusese arestat în legătură cu o crimă. Petrucci era un criminal cunoscut şi fusese găsit cu pete de sînge pe haină, fapt considerat încriminator. El a respins orice legătură cu crima şi a oferit cel mai vechi dintre toate alibiurile. Anume că sîngele provenea de la scurgerile de sînge din propriul său nas, neavînd nimic de a face cu sîngele omului ucis. Petele de sînge aveau o vechime de numai 4 zile şi se dovediseră a fi de sînge uman. Dar numai acest fapt, nu era suficient pentru a demonstra povestea lui Petrucci.

Lattes obţinu grupa sanguină a cadavrului din sîngele luat din inimă, apoi merse în celula lui Petrucci pentru a lua o probă de sînge de la suspect. Grupa sanguină a victimei era A iar cea a lui Petrucci 0. Examinînd petele de sînge de pe haină Lattes folosi acelaşi procedeu pe care îl aplicase în cazul Girardi şi ajunse la un rezultat fără echivoc. Serul din pete au aglutinat celulele roşii ale grupelor A şi B. El conţinea deci, factori anti A şi anti B, deci aparţineau grupei 0. Aceasta reprezenta cel puţin dovada că sîngele nu provenea de la victimă şi ar fi putut proveni de la scurgerile din nas ale lui Petrucci. Pe baza acestui rezultat poliţia îşi continua cercetările iar Petrucci a fost complet absolvit.

Acest episod a devenit o decisivă placă turnantă în viaţa lui Lattes, de aici înainte el îşi va dedica cu pasiune întreaga activitate cauzei serologiei criminalistice. Lucrarea

sa, publicată în 1916, includea o relatare a cazului Petrucci, Lattes fiind sigur că metoda sa va fi unanim adoptată.

Din nefericire, acest lucru nu s-a întîmplat. Dar Lattes avea un temperament care nu descuraja cu uşurinţă. Pentru a fi sigur el a trebuit să aştepte pînă în 1923, cînd i s-a dat un nou caz de stabilire a grupei sanguine, pînă atunci el rămînînd să discute această problemă numai la moaul teoriei generale.

Primul război mondial a stopat progresul criminalisticii în Europa timp de mai mulţi ani. Însuşi Lattes s-a îndepărtat de activitatea sa datorită serviciului militar. Totuşi, prin 1922, el făcuse paşi atit de mari în cercetarea grupelor sanguine încît cartea sa publicată în acel an, *L'individualitá del sangue nella biologia, nella clinica, nella medicina legale*, a devenit un manual internaţional asupra acestui subiect. În această lucrare el a ridicat problema transfuziei de sînge, s-a ocupat de asemenea cu ereditatea grupelor sanguine, ale cărei legi erau foarte importante pentru medicina legală în rezolvarea majorităţii problemelor legale, obişnuite, cum ar fi determinarea paternităţii, în special în cazul copiilor nelegitimi. Dar o trăsătură esenţială a cărţii a fost discutarea determinării grupelor din petele de sînge. Lattes încercase să simplifice procedeele implicate în primele sale experimente. Şansa joacă în mod frecvent un rol în astfel de cazuri. O dată, el a lăsat bucăţele de sînge uscat pe lemn şi pe alte suprafeţe netede. Apoi, fără o pregătire care să necesite timp, fără cîntărire sau dizolvare, el a pus aceste bucăţele pe lamelele unui microscop, a adăugat suspensia celulelor sanguine de test, a aşezat pe lamele o altă lamelă de sticlă şi a găsit că aglutininele serului se dizolvau în suspensia de corpusculi şi cuprindeau celule sanguine opuse. Astfel, toate procedeele complicate de dizolvare pe care le folosise în experienţele anterioare au fost privite ca superflue. Lattes a născocit cea mai simplă metodă de determinare a grupelor de sînge din pete. La prima vedere acest procedeu părea neaplicabil la petele de pe textilele absorbabile. Dar Lattes a găsit şi o metodă de a face fulgi artificiali de sînge. El realiza un extras de pe pata de sînge pe care apoi îl picura uşor pe o lamelă. Cu un uscător, usca picătura pînă cînd rezulta un mic fulg de

sînge. Apoi, Lattes (profesor acum de medicină legală) era pregătit pentru problema cu care avea să se confrunte cînd a fost solicitat să ajute justiția din Modega. Datorită tehnicii sale simplificate el a putut să identifice cîteva pete de sînge vechi de un an și jumătate de pe o bonetă de mătase. Din hainele pătate cu sînge ale unui om ucis, el a determinat grupa de sînge a victimei care s-a dovedit a fi B. Sîngele de pe bonetă conținea de asemenea grupa B. Confruntat cu această probă, ucigașul, a mărturisit.

Următorul caz a fost marcat de circumstanțe speciale. Pantalonii unui suspect aveau numeroase pete roșii. Lattes a determinat imediat că aceste pete proveneau de la vin roșu, și nu de la sînge. Rămînea însă o pată pe interiorul buzunarului pantalonilor care provenea fără îndoială de la sînge uman. Cel suspectat protestă disperat, încercînd să-și dovedească nevinovăția. El nu a încercat vechiul alibi cu sîngele din nas, dar nu putea spune de unde provenea sîngele. Pata era veche de 3 săptămini. Lattes a determinat grupa de sînge a celui suspectat (A) iar sîngele din buzunar aparținea aceleiași grupe, deci putea fi sîngele său. Examinînd pata sub microscop, Lattes a văzut membrele unei muște strivite care trebuie să se fi lipit de sîngele uman înainte de a fi ucisă. Cu această probă, devenea clar că suspectul nevinovat fusese considerat ca atare datorită unui lanț nefericit de circumstanțe. În 1925 activitatea lui Lattes progresase atît de mult încît acesta era gata de a publica o a doua lucrare și totuși nu exista nici o relatare din alte părți ale lumii care să confirme folosirea acestei metode în scopuri criminalistice. În consecință, Lattes era cel ce-i definea valoarea. Desigur, nu se putea spune fără echivoc că o pată de sînge provenea de la o anumită persoană aceasta se putea doar aștepta să fie așa, întrucît numai grupa A de exemplu exista la 40% din rasa umană. Procedeul era de asemenea ezitant acolo unde grupa sanguină a victimei coincidea cu cea a suspectului. Dar determinarea grupei sanguine de pe petele de sînge nu permitea criminalistului să îngusteze cercul posibililor criminali. Cei suspectați puteau fi excluși dacă petele de pe îmbrăcămintea lor nu coincideau cu grupa sanguină a victimei. Și, dacă un suspect susținea că petele de pe îmbrăcăminte proveneau din propriul său

sînge, acest fapt putea fi confirmat sau infirmat. În sfîrşit, putea să convingă un asasin să mărturisească atunci cînd nu putea oferi o explicaţie credibilă a existenţei petelor care corespundeau cu sîngele victimei. Aprecierea metodei nu a întîrziat să apară. Astfel, veniră veşti de la Georg Strassmann, fiul profesorului berlinez Fritz Strassmann cînd acesta ţinu o conferinţă la Innsbruck în septembrie la o întîlnire a medicilor legişti germani şi austrieci. Subiectul conferinţei era aflarea unor mijloace de stabilire a paternităţii. În cursul conferinţei, el menţionă, importanţa determinării grupei sanguine pentru criminalişti. În toate cazurile de moarte violentă sau de moarte din cauze necunoscute, arăta el, grupa sanguină a victimei trebuia determinată imediat pentru a avea la dispoziţie date comparative cu orice pată de sînge care ar fi putut fi descoperită mai tîrziu.

Aprecierea a devenit şi mai semnificativă cînd Fritz Schiff un serolog în vîrstă de 36 de ani din Berlin promovă metoda Lattes. Schiff, se îngriji de publicarea cărţii lui Lattes, „Individualitatea sîngelui" în limba germană chiar în 1925. Datorită influenţei sale, Societatea Germană de Medicină Legală, l-a invitat pe Lattes la întîlnirea anuală din 1926.

Cuvîntarea de deschidere a lui Schiff a reprezentat o pledoarie pentru folosirea noii metode. „Astăzi, la 25 de ani de la descoperirea grupelor sanguine Societatea Germană, de Medicină Legală discută reacţia Landsteiner probabil pentru prima dată" declară el. „Bineînţeles, medicina legală, nu poate fi acuzată de a fi intenţionat prematur să pună în practică reacţia Landsteiner... creditul de a fi aplicat această metodă în cazuri practice va fi dat oaspetelui nostru italian Lattes... procedeele sale ne permit să cercetăm petele de sînge care nu mai pot fi cîntărite cu un cîntar chimic obişnuit care, cu alte cuvinte, cîntăreşte mai puţin de o zecime de miligram.

Lattes s-a întors la Torino cu încrederea în viitorul metodei sale : în acele zile, Germania conducea domeniul criminalisticii, dacă metoda sa era acceptată acolo ea ar fi fost adoptată pretutindeni. Totuşi a mai trecut un an şi jumătate pînă cînd autorităţile germane au fost confruntate cu un caz în care o pată de sînge avea să decidă vinovăţia.

— 5 —

Şapte persoane au auzit strigăte care au sfîşiat liniştea nopţii din Gladbeck, un orăşel din zona industrială, a Germaniei apusene, în dimineaţa zilei de 23 martie 1928. Aceştia erau, doi învăţători cu soţiile lor, menajera unui medic, mecanicul unei mine de cărbuni şi un sergent de poliţie. Nici unul dintre ei n-a dat importanţă acestui fapt, neinteresîndu-i cine striga după ajutor.

Chefliii nocturni deveniseră din ce în ce mai obişnuiţi în acea parte a districtului Ruhr, astfel că sergentul de poliţie, devenise aproape indiferent la zgomotele făcute de aceştia. El se oprise doar pentru o clipă din rondul său. Mecanicul aprinse lumina, privi ceasul care arăta 3,30 şi încercă să adoarmă din nou. El nu bănui, că doar la cîţiva paşi de uşa casei sale din Schultenstrasse, un bărbat tocmai fusese asasinat. Învăţătorul Deese care locuia la parter de partea cealaltă a străzii, la nr. 11, se trezi odată cu soţia sa. Deese merse la fereastră în cămaşa de noapte, dar nu putu vedea scena crimei — trotuarul din faţa casei sale — pentru că gardul viu din grădină acoperea strada. El observă umerii şi capul unui bărbat apărînd deasupra gardului care apoi, dispăru, apărînd şi dispărînd din nou, traversînd strada, de unde, se pierdu în întuneric. Deese, îşi întrebă soţia cît e ceasul, i se răspunse că este 3 şi 35, şi tremurînd se întoarse în pat.

Învăţătorul Adolf Daube, care de asemenea locuia într-un apartament la nr. 11, avea şi el o fereastră care dădea în stradă. El se sculă, se uită la ceas, văzu că era 3,30 şi intră în camera fiului său. Tînărul Helmuth Daube în vîrstă de 19 ani, tocmai îşi dădea examenul de bacalaureat şi plecase împreună cu cîţiva colegi în Buer, un orăşel apropiat. Acolo, „Alte Herren", o societate studenţească de prestigiu din acel timp organizase o petrecere cu bere pentru noii membri potenţiali, — un procedeu similar cu cel al societăţii americane „Rush". Daube, găsi patul fiului său neatins, îşi calmă soţia care se simţea uşor neliniştită cu privire la băiat şi se duse să se culce.

După o oră, clopoţelul de la uşa doctorului Lutter sună strident. Menajera acestuia Elli Mehring auzise şi ea ceva dar ignorase strigătele de ajutor. Cînd doctorul Lutter ajunse la uşă găsi acolo doi mineri cu biciclete. Ei relatară

că la scurtă distanță în josul străzii zăcea un om pe moarte; ei dăduseră peste el în drumul lor spre muncă. Lutter, își puse la repezeală hainele, și alergă la locul indicat. La lumina slabă a lămpilor de bicicletă el zări o figură întunecată întinsă pe pămînt. Capul era îndreptat spre curbă, iar picioarele spre poarta grădinii învățătorului Daube. Medicul își dădu imediat seama că persoana de pe pămînt nu era pe moarte, ci moartă de-a binelea. Avea o tăietură oribilă la git, care mergea în jos spre coloana vertebrală. Fața îi era atît de murdară de noroi, încît personajul nu putea fi recunoscut. Pe pavaj, se întindeau două bălți de sînge, una dintre ele la o oarecare distanță de cadavru pe o ridicătură a trotuarului.

Lutter le ceru minerilor să aștepte un moment și, întrucît la nr. 11 era întuneric, fu nevoit să alerge la telefonul din locuința sa. Era ora 4,45 dimineața cînd chemă poliția. Detectivul Trampert îi ceru să stea de pază pînă la sosirea poliției. Își sună apoi superiorul, pe inspectorul Klingellhöller, șeful Departamentului de cercetări criminale din Gladbeck precum și pe căpitanul Pest și pe șeful poliției regulate, maiorul Preuss. El luă legătura de asemenea cu Departamentul de cercetări criminale din orașul învecinat, Recklinghausen care, după schema de organizare, trebuia să mențină o comisie specială pentru crime în orașele și satele din vecinătate. Pest, Preuss și Klingellhöller au sosit la Schultenstrasse la ora 5 și 10. Preuss nu era detectiv, dar rolul său a fost enorm în această cercetare. În ceea ce privește pe Pest și Klingellhöller, mare parte din ceea ce au făcut și ceea ce au omis în următoarele cîteva ore poate fi înțeles numai dacă vom considera condițiile curente ale vremii din sistemul criminalistic al forțelor polițienești din Prusia.

De la terminarea primului război mondial, poliția criminală prusacă avea un splendid fișier la Berlin și în alte orașe mari, dar unul foarte sărac în orășelele de provincie. Forțele de poliție locale trebuiau să se gospodărească singure. La fel, pregătirea detectivilor lăsa mult de dorit. Eforturile de recrutare a unor tineri capabili, cu instrucție în domeniul dreptului, tehnologiei sau economiei era lăsat Berlinului și altor cîtorva orașe mari. Nu era nici un fel de specializare în domeniul crimelor

iar comisiile permanente de homicid ca cea din Berlin erau fie necunoscute în restul Prusiei, fie pur teoretice.

Cînd valul de crime de după război a atins un apogeu fără precedent spre sfîrșitul anului 1923, polițiștii obișnuiți, fără o instrucție specială erau transferați pur și simplu la poliția criminală. Un an mai tîrziu întreaga poliție criminală din satul Prusac a fost naționalizată. Înaintea datei cînd a fost luată această măsură, mulți șefi de poliție locală își promovaseră prietenii și partenerii de cîrciumă printre detectivi, fără a da atenția cuvenită capacităților sau meritelor, ci pur și simplu doar pentru a le asigura ranguri înalte în serviciul de poliție.

Detectivul Pest avea 49 ani, și fusese numit inspector în 1918 și căpitan în 1925, fără nici o testare a calităților sale.

Inspectorul Klingellhöller dăduse un examen în 1922, dar cunoștințele sale în domeniul cercetărilor de omucideri erau foarte slabe. Cu toate acestea, starea de lucruri respectivă nu explică ce s-a întîmplat în noaptea de 23 martie. Cînd Peste și Klingellhöller, împreună cu cîțiva asistenți, au ajuns în Schultenstrasse, lămpile de carbit de pe bicicletele minerilor erau singura sursă de lumină. Nu s-a întîmplat ca nimeni să aducă un reflector și nimeni n-a fost trimis după așa ceva. Deoarece lămpile de bicicletă erau inadecvate, poliția a decis să aștepte zorii și venirea comisiei pentru omucideri din Recklinghausen. Dar Recklinghausen a trimis un singur om cu impresionantul titlu de detectiv director pe nume Schönermarck, însoțit de un cîine. Deși poliția criminală din Recklinghausen avea 5 căpitani detectivi și 20 de inspectori, nu avea în schimb o comisie regulată pentru omucideri — așa cum ar fi trebuit să aibă în conformitate cu schema de organizare. Cîinele încercă să ia urma, dar nu găsi nimic. Schönermarck simți că își făcuse datoria și plecă dîndu-i inspectorului Klingellhöller puteri depline în cercetarea cazului. După o privire trecătoare asupra rănii de la gîtul mortului, Klingellhöller își dădu cu părerea că se aflau în fața unui caz de sinucidere. El citise prin ziare că mai mulți tineri o terminaseră în acest fel, tăindu-și gîturile în această manieră. În raportul său

ulterior, Klingellhöller își argumenta acest punct de vedere prin următoarea afirmație enigmatică : „La început m-am întrebat dacă acest caz era o crimă sau o sinucidere. Am luat în considerare a doua posibilitate deoarece, ca o consecință a rănii de la gît; presupunerea acestei posibilități era justificată". S-a decis să fie chemat medicul districtual dr. Marks pentru a examina cadavrul. Detectivul Kraemer, trimis să aducă doctorul, se întoarse raportînd că dr. Marks nu avea timp; el trebuia să apară în acea dimineață în fața curții cu juri. Nici Klingellhöller nici Pest nu avură curajul să-i amintească lui Marks că el era obligat oficial să examineze imediat astfel de cazuri. Intrucît ei nu îndrăzniseră să atingă cadavrul înainte ca acesta să fie văzut de un medic oficial, continuară să aștepte. Nu se întîmplă nimic înainte de ora 6, cînd învățătorul Daube, trezit de discuții și de lătratul cîinelui, se uită pe stradă. Recunoscîndu-l pe dr. Lutter el ieși să-l întrebe despre ce era vorba. După o clipă, îngenunche lîngă cadavru strigînd : „dumnezeule, este fiul meu". Înainte ca Daube să se repeadă din nou în casă pentru a-i duce soției groaznica veste, dr. Lutter, care-l ajutase să se ridice în picioare, auzi cîteva referințe confuze cu privire la plecarea băiatului la Buer și la întîlnirea societății la hotelul Zur Post. Atunci, dr. Lutter îi propuse maiorului Preuss ca el însuși să-i telefoneze unui medic, o cunoștință de-a sa, care era membru al aceleiași societăți și care ar fi putut să știe ceva despre festivitatea de la Buer: El intră în casă și se întoarse curînd cu informația că, în afară de tînărul ucis, alți 2 studenți din Gladback luaseră parte la petrecere : Karl Labs, de pe Lambertistrasse nr. 5 și Karl Hussmann din Hagesstrasse nr. 67. Hussmann venea din străinătate și locuia cu familia prof. Kleibohmer, care se întîmpla să fie unul din pacienții dr. Lutter.

La acest punct al cercetărilor, căpitanul Pest luă oarecum lucrurile în mînă. El îl trimise pe Klingellhöller să-l interogheze pe Karl Labs și pe detectivul Kraemer să facă cercetări în ceea ce-l privește pe Hussmann. În confuzia generală, el nu făcu nici o obiecție cînd maiorul Preuss și dr. Lutter anunțară simultan că vor încerca

să-i telefoneze lui Kleibohmer pentru a cere informații despre Karl Hussmann.

Klingellhöller ajunse la casa lui Labs între 6 și 6,30. Labs era somnoros, dar se trezi imediat cînd auzi ce se întîmplase. El confirmă că fusese împreună la Buer cu Daube și Hussmann și un alt student pe nume Brettschneider. Ei plecaseră de la hotelul Zur Post la ora 2 și 10. Își amintea exact ora pentru că în fața hotelului exista un ceas. Întrucît tramvaiele nu mai circulau la acea oră, ei merseseră pe jos două sau trei mile pînă la Gladback — Hussmann și Daube în față, el și Brettschneider în spate. Brettschneider se despărțise de ei în Gladback, la intersecția Henrichstrasse. El, Labs, îi prinsese din urmă pe ceilalți doi și-și continuase drumul cu ei pînă în fața primăriei. Aici drumurile lor s-au despărțit. Hussmann și Daube merseseră pe jos spre Rendfortstrasse. Acolo, Labs îi văzuse pentru ultima dată. Se dusese la culcare pe la 3 și 20 dimineața. Fratele său cu care dormea în aceeași cameră putea confirma ora.

„Deci Hussmann fusese ultima persoană care îl văzuse viu de Daube", întrebă Klingellhöller. „Da", replică Labs „și, întrucît amîndoi erau cam grizați, plecaseră cîntînd". „Vorbise Daube vreodată de sinucidere", întrebă în continuare detectivul. Labs scutură negativ din cap, spunînd că ideea i se părea absurdă. Lui Klingellhöller nu i se întîmplă să întrebe ceva despre relațiile dintre Hussmann și tînărul mort. El hotărî în mintea sa că era un caz de sinucidere și imaginația sa mic burgheză stabili că un tînăr care se bucurase de beneficiile unor învățături înalte n-ar fi putut fi implicat într-o crimă. Între timp, dr. Lutter reușise să-l găsească la telefon pe Karl Hussmann care răspunsese la primul sunet de apel. Acest factor îl surprinse pe Lutter care cunoștea casa Kleibohmer unde sunase de mai multe ori. Telefonul era la parter, în biroul profesorului, care noaptea era încuiat. Cheia era de obicei pe stativul de la camera portarului, iar Karl Hussmann locuia la etajul 4. Hussmann reacționă la anunțul lui Lutter fără vreo emoție specială : „Ce ? Helmuth este mort ?" întrebă el și se oferi să se îmbrace și să vină imediat. Abia apucase să pună receptorul în furcă, cînd detectivul Kraemer sună la ușă.

Văzuse lumină în hol și fu foarte surprins cînd ușa i se deschise atît de prompt. Karl Hussmann, un tînăr înalt și voinic, cu un ciuf de păr negru pe cap stătea în fața sa în cămașă de noapte și cu picioarele goale și-l invită înăuntru, cu o prietenie care-l făcu să ezite. Fu și mai surprins la vederea picioarelor lui Hussmann. Acestea erau murdare ca ale unui om care nu s-a spălat pe picioare timp de cîteva săptămîni. Și Kraemer îi considera pe studenți ca aparținînd unei clase superioare, dar el era deja convins de ideea de sinucidere, emisă de colegul său. El îl întrebă deci pe Hussmann dacă-i putea da vreo informație despre ultimele acțiuni ale lui Daube. Hussmann replică imediat : după ce se despărțiseră de Labs, el și Daube merseseră împreună pînă la intersecția dintre străzile Schulter și Rendfort. Aici Daube dorise să-și ia rămas bun, dar Hussmann îl convinsese să-l conducă pînă acasă, chiar dacă aceasta ar fi însemnat un ocol pentru Daube. Se despărțiseră în fața ușii prof. Kleibohmers și Daube plecase acasă singur. Aceasta era tot ceea ce știa el. Cînd a fost întrebat de ora la care se despărțiseră și ora la care ajunsese în camera sa, Hussmann deveni mai puțin sigur. Tot ceea ce-și putea aduce aminte era faptul că fusese nevoit să folosească de mai multe ori toaleta din cauza berii pe care o băuseră în noaptea aceea. Toaleta era pe scara dintre etajele 2 și 3. Ultima dată cînd coborîse auzise telefonul sunînd și, în timp ce vorbea cu dr. Lutter sunase și la ușă. De aceea fusese atît de rapid cînd a deschis-o.

Kraemer îi mulțumi tînărului și încălecă pe bicicletă pedalînd înapoi spre Schultenstrasse. Puțin mai tîrziu, Hussmann îl urmă, îmbrăcat în grabă în pantofi negri, pantaloni gri, și o jachetă sport pe care și-o pusese peste pijama. Ajunse la casa lui Daube cu bicicleta puțin înainte de întoarcerea lui Klingellhöller. Rezemîndu-și bicicleta de gard, tînărul îl salută pe dr. Lutter care-l prezentă maiorului Preuss. Aruncă doar o privire grăbită asupra cadavrului prietenului său care zăcea la cîțiva pași de el și apoi își repetă povestea șefului poliției.

Între timp se făcuse zi. Mineri cu priviri cercetătoare și nevestele lor se îmbulzeau, cu toată bariera făcută de

oamenii poliției. Cadavrul zăcea încă neatins, pe spate, între bălțile de sînge și o altă pată la picioare vizibilă acum la lumina zilei, care nu putea fi de sînge. În sfîrșit, un detectiv fotografie scena. Mai tîrziu, fotografiile se dovediră a fi inutile, pentru că nu fuseseră luate din toate direcțiile și nu fuseseră realizate la scară. Spre ora 7 Klingellhöller se întoarse și îi fu prezentat Hussmann. Întrebat dacă Daube vorbise vreodată de sinucidere el replică, spre deosebire de Labs, întunecat: da, acum doi ani; pe vremea aceea prietenia dintre el și fiica prof. Kleibohmer se rupsese și el se gîndise să se sinucidă. Daube fusese o persoană slabă și oscilantă. Întrebat apoi dacă vrea să intre în casă pentru a oferi condoleanțe părinților colegului său mort, Hussmann refuză nervos. Lui Klingellhöller i-a atras atenția faptul că Hussmann înconjură balta de sînge de pe pămînt. Aceasta îl determină pe detectiv să privească instinctiv pantofii tînărului unde i se păru că vede cîteva pete brun roșcate. Surprins îl urmă pe acesta în casă, unde încercă să stea de vorbă cu el.

Hussmann păru total surprins cînd inspectorul îl întrebă despre petele de pe pantof și se aplecă privindu-și pantofii cu atenție. Ici și colo aceștia erau umezi și erau într-adevăr cîteva pete de sînge pe ramele exterioare care nu păreau a fi foarte vechi. Revenindu-și, tînărul spuse că sîngele trebuia să provină de la o pisică pe care el o prinsese în grădina familiei unde locuia, acum cîteva zile — ca să fie mai exact, pe 21 aprilie — și pe care o ucisese.

Detectivul întrebă dacă aceia erau pantofii pe care îi purtase în drum spre casă de la Buer.

— Da, răspunse el, purtasc acești pantofi.

— Și de ce erau umezi?

— Plouase în timpul nopții.

În acest moment se trezi prima suspiciune în mintea detectivului, deși nu era o suspiciune de asasinat. Mai curînd gîndi că Hussmann fusese probabil martor al sinuciderii prietenului său Hussmann călcase într-una din bălțile de sînge, nevoind acum să admită aceasta. Curtaseră poate amîndoi aceeași fată? Simțea Hussmann vreo

vină în această privință? Inspectorul îi ceru tînărului să-și scoată pantofii. Aceștia fură dați în păstrare detectivului Rehlinghaus iar el se întoarse în stradă.

Acolo, căpitanul Pest ajunsese la o a doua concluzie. El trimise un detectiv la dr. Meyer, magistratul căruia urma să i se dea cazul, în speranța ca acesta să le poată indica medicul necesar. Era 8 și un sfert cînd magistratul veni și realiză prima acțiune cu un oarecare înțeles în acest caz. Klingellhöller îi raportă: este un caz tipic de sinucidere. Meyer privi scena și întrebă: unde este arma pe care Daube a folosit-o pentru a-și tăia gîtul. A înghițit-o? Detectivii adunați în jur rămaseră înmărmuriți. Meyer le atrase de asemenea atenția la poala pătată de sînge a cămășii care ieșea prin deschizătura pantalonilor cadavrului. Ca să nu mai piardă timp el îi ceru doctorului Lutter să examineze cadavrul. Lutter nu avea nici o cunoștință de medicină legală, dar cînd deschise pantalonii văzu dintr-o singură privire că Helmuth Daube fusese emasculat cu cîteva tăieturi de cuțit. În acea clipă, teoria sinuciderii căzu și Pest și ceilalți detectivi trebuiră să se confrunte cu faptul umilitor de a fi pierdut trei ore importante.

Căpitanul Pest salvă situația numindu-l pe loc pe Klingellhöller șef al „comisiei temporare de omucidere" compusă din detectivii care se întîmplau să fie prezenți. Hotărît să-și demonstreze zelul, Klingellhöller își întoarse concluzia la capătul opus, afirmînd că Hussmann era asasinul. El ordonă ca studentul să fie păzit în bucătăria familiei Daube, în timp ce el plecă în Hegestrasse să cerceteze camera tînărului. Profesorul Kleibohmer nu s-a arătat prea încîntat de această vizită și prima cercetare a fost făcută cam în fugă. Cu toate acestea, detectivul găsi costumul albastru, șosetele și pălăria verde pe care Hussmann le purtase în noaptea crimei. El căută pete de sînge pe îmbrăcăminte, dar nu găsi nimic pentru moment și se înapoie la Schultenstrasse.

Între timp, dr. Lutter care în timpul acestei crize dezvoltă un interes personal pentru cercetarea criminalistică, intră în bucătăria lui Daube și îi ceru detectivului să vadă pantofii studentului. Ceea ce văzu erau

indubitabil pete de sînge. Acestea erau de mărimea unei monede şi fuseseră împroşcate de la mică distanţă, de deasupra. Suprafaţa sîngelui se întărise ca o peliculă, dar dedesubt sîngele era încă lichid. Lutter estimă că picăturile de sînge căzuseră pe pantofi în primele ore ale dimineţii. Se întîmplă totuşi ca nimeni să nu înregistreze observaţiile lui Lutter. În timp ce examina pantofii, Lutter se întoarse spre Hussmann şi-i spuse că sîngele era o probă incriminatoare împotriva sa. Hussmann deveni agitat şi afirmă că de multe ori îi curgea sînge din nas. Îi cursese sînge din nas şi în noaptea trecută, întrebă Lutter ? Tînărul spuse că nu, şi îl întrebă pe detectiv dacă broaştele aveau sînge. De ce ? Pentru că în timpul nopţii se întîmplase să calce pe stradă o broscuţă pe care o făcuse „piftie" şi probabil de acolo provenea sîngele. Detectivul ascultă perplex aceste cuvinte şi fu uşurat cînd şeful său se întoarse şi-i ceru tînărului să-şi îmbrace haina albastră şi să vină la lumina soarelui care intra pe fereastră. Aici, o pată de sînge sub rever deveni imediat vizibilă. Agitaţia lui Hussmann crescu ; spuse acum ceva despre o tăietură la deget. La examinarea degetului reieşi totuşi că rana era superficială şi se vindecase cu mult timp în urmă. Klingelhöller hotărî atunci să efectueze o cercetare mai atentă a camerei lui Hussmann.

Detectivului Trampert i se ordonă să ia pantofii şi hainele şi să le ducă la Biroul Poliţiei din Gladbeck. Dacă ar fi văzut procedeul transportului, cercetători experimentaţi de pete de sînge ar fi fost oripilaţi. Nici un material nu ar fi fost mai potrivit pentru sugerea petelor de sînge proaspăt decît ziarul în care Trampert învelise pantofii. Hainele fuseseră pur şi simplu legate laolaltă cu o sfoară, fără a acorda nici un pic de atenţie locului în care se aflau petele de sînge. La Biroul poliţiei nimeni nu-i opri pe ofiţerii şi pe funcţionarii curioşi să desfacă hainele şi să le cerceteze pentru eventuale probe. Jurnalul era şi el umed. La fel, nimeni nu determină imediat dacă ziarul absorbise sînge. În orice caz, umezeala hîrtiei confirmă faptul că pantofii fuseseră umezi. De fapt, Trampert, îşi dădu seama că pielea pantofilor fusese umezită în timp ce ciorapii pe care

Hussmann îi purtase erau complet uscați. Detectivul ajunse la concluzia că pantofii nu puteau să se fi umezit în drum spre casă, ci fuseseră spălați după aceea. Pe pantofi nu era nici o urmă de noroi. Detectivii Baumann și Collesie observară și ei aceasta dar nu se deranjară să noteze ceva. Spre deosebire de pantofi, haina și pantalonii erau uscați. Detectivii observară mai multe pete în partea din față a hainei, fapt care indica cum nu se poate mai clar, că fuseseră spălate și frecate. În jurul acestor pete ei găsiră cruste de mărimea unui vîrf de ac ce proveneau evident de la sînge. Mai găsiră apoi urme roșiatice în interiorul buzunarului drept al hainei, ca și cum „o mînă pătată de sînge fusese băgată înăuntru". Nici asupra acestei observații nu se făcu vreo înregistrare. Nici o pată nu a fost însemnată. Mai tîrziu nu s-a găsit nici o modalitate de a determina cîte pete au fost distruse în drumul de la locul crimei la biroul poliției, în birou sau după aceea.

Klingellhöller, convins acum că găsise asasinul consideră că cel mai bine era să-l ia pe Hussmann cu el la cea de-a doua percheziție a locuinței sale. Dar atitudinea vădit ostilă a familiei Kliebohmers îi restrînse cercetarea doar la dormitorul tînărului de la etajul IV și a biroului acestuia de la etajul II, omițînd celelalte locuri care îi fuseseră accesibile studentului în timpul nopții, cum ar fi casa scărilor și toaleta. I se întîmplă să-l întrebe pe student dacă avusese la el vreo batistă în timpul nopții. Hussmann dădu afirmativ din cap. Unde era aceasta? După un moment de ezitare, Hussmann spusé că trebuia să fie sub pernă. Nu a fost găsită nici o batistă acolo sau în altă parte.

Detectivul Aschenbach, care îl întovărășise pe Klingellhöller, uită să fotografieze patul în care Hussmann afirmase că dormise cîteva ore (cu mici intermitențe) în acea noapte. De fapt, patul arăta ca și cum nu ar fi fost folosit, ci numai deranjat în mod deliberat și nu datorită mișcărilor naturale ale unui om în somn. Nu au fost căutate alte urme de sînge pe podea sau pe scări. Aschenbach dădu peste o cămașă cu o singură urmă de sînge pe manșetă. În timpul cercetărilor, agitația tină-

rului crescu atît de mult încît fața sa deveni „livid㔓. Cînd detectivul deschise geanta cu care Hussmann fusese la Buer tînărul se sprijini de șifonier ca să nu cadă. Geanta conținea obiecte pentru o festivitate : o invitație, o carte cu cîntece studențești și o medalie a societății. Între aceste lucruri era și teaca de piele a unui cuțit, doar că cuțitul nu era acolo. Convins că a descoperit o nouă dovadă, detectivul întrebă unde e cuțitul. Tînărul spuse că îl pierduse. Adăugă apoi că, pe 20 aprilie, un hoț încercase să spargă casa prof. Kleibohmers ; fugise în grădină, luînd cu el cuțitul drept armă de apărare. Probabil îl scăpase pe acolo pe undeva. În care parte a grădinii ? Hussmann nu-și mai amintea. Atunci de ce luase teaca goală cu el la Buer ? Nu știa ; probabil că fusese în geantă și o trecuse cu vederea, replică el. Nu a fost făcută nici o înregistrare a vreunuia dintre aceste detalii semnificative. Tînărului i s-a cerut să meargă la poliție. Acolo, Trampert a atras atenția detectivului asupra faptului că pantofii lui Hussmann fuseseră spălați. Klingellhöller trimise un detectiv să interogheze pe ceilalți doi studenți Labs și Brettschneider. Detectivul reveni cu informația că ambii studenți se întorseseră acasă de la Buer cu pantofii uscați, ceea ce demonstra că Hussmann mințise cu privire la umezeala pantofilor săi. Detectivii traseră concluzia că Hussmann își spălase pantofii la întoarcere acasă, după comiterea crimei. Klingellhöller nu se gîndi nici o clipă la problema petelor de sînge, altfel și-ar fi pus întrebarea cum, unde și în ce condiții ar fi căzut sînge proaspăt pe pantofii spălați *după* crimă. Mai mulți detectivi au fost trimiși cu ordinul de a cerceta grădina locuinței tînărului pentru a încerca să găsească cuțitul pierdut. Aceștia au pieptănat literalmente locul timp de cîteva ore fără a găsi nimic.

În cele din urmă, la 3 după-amiază, dr. Marks era gata să facă autopsia victimei. Așa cum a reieșit mai tîrziu, această autopsie fusese inutilă din punct de vedere criminalistic. Nimeni nu s-a gîndit să determine grupa de sînge a victimei. Se pare că dr. Marks nu citise lucrarea lui Strassmann cu privire la importanța acestui test. În acea după-amiază, Hussmann a fost interogat

pentru prima dată în mod „oficial". Înregistrarea interogatoriului — de numai 4 pagini conținea doar cîteva referințe la probele incriminatorii și nici o singură întrebare cu privire la motivul care l-ar fi putut determina pe Hussmann să-l ucidă pe Helmuth Daube. Cu toate acestea, la ora 5, detectivul îl luă pe Hussmann la magistratul Meyer pentru a obține ordinul de arest. Dar relatarea inspectorului cu privire la probe era atît de subțire, încît Meyer îi dădu drumul tînărului după o jumătate de oră de discuții. Asistentul magistratului, Neef care ascultase discuția remarcă plin de sarcasm : „dacă un muncitor ar fi fost suspectat de o astfel de crimă, ar fi fost sigur arestat imediat, pe baza acelorași fapte. Dar cred că Hussmann este prea bine cunoscut pe aici..." Probabil că exista un adevăr în aceste afirmații. Într-adevăr, detectivul nu strînsese suficiente probe pentru un ordin de arest. Datorită indeciziei inițiale și incompetenței, el pierduse primele ore, cruciale pentru o investigație criminalistică. Hussmann era acum liber și putea să facă să dispară alte eventuale probe. Ceea ce reținuse inspectorul ca probă posibilă era materialul pe care-l deținea : o pereche de pantofi, o haină, un pantalon, o cămașă și urmele de sînge de pe aceste articole.

— 6 —

În martie 1928, nu exista nici un singur oficial în întreaga regiune în jurul orașelor Reklinghausen, Essen și Gladbeck care să aibă cunoștințe în domeniul testării grupelor sanguine. Pe 24 martie, un mesager al lui Klingellhöller apăru la Biroul de investigații chimice din Recklinghausen. Acest birou efectua în mod obișnuit analize industriale și uneori și teste Uhlenhuth. Mesagerul scoase pantofii, haina, pantalonii, cămașa și ciorapii lui Hussmann și îi dădu șefului biroului, dr. Baumann întrebîndu-l pe acesta dacă putea determina dacă sîngele provenea de la Hussmann sau de la Daube. Baumann îi răspunse că îi putea spune numai dacă sîngele este uman sau nu, atîta tot. El nu menționă și posibilitatea de determinare a grupelor sanguine. Evident, știa foarte

puțin în acest domeniu și nu își dădea seama că o determinare imediată a grupelor sanguine trebuia făcută la un institut de medicină legală echipat special în acest scop.

Pregătindu-și experimentul, Baumann găsi pete pe pantofi în partea din față a hainei, în buzunarul drept și pe partea din stînga a pantalonilor. El mai descoperi cîteva pete pe haină care fuseseră în prealabil frecate și spălate cu apă. În raportul său el nu menționă efectuarea testelor obișnuite pentru sînge care fuseseră deja standardizate de cîteva zeci de ani. Procedă imediat la testul Uhlenhuth tăind peticele care aveau sînge pe ele, și dizolvă sîngele de pe pantof în soluție de sare fiziologică. Pe 27 martie, dr. Baumann îl informă pe inspectorul Klingellhöller că găsise sînge uman pe toate articolele primite. În aceeași zi, Baumann mai inspectă o dată hainele și pantofii unde mai găsi și alte pete. În cel de-al doilea raport el arătă că materialul trebuia tratat cu grijă pentru posibile testări ulterioare. Dar, întrucît el tăiase petice din haină și din materialul din buzunare, dizolvînd și alte pete de pe pantof, nu mai rămaseră decît cîteva urme și acestea dintre cele mai mici. Pe 28 martie, Baumann raportă prin telefon că, cu excepția unei pete de pe poala hainei, găsise sînge uman pretutindeni. Evident, se gîndi el, că treaba lui era terminată.

Unui om ca Klingellhöller determinarea sîngelui uman (ca și în cazul Luciei Berlin), i se păru doar o fărîmă de probă. Între timp el căutase motivele posibile ale crimei. Investigațiile pe care le efectuase personal sau cu ajutorul altor detectivi nu fuseseră nici amănunțite nici sistematizate. Cu toate acestea, ieșiseră la lumină, atît de la părinții lui Daube, cît și de la alți colegi de-ai săi cîteva fapte remarcabile asupra relațiilor dintre Karl Hussmann și Helmuth Daube.

Hussmann se născuse în Guatemala, tatăl său era german și dobîndise o plantație de cafea în America de sud, înaintea primului război mondial. În 1921, în timpul unei călătorii în Europa, el murise pe vapor de dizenterie tropicală. Mama lui Hussmann, germană și ea, era rudă

cu soţia prof. Kleibohmer. Soţul ei o considerase prea instabilă pentru a creşte copii şi îl numise pe profesor tutorele lor legal. Karl era cel mai tînăr. Ceilalţi doi băieţi mai mari erau studenţi la universităţile din Göttingen şi München. Kleibohmer administra şi moştenirea celorlalţi fii ai lui Hussmann care fusese investită în fonduri olandeze. Karl Hussmann afirmase despre sine că „există nişte urme din America Centrală Tropicală în firea mea". După opinia colegilor şi profesorilor, el era uneori exagerat de blînd şi curtenitor iar alteori dominator şi brutal. După o oarecare ezitare, trei dintre colegii săi admiseră că le era teamă de Hussmann. Unul dintre ei spuse : „în clasa sa toată lumea spunea că Hussmann este pervers... căuta băieţi tineri". Se spunea de asemenea că Hussmann era sadic : „Îi plăcea să lovească oamenii cu vergele subţiri sau cu spiţele umbrelei...", „îi plăcea să ucidă pisici...", „era întotdeauna prietenos faţă de o persoană dar mojic pe la spate".

Relaţia lui Hussmann cu victima avea anumite puncte obscure : după părerea tuturor Daube fusese un băiat talentat, oarecum nelumesc şi visător. Cînd Hussmann rămăsese repetent în 1926, el intrase în aceeaşi clasă cu Daube. Curînd, băiatul mai în vîrstă căută să cîştige prietenia lui Daube. În 1927, cînd Daube se îndrăgostise de Ilse Kleibohmer, îi spusese mamei sale că Hussmann nu putea tolera dragostea lui pentru altcineva, motiv pentru care încercase de mai multe ori să rupă această prietenie cu Karl. Avusese o anumită experienţă cu Hussmann în timpul unei excursii, pe care nu le-o mărturlsise părinţilor săi. În ultimul timp, Hussmann încercase să-l convingă pe Daube să meargă împreună cu el la Universitatea din Erlangen, dar Daube spusese părinţilor săi că nu voia să facă acest lucru şi că era mai bine dacă el şi Hussmann ar fi mers la universităţi diferite.

Pe acest fundal, rezultatele analizelor de sînge ale dr. Baumann îl surprinseră pe detectiv ca o adevărată revelaţie. Nu cumva sîngele uman respingea toate poveştile lui Hussmann despre sîngele de pisică şi de broască ? Klingellhöller, conchise că ar fi putut forţa o mărturisire din partea lui Hussmann dacă l-ar fi putut sur-

prinde cu proba ştiinţifică după care sîngele găsit pe îmbrăcămintea sa era sînge uman. Pe 27 martie la ora opt şi jumătate seara detectivul îl arestă pe Hussmann şi îl interogă în prezenţa altor doi detectivi. Interogatoriul se întinse pînă la ora 1 dimineaţa. Un raport plin de lacune notat a doua zi din memorie a fost singura înregistrare a acestui interogatoriu. Nu a fost folosită interogarea stenografiată. Se vedea astfel că Klingellhöller nu avea nici cea mai vagă idee despre modul în care putea fi evaluată examinarea petelor de sînge. El repetase mereu aceeaşi întrebare. Cum apăruse sîngele pe pantofi ? Cum apăruse sîngele pe haină ? De unde venea sîngele de pe pantalon ? Socotise că simpla sintagmă „sînge uman" îl va dezechilibra pe Hussmann şi nu pregătise nici o altă întrebare mai precisă. El nu a spus : „sîngele de pe pantof a căzut de la o anumită înălţime şi nu s-a luat din contactul cu balta de sînge de la locul crimei deoarece te-am văzut înconjurînd-o. Nu este sînge de pisică nici sînge de broască. Este sînge uman. Nu-ţi aminteşti să-ţi fi curs sînge din nas. Poţi să-mi dai o altă explicaţie asupra petelor de sînge de pe îmbrăcămintea ta în afara faptului că l-ai atacat pe Daube pe la spate şi i-ai tăiat gîtul ? Aveai piciorul drept ridicat pentru a te sprijini cînd ai făcut acest lucru. Aşa a căzut sînge pe pantofii tăi ?" Din cauza unei autopsii inadecvate şi a lipsei totale de instruire, Klingellhöller nu şi-a putut construi o imagine a întregului curs al crimei. Deveni clar că presupusa lui cheie cu sîngele uman nu-l speriase pe Hussmann. Tînărul sesiză imediat că inspectorul i se simţea inferior. El se întinse peste masă, bău pahar după pahar de apă, faţa i se ridă şi uneori devenea nervos şi chiar insulta. Dar de fiecare dată se autocontrola într-un mod surprinzător pentru vîrsta sa. Faţă de testul sanguin, nu arăta decît dispreţ : „nu e decît un nonsens", spunea el. „La naiba ! Asta-i curată prostie... hai, scrie ! O prostie".

Cu toate acestea, în ziua următoare, magistratul Meyer dădu ordinul pe care-l refuzase în 23 martie. El făcu aceasta deoarece Hussmann persista în a da explicaţii imposibile cu privire la petele de sînge. La urma urmei,

ar fi putut să-şi retragă prima depoziţie şi să-şi amintească de o scurgere de sînge din nas. Cel puţin acest lucru ar fi motivat prezenţa sîngelui uman. În loc să facă acest lucru, el insista cu o încăpăţînare misterioasă că intrase în contact numai cu sînge animal. Afirma chiar că, cu o săptămînă înainte de noaptea crimei, fusese la abatorul din Gladback şi călcase în numeroase bălţi de sînge. Probabil că-şi murdărise şi hainele tot acolo. În noaptea de 28 martie, după ce efectul de şoc cu sîngele uman al detectivului eşuase, se întîmplă ca dr. Marks să încerce o determinare a grupei sanguine de pe petele de sînge. El îi vorbi inspectorului despre un anume profesor Müller-Hess din Bonn, care, „se spune că este un vrăjitor în acest domeniu". Deoarece el însuşi neglijase să afle grupa sanguină a lui Daube, spera acum ca Müller-Hess să o poată obţine din sîngele de pe hainele victimei. Cît despre Hussmann, Marks luă o probă a sîngelui său, în 29 martie. În 30 martie, după-amiază, un poliţist sosi la Institutul de medicină legală şi socială din Bonn purtînd o cutie mare care conţinea într-un pachet neîngrijit un flacon cu o probă a sîngelui lui Hussmann, toate hainele victimei şi hainele lui Hussmann care fuseseră examinate deja la biroul de investigaţii chimice din Reklinghausen.

Viktor Müller-Hess, care preluase direcţia Institutului de Medicină legală de la Universitatea din Bonn în 1922, avea pe vremea aceea 45 ani. Era un bărbat solid, cu capul mare şi avea o vitalitate care-l predestinase să joace un rol important în domeniul medicinei legale. Avea multe idei cu privire la testele sanguine şi se menţinea la zi cu informaţiile, citind toate articolele despre noile metode. Müller-Hess, puse hainele lui Hussmann pe un manechin, pentru a reconstitui poziţia lor normală. Aceasta simplifica găsirea petelor şi concluziile cu privire la originea lor. Spre mîhnirea sa, văzu că toate petele, cu excepţia a două dintre ele, nu mai puteau fi supuse metodei de determinare a sîngelui. Avea să se confrunte şi el cu munca tipică a unor examinatori ignoranţi care stricaseră majoritatea materialului de testare. Numai haina şi pantofii lui Hussmann, mai conserva-

seră cîteva pete de sînge pe care le putu scoate şi care puteau să permită rezultate utile în testarea grupului sanguin. În ultimii doi ani, Müller-Hess experimentase de nenumărate ori metoda Lattes. El considera că era imperios necesar să examineze fiecare pată cît mai repede posibil deoarece se părea că aglutininele aveau o viaţă mai scurtă decît crezuse Lattes. De ce nu fuseseră aduse la Bonn hainele mai devreme? se întreba Müller furios.

Sîngele lui Hussmann a fost determinat cu uşurinţă. Avea tipul 0. Determinarea grupei de sînge a lui Daube nu a fost chiar atît de simplă, dar s-a dovedit posibilă: sîngele său avea grupa A. Cînd Müller-Hess a adăugat celule proaspete A şi B la micile pete de sînge de pe haina lui Hussmann, a văzut că ambele tipuri erau aglutinate. Nu mai exista nici un dubiu asupra rezultatelor. Petele de pe haină aparţineau grupei 0. Ele puteau să fie deci nu de la victimă, ci de la Hussmann însuşi. Totuşi, testînd petele remanente destul de mari de pe pantofii lui Hussmann, rezultatul era diferit. Acest sînge era de grupa A — grupa lui Daube. Müller-Hess a repetat experienţa de mai multe ori. De fiecare dată rezultatul a fost acelaşi.

Müller-Hess trecu apoi la căutarea unor alte clu-uri pe haina lui Hussmann. El a găsit ceva care scăpase pînă atunci tuturor detectivilor — o tăietură fină pe gulerul hainei care corespundea unei tăieturi de mărime egală de pe gulerul jachetei de dedesubt. Tăieturile arătau ca şi cum un cuţit ar fi alunecat acolo în cursul unei lupte. Această observaţie îi confirmă bănuiala că ar putea fi sînge de grupa A şi pe haină. Dar, deşi dădu peste o pată care fusese evident spălată prin frecare, aceasta nu conţinea suficient sînge pentru testele sale. Pentru a avea o idee asupra măsurii în care haina fusese stropită cu sînge, Müller-Hess o dădu cu un spray de peroxid de perogen. Spuma formată în mai multe locuri de pe haină şi de pe pantaloni nu se arătă pe jachetă acolo unde aceasta fusese acoperită de haină. După studierea înregistrărilor din acest caz, Müller-Hess îşi trase propriile sale concluzii. Dintr-o fotografie a rănii de la gît,

el conchisé că rana mortală din gît fusese făcută de la stînga la dreapta şi că asasinul trebuie deci să fi stat în spatele victimei. Incizia era neregulată ca şi cum ar fi fost începută şi oprită de cîteva ori. Daube încercase desigur să scoată cuţitul. Aceasta ar fi explicat şi rănile pe care le avea la mîini şi la braţe. Experţi în medicina legală asemeni lui Müller-Hess erau conştienţi că o omucidere de acest fel putea fi realizată fără ca asasinul să fie împroşcat cu sînge. Pantalonii şi pantofii puteau fi pătaţi numai dacă un picior era plasat în faţa celuilalt astfel încît asasinul să-şi ia o poziţie fermă în timpul crimei. Uneori se întîmpla ca asasinul să se păteze cu propriul său sînge atunci cînd nasul i se lovea violent de partea din spate a capului victimei. Aceasta putea explica petele de sînge de pe hainele lui Hussmann care aparţineau propriei sale grupe şi faptul că el refuza, curios, să admită că îi cursese sînge din nas, ca o posibilă explicaţie pentru petele de sînge.

Müller-Hess îşi trimise raportul în primele zile ale lui aprilie: „Cele cîteva pete de sînge care mi-au mai fost lăsate pentru a examina haina lui Hussmann aparţin grupei de sînge a lui Hussmann. Unde ar mai fi fost şi alte pete de pe haină care ar fi putut proveni de la Daube, cum sînt petele de pe pantofii lui Hussmann nu au mai putut fi determinate deoarece petele disponibile au fost scoase pentru teste în altă parte... Acest caz ar fi fost clarificat mai bine dacă materialul pătat ar fi fost folosit pentru teste capabile să arunce o lumină semnificativă asupra faptelor. Mai mult, ele ar fi avut o mai mare valoare dacă poziţia, forma şi mărimea tuturor petelor ar fi fost determinată înainte de a fi îndepărtate". În 31 martie, cînd Müller-Hess era încă ocupat cu testele sale, poliţia din Gladbeck primi vizita unui muncitor pe nume Kowalski. El spuse că lucra grădina profesorului Kleibohmer şi că găsise cuţitul care aparţinea tecii găsite în geanta lui Hussmann, cuţitul pe care Hussmann afirmase că-l pierduse în grădină pe 20 martie. Destul de curios era faptul că cuţitul fusese găsit într-un loc care fusese cercetat foarte minuţios de detectivi în ziua de 23 martie.

Confruntat cu aceste ultime evoluții și cu raportul de la Bonn, procurorul districtual Lingemann din Essen, care preluase cazul ca autoritate responsabilă, chemă doi oameni cu experiență de la Berlin. Aceștia erau Ludvig Werneburg, un bărbat de 55 ani care studiase dreptul și fusese inspector detectiv încă din anul 1919 (era în același timp șeful departamentului de jaf înarmat și unul dintre cei mai importanți comisari din capitală) și Rudolf Lissigkeit, un tînăr de 32 ani, și el detectiv inspector și un experimentat investigator de crime. Cei doi au sosit din Essen pe întîi aprilie și au studiat documentele înainte de a merge la Gladbeck. Lissigkeit notă : „Simțeam că o crimă veche de 10 zile cu greu mai putea fi rezolvată, într-atît de ușor fusese trecut totul cu vederea de incompetența și lipsa de cunoștințe tehnice a detectivilor care procedaseră la cercetări pînă atunci. Ne puteam cumpăra biletele de întoarcere imediat. Timpul pierdut nu mai putea fi recîștigat."

Ca întotdeauna în astfel de situații, autoritățile locale nu i-au întîmpinat pe cei doi cu prea mare entuziasm, fie și pentru că ei trebuiau să-i interogheze pe detectivii locali pentru a putea da rezultatelor cercetărilor anterioare o formă care să poată fi utilă în fața curții cu juri.

Odată aceasta făcută, ei porniră sistematic să reconstruiască mobilul și cursul logic al crimei. Aluziile cu privire la homosexualitatea lui Hussmann căpătară repede contur. Parțial, comportamentul lui Hussmann în timpul reținerii pentru judecată confirmară aceasta. În închisoare el încercă să fie transferat într-o celulă cu un tînăr delapidator căruia îi adresase scrisori înflăcărate de dragoste care începeau cu „iubitule" și conțineau propoziții ca : „Dacă-aș fi împreună cu tine nimic n-ar mai conta". Răbdători, cei doi detectivi au interogat din nou pe colegii săi și au ajuns în final la elucidarea incidentului din excursia din munții Eifel, care dusese la răcirea relațiilor dintre Hussmann și Daube. În 1926, în timpul unei excursii școlare, clasa își petrecuse noaptea într-un cămin „Hussmann a intrat la Daube în pat", relatară ceilalți băieți. Dar acesta nu era singurul fapt

semnificativ. Relatările despre eforturile pe care le făcea Hussmann de a implica băieți mai tineri în relațiil sexuale continuară să se adune. Se vorbea despre faptul că Hussmann obișnuia să se angajeze în dansuri obscene în timpul altor excursii. „Se purta ca un animal... Ne era teamă de el" spuse un băiat. Cei doi inspectori înregistrară depoziție după depoziție asupra relației dintre Daube și Hussmann. Daube mai slab, încercase în mod repetat să se elibereze, dar fusese mereu subjugat, pînă cînd, în cele din urmă, se pare că-și strînsese toate forțele pentru o ruptură finală. Existau și alte indicii asupra modului în care Hussmann își maltratase prietenul. Un coleg spuse : „l-am văzut mai mult decît o dată pe Hussmann producîndu-i dureri lui Helmuth... pînă cînd ochii lui Daube se umpleau de lacrimi de durere..." Alți trei studenți descriseră un alt episod la care fuseseră martori, într-o excursie la lacul Laach. Într-o călătorie cu trăsura, Hussmann, cu fața congestionată, îl forțase pe Daube să-i stea în poale răsucindu-i un deget, pînă cînd Daube urlă de durere. Oare toate aceste lucruri nu indicau un homosexual sadic și răzbunător care-l subjugase pe Daube și-l ucisese atunci cînd tînărul voise să se elibereze, poate după o ultimă ceartă nocturnă ? Nu-l ucisese oare pentru a nu mai aparține altcuiva ?

Mobilul părea logic. Ceea ce va decide în acest caz, gîndiră cei doi inspectori, va fi o reconstruire amănunțită a ordinii evenimentelor, astfel încît cel suspectat să mărturisească cînd va fi confruntat cu realitatea. Primul lucru era acela de a demonstra că Hussmann mințise atunci cînd afirmase că Daube îl întovărășise pînă la casa lui Kleibohmer și apoi plecase acasă singur. Întrucît acesta ar fi însemnat un ocol considerabil pentru Daube, el n-ar fi putut ajunge în fața casei sale la trei și jumătate cînd fuseseră auzite strigătele de ajutor. Mult mai aproape de adevăr era faptul că Hussmann îl întovărășise spre casa sa pe Daube. Werneburg și Lissigkeit ajunseră la următoarea reconstituire : Hussmann îl condusese acasă pe Daube. Acolo Daube îl refuzase definitiv : nu vor merge împreună la Erlangen. La auzul acestui refuz, Hussmann îl atacase din spate, probabil în momentul în care Daube urcase pe trotuar spre gardul

grădinii pentru a urina, act care-l excitase probabil pe Hussmann. Pata umedă misterioasă de la marginea trotuarului menționată în primul raport sugera această posibilitate. Hussmann îi tăiase gîtul lui Daube și în acest timp fusese împroșcat cu sîngele care probabil îi cursese din nas. Numai pantofii îi fuseseră mînjiți cu sînge — probabil cînd îl întorsese pe cel mort pe spate — deoarece corpul trebuie să fi căzut la început în față — pentru a-l emascula. Hussmann înfășurase „prețul acestei mutilări" — acesta era eufemismul zilei — în batista care-i dispăruse ulterior și se grăbise apoi spre casă. Acolo își șterse petele de sînge pe care le putuse vedea pe hainele sale. El își scoase pantofii și-i spălase. Aceasta explica de ce pantofii fuseseră umezi. Apoi, fusese anunțat la telefon de dr. Lutter. Venise și detectivul Kraemer ; imediat după plecarea detectivului își schimbase hainele și-și pusese pantofii spălați. Înainte de a pleca de acasă se dispensase de „trofeu" și batistă aruncîndu-le probabil în W.C. După toate probabilitățile, acesta a fost momentul cînd cîteva picături consistente de sînge îi căzuseră pe pantofi. Cu această ocazie, lăsase probabil și alte urme de sînge pe trepte. Grăbit, fără a observa sîngele de pe pantofi, plecase spre Schulterstrasse, unde, după un timp, Klingellhöller observase petele de pe pantofi.

Werneburg și Lissigkeit erau convinși că această crimă avusese loc exact în maniera descrisă și că o cercetare organizată efectuată în primele 24 de ore l-ar fi convins pe Hussmann să mărturisească. În loc de aceasta, își dădură seama că Hussmann fusese prevenit și de faptul că nimeni nu se gîndise să caute pete de sînge cu atenție. Cînd cei doi încercară să folosească rezultatele lui Müller-Hess la interogatoriul lui Hussmann, ei își văzură planul blocat de avocatul lui Hussmann, Ruschen, un avocat cu mare experiență. Ruschen percepu pericolul petelor de sînge : dacă cei doi detectivi din Berlin puteau să introducă în cadrul reconstituirii lor aceste pete în cursul interogatoriului cu suspectul, totul era pierdut. Tactica celor doi criminaliști experimentați era diferită de atacul frontal al lui Klingellhöller. Deci Ruschen îi interzise clientului său să depună mărturie pînă la judecată. În același timp, avocatul făcu toate eforturile pen-

tru a găsi o explicație inocentă pentru prezența grupei A în sîngele de pe pantofii lui Hussmann. El descoperi o văduvă pe nume Stratmann care s-ar fi plimbat în noaptea aceea pe Hegestrasse lîngă casa lui Kleibohmer, unde a văzut o busculadă între cîțiva tineri și care ar fi lăsat o pată de sînge pe trotuar. Ruschen menținea ideea că Hussmann ar fi călcat din neatenție pe acea pată. Desigur, busculada avusese loc cu patru ore înainte ca Hussmann să vină acasă (întovărășit de Daube), ceea ce ar fi însemnat că sîngele se uscase demult pe pavaj și nu ar fi putut să păteze partea superioară a pantofilor lui Hussmann. Dar Ruschen cunoștea metodele care trezeau sentimente de îndoială între judecători și jurați. El produse și alți martori pentru depoziții contrafăcute. La hotelul Zur Post din Buer, în acea noapte, un alt client fusese lovit la nas și-i cursese sînge. Aceasta se întîmplase într-adevăr, deși festivitatea Asociației fusese în altă cameră, astfel încît Hussmann nu-l văzuse niciodată pe omul acela. Totuși acest incident îi servi avocatului pentru a crea confuzie în chestiunea petelor de sînge.

Procesul avu loc la Essen din ziua de 16 pînă în 30 octombrie, 1928. Pînă în ultimul moment, inexplicabila grupă A de pe pantofi rămînea proba incriminatorie cea mai importantă. Curtea păru convinsă de reconstituirea celor doi inspectori din Berlin. Totuși, în ciuda acesteia, juriul îl achită pe Hussmann, afirmînd că nu era pe de-a întregul convinsă de nevinovăția acestuia, dar nu convinsă, dincolo de un dubiu rezonabil asupra vinovăției sale.

Cazul Daube concentrase atenția criminaliștilor din toată lumea asupra problemei identificării petelor de sînge și a determinării grupelor de sînge. Chiar înainte de începerea procesului, apăru un articol important în „Kriminalistiche Monatshefte" arătînd importanța crucială a determinărilor imediate ale grupelor sanguine. Autorul era Werneburg iar titlul : „Importanța practică a examinării grupei sanguine". În cazul în discuție, poliția amestecase din nefericire lucrurile. Aceasta a dus la o

secvență de investigații oficiale, acuzări, contraacuzări și autoapărare. Dar poate că greșelile comise în acest caz au dramatizat modul în care determinările grupelor sanguine trebuiau manipulate de acum înainte.

— 7 —

La sfîrșitul lui octombrie în același an, 1928, în timp ce juriul încă nu pronunțase verdictul în cazul Hussmann un tînăr medic din Innsbruck, în Austria, tocmai își terminase lucrarea de doctorat. Două luni mai tirziu, la 1 ianuarie 1929, el acceptă postul de asistent la Institutul de medicină legală de la universitatea din acest oraș. A fost mai mult sau mai puțin o întîmplare, deoarece tînărul Franz Iosef Holzer nu se gîndise să intre în domeniul medicinei legale. De altfel, nu se hotărîse să se lanseze într-o carieră, ci dorea mai degrabă să-și continue pentru un timp studiile în domeniul chimiei. Auzind aceasta, profesorul său, Karl Meixner, l-a întrebat dacă intenționa să-și petreacă restul vieții privind un stativ de eprubete. Și dacă chiar voia să facă aceasta, putea găsi nenumărate eprubete și la Institutul de Medicină Legală.

Poate și acest lucru l-a determinat pe Holzer, proaspăt sosit la institut, să-și îndrepte atenția spre serologie. Profesorul Meixner era preocupat în acea vreme de stabilirea paternității. Dar fuseseră și vreo cîteva crime în Tirol care i-au schimbat preocuparea, determinîndu-l să abordeze teste de sînge și de serologie. Chiar din toamna ce abia trecuse, cazul Halsmann fusese subiectul unor discuții animate, atît la Institutul lui Meixner cît și în presă. Un student cu numele Philipp Halsmann se dusese să escaladeze împreună cu tatăl său panta de răsărit a masivului Olperer din Alpii Zillertaler. El se întorsese singur, relatînd faptul că tatăl său căzuse într-o prăpastie. Examinînd terenul, Meixner găsise cîteva lucruri care îi treziseră suspiciuni : O piatră stropită cu sînge care ar fi putut fi o excelentă armă și o urmă de sînge care ducea pînă spre marginea prăpastiei. Însăși povestea acci-

dentului era destul de lacunară. Cercetările continuau cînd Holzer își începuse munca la cel de al treilea etaj al anticei clădiri a Institutului. Judecata ulterioară în care Halsmann a fost pentru prima dată acuzat de a-și fi ucis tatăl, apoi achitat, însă în special opinia publică ce reclama petele de sînge au format fundalul pe care Meixner a început să-și creeze un laborator special pentru studii ale sîngelui, exact în momentul în care Holzer a fost solicitat de către Institut pentru funcția de serolog.

Datorită impulsului pe care Lattes l-a dat practicii determinărilor de grupă sanguină, subiectul era mult mai bine înțeles în 1929. Se descoperise că aglutininele din ser, substanțele anti-A și anti-B din petele de sînge se comportau într-o manieră complet imprevizibilă, efectul lor asupra mostrelor de celule roșii depinzînd de numeroși factori : puterea lor originală care varia de la persoană la persoană, vîrsta lor, gradul de temperatură la care fuseseră expuse și așa mai departe. Adesea, ele își pierdeau potența într-un timp surprinzător de scurt. Numai cînd și cînd potența le era conservată pentru un timp mai lung decît era normal. O complicație supărătoare a fost și descoperirea că aglutininii anti-A din serul grupei O diferau de aglutininii anti-B în persistență și putere. Aceasta însemna că substanța anti-A putea supraviețui în serul uscat din petele de sînge de grupa O dar că substanța anti-B putea fi sever atenuată sau putea chiar dispare complet. Dacă o astfel de pată era tratată cu celule de test, celulele A clampau iar celulele B nu. Astfel, sîngele părea să aparțină grupei B, cînd de fapt erau din grupa O. Aceasta era un caz extrem, dar foarte posibil. Într-un alt caz extrem, substanța anti-B putea să dispară dintr-o pată de grupa A, astfel încît sîngele ar fi părut să aibă grupa AB. Testul Lattes nu era eficient cu grupa AB, deoarece serul acesteia nu conținea aglutinine. Deci, dacă un test nu produce nici o aglutinare, erau posibile mai multe concluzii. Grupa putea fi AB, sau putea fi din oricare altă grupă care-și pierdea aglutininele în procesul uscării. Rezultatele testului Lattes trebuiau deci considerate cu mai multă atenție.

Cercetarea a continuat în scopul realizării unui procedeu mai precis. Şi Lattes considerase posibilitatea de a nu căuta aglutinine în serul uscat al unei pete de sînge, ci prin examinarea directă a caracteristicilor de grup ale celulelor roşii care trebuiau să fie prezente în fiecare pată. Dar, deoarece celulele în formă uscată îşi pierdeau conturul şi se închegau în cruste, nu exista nici o modalitate de a determina grupa sanguină prin observare directă. Lattes se întorsese deci la experienţele lui Landsteiner din 1902—1905.

Landsteiner arătase că celulele din sîngele uscat îşi pierdeau forma şi capacitatea de a clampa, dar îşi reţineau caracteristicile de grupă. El demonstrase ulterior că între aceste caracteristici şi anticorpii serului exista o „atracţie" iar caracteristicile de grup din crustele complet uscate ale sîngelui încă atrăgeau anticorpii serului. Dacă caracteristicile de grup ale celulelor roşii închegate din petele de sînge erau mai stabile decît anticorpii serului, trebuia să existe o modalitate de a determina tipul acestor caracteristici de grup prin atracţie sau cu alte cuvinte, prin absorbţia sau neabsorbţia anticorpilor serului.

Lattes încercase de cîteva ori să găsească această rută, încercare pe care o făcuseră şi alţi savanţi de diferite naţionalităţi : Popoff, Martin şi Rochaix, Higuchi şi alţii. Experienţele lor demonstrau fapul că trăsăturile celulelor sanguine aglutinogene din petele de sînge erau mult mai stabile decît anticorpii serului. Deci, era din ce în ce mai urgentă nevoia unei modalităţi de identificare directă a acestor aglutinogeni. Dar astfel de eforturi au avut de întîmpinat multe dificultăţi. De exemplu, dacă cineva avea o pată de sînge de grupa A la care adăuga ser anti-A şi aglutinogenul A absorbea aglutinina A, dar numai într-o anumită măsură, pînă la punctul de saturare. Capacitatea sa de absorbţie diferea de la caz la caz. Deci totul depindea de capacitatea de ser şi puterea substanţei anti-A pe care o conţinea. Dacă absorbţia era completă, un test ulterior cu celule roşii de grupa A relevau cu uşurinţă dacă serul nu conţinea aglutinină, fiind adică ineficient, pentru că el aglutina numai celulele de test. Dar, dacă rămăşiţele de aglutinină A erau lăsate în ser,

rezultatele erau ambigue. Problema era deci : cum putea cantitatea şi puterea serului care era amestecat cu pete de sînge necunoscut să fie astfel ajustate încît toţi anticorpii conţinuţi în el să fie absorbiţi ? Au fost încercate tot felul de calcule dar, din cauza atîtor necunoscute, nu s-a ajuns la rezultate clare. Cu toate acestea, ideea detectării grupelor de sînge din pete necunoscute, numai prin găsirea aglutinogenelor, părea promiţătoare.

Fritz Shiff din Berlin a atacat problema în mod repetat. El se întreba dacă întregul procedeu circumstanţial urmat în experienţele anterioare nu erau superfluc, dacă s-ar găsi un mecanism tehnic pentru măsurarea precisă a cît din puterea unui ser de test anti-A şi anti-B se pierdea după amestecul cu o pată de sînge. Dacă puterile de aglutinare a serului de test putea fi măsurată înainte şi apoi după amestecul cu pata şi se putea determina dacă îşi pierduse sau nu eficienţa anti-A sau anti-B nu ar mai fi nici o neclaritate. De exemplu, dacă serul anti-A al, să zicem, unei eficienţe de 100 ar reduce eficienţa la 50 în timp ce un ser anti-B nu şi-ar pierde eficienţa, sîngele trebuie să aparţină grupei A. Dacă serul anti B şi-ar pierde o cantitate mare de eficienţă, dar şi serul anti-B, sîngele ar trebui să aparţină grupei B. Şi dacă eficienţa ambelor seruri rămînea nediminuată, sîngele trebuia să aparţină grupei 0.

Aceasta era situaţia cînd şi-a început Holzer lucrul încercînd un număr de procedee bazate pe ideile lui Schiff. După multe experienţe, el a găsit o metodă simplă şi practică. El a folosit lame de microscop, aşa cum sînt folosite în chimie pentru testarea petelor în examinarea unor cantităţi extrem de mici de material. Aceste lame erau făcute din sticlă în care erau săpate 8 mici puţuri. Holzer a pus două astfel de lame una lîngă alta pe masa sa de laborator. Folosind apoi o pipetă, el a lăsat 4 picături de soluţie de sare fiziologică în fiecare puţ al primei lamele. A pus apoi 4 picături de ser de test anti-A pe care voia să-l folosească în primul puţ al acestei lame şi aceasta a rezultat într-un amestec. A transferat apoi exact 4 picături din acest amestec în puţul următor astfel încît serul de aici era numai pe jumătate la fel de puternic

față de amestecul de la început. El a fost diluat într-o proporție de 1 : 2. Folosind această metodă de diluție, Holzer a mers din puț în puț pînă cînd, în cel de-al VIII-lea el o obținut o diluție de 1 : 256. El a repetat același proces cu ser anti-B pe cea de a doua lamă. Unde, a realizat o serie de diluții de la 1 : 1 pînă la 1 : 256. Holzer a preparat apoi două suspensii de celule roșii proaspete : o suspensie de celule A și o altă de celule B. În fiecare puț din seria diluțiilor de ser anti A el a pus o cantitate de celule A, asigurîndu-se că această cantitate să rămînă constantă : a folosit același procedeu și cu diluțiile serului B. După 10 pînă la 30 minute el a examinat specimenele pentru aglutinare. Putea să determine acum pînă la ce grad de diluție serul anti-A sau anti-B continua să aglutineze celulele roșii. Serurile puternice erau eficiente pînă la diluția de 1 : 256; cele slabe numai pînă la diluția de 1 : 128, 1 : 64 sau 1 : 32. Totuși, în toate cazurile, puterea putea fi măsurată. Imediat ce le era cunoscută puterea, Holzer a procedat la un test de pată de sînge de grupă necunoscută. Serurile diferitelor diluții au fost amestecate în eprubete de test cu fulgi dintr-o pată de sînge sau cu bucăți de material îmbibate în sînge și puse într-un frigider timp de 24 ore. Apoi, conținutul din eprubete a fost centrifugat, separînd serul anti-A, sau anti-B de componentele solide, Holzer a îndepărtat serul în surplus din eprubete, procedînd cu el așa cum făcuse cu serurile proaspete, folosind aceleași lame. Ambele au fost diluate din nou de la 1 : 1 la 1 : 256. Holzer a luat suspensiile de celule A și B extrase din aceleași probe de sînge pe care le folosise pentru a determina puterea originală. Acum, el putea să determine măsura în care fiecare dintre seruri rămăsese neafectat sau își pierduse puterea din cauza amestecului cu sîngele de grupă necunoscută. Cu alte cuvinte el a examinat ceea ce chimiștii numesc „pierderea de putere, dacă, de exemplu, serul său original anti-A era eficient într-o diluție de 1 : 128 și dacă după folosire eficiența sa încetă la o diluție de 1 : 16 sau 1 : 32, serul scădea cu 3,4 grade de diluție — semn că pata de sînge absorbise o cantitate mare de ser anti-A. Dacă eficiența

serului anti-B rămînea neschimbată, grupa de sînge era A.

După o serie de experienţe, Holzer îşi simplifică procedeul : în loc de a mai examina, aplica şi reexamina serurile anti-A şi anti-B, el a folosit serul grupei O care conţinea anticorpi anti A şi anti B. În octombrie şi noiembrie 1929, el efectuă primele experienţe cu 29 de pete de sînge uscate artificial de la indivizi cu grupe sanguine cunoscute. Fiecare pată conţinea între 10 şi 15 miligrame de sînge uscat. Testele sale „în orb" s-au dovedit a fi reuşite 100%. Aceste rezultate l-au încurajat să-i comunice lui Leone Lattes şi să-i ceară pete de sînge uscat de perioade diferite. Lattes i-a răspuns cu entuziasm. El i-a trimis lui Holzer şapte pete de test ale căror grupe le cunoştea numai el însuşi. Holzer a identificat 5 dintre ele în mod corect. În cele opt pete pe care i le-a trimis din Viena el realizase un scor perfect. Între timp, a continuat să-şi îmbunătăţească procedeul. El a găsit că potenţa scăzută a serului putea fi privită ca o dovadă a prezenţei grupei sanguine corespunzătoare, numai dacă pierderea puterii serului depăşea mai multe diluări. O singură diluare nu era niciodată suficientă deoarece chiar sîngele de grupă O putea să slăbească cu uşurinţă un ser. Adesea, sîngele de grupă A slăbea puterea unui ser anti B într-o măsură mică. Experienţele de control cu testul Lattes pe care Holzer le făcea în paralel cu procedeul propriu a confirmat încrederea sa în rezultatele realizate. Testul Lattes dădea rezultate corecte într-o fracţiune mult mai mică decît metoda sa proprie.

Cu toate acestea, veni şi ziua în care Holzer s-a confruntat cu un tulburător eşec. El a greşit de 13 ori în 65 de mostre de sînge trimise din Viena. De 7 ori serul anti A a scăzut în mod evident deşi sîngele nu era de grupă A. Petele în discuţie îi fuseseră trimise pe hîrtie de filtru. Însemna oare aceasta că erau posibile erori ca şi în testul Uhlenhuth, deoarece substraturi diferite absorbeau anticorpii serului ? Holzer a început să examineze toate materialele pe care puteau fi găsite urme de sînge : textile, hîrtie, pămînt, pietre etc. El a descoperit că hîrtia de filtru afecta în mod evident puterea serurilor sanguine

chiar, cînd aceasta nu avea deloc sînge pe ea. Era un avertisment că noua metodă urma să fie suplimentată de verificarea materialului pătat de sînge. În primăvara anului 1930, Holzer a efectuat o serie de teste foarte speciale. Predecesorii lui Meixner la fel ca majoritatea specialiștilor din medicina legală, inițiaseră un muzeu care conținea probe din crime anterioare. La Institut, Holzer a găsit circa 100 de astfel de articole pătate de sînge : îmbrăcăminte, arme, cearșafuri, oase, pămînt și plante — suveniruri din crime deja uitate. Holzer a aplicat metoda sa la acest material și a găsit că petele de sînge vechi de mai multe decenii nu-și pierduseră puterile de absorbție. Pe un ciomag foarte vechi el a găsit pete de sînge cu diferite tipuri de sînge. Curiozitatea sa odată stîrnită, el a căutat vechile dosare și a găsit că ciomagul fusese folosit în uciderea a patru persoane în timpul unei tîlhării.

În toamna anului 1930, prof. Meixner i-a cerut asistentului său să scrie o lucrare despre metoda și rezultatele sale întrucît pe vremea aceea Holzer efectuase 386 de experimente. Meixner i-a aranjat asistentului său înscrierea pe agenda celui de al XIX-lea Congres al Societății Germane de Medicină Legală și Socială care avea loc în septembrie la Königsberg. Holzer, o persoană firavă și timidă, a plecat în Prusia răsăriteană doar cu o jumătate de inimă, așteptîndu-se ca soarta să-i fie asemănătoare cu cea a predecesorilor săi. Dar el a avut noroc : metoda sa realizase o punte peste lacunele care fuseseră atît de evidente ani de zile și, la trei luni după Congres, revista de medicină legală i-a publicat lucrarea : „Un procedeu simplificat pentru determinarea grupei sîngelui uscat prin formarea aglutininelor." La numai cîteva luni a fost solicitat să sprijine rezolvarea unei crime odioase, prima în care metoda sa a fost decisivă.

Ceea ce s-a întîmplat în primele ore ale dimineții aceleia întunecate din 18 noiembrie 1931 la Imst, un orășel nu departe de Innsbruck, nu a fost altceva decît mica dramă a unor mici fermieri pe fundalul marii crize economice.

Scena întîmplării a fost o casă țărănească din partea de nord a orașului unde o stradelă mocirloasă ieșea din

strada principală în dreptul bisericii sf. Ion şi mergea de-a lungul unui şanţ spre domul grădinii trandafirilor. Casa, construită în dreptul unei stînci, era o locuinţă bătrînească ce purta urmele trecerii timpului, cu camere multe şi cu ferestre mici, cu becluri şi coridoare, cu jaluzele de lemn şi cotloane întunecate. Avea trei etaje şi era locuită de 8 persoane. Trei dintre ei, o chiriaşă, pe nume Johanna Brugger, fiul ei, şi un alt chiriaş, Franz Haussler care ocupau trei camere în dreptul salonului au fost singurii martori ai evenimentelor. Drama a avut loc între ceilalţi 5 care locuiau la etajele de dedesubt. Toţi aceşti oameni, cu excepţia unuia, aparţineau familiei Mair.

Proprietarul casei era fermier şi geambaş, pe nume Franz Mair, un bărbat înalt cu trăsături ascuţite şi cu părul negru, trecut de 40 de ani. În 1928 el cumpărase casa pentru 1000 de şilingi. De atunci locuise la parter împreună cu gospodina şi ţiitoarea lui, Adelheid Staudaeher.

În grajdul său, Mair avea 3 vaci, un porc şi o capră. El cultiva cîteva ogoare, tot el cosea cîteva parcele de iarbă şi-şi cîştiga existenţa cumpărînd şi vînzînd animale, fără a-şi face probleme cu limita dintre cinste şi înşelătorie. Strîngător pînă aproape de avariţie, fără ştiinţă de carte, rău şi nesimţitor, nu i se cunoştea nici un prieten. Adelheid, pe care o adusese în casă de la un tîrg de vite, era menajeră, concubină şi mamă a unui copil nou născut. Ea se acomodase cu Mair, deşi acesta o bătea şi nu-i dădea nici un ban. Nimeni nu ştia ce o ataşase de acel bărbat : nevoile, frica de şomaj, înrobirea sexuală sau speranţa că pruncul ei va moşteni într-o bună zi proprietatea lui Mair.

Ceilalţi membri ai familiei Mair locuiau la primul etaj. Mama vitregă şi alcoolică a lui Franz. Anna şi fiii ei proprii, Willhelm şi Karl. Dintre aceştia primul era calfă la un măcelar din Imst, iar celălalt lucra la construcţiile de drumuri.

Puţin după ora 7 în dimineaţa zilei de 10 noiembrie, un tînăr de 25 ani cu o jachetă verzuie şi bocanci cu şireturi de piele se opri în faţa Postului de Poliţie din Imst. El atrase atenţia inspectorului Gabl, care tocmai se întîmpla să privească pe fereastră. Tînărul îi spuse că fratele

său Franz fusese bătut. Gabl locuia în Imst de mult timp, suficient să-i cunoască pe Mairi după înfățișare. El recunoscu în tînăr pe Karl Mair, fratele vitreg al geambașului.

Inspectorul își luă bicicleta și se îndreptă spre grădina trandafirilor. La ușa casei el o găsi pe Adelheid și pe unul dintre vecini, Josef Baumgartner, muncitor la o fabrică textilă. Baumgartner, părea tulburat, în timp ce menajera care arăta mai bătrînă decît vîrsta pe care o avea, acoperită cu o basma rufoasă, îl conduse pe inspector în tăcere, fără lacrimi, într-o cameră joasă din dreapta coridorului. Mobila era formată dintr-un singur pat vechi. La picioarele patului, atîrna o haină neagră și o vestă peticită, ambele cu mari pete de sînge pe ele. Pe pat zăcea o formă prelungă în ciorapi, pantaloni și o cămașă însîngerată, cu capul ascuns în niște bandaje. Lîngă el stătea doctorul cartierului.

Acesta îi spuse polițistului că nu mai era nici o speranță; nu se mai putea aștepta decît ca pacientul său să moară dintr-o clipă într-alta. Mair primise cel puțin 6 lovituri în cap. Una dintre acestea ajunsese la creier.

Gabl auzi povestea de la menajeră și de la Baumgartner. Franz Mair se scula de obicei la 5 dimineața pentru a-și îngriji animalele. În dimineața aceea, ca de obicei, își trezise menajera după ce el însuși se dăduse jos din pat. Plecase apoi în grajd în timp ce ea pregătea în bucătărie hrana pentru porc, după care, la 10 sau 15 minute plecase după el. În grajd l-a găsit pe Franz dînd de mîncare la vaci și pe fratele lui vitreg Karl care, după cum spunea Adelheid, nu se dusese la lucru din cauza „unei dureri de la un ulcer" așa că dormise mai toată ziua anterioară, căutîndu-și acum „ceva de lucru prin ogradă". Menajera umpluse troaca porcului, mulsese vaca, și se întorsese în bucătărie. La ora 6, Franz adusese baniță cu lapte în bucătărie după care se întorsese imediat în grajd. Aceasta a fost relatarea menajerei. Restul poveștii fu spus de Baumgartner, vecinul. El îl găsise pe Franz care zăcea în grajd, bătut măr.

Baumgartner, care locuia într-o cameră dintr-o casă din apropiere, se sculase la 6 pentru a merge la lucru. Pe la 6 și 20, pe cînd voia să-și aprindă lampa de carbid

de la bicicletă, își dădu seama că toate chibriturile erau ude. A văzut lumina aprinsă în grajdul lui Franz Mair și a deschis ușa care era chiar lîngă ușa casei cu intenția de a-i cere cîteva bețe. În lumina lămpii care ilumina slab staulele, a văzut un om zăcînd pe podea, chiar lîngă troacă, cu picioarele în murdăria vacilor și cu capul întors spre un colț al grajdului. L-a recunoscut imediat pe Franz și s-a gîndit mai întîi că fusese lovit de vreo vacă. El a chemat-o pe menajeră și cu ajutorul ei au transportat rănitul în dormitor. Omul sărise apoi pe bicicletă și plecase, în timp ce menajera îl chemă pe Karl și pe Anna Mair. Ea trebuise să strige pînă cînd cei doi apărură. Ei se uitară în cameră dar dădură înapoi la vederea trupului. Cînd vecinul se întoarse, el o găsi pe Anna și pe Karl stînd în fața ușii. Cînd ajunse la locul faptei doctorul declară că nu credea că rănile se datorau unui accident și îl trimise pe Karl să alerteze poliția.

Asta a fost tot ce putuseră relata menajera și vecinul. Nimeni nu auzise zgomot sau voci certîndu-se, nici măcar menajera care era în bucătăria despărțită de grajd doar printr-un perete subțire.

Gabl intră în grajd. Lampa de gaz ardea încă, atîrnată de peretele din dreapta. În colțul din fața troacei, Gabl găsi o baltă mare de sînge proaspăt. La vederea acesteia, raportă el mai tîrziu, „își dădu seama pe dată că acest caz îi depășeau puterile". Avea nevoie de ajutor și l-a trimis pe Baumgartner cu un mesaj la postul de poliție. Puțin după aceea, comandantul Federspiel și inspectorii Eller și Strohmeier sosiră la locul faptei.

Federspiel era un bărbat cu o oarecare experiență în cercetarea locurilor crimelor. Dar, deoarece nu avea nici aparatul de fotografiat sau alte instrumente ajutătoare, el nu a putut face nimic deocamdată decît să sigileze grajdul și să telefoneze la statul major din Inssbruck pentru a solicita ajutor. În timp ce aștepta, el ascultă relatarea întîmplării de către Gabl, întrebă menajera și vecinul despre cele întîmplate, dădu instrucțiuni inspectorilor săi de a cerceta împrejurul casei și de a interoga chiriașii de la ultimul etaj. Cînd află că Anna și Karl Mair se întorseseră în camerele lor, urcă imediat la primul etaj, unde o găsi

pe Anna în bucătăria ei cu o sticlă de rachiu în mînă. Karl stătea lîngă soba din cealaltă cameră, purtînd încă bocancii lui mari, pantalonii şi o cămaşă murdară şi peticită. Stătea cu privirile adormite aţintite într-un punct îndepărtat, nu se mişcă şi murmură doar un fel de salut cînd comandantul se aşeză în faţa lui şi-l întrebă. Ce avea de spus cu privire la bătaie, de ce se dusese atît de dimineaţă în grajd şi cînd plecase de acolo. Federspiel cunoştea mulţi tineri de felul lui Karl, în special pe cei din satele de munte. Uitaţi în beţie, puşi de mici copii la munci grele, trimişi neregulat la şcoală, ei formau un fel de pleavă a societăţii în timpul Marii Crize. Înceţi la minte şi la vorbă, majoritatea acestora nu făceau nici un rău, în timp ce alţii aveau sentimente de ură instinctuală, erau întunecaţi şi periculoşi.

Karl Mair răspunse încet şi parcă în silă. Se sculase devreme deşi nu se putea duce la lucru cu tovarăşii săi din cauza unui braţ care-l durea. Dar era obişnuit să se scoale devreme. El îşi trezise fratele, pe Wilhelm şi pe mama sa ca să-i facă supa de dimineaţă. Cînd şi cînd îşi mai ajuta fratele vitreg cu treburile de dimineaţă, ca şi azi, cînd îşi pusese papucii şi coborîse în grajd imediat după ora 6. Găsise acolo treburile terminate şi deci se întorsese în casă unde-l aştepta supa gata. După aceea, fratele său plecase la treaba lui de la măcelărie. El îşi scosese pantofii se întinsese pe banca din faţa sobei şi moţăise puţin. Nu se trezise decît la ţipetele menajerei. Atunci îşi pusese bocancii care îl aşteptau la picioarele băncii şi alergase jos. Ajunsese la capătul scărilor tocmai cînd Franz era cărat pe lîngă el în dormitor, unde intrase apoi şi el. Numai că lui niciodată nu-i plăcuse vederea sîngelui şi de aceea rămăsese înăuntru doar o clipă. Mai tîrziu plecase cu bicicleta la postul de poliţie.

Federspiel observă o discrepanţă între relatarea lui Karl şi depoziţia menajerei. Ea spusese că muribundul fusese deja depus în dormitor cînd Karl şi mama sa coboriseră scările. Era aceasta o greşeală a unei minţi întunecate ? În timp ce Mair vorbea, privirea poliţistului se opri de mai multe ori pe manşeta dreaptă a cămăşii

lui Karl unde erau cîteva pete mici de culoare roşu închis care ar fi putut proveni de la sînge.

Aducîndu-şi aminte de balta de sînge din grajd, poliţistul îl întrebă de papuci iar Karl spuse că îi purtase în grajd în dimineaţa aceea. Karl se ridică fără o vorbă şi se aplecă în spatele sobei de unde trase într-un tîrziu o pereche de papuci şi-i aruncă în faţa inspectorului. O clipă Federspiel crezu că trebuie să fie o greşeală, dar apoi fu sigur că pe tocul de piele, precum şi pe marginile unui papuc erau cîteva pete uscate de culoare roşie. Îl fixă pe om cu privirea, dar Karl părea că nu vede petele. Numai cînd inspectorul puse papucii pe masă în faţa sa şi-l întrebă de unde proveneau petele de sînge Karl dădu uşoare semne de o posibilă emoţie. Se zgîi la papuci, apoi îşi linse buzele. Replică după cîteva momente de gîndire că îşi amintea de unde provenea sîngele. Cu o zi înainte ajutase o cunoştinţă să taie un viţel.

Între timp, ceilalţi doi inspectori dădură o raită în jurul casei. Dar erau atît de multe colţuri şi cotloane, fiecare plină cu atîta murdărie, încît se părea că le-ar fi fost necesare cîteva zile bune de lucru pentru a încerca să descopere ceva. Cercetînd fînul din podul grajdului şi claia de lîngă grajd, găsiră mai multe bucăţi de lemn care proveneau de la vechiul schelet de lemn al grajdului. Partea din faţă a clăii de fîn se întindea pînă la peretele casei, formînd un fel de pod pînă la prag. Peretele unui vechi umbrar servea ca sprijin în celălalt capăt, de unde înălţimea fînului îl făcea uşor de aruncat pe geam. O scară atîrna lîngă uşa grajdului, dînd într-o deschizătură prin care fînul putea fi luat de afară. În spatele clăii era un W.C. în care se putea intra şi din grajd şi din casă. Poliţistul se urcase pe claie din exterior şi tocmai cobora scările în casă de la primul etaj către parter, cînd menajera ieşi din camera în care se afla muribundul. Pentru prima dată ea arătă o oarecare neliniştе. Ţinea în mînă jacheta şi vesta însîngerată a lui Franz, obiecte care atîrnaseră la picioarele patului său. Cusăturile jachetei şi vestei fuseseră rupte de mîini puternice. Menajera izbucni într-o expli-

cație după care Franz își purta întotdeauna asupra lui banii și carnetul de cecuri. Ea știa aceasta pentru că el îi arătase adesea averea lui pentru a o reține acasă, spunîndu-i cît de mult ar pierde dacă l-ar părăsi. Avea cel puțin 2000 de șilingi într-un portmoneu și un carnet de economii cu cel puțin 6000 de șilingi în cont. Și iată că ambele dispăruseră rupte din cusătura buzunarului.

Femeia era atît de amărită din acest motiv încît nu putu spune dacă Franz mai era încă viu. De altfel nici nu-i păsa. Chestiunea dispariției banilor îi reținuse întreaga atenție. Nu primise niciodată vreun semn de afecțiune în casa Mair și nu voia să arate nici ea așa ceva.

Inspectorul Eller se grăbi sus pe scări pentru a-și informa șeful pe care-l găsi în bucătărie cu Anna. Femeia ușor beată îi explica volubil că fiul ei Karl era un prostănac ce nu putea povesti niciodată ceva de la un capăt la altul. Ea însăși mersese în grajd să-l cheme la micul dejun și-l văzuse pe fiul ei vitreg bun sănătos. După masă — asta era povestea ei — Karl adormise lîngă sobă. Cînd „femeia aceea" strigase după ajutor, el sărise ca ars și alergase pe scări doar în ciorapi. Ea își amintea că el nu-și pusese papucii. După care se întorsese repede. Apoi coboriseră împreună la parter. La ușă, muribundul tocmai era purtat spre dormitor, unde-l urmaseră și Karl aranjase perna sub capul fratelui său vitreg.

Federspiel era un om simplu dar învățase să observe cu atenție și să tragă concluziile cu grijă. Relatarea Annei diferea atît de evident de cea a fiului ei și de cea a menajerei, încît discrepanțele nu puteau fi trecute cu vederea. De ce insista ea că fiul ei purtase papucii și nu bocancii cînd mersese să-l vadă pe muribund. Și de ce toate acele detalii cu perna așezată sub capul lui Franz. De ce spusese că fusese în grajd pentru a-l chema la masă pe Karl ? Trăsese cumva cu urechea la ușă cînd îl interogase pe Karl ? Auzise ceva despre petele de sînge de pe papuci ? Încerca oare să-i asigure fiului ei un alibi credibil ? Pentru că, dacă Mair purtase papucii așa cum pretindea mama sa, cînd muribundul fusese cărat de lîngă el și dacă pășise în apropierea sa pentru a-i așeza o pernă sub cap, povestea putea fi simplă :

picăturile de sînge căzuseră atunci pe papuci şi nu în timpul crimei.

Tocmai cînd Federspiel ajunsese la acest stadiu al reflecţiilor sale, intră Eller cu vestea că Franz fusese jefuit. Plin de suspiciuni, inspectorul îşi opri interogatoriul şi ceru lui Karl să meargă la postul de poliţie, unde nu mai putea fi influenţat de mama sa. Eller îi strînse cu grijă papucii, iar lui Gabl i se ordonă să cerceteze camera menajerei, locuinţa vecinului şi a întregului apartament de la etajul doi pentru a încerca să găsească banii şi carnetul de cecuri. Inspectorul însuşi îşi începu cercetările prin vecini.

Federspiel era înclinat să discrediteze concluziile pripite şi suspiciunile iniţiale. Exista şi posibilitatea ca un necunoscut să fi intrat în grajd în întunericul dinaintea zorilor şi să-l fi atacat pe Franz, ştiind obiceiul acestuia de a purta banii asupra lui. În acele timpuri grele existau suficient de mulţi disperaţi în stare de orice. Nu era exclusă nici posibilitatea ca vreunul din duşmanii lui Mair, vreo victimă a vreunei înşelătorii a geambaşului să fi profitat de ocazia de a fi prins singur dimineaţa. Nu exista nici siguranţa ca Baumgartner, cel care descoperise crima, nu era el însuşi făptaşul. Şi mai rămînea şi posibilitatea ca menajera, exploatată şi chinuită cum era, să-şi fi avut şi ea partea ei de vină în această crimă, poate în calitate de complice a vreunui iubit mai tînăr. Apoi ea ar fi putut să fure banii cînd rămăsese singură cu muribundul.

Pe cînd se întorcea din cercetările sale prin vecini, puţin după ora 12, aceste alternative i se păreau inspectorului foarte improbabile. Erau cîţiva ciini prin împrejurimi ce lătrau la fiecare străin care apărea în capătul străzii. Baumgartner era singurul dintre puţinii oameni care se aveau bine cu Franz şi nimeni dintre vecini nu-l credea capabil să omoare o muscă. Toţi spuseseră că menajera era o fiinţă timidă şi miloasă care nu părăsise niciodată casa şi era foarte puţin probabil să existe vreun amant sau complice. Pe de altă parte mărturiile combinate ale vecinilor construiseră tabloul unei condiţii sălbatice a casei Mair — tabloul invidiei, avariţiei, urii şi violenţei.

Înainte ca tatăl văduv al lui Franz (mort acum) să o ia de nevastă pe Anna, el locuise cu fiul său Franz într-o căsuță dintr-o altă mahala din Imst. Franz sperase să moștenească întreagă fermă. Dar apoi i se născuseră cei doi frați vitregi, Karl și Wilhelm. Franz o urîse de la început pe Anna și „clanul ei", îi bătea pe băieți ori de cîte ori avea prilejul și-i amenințase uneori chiar cu cuțitul și nu fără motiv. Anna provenea dintr-o familie de beți. Era văzută de vecini ca o femeie rea și bîrfitoare. Karl era considerat ca un prostănac dar nu mai puțin avar și invidios. Wilhelm era o excepție în această familie. Cînd îi murise tatăl, în 1921, casa lor fusese scena unei certuri prelungite, pînă cînd Franz îi îndepărtase pe ceilalți, îi plătise și cumpărase pentru el casa de pe drumul spre Grădina trandafirilor. Cum nimeni în oraș n-o plăcuse pe Anna, la 6 luni după aceea, Franz fusese aproape forțat s-o ia pe ea și pe cei doi fii, de data aceasta în calitate de chiriași, cu 40 șilingi pe lună. Cu toate acestea, ura Annei față de fiul ei vitreg, care acum era proprietarul propriei sale case, era mai profundă decît oricînd, și Karl, după cum se spunea, împărtășea întru totul sentimentele mamei sale. Cu puțin înainte de întoarcerea inspectorului, Franz Mair își dădu sfîrșitul. Abandonat și lipsit de orice atenție, zăcea acum nemișcat în patul său. Spre ușurarea sa, Federspiel găsi un mesaj : o comisie de omucideri era deja în drum spre Imst, venind de la Innsbruck. Aceasta era condusă de magistratul Stettner, iar doctorul care o întovărășea era Josef Holzer.

Holzer și Stettner, împreună cu detectivii Mayr, Guth și Lanoll sosiseră în jurul orei unu după-amiază. După ce ascultă raportul inspectorului, Holzer făcu o examinare preliminară a cadavrului. El constată că Franz primise opt lovituri în cap, pe o latură a feței, pe gît și în spate cu un obiect foarte ascuțit. Într-un loc din spate vesta și cămașa fuseseră clar străpunse. După poziția rănilor, Holzer constată că victima fusese atacată prin surprindere, de la spate. După loviturile din cap, căzuse la pămînt, unde mai primise cîteva lovituri. Odată stabilite aceste fapte, cadavrul fu trimis la Innsbruck pentru autopsie.

Apoi, Holzer intră în grajd, unde ceru să i se arate poziția exactă în care fusese găsită victima. El făcu un desen și ceru ca locul crimei și balta de sînge să fie fotografiate din diferite unghiuri. Luă apoi mostre de sînge și începu să caute și alte urme. Sarcina sa era extrem de grea din cauza condiției precare a grajdului : staulele nu fuseseră curățate de mult timp, pereții erau murdari de balegă pînă aproape de plafon. Doar pe peretele unde se aflase capul lui Mair, Holzer găsi, la o înălțime de două picioare mai multe urme de sînge proaspăt. Le culese de pe perete împreună cu stratul de murdărie de dedesubt. Altfel, nu mai erau de văzut alte urme. Dar, cînd Holzer ieși din grajd și traversă spre zidul de sprijin al clăii de fîn, observă numeroși stropi de sînge. Aceștia păreau însă mai vechi. Cu toate acestea, luă și de aici cîteva probe. Inspectă apoi cu grijă porțile de la staule și apoi scara care ducea spre pod. La cea din urmă se opri surprins. Pe trepte observă ușoare urme de un roșu diafan. Ochiul său versat nu scăpă faptul că aceste pete erau de sînge. Îl chemă pe Stettner și pe inspector. Toți trei gîndiră la fel : dacă se considera că prostănacul de Karl avusese un rol important în această crimă, petele de pe treptele scării indicau drumul ideal prin care Mair ajungea le cel de-al doilea etaj, fără a fi văzut din afară. Cei trei urcară scara pînă în pod, ajunseră la coridorul cu W.C.-ul din capăt — fără dificultate — și intrară în apartamentul Annei și al fiilor ei. Pe acest drum, Holzer căută și alte urme de sînge, dar nu găsi nici una. Totuși, cînd merse spre soba unde Karl stătuse cînd inspectorul îi luase interogatoriul, dăduse peste alte cîteva urme de sînge care deveniseră acum aproape invizibile. Podeaua aspră și murdară nu părea să mai fie pătată și în alte părți.

Întrucît se apropia seara, Holzer și ceilalți membri ai comisiei se întoarseră la postul de poliție, unde cercetară papucii lui Karl. Inspectorul avusese dreptate : vîrful de piele și marginea papucului drept prezentau urme vizibile de sînge. Era aproape întuneric cînd Karl fu dus în fața comisiei. Holzer îi examină îmbrăcămintea și găsi stropi de sînge pe cămașă, fapt care atrăseseră

mai înainte și atenția inspectorului. Stropii erau atît de mici, încît părea imposibilă efectuarea unei examinări serologice cu rezultate bune. Găsiră sînge numai pe îmbrăcăminte, pînă cînd Holzer folosi o lanternă pentru a examina pantalonii lui Karl. Văzu dintr-o dată pe manșeta piciorului stîng cîteva pete care erau clar de sînge, un sînge ce părea proaspăt. Îi spuse lui Mair să-și scoată pantalonii și cămașa, luă o probă de sînge din lobul urechii lui Karl și se întoarse imediat la Innsbruck.

Pe 11 noiembrie, autopsia efectuată de Meixner confirmă teoria lui Holzer cu privire la modul în care fusese atacată victima. Între timp, Holzer determinase grupa sanguină a victimei, care era 0. Apoi, constată că grupa sanguină a lui Karl era A. Astfel, se stabilise premiza succesului. Testele ulterioare relevară că toate petele de sînge proveneau de la sînge uman. Singura excepție o făceau petele de sînge mai vechi de pe peretele grajdului care proveneau din sînge de vită. Poliția completă această cercetare, aflînd că pieile animalelor sacrificate erau adesea atîrnate în acel loc de pe perete. Pînă aici totul se potrivea de minune. Holzer începu experiențele necesare pentru determinarea grupelor sanguine din urmele de sînge.

Între timp, menajera găsise banii furați. Pe 12 noiembrie aruncase niște fîn în iesle și cînd se întorsese în grajd după cîteva ore găsise bancnote în murdăria de pe jos și carnetul de cecuri învelit într-un ziar. Poliția culese din fîn un total de 1 600 de șilingi. Portmoneul și restul de bani nu mai apărură. Inspectorul Gabl presupuse că vitele trebuie să fi rumegat celelalte bancnote și portofelul. Portofelul și bancnotele fuseseră evident ascunse în fîn și fuseseră aruncate întîmplător în iesle. Această descoperire confirmă faptul că asasinul locuia în casă și ieșise prin fîn, după crimă. Federspiel îl interogă pe Karl și-l acuză de asasinarea și jefuirea fratelui său vitreg. Dar Karl nu arătă nici un semn de emoție. În felul său greoi, el declară că n-avea nimic de-a face cu crima. Jurase pe propria sa moarte că nimeni nu putea dovedi că el este vinovat și că nu era o singură persoană care să-l fi văzut afară din casă după

ora 6. După terminarea interogatoriului, inspectorul trebui să recunoască faptul că mintea lui Mair lucra greoi deși se părea că lucra bine. Era adevărat că nu-l văzuse nimeni omorîndu-și fratele. Nimeni nu-l văzuse cu vreo armă în mînă. De altfel, nu fusese găsită nici o armă. Nimeni nu găsise vreun ban furat la el sau în camera lui. Nimeni nu-l observase plecînd din grajd pe scara de la pod. Și juriul nu l-ar fi putut condamna dacă nu se găsea o probă evidentă.

Între timp, Holzer era ocupat cu testele sale de sînge. Întrucît petele erau proaspete era posibil ca aglutininele să se fi conservat, ceea ce ar fi făcut mai ușoară folosirea tehnicii Lattes. Dar el nu obținu cu această tehnică nici un rezultat utilizabil. Aceasta era de înțeles în cazul petelor de pe treptele scării, deoarece erau prea mici. Pe papuci imprimeul fusese atît de profund absorbit încît aglutininele nu mai puteau fi activate. Dar stropii de pe pantaloni formaseră încrustații de sînge coagulat de mărimi destul de mari care ar fi putut să dea rezultate pozitive.

A doua zi, Holzer își folosi propriul său procedeu. Nici cu acesta nu putu detecta grupa sanguină a sîngelui de pe trepte. În testarea sîngelui de pe papuci Holzer își luă precauțiunea de a folosi diferite seruri 0 cu factori anti-A și anti-B. Cînd testă o pată de pe vîrful de piele al papucilor cu primele seruri de test, reieșea că nici factorii anti-A și nici cei anti-B nu slăbiseră. Numai activitatea serului anti-B a suferit o slabă reducere — așa cum se putea întîmpla cu serul grupei 0. Acest fapt părea să demonstreze că petele aparțineau grupei 0 — care era grupa de sînge a celui mort. Rămăsese de examinat numai baza care contura petele, partea de piele a papucilor. Dar, cînd Holzer își analiză rezultatele, suferi o mare dezamăgire. Pe fața de piele a papucilor se produsese o mare varietate de pierderi de factori anti-A și anti-B din serul de test. Cînd își repetă testele cu un ser mai puternic, mostrele de piele slăbiră și serul și petele de sînge. Ghinionul pe care l-a avut era datorat materialului slab care i-a jucat în felul acesta festa.

A început apoi să examineze ultimele pete de sînge pe care le mai avea la dispoziţie cu o şi mai mare nerăbdare. Acestea erau petele de pe pantalonii lui Karl Mair. El alese un ser 0 care era încă eficient într-o diluţie de 1 : 64 şi a fost mult mai atent la fiecare etapă succesivă. Cînd absorbţia a fost gata, cînd a îndepărtat excesul de ser din pată şi a testat-o pentru activitatea ei remanentă, testînd în final capacitatea de absorbţie a bucăţelelor nepătate de material luate de la pantaloni, el găsi în sfîrşit că avea un set de rezultate care nu mai puteau fi puse la îndoială. Serul nu-şi pierduse nici anticorpii A nici pe cei B. Materialul de pantaloni nu influenţa rezultatele testului în nici un fel şi deci petele aparţineau grupei 0 adică celei aparţinînd victimei.

Dorind să fie absolut sigur, Holzer a efectuat un test de comparaţie cu mostrele din balta de sînge din grajd şi petele de sînge de pe peretele grajdului. În ambele cazuri ele erau sigur ale lui Franz Mair şi grupei sanguine O. Pentru control, Holzer a păstrat varul şi murdăria de pe perete, precum şi pămîntul de pe pardoseala grajdului. Materialul de suport nu a afectat reacţiile petelor de sînge. Determinarea de grupă a mostrelor de pe perete şi din balta de sînge au dat exact aceleaşi rezultate cu cele ale testului sîngelui de pe pantalonii lui Karl Mair. Holzer l-a informat pe magistratul Stettner asupra rezultatelor sale numai cînd a ajuns la acest punct. El a adăugat opinia că rezultatele sale nu reprezentau o dovadă a vinovăţiei lui Karl Mair ; ele ofereau doar un indiciu şi asigurau baza unui interogatoriu mai strîns.

Aproape că nici nu mai trebuia să indice acest lucru, deoarece Stettner se dovedi a fi unul dintre puţinii oameni ai legii care puteau evalua cu siguranţă şi folosi cu inteligenţă posibilităţile rezultatelor testelor sanguine. După ce citi raportul lui Holzer şi mai trecu o dată prin dosar, el realiză imediat importanţa determinărilor de grupă sanguină efectuate de Holzer pe petele de pe pantalonii lui Karl Mair. Între timp, el o întrebase de mai multe ori pe Adelheid despre ordinea evenimentelor, cînd ea şi cu Baumgartner îl căraseră

pe Franz Mair în dormitor, în ziua aceea de 10 noiembrie. Baumgartner fusese prea emoţionat ca să-şi mai amintească toate detaliile. Dar fata avea toate aceste detalii bine imprimate în memorie şi nu a deviat cu o iotă din dispoziţia ei iniţială, după care ea împreună cu Baumgartner îl aşezaseră pe Franz jos, înainte de a merge să o cheme pe Anna şi Karl, în timp ce Baumgartner plecase după doctor. Ea trebuise să strige foarte tare şi era sigură că nici unul dintre cei doi nu veniseră din apropiere, nici nu se apropiaseră de victimă. Ambii spuseseră că nu puteau suporta vederea sîngelui şi se retrăseseră repede.

Astfel, prima întrebare a lui Stettner a fost: cum şi în ce circumstanţe ar fi putut ca sîngele să fi stropit la acea înălţime pantalonii lui Karl, în timpul în care acesta fusese în cameră? Întrucît Karl Mair nu putu răspunde la întrebare, Stettner continuă: ce altă explicaţie ar putea sugera Karl Mair pentru faptul că pe pantalonii săi existau pete proaspete de sînge, că acestea nu erau pete de sînge animal nici din sîngele său propriu şi că nu puteau proveni de la o altă persoană decît cea care ar fi avut aceeaşi grupă sanguină ca a victimei? Cînd, cum şi unde a întîlnit Karl Mair o persoană cu grupa 0, cel puţin în ziua de 9 noiembrie, şi ce fel de întîlnire fusese aceasta care să lase urme de sînge pe pantalonii săi. Karl Mair a rezistat interogatoriilor timp de două săptămîni. Omului slab de minte îi fură necesare zece zile ca să-şi dea seama că doar o depoziţie exactă cu privire la întîlnirea cu un om care să aibă un anumit tip de sînge l-ar fi putut salva. El rămase la explicaţia că nu-şi putea aminti nimic deoarece se lovise la cap într-un accident pe cînd lucra la drumul public. În cele din urmă, pe 3 decembrie, se hotărî să facă o mărturisire parţială: el admise că luase parte la jaf şi îşi numi chiar şi complicele un anume Josef Hetschnig. Acesta fusese asasinul, spunea el. El nu luase decît banii. În sfîrşit, după alte patru zile el căzu complet şi admise că inventase persoana cu numele de Hetschnig — aşa cum îi sugerase s-o facă un alt deţinut din închisoare. El admise că, în dimineaţa zilei de 10 noiembrie, puţin înainte de ora 6, fusese singur în grajd împreună

cu Franz Mair, că îl lovise pe fratele său cu un ciomag pe care îl ascunsese în grajd cu cîteva zile mai înainte. După ce acesta căzuse la podea, îl mai lovise de cîteva ori, pînă cînd își închipuise că este mort. Apoi îi luase banii și cecul din jachetă și, luînd ciomagul cu el, urcase scara pînă în șura de paie. Aici ascunsese banii și cecul în fîn și plecase în camera sa. Șterse ciomagul cu o cîrpă căreia îi dăduse foc în sobă și ascunsese arma crimei într-un loc din spatele casei. Își băgase papucii sub sobă, neobservînd că erau pătați de sînge. Nu observase nici micii stropi de sînge de pe pantaloni și cămașă. Își luase supa, pretinzînd apoi că dormise și așteptase descoperirea cadavrului. Tot ceea ce el și mama sa spuseseră mai înainte fusese minciună. El abia dacă privise corpul victimei deoarece se temuse că fratele său vitreg ar mai fi putut încă să-l vadă și ar mai fi avut puterea să-l denunțe. În ce privește mobilul crimei, el își urîse întotdeauna fratele vitreg. Planul său nu fusese jaful, susținu el, se gîndise să-i ia banii numai după ce își văzuse fratele vitreg căzut la podea și aparent mort. Cînd fu întrebat, refuză să spună dacă mama sa îl influențase sau dacă știuse mai înainte de crimă.

Pe 8 martie, 1932, Karl a fost judecat de curtea din Innsbruck. În aceeași zi, juriul l-a declarat vinovat de crimă de gradul întîi.

— 8 —

Începînd din anul 1932, testul de absorbție Holzer a devenit metoda preferată de determinarea grupei sanguine din petele de sînge, deși el nu a înlocuit complet testul Lattes. Rezultatele testului Lattes puteau fi verificate acum prin intermediul unei alte metode. Aceste verificări au adus la lumină ambele defecte suspectate anterior ale testului Lattes, precum și cîteva din virtuțile sale. Principalul punct slab al acestuia consta în faptul că eșua întotdeauna în cazurile unor pete de sînge mai vechi. Pe de altă parte, era clar că metoda Holzer își avea propriile ei limite. Petele trebuiau să fie destul de mari pentru o testare precisă, în general cel puțin de

mărimea unei unghii. Mai serios era faptul că grupa de sînge care a decis în cazul Mair — grupa 0 — în multe cazuri s-a dovedit a fi dificilă. Dacă serurile de test nu erau slăbite, teoria era că trebuia să fie prezentă grupa 0 și într-o majoritate covîrșitoare din cazuri așa se și întîmpla. Dar aglutinogenii din celulele sanguine puteau să slăbească sau să dispară asemenea aglutininelor din ser. Aceasta însemna că sîngele grupei A își putea pierde aglutinogenii A, dînd astfel impresia că sîngele aparținea grupei 0. Deși aceasta ar fi putut părea o tăiere a firului în patru, se dovedea a fi esențială pentru exactitate. Procedeul Holzer a rămas metoda preferată pentru determinarea grupelor A, B și AB. Dar ea nu era singură în toate cazurile pentru grupa 0. Ca o alternativă, putea fi aplicat testul Lattes. Dacă în acest test erau aglutinate celulele A și B, grupa era cu siguranță 0. Dar, întrucît acesta era posibil numai în circumstanțe favorabile, o metodă de o singură etapă pentru determinarea grupei 0 rămînea o problemă care-și aștepta soluționarea.

Metoda Holzer era încă folosită cînd, în octombrie, 1933, autorul ei s-a aruncat în cea mai mare aventură a vieții sale, impulsionat de foamea sa de mai multe cunoștințe serologice. El a plecat la New York să se alăture lui Karl Landsteiner care primise în 1930 premiul Nobel pentru descoperirea grupelor sanguine. Holzer îi scrise lui Landsteiner și primise un răspuns amabil, fapt care-l determină pe Meixner să-i dea asistentului său o învoire de 3 luni. Holzer luă un împrumut de 150 dolari, cu aceștia sperînd să trăiască timp de 3 luni la New York. Așa a început ucenicia sa.

Landsteiner, care avea pe atunci 65 ani, l-a primit cu o amabilitate paternă de care era deja faimos. Era întotdeauna încălzit de zelul onest și de talentul științific. Cele 3 luni s-au transformat într-un an. Holzer își petrecea o parte din timp în laboratorul lui Landsteiner și în camerele de animale de test de la Institutul Rockefeller, parte lucrînd pentru departamentul de sănătate din Albany. Primea o bursă de 300 dolari pe lună care i-au permis să plătească salariul său unui substitut al său la Innsbruck. Cu timpul a ajuns să-l

cunoască pe Landsteiner ca savant și ca om. El văzu că bătrînul trăia aproape exclusiv pentru munca sa, se familiariză cu excentricitățile sale (cum ar fi oroarea pe care acesta o avea față de fluierat, astfel încît, la cel mai mic sunet asemănător fluieratului, striga : „cine fluieră acolo"). Își petrecea mult timp cu el în apartamentul său din strada 86 — în mod deliberat fără instalație telefonică — și în casa sa de vară din Nantucket care fusese cumpărată cu banii luați pe premiul Nobel. Cînd Holzer s-a întors în Europa, în 1934, el era probabil singurul serolog de medicină legală din Austria și Germania care lucrase cu adevărat sub mîna marelui Landsteiner. Mai presus de orice, el era singurul specialist care avea cunoștința personală și experiența a două noi descoperiri care fuseseră comunicate medicinei legale europene doar prin scurtele relatări ale lui Landsteiner și cele ale asociatului său, Philip Levine.

Prima se ocupa cu faptul că sîngele uman poseda în plus față de grupele devenite clasice A, B, AB și 0 și altele „caracteristici individuale". Ludwig Hirszfeld arătase mai înainte că grupa A putea fi subdivizată în două grupe de puteri diferite A I și A II. Philip Leune, născut în Rusia și venit la New York la vîrsta de 8 ani, lucrînd apoi cu Landsteiner încă din 1925, găsise în experiențe cu iepuri ser antiuman în care se aflau substanțe din sîngele uman care absorbeau acest ser, exact în modul care celulele grupei A absorbeau serul anti A. Landsteiner și Levine găsiseră două substanțe de acest fel, numindu-le factori sanguini, i-au determinat drept factori M și N. Acești factori aveau loc separat în sîngele uman sau împreună cu MN. Ei erau de asemenea de natură ereditară, distribuiți în rîndul populației într-o proporție specifică. M putea fi găsit în sîngele a 30% dintre persoane, N la 20% și MN la 50%. În anul 1927, Landsteiner și Levine au detectat un alt factor sanguin, P, de asemenea ereditar și prezent la 25% din ființele umane, lipsind la restul de 75%.

Serologii europeni, în special Fritz Schiff, utilizaseră descoperirea acestor noi factori ereditari pentru a îmbunătăți determinarea paternității. Inițial ei căutaseră să determine prezența factorilor M, N și P în sîngele

proaspăt, prin intermediul metodei de absorbție. Și Holzer a studiat aplicarea acestor factori în cazurile de paternitate. (Mai tîrziu îi plăcea să povestească cîteva din experiențele sale, ca de exemplu povestea nevestei unui muncitor care suferise un accident grav și urma să primească transfuzii de sînge de la soțul ei, dacă sîngele acestuia se dovedea compatibil. Holzer a determinat grupele sanguine și factorii soțului, mamei și copilului și a descoperit incidental că soțul nu putea să fie tatăl copilului. Cînd el i-a spus acest lucru femeii într-un moment cînd aceasta era singură, ea a exclamat : „de unde știi aceasta, om ciudat ce ești ?" Dar, apoi ea admise candid că avea dreptate și i-a explicat că soțul ei pleca adesea de acasă și că un vecin, un cizmar, o „ajutase", după propriile ei cuvinte). Totuși Holzer era mult prea interesat în posibilitățile criminologice ale noilor factori sanguini, ca să se preocupe prea mult de problema paternității.

De la întoarcerea sa de la New York, în Europa fuseseră efectuate multe experiențe și fuseseră recoltate noi cunoștințe în domeniul testelor sanguine și al aplicărilor sale în criminalistica practică. Vechile teste pentru determinarea prezenței sîngelui fuseseră îmbunătățite și adăugite. Testul cu peroxid de hidrogen s-a dovedit a fi înșelător, pentru că substanța distrugea complet petele de sînge, dacă acțiunea sa nu era restrînsă foarte repede. Noi metode înlocuiau vechiul test : formațiunea de cristale de acetonă-hemoclorură sau testele de fluorescență hemato-porfirină. În 1937, Walter Spech din Jena a pus fenomenul de luminiscență chimică în serviciul criminalistic. După procedeul său, o substanță chimică — numită simplu luminol — era pulverizată în întuneric acolo unde erau suspectate pete de sînge. În prezența sîngelui substanța devenea luminiscentă în întuneric.

La fel de importante ca toate aceste metode noi s-a dovedit a fi descoperirea factorilor sanguini. Dacă se găsea o metodă de determinare a subgrupelor A I și A II, precum și a factorilor MM, M, N, MN și P în petele de sînge șansele de identificare a posesorului unui anumit tip de sînge creșteau enorm. Probabil urmau să fie des-

coperiți și alți factori. Apărea deci posibilitatea de a realiza formule sanguine pentru fiecare individ asemenea formelor amprentelor — cel puțin în ceea ce privește sîngele proaspăt. Problema decisivă era: puteau fi determinați acești factori și subgrupe în petele de sînge uscat, prin intermediul metodei absorbției?

În anul 1938, Holzer se transferă la Berlin. El deveni asistentul lui Viktor Müller-Hess care, în 1930, venise de la Bonn la Universitatea din Berlin. De aici înainte Holzer a lucrat la Institutul de Medicină Legală și Socială al Universității din Berlin, ocupîndu-se de problema detectării subgrupelor și factorilor în petele de sînge. Metoda absorbției s-a dovedit a fi singura care promitea un oarecare succes. Dar ea putea fi folosită numai în unele cazuri și numai cu pete proaspete mari pentru trasarea A I și A II și a factorilor M și N. Cu toate acestea, în noiembrie 1941, puțin înainte de cel de al doilea război mondial să stopeze munca de cercetare — Holzer afirmă că reușise să detecteze factorii M și N în petele de sînge.

În luna octombrie al aceluiași an, un contabil de 60 ani, de la restaurantul „Mitropa", pe nume Adolf Stephan a fost ucis și jefuit în biroul său din Berlin. Holzer a determinat sîngele victimei în grupa A, iar factorii erau MN. Cîteva zile mai tîrziu, Pavel Vacko, un tînăr de 19 ani, care lucra în calitate de întreținător de argintărie pentru restaurant a fost arestat ca suspect de crimă. Pe îmbrăcămintea lui Vacko existau numeroase pete de sînge, în special în buzunarul drept al pantalonilor, ca și pe o greutate a ceasului-pendulă din camera sa. Holzer a găsit grupa A și factorul MN în toate petele. Cînd în cele din urmă Vacko a mărturisit, el a descris modul în care a folosit greutatea pendulei ca armă a crimei pe care a ascuns-o apoi în buzunarul drept. Holzer a fost ajutat foarte mult în acest caz de prospețimea petelor de sînge.

În tot acest timp, cea de-a doua descoperire importantă a lui Landsteiner și Levine menționată mai sus, cu care Holzer lucrase la New York, își dovedise meritele în cazurile de crimă. Descoperirea celor doi era într-adevăr remarcabilă. Pe scurt, ei găsiseră că nu numai sîn-

gele poseda caracteristici de grupă ci și secreţiile corpului uman : saliva, lacrimile, transpiraţia sau sperma. Cei doi savanţi demonstrară că secreţiile fiecărui individ aveau aceeași grupă cu sîngele. În prima jumătate a anului 1939, Anglia a fost scena a două crime care, prin senzaţia pe care au creat-o au demonstrat valoarea criminalistică a acestei descoperiri.

— 9 —

În 18 ianuarie, 1931, o fetiţă de 11 ani, Pamela Coventry, a dispărut din Hornchurch, ţinutul Essex. Pamela, o fetiţă drăguţă cu păr castaniu și faţa netedă, albă, era fiica unui electrician care locuia cu chirie în districtul parcului Elm. După-masă, la ora 1,40, Pamela a pornit spre școală. Drumul ei scurt ducea pe strada South End spre șoseaua Coronation, o stradă cu case aliniate în stînga și în dreapta. După 5 minute de mers pe șoseaua Coronation, se dădea în strada Benhurst unde era școala.

Cînd a văzut că fiica ei nu s-a întors de la școală în jurul orei 5, mama Pamelei a plecat la școală unde a găsit un profesor de la care a aflat că fetiţa nu fusese la școală în acea după-amiază. Profesorul crezuse că fetiţa era bolnavă. Cînd a aflat că aceasta nu era bolnavă și că plecase dimineaţă spre școală, își aminti că alte două eleve, Vivian Hall și Susan Baker o aștepta seră în van pe colega lor Pamela în colţul străzii Coronation ; ele explicaseră că întîrziaseră la școală tocmai pentru că își aștepta seră colega. Domnul Coventry, care își amintea că Pamela nu zăbovise niciodată în drum spre școală, luă adresele lui Vivian și Susan și merse la locuinţele acestora. Dar cele două fete nu putură decît să confirme ceea ce spusese profesorul lor. Ele aștepta seră în colţ pînă puţin înainte de ora 2, jucîndu-se cu bulgări de zăpadă. Mama Pamelei, sperînd că Pamela ar fi uitat de școală și s-ar fi dus cumva la una dintre colege, se duse acasă să vadă dacă fiica ei nu se întorsese. Aici găsi apartamentul gol și, către ora 6, merse în cele din urmă la cea mai apropiată staţie, unde se afla un post de poliţie.

Poliția înaintă un raport obișnuit pentru persoane dispărute, dar se spera că fetița se va întoarce acasă singură. Cînd această speranță nu se împlini, cîteva patrule fură trimise în întuneric. Abia a doua zi dimineață, Charles Judd Horsman, un paznic de noapte, mergînd pe bicicletă de-a lungul străzii Wood — o străduță îngustă între cîmpii acoperite de zăpadă, descoperi cadavrul unei fetițe zăcînd într-un șanț înconjurat de tufe în spatele aeroportului militar de la Hornchurch. Era corpul Pamelei Coventry.

Aceasta zăcea goală, pe o saltea jerpelită, în zăpadă, avînd doar gîtul acoperit cu rochița. Genunchii îi erau împinși spre bărbie cu picioarele atingîndu-i corpul, legate cu un cablu izolat. De cablu era legată o bucată de cîrpă asemănătoare celor pe care grădinarii o folosesc pentru aracii de fasole.

Inspectorul șef Baker era conștient de neliniștea pe care omuciderile de copii o produceau publicului. El ceru ajutorul Scotland-Yard-ului. Șeful acestuia îl însărcină cu investigația la locul faptei pe inspectorul Bridger și sună apoi la sir Bernard Spilsbury șeful departamentului de medicină legală.

Între timp, Bridger sosi la Hornchurch unde află singurul fapt determinat cu siguranță : Pamela fusese violată. Mai mult, fiecare polițist cu experiență își putea da seama că fetița fusese strangulată cu brutalitate. Deoarece Pamela fusese văzută în timp ce intra în strada Coronation, dar nu ajunsese la intersecția cu strada Benhurst unde era așteptată de cele două colege, prima ipoteză a fost aceea că această crimă fusese comisă la Londra, cadavrul fiind dus la Hornchurch pentru a masca fapta. În acea zi de ianuarie, strada Coronation era acoperită cu zăpadă sub un cer cenușiu. Oricum, Pamela trebuie să fi fost răpită puțin înainte de ora 2, probabil de un automobil. Bridger vedea deja muntele de muncă rutinieră care stătea în fața sa : căutări fără sfîrșit, mersul din casă în casă și întrebări fără răspuns. Astfel de procedee nu duceau de obicei la nimic, deoarece și bărbatul cel mai inocent putea să ascundă în el un criminal sexual. Bridger era familiarizat cu această căutare în întuneric care dădea rezultate numai dacă din întîm-

plare ar fi existat vreun martor sau dacă s-ar găsi un indiciu care să facă o legătură între asasin, victimă și locul crimei.

După prima inspecție a locului, Bridger își dădu seama că nu are speranțe de a găsi un astfel de indiciu. Cablul și o bucățică de cîrpă nu erau obiecte care să poată indica o anumită persoană drept criminal. Bridger ceru părinților copilei să facă o listă cu toate obiectele și îmbrăcămintea pe care Pamela le avea asupra ei în ultima zi. Întrucît totul dispăruse, cu excepția rochiței, lucrurile ei ar fi putut constitui o urmă. Spre ora 10, în dimineața de 19 ianuarie, Bridger alertă toate forțele polițienești disponibile și pieptănă cîmpurile, străzile, grădinile, hambarele, beciurile și aeroportul pentru obiectele pierdute. Comandantului aeroportului îi dădu și el trei sute de oameni care să-l ajute.

Puțin după ora 10, Bernard Spilsbury sosi și el cu servieta cu instrumente — calm, reticent și gentleman, ca întotdeauna. Fetița zăcea la morgă. Dar anii de operații la morgă îl înăsprise pe Spilsbury. Deși mîinile îi erau înghețate și rigide, el lucră cu îndemînarea-i cunoscută. Era evident că fetița încercase să reziste curajos. Brațele și mîinile îi erau acoperite de răni. Maxilarul purta urma unei violente lovituri de pumn. Dar, datele de acest fel nu-i erau de prea mare ajutor lui Bridger, cel puțin pentru moment. Spilsbury desfăcu cablul și forță să îndrepte picioarele fetei. Pe pielea de sub piept era stins un muc de țigară, pe care Spilsbury îl ridică cu o pensetă. Era clar că asasinul fumase în timp ce-și lega victima și nu observase că țigara îi căzuse între pieptul și piciorul copilei.

Spilsbury nu era numai un tip studios pe care practic nu-l interesa nimic în afara profesiunii sale, dar nu avea nimic din experiența unui cercetător sau serolog. Din rutină el puse țigara împreună cu cablul și bucățica de cîrpă ca materiale pentru laboratoarele Scotland Yardului, care fuseseră fondate în 1935. Ceea ce pare extraordinar în acest caz este faptul că Spilsbury nu a luat o mostră din sîngele copilei. Aceasta pare să se fi datorat sfiosenie care-i determina pe toți cei ce lucrau la Scotland

Yard de a nu acorda o atenție deosebită unor astfel de lucruri.

Roche Lynch un tip micuț și subțirel, la care nu te-ai fi uitat de două ori, poate fi privit ca pionier al criminalisticii științifice din Anglia. În exterior el avea un singur lucru comun cu Spilsbury : garoafa roșie de la butonieră. În vremea aceea, Lynch avea 50 ani. Slujba sa principală era aceea de director al Departamentului de chimie patologică de la spitalul „Sf. Maria" din Londra. Ani de zile fusese considerat cel mai important specialist londonez în toxicologie și testare sanguină. De obicei, el analiza mostrele de sînge pe care i le trimitea Spilsbury și în ultimii nouă ani, primise frecvent pentru testare pete de sînge de la Scotland Yard. De cînd Scotland Yard-ul își fondase laboratorul polițienesc, unde doctorul James Davidson era director al laboratorului, și John Thomas, un tînăr serolog, ambii se ocupau de problema petelor de sînge. Dar, în 1939, Lynch era încă cel mai important practician în serologia legală. Ca și Spilsbury el nu era un cercetător sau descoperitor, dar arăta un interes deosebit în noile evoluții ale serologiei și urmărea cu atenție tot ce se făcea în acest domeniu în afara Angliei. Astfel, el i-a telefonat șefului poliției și a cerut să-i fie trimis mucul de țigară găsit pe cadavrul Pamelei, arătîndu-i că s-ar fi putut să găsească o cheie a acestui caz în saliva uscată.

Șeful poliției îi spuse că țigara era acum în posesia laboratorului polițienesc unde, pentru moment, era studiată și unde se aflase că era o țigară răsucită de mînă. Se pare că fumătorul avea obiceiul de a-și răsuci țigări din mucurile găsite pe stradă, deoarece tutunul din țigara sa era de mai multe feluri.

Lynch își repetă cererea, menționînd că intenționa să experimenteze un nou test de serologie a grupei sanguine. Era posibil să se determine grupa sanguină a ucigașului, fără a fi nevoie de sînge, numai din saliva care lăsase urma pe țigară. Astfel, în timp ce patru sute de polițiști și soldați cercetau aeroportul de la Hornchurch și în vecinătate; căutînd hainele Pamelei, un sergent aduse capătul de țigară la laboratorul lui Lynch.

Cercetările inițiale care duseseră la descoperirea caracteristicilor de grupă sanguină în salivă și în alte secreții, aveau acum o vechime de 15 ani. În 2 iunie 1925, un articol a fost trimis Jurnalului de Imunologie American de către K. Yamakami directorul Departamentului de Medicină Legală al Universității Imperiale din Hokkaido. Scris în engleză, acesta se intitula „Individualitatea spermei cu referință la proprietatea sa de a inhiba specific izohemoaglutinația". Yamakami susținea ideea că sperma umană, asemenea celulelor sanguine, poate absorbi serurile anti-A și anti-B ; deci, ea poseda grupa caracteristică asemenea sîngelui și aceste caracteristici corespundeau grupei sanguine a individului, el însuși aparținea grupei A. Examinîndu-și propria salivă prin intermediul absorbției Yamakami găsi că și saliva sa prezenta aceleași caracteristici de grup și astfel conchise că acest factor putea să fie folositor și în aflarea originii petelor spermatice.

Această observație era atît de neobișnuită încît cu greu i s-ar fi putut da crezare dacă Landsteiner și Levine nu ar fi făcut aceeași descoperire în același timp și independent de Yamakami. Cînd au confirmat raportul japonezului printr-un articol în același jurnal de imunologie, nu după mult timp, numele lui Landsteiner a fost suficient pentru a atrage atenția internațională asupra acestei descoperiri. De această problemă s-au ocupat și alți specialiști în domeniu din Finlanda și Germania. Încetul cu încetul, s-a descoperit că sperma, secrețiile vaginale, saliva, transpirația, lacrimile, laptele matern, fierea și alte secreții prezentau aceleași grupe caracteristice sîngelui, A, B și AB. Deocamdată exista o mare nesiguranță referitoare la grupa 0. Apăruseră îndoieli și în ceea ce privește regularitatea fenomenului cînd se descoperi că saliva, sperma sau transpirația unor indivizi nu conțineau caracteristici de grup sanguin. Evident, concluzia a fost că astfel de persoane intrau în grupa 0. Dar sîngele lor s-a dovedit apoi a fi de grupa A sau B. Saliva sau transpirația trebuiau să fie de grupă A sau B dacă s-ar fi luat în considerație rezultatele lui Ymakami, Landsteiner și Levine ca fiind aplicabile tuturor cazurilor.

Dubiile au rămas pînă cînd Fritz Schiff din Berlin și asistentul său japonez Sasaki au efectuat o serie de experimente și au descoperit o particularitate a caracteristicilor de grupă în secreţiile organice care a fost acceptată ca doctrină pentru următoarele decenii. Membrii unui grup, aveau caracteristici de grupă în secreţiile lor, membrii celei de a doua grupe nu le aveau. Schiff i-a numit pe aceştia, în 1932, „secretori" şi „non secretori". Numeric, 86% din rasa umană părea a fi secretori iar restul de 14% nesecretori.

Astfel, în cîţiva ani, serologia îşi asumase o mare cantitate de cunoştinţe care păreau, potenţial, folositoare criminologilor. Această utilitate se dovedi reală cînd savantul finlandez Putkonen arătă că caracteristicile de grupă din secreţiile organice erau mult mai mari decît cele din sînge. El a arătat că gradul de concentrare era de 300 : 1. Astfel era posibilă determinarea grupelor sanguine din petele de secreţie, în lipsa oricărei urme de sînge. Transpiraţia de pe îmbrăcăminte, o pată de spermă pe corpul victimei, saliva de pe un plic, un timbru, sau o ţigară, puteau releva grupa sanguină a persoanei care lăsa astfel de urme.

Încă o dată, un japonez a luat conducerea acestor cercetări. În 1928, K. Fujiwara, directorul Institutului de Medicină Legală din Nilgata raportă o crimă care fusese rezolvată prin intermediul determinărilor grupei sanguine din pete seminale. O fată de 16 ani, Yoshiko Hiray care mergea din sat în sat vînzînd biletele prezicătoare fusese găsită strangulată într-o pădure. Martorii văzuseră fata la 7,30 seara pe un drum dintr-un sat către gara din apropiere. Fusese violată şi imediat după aceea ucisă. Fujiwara a găsit pe trupul fetei pete albicioase care conţineau celule seminale bine conservate. Grupa sanguină a fetei era 0. Fujiwara testase petele prin metoda absorbţiei, adăugînd seruri anti-A şi anti-B, determinînd că lichidul seminal aparţinea caracteristicilor grupei A. Între timp, poliţia arestase doi suspecţi. Unul dintre ei era un cerşetor retardat mintal în vîrstă de 24 ani, Tagami, care mărturisi imediat că el comisese crima. Al doilea suspect, Iba Hoshi respinsese vinovăţia. Poliţia era gata să accepte mărturisirea lui Tagami şi să-l elibereze pe Hoshi cînd

Fujiwara le-a cerut puţin timp pentru a determina grupele sanguine ale celor doi suspecţi. Rezultatele au dovedit că Tagami nu putea fi criminalul deoarece grupa sa sanguină era 0. Pe de altă parte Hoshi avea grupa A. Confruntat cu aceste date, Hoshi a mărturisit. Faptul că Fujiwara ştia că sîngele şi lichidul său seminal aveau ceva în comun l-au determinat pe Hoshi să creadă că la mijloc era vorba de o vrăjitorie.

Încă o dată, serologii din Europa au efectuat propriile lor studii. Lattes a arătat că era posibilă detectarea grupei sanguine a unui om care închisese o scrisoare în plic, după urmele salivei. Holzer a rezolvat o crimă pe baza urmelor de salivă lăsate într-o maşină. În 1938, Galloro a dezvoltat o metodă simplă pentru determinarea componentelor grupei sanguine a unei persoane, din urmele de salivă lăsate pe capătul unei ţigări. Această metodă bazată de asemenea pe absorbţie s-a dovedit din nou eficientă, dovedind că fumătorul făcea parte din grupa secretorilor.

Aceasta era situaţia cercetărilor şi practicilor criminalistice în ziua de 21 ianuarie 1939, cînd Lynch a primit capătul de ţigară pe care Spilsbury îl găsise pe cadavrul Pamelei. Lynch se puse pe lucru cu migala sa caracteristică. Pregătindu-se de testare el dorea să-şi confirme această metodă pentru el însuşi. El a adunat un număr de ţigări, unele nefumate iar altele fumate de către asistenţii săi, care aveau grupele de sînge cunoscute. El a prelevat bucăţele mici de hîrtie din capătul fiecărei ţigări şi le-a pus în soluţie de sare fiziologică pînă cînd a considerat că urmele de salivă s-au dizolvat în soluţie, apoi a aplicat serurile anti-A şi anti-B după regulile metodei de absorbţie a lui Holzer. Lynch aştepta încă rezultatele testului său cînd gărzile din Essex au dat peste prima piesă din hainele pierdute ale Pamelei. La început au apărut doi nasturi de la jacheta fetiţei împreună cu o bucată de sîrmă folosită la legarea ei lîngă gara Elm. Apoi pantofii pe care ea îi purtase au fost găsiţi într-o grădină din Southend. Aceste obiecte erau înfăşurate într-un ziar datat din 11 ianuarie, legate cu o bucată de cîrpă care fusese găsită lîngă trupul fetei. În sfîrşit au fost desco-

perite și însemnele școlare ce fuseseră rupte de pe vesta Pamelei. Era sigur că ucigașul se afla încă în vecinătatea străzii Coronation și încerca să-și pună urmăritorii pe piste greșite, aruncînd ici colo obiectele care aparținuseră fetiței, în locuri depărtate unele de altele. Nu s-a mai găsit nimic altceva : nici căciulița, nici vesta, nici ciorapii.

Bridger spera să găsească o urmă întrebînd din casă în casă pe strada Coronation. Văzuse cineva copilul ? Observase cineva un bărbat cu o fetiță. Luase cineva o fetiță într-un automobil ? Era cineva cunoscut în vecinătate căruia îi plăcea să se joace cu copiii ?

Bridger ajunsese în acest punct cînd șeful poliției îl chemă la Londra și îl informă că Lynch își terminase testul în 23 ianuarie. El repetase testul de mai multe ori pentru a elimina orice îndoială iar acum era sigur de concluziile sale. Experimentele sale de control cu grupa sanguină a asistenților săi, prelevată de pe saliva lăsată pe capete de țigări reușise 100%.

Bridger s-a întors la Hornchurch mulțumit de acest fir, deși nu prea înțelegea implicația științifică a acestui caz. Aici a găsit un munte de declarații luate de colegii săi din casă în casă. Totuși, rezultatele nu erau cele scontate : bîrfe, vorbe, acuzări, tot felul de lucruri scoase la suprafață din adîncimile conștiinței umane în astfel de cazuri. Cu toate acestea, el hotărî să repete procedeul cu întrebări mai precise, folosind și chestionarele scrise. Unde, în ce casă sau apartament, a fost un bărbat și o tînără care au stat singuri un timp în ziua de 18 ianuarie și ce bărbat fuma țigări pe care și le răsucea din diverse tutunuri aruncate pe stradă ?

Familiile care trăiau pe strada Coronation aparțineau unor muncitori. Nici unul dintre ei nu putea fi acasă în mijlocul zilei. Spre surpriza lui Bridger, noua serie de întrebări a dat totuși roade în ziua de 26 ianuarie. Cercetarea s-a îngustat pînă la doi bărbați dintre care unul a fost eliminat la cîteva ore după un interogatoriu strîns, întrucît era bolnav și stătea mai mult în pat. Dar cel de al doilea, un tînăr de 28 ani, pe nume Leonard Richardson stătuse acasă în ziua de 18 ianuarie, acuzînd o ușoară răceală. El stătuse acasă singur. Soția sa născuse recent, fiind încă la spital. Richardson era un fumător pasionat

care își răsucea singur țigările. Mai mult, el lucra într-o uzină chimică unde fumatul era interzis. Din cînd în cînd se strecura la W.C. unde își răsucea o țigară din care pufăia de cîteva ori, apoi, el o stingea și punea jumătatea de țigară în cutiuța sa de tutun. Aceasta ar fi explicat — dacă el era criminalul — de ce tutunul din capătul de țigară care fusese găsit pe cadavrul Pamelei, conținea fire de tutun de diverse feluri arse la capete.

Bridger avea destul de multă experiență în ceea ce privește violurile. El știa că cei cu instincte sexuale patologice intrau într-o stare de suprastimulare sexuală cînd nevestele erau departe pentru un timp și ar fi putut fi capabili de reacții periculoase bruște. Deci, în ziua de 27 ianuarie merse să-l vadă pe Richardson pentru a-și forma o primă impresie asupra omului. Richardson era scund, destul de solid, cu un început de chelie și cu un cap puțin prea mare pentru corpul său. S-a arătat extrem de cooperant și sigur de el. A declarat cu promptitudine că va face tot ce-i stătea în putere pentru a ajuta la rezolvarea crimei. Singurul semn de neliniște prin care își trăda sentimentele era faptul că își răsucea repede cîte o țigară, fumînd mereu. Felul în care își umezea marginea hîrtiei cu limba și faptul că își umezea mereu buzele în timp ce fuma i-au amintit lui Bridger de rezultatul lui Lynch pe care-l găsise la început destul de specios și misterios. Din acel moment, începu să se gîndească cum ar fi putut să afle grupa de sînge a lui Richardson. Legea britanică nu-i permitea să ceară grupa sanguină a unui om și cel de al șaselea simț îi spuse că Richardson, cu toată dorința lui de a se face util, ar refuza să dea o mostră de sînge.

Bridger plecă de la Richardson cu și mai mari suspiciuni. Cum ar fi putut să obțină de la el o mostră de sînge fără a-i atrage atenția. În după-amiaza zilei de 27 el a cerut sfatul șefului poliției. Acesta îi sugeră să apeleze direct la domnul Lynch. Astfel, Bridger plecă personal la Londra și se duse la spitalul sf. Maria. Lynch, care de obicei lucra fără încetare în laborator, deoarece nu-i plăcea să fie întrerupt, îi sugeră lui Bridger să sustragă o piesă din lenjeria murdară a lui Richardson, cum

ar fi o batistă bunăoară sau ceva asemănător. El avea încrederea că putea identifica grupa sanguină a suspectului din mucusul nazal.

A doua zi, inspectorul şef Baker a obţinut un mandat de percheziţie. Cînd apăru împreună cu detectivii în apartament, Richardson se purtă încă o dată cu cea mai mare bunăvoinţă. În timp ce oamenii lui Bridger căutau în special hainele pierdute ale Pamelei, pete de sînge sau alte semne posibile ale unui act de violenţă, Bridger căută prin lucrurile murdare. Găsi în cele din urmă un sac cu lenjerie cu cîteva batiste foarte folosite. Richardson admise, fără să-şi dea seama unde bătea detectivul, că folosise aceste batiste în ultima săptămînă. Bridger făcu un pachet din batiste şi le trimise la Londra. Numai după aceea participă şi el la percheziţia generală. Richardson rămînea în continuare prietenos şi dornic de a se face util. După cîteva ore încă nu se descoperise nimic care ar fi putut fi legat de crimă. Nici o urmă din hainele Pamelei, nici un semn de violenţă. Apartamentul era curat, şi dereticat cu o grijă deosebită. Atunci, un poliţist dădu din întîmplare peste un teanc de ziare — mai multe numere din News Chronicle. Amintindu-şi că nasturii de la vesta fetiţei fuseseră înveliţi într-un număr de 11 ianuarie al acestui ziar, Bridger căută între aceste numere. Erau toate numerele din 4 ianuarie pînă în 12. Cu excepţia numărului din 11 ianuarie. Speranţele că proba hotărîtoare va fi găsită îi reveniră. Mai tîrziu, un detectiv dădu în grădină peste un cablu care semăna cu cel folosit la legarea Pamelei. Un alt detectiv găsi şi nişte bucăţi de cîrpă care se asemănau cu cele care legaseră pachetul făcut din ziar. Bridger încetă percheziţia după ce descoperi uşoare urme de sînge pe o haină de ploaie pe care Richardson o folosise în timpul săptămînii trecute. El trimise lui Lynch sîrma, cîrpa, şi tutunul lui Richardson, apoi aşteptă rezultatele testelor de la Londra. În ziua de 30 ianuarie, laboratorul poliţiei raportă rezultatele. Hîrtia de ţigară folosită de Richardson era aceeaşi cu hîrtia găsită pe cadavru. Totuşi, acest fel de hîrtie era foarte folosit în acel timp, astfel încît identificarea ei nu avea prea mare semnificaţie. Acelaşi lucru se întîmpla şi cu cablul

găsit în grădina lui Richardson ; şi el se asemăna cu cablul de pe cadavru, dar era un produs de manufactură, deşi producerea unui astfel de cablu încetase de peste şapte ani. O parte din cablu avea culoarea verde şi era de un tip neobişnuit, împletit în şapte. Nici acesta nu putea să-l indice pe suspect. Cîrpa era şi ea de tip manufacturier şi se găsea în cantităţi mari pe piaţă. Dar cea găsită în apartamentul lui Richardson arăta aceleaşi defecte de ţesătură ca şi cea găsită pe cadavru, defecte care nu erau tipice pentru ţesătura aflată pe piaţă. În ceea ce priveşte tutunul, exista tutun proaspăt, fire de tutun ars, şi jumătăţi de ţigări. Tutunul fusese trimis la specialiştii unei firme din Bristol pentru a fi comparat cu cel găsit la locul crimei. Toate aceste rezultate tindeau să-l incrimineze pe Richardson. Astfel că Bridger aştepta cu nerăbdare terminarea testului lui Lynch.

În 31 ianuarie, Lynch îşi raportă rezultatul. El examinase sîngele de pe haină. Era sînge uman, dar după cunoştinţele ştiinţifice ale timpului era puţin posibil ca din pete atît de mici să poată fi stabilită grupa de sînge. Spre dezamăgirea sa, toate eforturile de a găsi grupa sanguină de pe hîrtia ţigărilor lui Richardson au rămas fără rezultat. Se întîmplă ca Richardson să fie ceea ce se cunoştea sub numele de non secretor, iar saliva sa nu a dat grupa de sînge.

Bridger ştia că-i va fi greu să convingă juriul de vinovăţia lui Richardson. El cunoştea răceala cu care juraţii britanici considerau probele ştiinţifice de acest fel. Le ştia neîncrederea faţă de toate noutăţile pe care nu le înţelegeau. De aceea încercă să scoată o mărturisire de la Richardson punîndu-i în faţă toate probele pe care le avea împotriva sa : hîrtia de la ţigară, cablul şi bucăţile de cîrpă. Dar omul rămase nezdruncinat în atitudinea sa. Respinse totul. Chiar atunci cînd sosi şi verdictul experţilor de la Bristol, acela că tutunul lui Richardson era acelaşi cu tutunul din capătul de ţigară găsit pe cadavru. Încă o dată, Bridger cercetă apartamentul lui Richardson, sperînd să mai găsească ceva, dar fără nici un rezultat. Apartamentul fusese curăţat şi aranjat cu atenţie.

În aprilie 1939, Richardson a compărut la curtea criminală centrală din Londra pentru crimă. Dar judecata

s-a terminat brusc în a cincea zi. Președintele juriului a înmînat judecătorului o notă prin care arăta că jurații nu puteau să-l condamne pe Richardson. A fost dat un verdict de nevinovat și Richardson a părăsit sala tribunalului ca un om liber.

Un reporter de la „Daily Herald", care-l întovărăși pe Richardson în mașină spre casă, își termina reportajul cu descrierea unui Richardson triumfător care, înainte de a coborî, își presără tutun pe o foiță de hîrtie și-și răsuci o țigară cu o vizibilă satisfacție.

Astfel, prima crimă spectaculoasă implicînd o încercare de determinare a grupei sanguine din salivă se termină cu un mare dubiu. În același an, la Londra a apărut un caz și mai spectaculos care s-a concentrat asupra aceleiași probleme. Încă o dată, precizia științifică a metodei a fost dramatizată, confirmîndu-se totodată rezistența juriilor în a-i recunoaște valoarea.

— 10 —

În mai, 1939, inspectorul șef Leonard Burt, de la Scotland Yard era încă departe de epoca marilor sale triumfuri detectivistice. Acea epocă a venit după cel de al doilea război mondial, cînd, în calitate de comandor al serviciului special, a arestat pe spionii „atomici" Alan Nunn May și Klaus Fuchs. Dar de la începutul carierei sale ca polițist pe străzile cartierelor mărginașe din Londra, pînă în primăvara lui 1939, își cîștigase o oarecare faimă ca membru al serviciului criminalistic.

Chemat la locul unei crime într-o vilă din Branksome, Bournemouth în noaptea de 21 mai 1939, primul lui gînd fu că afacerea nu prezenta o prea mare importanță — Branksome era pe teritoriul poliției din Dorset, care de obicei apela la Scotland Yard numai în cazurile mai dificile. Burt era mîndru de instinctele sale de polițist și în acest caz ele nu-i sugerau nimic deosebit. Plecă totuși acolo destul de indiferent, împreună cu detectivul Dyke.

Vila în care avusese loc crima era situată la o oarecare distanță de strada Poole, în spatele unei grădini pline de tufe și copaci, casa aparținea unui oarecare Walter Dinivan, un bogătaș care ținea mai multe garaje și cîteva case

de închiriat. Zgîrcit, în ciuda bogăției sale, el își împărțise vila în două apartamente mari. Cel de deasupra era ocupat de două domnișoare în vîrstă, miss Young și miss Lancefield ; în apartamentul de la parter Walter Dinivan, văduv în vîrstă de 64 ani, locuia împreună cu nepoata sa, Hilda. Fratele Hildei, telegrafist în marina regală, care își făcuse serviciul timp de mai mulți ani în Far East, se întorsese recent acasă, unde stătea împreună cu bunicul său.

În noaptea de 21 mai, tinerii plecaseră de acasă după ora 7 pentru a merge la un dans. Dinivan a rămas acasă stînd în fotoliul său favorit din fața căminului. Hilda și fratele ei s-au întors în jurul orei 11 și au văzut fereastra de la sufragerie întunecată — un fapt destul de neobișnuit. Ei au bătut la ușă de mai multe ori, dar nimeni nu venea să le deschidă. În cele din urmă, înconjurară casa spre un loc unde puteau să vadă prin fereastră o parte din sufragerie. Lampa era stinsă, dar focul electric din cămin încă ardea. La lumina acestuia Hilda îl văzu pe bunicul ei întins pe podea cu fața lipită de covor și cu picioarele îndreptate spre cămin. Lîngă capul său se zărea o pată întunecată.

Un moment Hilda și fratele ei crezură că bunicul lor suferise un atac și vomase. Tînărul fugi înapoi la ușa din față, sparse geamul încercînd să răsucească cheia din interior. Spre surprinderea lui cheia nu era acolo. Sparse atunci tot geamul prin care intră în hol și deschise o fereastră, ajutînd-o pe sora sa să se cațere prin ea. Cînd aprinseră lumina din sufragerie văzură că bunicul lor zăcea cu capul într-o baltă de sînge aproape coagulat. Craniul îi fusese sfărîmat de mai multe lovituri, dar bătrînul încă respira.

Fratele Hildei chemă o ambulanță și sună la poliție. Dinivan fu luat la spitalul Boscombe. Acolo muri în cursul nopții puțin după ora trei fără a putea da vreo lămurire asupra celui care-l asasinase. Cînd superintendentul Swain, de la poliția din Dorset, chemă Scotland Yard-ul Bernard Spilsbury era deja pe drum. El sosi puțin înaintea lui Burt. Iată concluziile autopsiei sale : asasinul încercase mai întîi să-l sugrume pe Dinivan, dar se părea

că nu reușise. Recursese apoi la lovituri brutale în cap. Probabil se servise de un ciocan, Spilsbury nu găsi nici un semn care să-i indice că Dinivan ar fi încercat să se apere.

Fusese fie luat prin surprindere de un intrus, fie că asasinul fusese o cunoștință pe care Dinivan îl lăsase să intre în casă. Cele două doamne de la etaj auziseră zgomote neobișnuite spre ora 11, cărora însă nu le dăduse nici o importanță. Cu toate acestea se părea că asasinatul avusese loc puțin înainte de ora 11.

Investigația ajunsese la acest punct, cînd inspectorul Burt și detectivul Dyke ajunseră în strada Poole. Puțin după aceea sosi și superintendentul Cherrill, șeful departamentului de amprente al Scotland Yard-ului. Toți examinară locul cu grijă. Lîngă spațiul locului unde zăcuse corpul era o masă pe care se afla sticla de whisky a lui Dinivan și paharul din care obișnuia să bea. Dar mai era și o sticlă de bere și un alt pahar. Nici berea nici al doilea pahar nu fuseseră pe masă cînd cei doi tineri plecaseră de acasă. Deci, în timpul absenței lor, probabil că Dinivan se întreținuse cu cineva. Paharul de bere fusese răsturnat și pătase masa. Cherrill a găsit un mare număr de amprente. Pentru comparații luă amprentele Hildei și ale fratelui ei, după care luă și amprentele cadavrului. Toate amprentele erau cele ale lui Dinivan sau ale nepoților săi, cu excepția amprentei degetului mare de pe sticla de bere pentru care nu exista nici o explicație, Aceasta putea să aparțină asasinului. Între timp, Burt, Dyke și alți cîțiva polițiști făcuseră cîteva descoperiri interesante. Un mic seif din peretele sufrageriei fusese deschis și golit. Cheia seifului pe care Dinivan o purta întotdeauna în buzunar era aruncată în fundul seifului gol. Asasinul luase de asemenea 19 lire din buzunarul victimei. Dinivan îi dăduse după-amiază nepoatei sale niște bani și atunci ea observase cînd el își numărase banii pe care-i avea asupra sa. De asemenea, îi fuseseră luate inelele din degete, ceasul său cu lanț de aur lipsea și el. Pe podea era o sacoșă de hîrtie cenușie care era astfel boțită încît sugera că nu cu mult timp înainte conținuse un ciocan.

Descoperirile cele mai curioase erau însă un drot şi cîteva capete de ţigări. Drotul era aruncat pe covoraşul de lîngă sofa. Dyke care părea să aibă unele cunoştinţe în materie identifică tipul franţuzesc al drotului. Capetele indicau nişte ţigări destul de obişnuite, dar curios era modul în care erau aruncate nu numai pe covor, ci şi pe perniţa de mătase de pe pat. Ele nu fuseseră stinse în acele locuri, deoarece mătasea nu prezenta semne de arsură.

Cînd Burt îi arătă Hildei drotul şi întrebă dacă folosea acel tip, ea dădu oarecare semne de jenă. Fratele ei, mai puţin inhibat, explică un fapt puţin cam ciudat, dar amîndoi ştiau că Dinivan mai primea uneori vizitatoare, aducînd uneori chiar prostituate din Bournemouth. Dar asta îl privea pe el, cei doi tineri nu voiau să se amestece.

Bineînţeles, detectivii considerară prompt posibilitatea ca vreo prostituată să fi fost ultima companie a lui Dinivan şi că ea, împreună cu un complice, ar fi putut să-l ucidă şi să-l jefuiască. Dinivan nu fusese fumător. Drotul şi capetele de ţigări sugerau că o femeie distrăsese atenţia bătrînului în timp ce asasinul se furişase în casă. Superintendentul Swain ordonă cîtorva detectivi să înceapă interogatorii printre prostituatele cunoscute.

Totuşi, Burt continuă să privească ţigările de pe mătasea pernei şi de pe covor. El înclina din ce în ce mai mult să creadă că ţigările nu fuseseră aruncate neglijent în cursul unei conversaţii, ci, împreună cu drotul, fuseseră aruncate în mod deliberat în acele locuri pentru a pune poliţia pe piste greşite. Mai precis pe urmele prostituatelor din Barnemouth. Cînd găsi un alt capăt de ţigară în spatele unei alte pernuţe, unde ar fi putut cădea înainte sau după un act sexual, suspiciunea sa deveni certitudine, deoarece, dacă ţigara ar fi fost aprinsă ar fi lăsat cu siguranţă urme de arsură. În acelaşi timp îşi aminti de cazul Richardson şi de testele de grupă sanguină pe care le făcuse Lynch pe capete de ţigară. Culese capetele cu grijă şi le înveli într-o hîrtie, rugîndu-l pe Dyke să i le ducă lui Lynch. „Întreabă-l, spuse el, dacă există vreo şansă de a stabili grupa de sînge a persoanei care le-a folosit".

Dyke se întoarse după-amiază, spunînd că Lynch se va ocupa de teste şi că se arătase foarte interesat de acest

caz. Totuşi, pentru moment era atît de ocupat, încît trebuiau să treacă mai multe zile pînă vor veni rezultatele. Lui Burt nu-i plăcu ideea de a aştepta atît de mult. Se simţea ciudat de nerăbdător. Dar îşi folosi bine timpul. În timp ce poliţiştii din Dorset erau concentraţi asupra prostituatelor şi legăturilor lor, el căută alte persoane care i-ar fi putut fi familiare lui Dinivan, astfel încît acesta să le fi permis să intre în casă atît de tîrziu şi să le dea şi bere. Hilda Dinivan dădu numele tuturor prietenilor şi cunoştinţelor bunicului său. Între alţii, ea menţionă şi numele lui Joseph Williams, un bătrîn soldat în retragere pe care Dinivan îl cunoştea de cîteva decenii. Williams locuia la zece minute de mers pe jos pe o stradă din apropiere. Dar Hilda arătă că Williams avea peste şaptezeci ani, şi deci prea bătrîn ca să mai poată ucide pe cineva. Astfel Burt amînă investigarea bătrînului după ce se va fi ocupat de celelalte cunoştinţe. El chestionă vreo douăzeci de persoane fără a obţine rezultate mai bune decît fuseseră obţinute de la prostituate. Cîteva dintre acestea admiseseră că îl cunoşteau pe „bătrînul Dini", dar nici una dintre ele nu posedase un drot de tipul găsit în sufrageria lui Dinivan. Ele rîseră de drotul demodat pe care obişnuiseră să-l folosească bunicile lor. Totuşi, una dintre prostituate spuse ceva care atrase atenţia lui Burt asupra lui Williams. Ea menţionase că pînă în 21 mai, Williams fusese cam lefter, dar că, în ultimul timp, era plin de bani.

Burt descoperi repede că Williams avea o casă în care locuia, casa ce fusese vîndută în poliţe pe care nu le mai plătise de mai mult timp, pînă acum cîteva zile, cînd plătise dintr-o dată majoritatea. În ziua de 25 mai, Burt şi Dyke plecaseră să-i facă o vizită. Îl găsiră locuind într-o cameră sărăcăcioasă. Ani de zile Williams trăise dintr-o pensie de veteran în armata din India. Mobila camerei era constituită dintr-o veche sabie, o masă, două scaune, o plită şi un pat.

Aparent, Williams era pregătit pentru vizita lui Burt, şi asta se vedea după ziarele împrăştiate pe jos care rezumau activităţile poliţiei. Bătrînul, care arăta numai piele şi os, îl întîmpină cu o exclamaţie dintr-o gură fără

dinți : „Bătrînul copoi Burt“ ! spuse el rotind sabia. „Am să-ți arăt eu drumul pe care să te cari acasă“. În spatele ochelarilor groși se putea citi furia omului. „Te știu și știu după ce umbli“, dar n-ai să găsești nimic aici!“ Șezu apoi pe un scaun, ținînd încă în mînă sabia. „Da inspectore, pot să-ți dau o relatare pentru fiecare clipă din ziua în care a fost omorît. Ciudat, știi, l-am văzut... pe 17, ne-am întîlnit în stradă și el a insistat să intru la el să bem un păhărel. Dar nu a vrut să-mi împrumute banii care-mi trebuiau. Nu erau decît 5 lire și el i-a scos din self...“

Williams tăcu dintr-o dată dîndu-și seama că vorbise lucruri periculoase. De aici încolo refuză să mai scoată vreun cuvînt. Cînd Burt i-a cerut să-i ia amprentele pentru a demonstra că nu avea nimic de-a face cu crima, își roti din nou sabia și strigă că își cunoaște drepturile și că știa el trucurile copoilor.

Burt și Dyke, îl părăsiră pe Williams, fără a fi realizat măre lucru. De aceea Burt, a fost încîntat cînd s-a întors la Londra și a găsit rezultatele testelor lui Lynch. Fumătorul țigărilor era un „secretor“. Ceea ce dădu posibilitatea determinării grupei sale sanguine. Grupa era aceeași pe toate țigările, și anume grupa AB, cea mai rară dintre toate grupele de sînge. Acest fapt îngusta enorm cercul criminalilor posibili. Lynch sugeră detectivilor să încerce să obțină saliva suspecților și, dacă era posibil, s-o obțină, pentru că saliva trebuia mînuită cu o grijă specială.

De la prima întîlnire cu Williams Burt își dădu seama că nu avea nici un rost să-i ceară bătrînului o mostră de salivă. L-ar fi refuzat la fel cum îl refuzase să-i ia amprentele. A fost chemat Cunning. El îl urmări pe bătrîn avînd ordinul de a informa imediat dacă Williams ar fi intrat într-un local pentru a bea ceva. Trecură mai multe zile pînă cînd Williams intră într-un local. Burt și Dyke, se grăbiră spre acel loc. Ei se făcură că tocmai se opriseră în acel local și îl întîlniseră pe bătrîn din întîmplare pretinzînd că abandonaseră toate suspiciunile care-l priveau. Mai tîrziu Burt a scris în memoriile sale : „n-a fost nici o greutate să-l conving să bea o halbă“. Burt i-a oferit pachetul de țigări și Williams s-a servit. Din nou, poves-

teşte Burt „cînd termina ţigara, aruncă capătul şi luă alta. Dyke s-a dus repede şi l-a cules". Între timp, Burt îi distrase atenţia lui Williams, începînd o ceartă despre pariurile la cai. Nu după mult timp, Dyke avea un pumn de capete de ţigări care fură trimise la Londra în aceeaşi zi. Experienţa lui Burt în munca detectivistă îl făcuse precaut. Totuşi, primele sale suspiciuni în ceea ce-l priveau pe Williams deveniră convingerea că el era asasinul. Convingerea a fost confirmată de raportul lui Lynch: „persoana care a fumat aceste ţigări şi le-a umezit cu saliva sa aparţin grupei sanguine AB."

Burt era prea credincios „cercetărilor directe" pentru a supraevalua rezultatele testelor de salivă, deşi acestea îl impresionaseră cu siguranţă teoretic, în ciuda raritătii grupei sanguine se putea concepe că şi o altă persoană cu aceeaşi grupă putea să-l ucidă pe Dinivan. Dar, practic..... ? În orice caz, Burt avea destule probe care să justifice cercetările ulterioare asupra lui Williams.

După cîteva ore, împreună cu Dyke, stătea din nou la uşa lui Williams. Cînd acesta deschise şi-i recunoscu, zbieră furios: „Ce dracu mai vreţi ?" Îi lăsă înăuntru, dar continuă să protesteze „Eu să-l omor pe bătrînul Billy, eu n-aş putea omorî o pisică". Furios, spuse ironic „dacă doriţi, n-aveţi decît să căutaţi". Burt se folosi imediat de neaşteptata invitaţie. De după o movilă de cărbune scoase cîteva pungi de hîrtie tenuşie care semănau cu cea pe care criminalul o lăsase în sufrageria lui Dinivan. Williams îi urmări pe cei doi detectivi împachetîndu-le „Pungi de hîrtie ?" întrebă el cu privire dispreţuitoare. „Am fost zarzavagiu şi vînzător de peşte. Toţi zarzavagii au pungi de hîrtie".

În timp ce Burt şi Dyke cercetau camera dezordonată, Williams îşi aruncă portmoneul pe masă. Poate că doreau să-i vadă şi banii ? Foarte bine, puteau să-i dea drumul. Dar le-ar trebui timp să dovedească că între banii săi se găsea o singură bancnotă de la Dinivan. El cîştigase la curse. Pariase pe „Blue Peter" la Derby. În timp ce bătrînul continua cu ironiile lui, Burt îşi notă numerele bancnotelor. Aceasta epuiză toate posibilităţile de a găsi probe în casa lui Williams. Părăsiră casa moşneagului

care între timp era preocupat să le arunce invective și amenințări. Burt își dădu seama că vizita nu produsese decît un singur lucru profitabil : un vecin le dăduse adresa nevestei lui Willlams care-l părăsise cu mai mult timp în urmă.

Burt o vizită pe bătrîna femeie și făcu o descoperire surprinzătoare : ea folosise tipul de drot ce fusese găsit la locul crimei. Bineînțeles că-i mai rămăseseră cîteva astfel de droturi în casa soțului ei. O comparație în laboratorul din Londra demonstra că droturile doamnei Williams și cel găsit în sufrageria victimei erau de același tip : un drot demodat, manufacturat în Franța. Dar, în acest punct, investigația ajunse la un final. Nimeni din vecinătatea casei lui Dinivan nu-l văzuse pe Williams în ziua sau în noaptea crimei. Nu erau nici măcar martori care să probeze că Williams își părăsise casa în noaptea aceea. Timp de mai multe săptămini Burt și oamenii săi căutară în zadar. În cele din urmă, Burt văzu că singura posibilitate care-i mai rămăsese era de a-l aresta pe Williams, a-i lua amprentele și de a reinvestiga cu atenție premizele. Problema era dacă un magistrat ar fi luat în considerație cele cîteva probe incriminatorii și, cel mai important, să fie de acord că testul grupelor sanguine erau suficient pentru un mandat de arestare.

Burt decise să-i mai facă o ultimă vizită lui Williams sperînd că bătrînul se calmase. Probabil că cel mai bun lucru de făcut era să încerce să-l trateze cu prietenie și să pretindă a-i cere iertare pentru că îl suspectase pe nedrept. Burt lansă zvonul că era convins de inocența lui Williams.

După ce a pregătit astfel terenul, în ziua de 20 iunie Burt și Dyke făcură cea de a treia vizită în casa lui Williams. Acesta îi primi pe cei doi detectivi cu un zîmbet maiestuos, „nevinovat" asta sînt — nevinovat și nici voi nu mă puteți prinde". Și sigur pe sine, ca o dovadă a conștiinței sale curate, făcu gestul pe care Burt îl aștep-tase de atîta timp : îi întinse mîna lui Burt, oferindu-i amprentele.

„Ce zici de încrederea pe care ți-o arăt ?" croncăni el. Burt luă amprentele cu un gest de neputință. Apoi Willi-ams îl conduse afară și trînti ușa în urma lor.

Dyke duse imediat amprentele la Scotland Yard şi, în aceeaşi seară, Burt fu informat că amprenta degetului mare de pe paharul găsit la locul crimei era identică cu amprenta degetului mare de la mîna dreaptă a lui Williams. Acum Burt era sigur că orice magistrat îi va autoriza arestarea lui Williams.

A doua zi, Burt de data asta întovărăşit de Swain, stătea pentru a patra oară la uşa bătrînului. Ei îl informară că aveau mandat de arestare. Williams se arătă alarmat doar pentru o clipă, după care îşi reluă poza de nevinovat. „Să mă arestaţi ? Sper că n-aveţi de gînd să mă arestaţi, nu vă daţi seama că sînteţi ridicoli ?"

În sala tribunalului Williams se comportă cu o enormă degajare. El le ceru fotografilor presei „să faceţi o poză frumoasă, băieţi" apoi mîrîi către magistrat : „Va fi mare senzaţie cînd nu voi fi diseară la jocul de Whist... sînt la fel de nevinovat ca şi tine, domnule şi asta-i tot. Bineînţeles că nu ştiu dacă nu cumva chiar tu ai făcut-o..."

Williams se menţinu pe aceeaşi poziţie în următoarele săptămîni, timp în care Burt se strădui să obţină o cît de mică mărturie directă pentru a sprijini probele împotriva deţinutului. Dar nu era nimic de făcut. Nu a putut fi găsit nici un martor. Iar probele circumstanţiale nu erau prea impresionante, deşi ele îl convinseseră pe Burt : faptul că Williams dăduse brusc peste bani, recunoaşterea de către el că-i ceruse bani lui Dinivan, drotul, pungile de hîrtie, amprenta şi coincidenţa grupei sanguine determinată în saliva de pe capetele de ţigară. În octombrie 1939, Williams a fost judecat la Dorset, înaintea unui juriu condus de judecătorul Croom. Condus în sală, el îşi luă atitudinea unui clovn. „Iată-ne şi aici. Zîmbiţi vă rog". Continua să întrerupă lucrările cu strigăte „sînt nevinovat". Mîrîia la procuror „E o minciună ! sau „Urăsc pe cei care spun minciuni". „Apărătorul său, Norman King avu destule greutăţi de a-l face să tacă şi de a-l convinge să-şi ceară scuze pentru ieşirile sale. Rar a fost dat ca un apărător să facă o impresie atît de dezagreabilă asupra judecătorului şi juriului. Cu toate acestea, King păru calm şi încrezător cînd îşi începu pledoaria, în ziua de 14 octombrie.

După cîteva cuvinte, deveni clar unde ţintea : nesiguranţa juraţilor cînd erau confruntaţi cu noul fenomen al testării salivei. King ridică apoi problema amprentei : el nu dorea ca juraţii să ia în considerare o asemenea probă pe care o punea alături de cea a testului salivei. Dar în ceea ce priveşte drotul ? Cu un gest din mînă King mătură şi acest argument; s-ar fi putut ca doamna Williams să-şi lase droturile în casa inculpatului dar nu se putea dovedi că ele corespundeau drotului de la locul crimei. Şi cîte astfel de droturi nu existau probabil în Londra ? Cît despre pungile de hîrtie, — îl văzuse cineva pe Williams ducînd instrumentul crimei în casa lui Dinivan într-o pungă de hîrtie ? Nimeni. Cîte mii, cîte zeci de mii de pungi asemănătoare nu existau la Londra ?

Piedoaria lui King ajunse în acest punct cînd îşi ridică vocea şi îşi lansă cel mai important argument : în mod deliberat lăsase la sfîrşit problema urmelor de salivă. El declară că acuzarea îşi baza învinuirea împotriva lui Williams foarte mult pe faptul că ţigările găsite la locul crimei conţineau rămăşiţe de salivă de grupa AB. Se spunea apoi că saliva lăsată pe ţigările pe care Williams le fumase aveau aceeaşi grupă. Totuşi aserţiunea serologilor că grupa sîngelui unei persoane era indicată de saliva sa era atît de nouă, încît expertul acuzării nu-şi putea fonda acuzarea numai pe acest lucru. Savanţii n-au decît să meargă înainte şi să accepte demonstraţia grupelor sanguine din saliva umană, dacă erau atît de deştepţi, dar el, King era dator să întrebe pe onoraţii membri ai juriului (şi el ridică o ţigară) dacă vreunul dintre ei era gata să trimită la streang pe cineva dependent de o bucăţică de hîrtie ! Putea vreunul dintre juraţi să vadă salivă uscată pe capătul de ţigară ? Nimeni nu putea vedea acest lucru. Şi putea vreunul dintre juraţi să-şi imagineze că grupele de sînge ale fiinţei umane puteau fi determinate din aceste urme invizibile ? El însuşi găsea incredibilă această posibilitate. Şi el trebuia să lase juraţilor să decidă vinovăţia sau nevinovăţia unui om bătrîn pe baza unei urme invizibile de salivă — un bătrîn care, într-adevăr se dăduse în spectacol în faţa curţii, dar a cărui nelinişte neconsolată

putea, la urma urmei, să fie înțeleasă, dacă se lua în considerație că era lipsit de ajutor, luptînd disperat împotriva nedreptății care i se făcuse.

Williams își privi apărătorul cu bunăvoință și își umezi buzele. Aceasta era justificată pentru că, atunci cînd juraților s-au întors după deliberări, ei l-au achitat pe Williams. Amărît, cu tristețea vînătorului care și-a greșit ținta, Burt a ascultat verdictul. Williams părăsi curtea cu un aer victorios urmat de acei reporteri care, datorită convingerii lor oneste, reformismului sau idealurilor umanitare, sau datorită purei plăceri de senzațional, deveneau partizanii nevinovăției persecutate. Acești reporteri — unul dintre ei pe nume Norman Rae — se gîndi că ar putea să publice un reportaj senzațional cu privire la întoarcerea la libertate a lui Williams. Crezînd că bătrînul va deveni mai comunicativ după o odihnă bună, Rae îl luă la un hotel din vecinătatea orașului Dorchester. După ce-și bău whisky-ul dublu, Williams toastă : „Pentru sănătatea călăului" ! „Pentru sănătatea călăului care a fost păcălit de victima sa". Apoi, dintr-o dată, se decise să nu mai stea la hotel, dorind să meargă înapoi acasă, la Poole. Dacă Rae nu voia să meargă cu el, el va pleca singur cu primul autobuz : „Vreau să le văd fețele cînd mă voi plimba pe strada principală"...

Cu credința sa fermă în nevinovăția omului, Rae consideră acest impuls demn de a fi iertat. Așa încît îl conduse pe Williams spre Poole pentru ca acesta să se bucure pe deplin de victoria sa. Apoi, se întoarse la hotel cu Rae. Spre mijlocul nopții, Rae auzi pe cineva care bătea cu pumnii în ușa sa. Cînd o deschise îl văzu pe Williams, dar nu pe acel Williams pe care-l văzuse în fața juraților curajos și fanfaron. Avea în față un bătrîn tremurînd, cu ochii în lacrimi. „N-am putut să dorm, murmură el". „Doamne, n-am putut să dorm deloc. Trebuie să-i spun cuiva : „vezi, juriul a greșit... juriul a greșit," repetă el. „Eu am fost asasinul."

Rae se luptă să-și stăpînească deziluzia și să-l calmeze pe bătrînul care tremura din toate încheieturile. După un timp, reuși să-l culce pe Williams care, a doua zi dimi-

neață, părea să fi uitat totul, jucînd încă o dată rolul unui nevinovat, frustrat. Rae îl conduse apoi acasă. Visul său de a scrie un reportaj senzațional se terminase. Rae nu a scris nici un cuvînt despre confesiunea nocturnă întrucît, conform legii britanice, Williams nu putea fi judecat de două ori pentru aceeași crimă, chiar dacă fusese achitat în mod greșit. Rae nu a dezvăluit secretul pînă în 1951, după ce Williams murise.

Cazul lui Williams a demonstrat că diagnosticul grupelor de sînge din urme de secreții era o metodă încă neconcludentă. Ea îi oferea criminalistului un nou procedeu pentru determinarea unor suspecți posibili sau pentru excluderea persoanelor greșit acuzate dintr-un grup de suspecți. Oferea în același timp mai largi posibilități decît analiza petelor de sînge. Dar urma să mai treacă mulți ani, pînă în vara lui 1943, cînd un astfel de test a determinat mărturisirea și condamnarea unui vinovat. Acum, scena s-a întîmplat la New York, savantul implicat era un membru al grupului de cercetători condus de Landsteiner. Numele său era Alexander Wiener, un biochimist din Brooklin care abia împlinise 36 ani, dar își făcuse deja un nume în domeniul încă nou, dar promițător, al cercetării factorilor sanguini. El se număra printre descoperitorii factorului Rhesus care, în curînd, avea să devină de o mare importanță pentru medicina generală. Acesta îi asigură și lui un loc între serologii proeminenți ai lumii. Astfel, i se dădu atenție și în rezolvarea unei crime care a avut loc în martie 1943 la New York, în plină furtună a celui de al doilea război mondial.

— 11 —

În noaptea de 30 martie 1943, o femeie necunoscută a fost găsită moartă în fața scărilor unei clădiri cu camere de închiriat, la nr. 337 al străzii 30. Inspectorul Conrad Rothengast, șeful brigăzii a III-a de detectivi, a ajuns la locul crimei la ora 3 dimineața. Cadavrul zăcea pe trotuar, chiar în fața clădirii, cu capul și trunchiul rezemate de peretele casei. Cea mai apropiată lampă din stradă și becurile spitalului francez de pes-

te drum dădeau o lumină slabă. La farurile automobilului său, Conrad văzu că era o femeie de 50 ani, cu părul încărunțit. Purta o rochie verzuie și o haină ieftină de lînă, alb cu negru. Pe piciorul drept avea un ciorap și un pantof cu toc înalt, iar cel stîng era gol. Pantoful stîng dispăruse. Ciudat, celălalt ciorap a fost găsit într-o pungă de hîrtie lîngă ea, pe trotuar.

Detectivul John Hawthorne, un membru chipeș, cu umeri lați, al brigăzii criminale, ajunsese la locul faptei înaintea lui Rothengast. El îngenunchease alături de John Brennan, un sergent din poliția districtului de pe acea stradă și își îndrepta lanterna spre semnele evidente de strangulare de pe gîtul femeii. În spatele său stătea un bărbat în uniformă de paznic de noapte. Pe ultima scară a treptelor care duceau la intrarea întunecată de la nr. 337, un alt polițist ținea de haină un bărbat scund și gras, cu aparență de sud-european care, în ciuda trăsăturilor trecute, privea absent în vid, cu o expresie neajutorată.

Hawthorne avu o scurtă convorbire cu Rothengast asupra lucrurilor care fuseseră găsite. Acesta din urmă auzise povestea, spunea el, de la un om îmbrăcat în uniformă de paznic de noapte, Edwin Finnerty, care răspundea de paza clădirilor de la 337 și 335 în care se aflau birourile săptămînalului „The Rural New Yorker". La 3,30 Finnerty ieșise din vechea clădire pentru a fuma o pipă în fața ușii. El se obișnuise cu zgomotele nocturne ale marelui oraș și în noaptea aceea împrejurimile i se părură destul de liniștite. Din acest motiv auzize declicul de la ușa din față a clădirii cu camere de închiriat de lîngă birourile ziarului, care era la un nivel mai înalt, și a privit în susul scărilor. Din cauza balustradei înalte nu a putut vedea treptele. Dar, și-a dat seama de conturul unui bărbat care urca scările și care părea că trage ceva greu după el. La scurt timp, figura a dispărut după balustradă și Finnerty a auzit un zgomot, ca și cum un sac ar fi fost lăsat jos. El bănui că unul dintre chiriași, care nu-și plătise chiria încerca să fugă din clădire, luîndu-și lucrurile. Auzind zgomotul de pași care dispărea în noapte, el coborî cele cîteva trepte pînă în stradă, la timp pentru

a vedea un bărbat scund care se îndrepta spre bulevardul 5, amestecîndu-se cu mulțimea de salariați care tocmai părăseau birourile poștei centrale din apropiere, salariați care-și terminaseră tura. Finnerty se întrebă ce putuse să se întîmple cu bagajul greu pe care bărbatul îl adusese cu el. Scările și trotuarele erau atît de slab luminate, încît nu observă forma umbrită de lîngă trepte. Se întoarse apoi, la locul său de pază, dar, după un timp, curiozitatea îl împinse să iasă și să mai privească o dată. Înaintă pînă la picioarele scărilor unde, spre groaza sa, descoperi femeia moartă și auzi pași care se apropiau, de data aceasta din direcția bulevardului 8. Ritmul pașilor îi aminti de cel al bărbatului necunoscut care părăsise clădirea în direcția opusă, cu zece minute mai înainte. Finnerty se ascunse la intrarea de la 335 de unde putea observa strada. Într-o clipă, bărbatul trecu grăbit pe lîngă el, la fel de scund ca bărbatul necunoscut pe care-l observase mai înainte. Cu un ziar împăturit sub braț, acest om urcă scările clădirii, deschise ușa și apoi o închise după el. În timp ce Finnerty se gîndea dacă să mai aștepte sau să cheme poliția, el auzi un zgomot la ușă. Din nou recunoscu partea de sus a omului care purta un obiect alungit, învelit într-o pungă de hîrtie sau un ziar, îndreptîndu-se spre bulevardul 8. Probabil că văzuse femeia moartă, dar trecuse pe lîngă ea, fără a se opri nici o clipă. Finnerty se hotărî să-l urmărească pe omul care se îndrepta acum spre stația Pennsylvania. În colțul străzii 35, Finnerty văzu mașina de poliție și îl informă pe polițist care îl urmări pe necunoscut și-l opri. Înspăimîntat, acesta explică într-o engleză stricată că numele său era John Manos și că nu făcuse nimic rău. Era grec și lucra ca bucătar în Bronx. „Nu știu multă engleză întrebați patron, el muncitor bun, sîrguincios".

Polițistul îl întrebă unde locuiește. Manos îi răspunse că stătea cu chirie la nr. 337 din str. 30. De ce părăsise casa de mai multe ori în timpul nopții ? Manos spuse că prima dată îi fusese foame, fusese bolnav toată ziua, astfel ieșise să ia ceva de mîncare și să cumpere un ziar ; după ce se întoarse văzuse o sticlă de vin goală în camera sa și se gîndise să meargă să o umple

din nou. Dar se răzgîndise şi ieşise încă o dată să arunce sticla la gunoierul din str. 33. Înfăşurase sticla în ziar pentru că n-ar fi vrut să-l vadă cineva şi să creadă despre el că este beţiv. Pentru că nici unui chiriaş nu i se permitea să bea.

Poliţia îl conduse pe Manos şi Finnerty înapoi în str. 30. Aici se convinseră că informaţiile paznicului erau exacte şi că Manos n-ar fi putut trece pe lîngă femeia moartă fără a o vedea. Dar Manos negă din cap destul de vag şi apatic. El insistă că nu o văzuse atunci aşa cum nu o văzuse vreodată.

Aceasta era povestea pe care Hawthorne i-o povesti inspectorului Rothengast în timp ce poliţiştii stăteau pe trepte păzindu-l pe John Manos. Între timp se strînsese destulă lume. Un bărbat care se înghesuia înainte, privind la faţa femeii moarte, şi strigă că el o cunoaşte. Încă cineva o recunoscu, ambii îi dădură numele de Alice Persico. Locuia cu fratele ei cu cîteva case mai la vale, la nr. 311. Numele fratelui ei era Ernest Peterson. Alice fusese căsătorită anterior cu un grec numit Persico şi care o părăsise. Era văzută destul de des şi se pare că era o băutoare recunoscută. Avea prieteni ? întrebă Hawthorne. Umbla cu bărbaţi ? Martorii dădură din umeri. Probabil. Mai bine îl întrebau pe fratele ei. Sau pe soţul ei, care trăia pe undeva prin apropiere, în Brooklyn.

Rothengast trimise după specialiştii de la serviciul de identificări şi chemă şi pe medicul examinator care să-i poată spune ceva despre cauza şi momentul morţii. Îl trimise pe Hawthorne în apartamentul femeii pentru a căuta posibile dovezi. Apoi îi ordonă poliţistului care-l păzea pe Manos să-i aducă omul în camera de la etajul III. Manos deschise uşa camerei sale. Cînd spusese că era un om curat nu exagerase. Clădirea veche din cărămidă arăta foarte rău la înfăţişare, dar în camera slab mobilată a lui Manos totul era în ordine. Linoleumul de pe podea strălucea, totul era la locul său. Cînd un bărbat singur declară că ieşise în noapte cu o căldare de gunoi la o oarecare distanţă pentru a arunca o sticlă de vin goală, s-ar crede că e un mincinos,

dar în cazul de față, felul în care arăta camera sugera că Manos spusese adevărul.

Manos stătea ghemuit între cei doi polițiști bodogănind în germană și engleză, din care se putea înțelege: „nu eu... nu în camera mea..., niciodată femeie în cameră... camera curată... niciodată văzut femeie moartă".

Între timp, cei de la brigada de identificări ajunseseră la locul faptei. Ei luaseră deja amprentele femeii moarte și acum le luau pe cele ale lui Manos. Începuseră o percheziție amănunțită a camerei. Rothengast o interogă pe femeia de serviciu care îngrijea camerele de la etajul 2. Ea confirma faptul că Manos își îngrijea singur camera. Trăia singur, lucra în Bronx de seară pînă dis-de-dimineață și își economisea banii pentru a-și cumpăra o fermă la întoarcerea în Grecia. Cu o zi înainte fusese bolnav și nu plecase din cameră. Rothengast interogă de asemenea pe chiriașul de la ușa vecină. Era un bătrîn care fusese și el bolnav și stătuse la pat în ultimele două zile. În timpul zilei și cu o noapte înainte suferise de dureri neputînd să doarmă. Considera că era imposibil să se fi comis o crimă în camera lui Manos în timpul ultimelor 24 ore. Pereții erau atît de subțiri, încît se putea auzi și cel mai mic zgomot. Tot ceea ce observase el era că Manos ieșise pe la două noaptea, se întoarse și plecase din nou.

Pe la patru dimineață specialiștii brigăzii de identificare își terminaseră treaba. Nu găsiseră nimic demn de atenție. Toate amprentele îi aparțineau lui Manos. De asemenea și cele de pe sticla goală de vin care purta marca „Riverside". Între timp, Hawthorne se întorsese din vizita pe care o făcuse în apartamentul lui Alice Persico. Camera femeii ucise era într-o dezordine cumplită. Era evident că dusese de mult timp o viață neregulată. Ernest Peterson nici nu știa cînd mai fusese acasă sora sa. După afirmația lui, nu avuseseră prea mult de a face unul cu celălalt. Alice Persico avusese mai mulți iubiți, între ei fiind și un bărbat gelos și violent pe nume Pete Coyle, de care femeia se temea pentru că o bătea adesea. Peterson își amintea că sora sa îi spusese o dată că, într-o zi, Coyle o va ucide. Nu

știa unde putea fi găsit Coyle. Hawthorne ordonă imediat căutarea lui Coyle.

Cînd Rothengast și Hawthorne ieșiseră din nou în stradă, cadavrul fusese luat la spitalul „Belle Vue". Doctorul Benjamin Vance, asistentul medicului examinator raportă că femeia fusese strangulată de mîini foarte puternice. Deocamdată nu putea să spună care fusese precis timpul în care se produsese asasinatul. Apoi plecă spre spital. Rothengast căutase pantoful pierdut în casa scărilor și în fața celorlalte case fără succes. Un polițist căută și în lada de gunoi în care Manos avusese de gînd să arunce sticla goală de vin, de asemenea fără a găsi nimic.

Deoarece nu mai era nimic de făcut la locul crimei înainte de ivirea zorilor, Rothengast telefonă procurorului districtual Pagnucco, care vorbea zece limbi inclusiv greaca. Rothengast îl rugă să vină la poliție și să-l interogheze pe Manos în limba sa maternă. Cînd Pagnucco îi adresă primele cuvinte în greacă, fața lui Manos se lumină și replicile sale deveniră mai detaliate și mai de înțeles. Dar, în esență, ele rămîneau aceleași. „Nu eu am ucis-o. Nu am văzut-o niciodată înainte. Nu a fost în camera mea. Nimeni nu m-a vizitat vreodată în camera mea.

Pe la 7 dimineață, după mai multe ore de interogatoriu, Pagnucco renunță. Îl trimise pe grec într-o celulă și discută cu Rothengast care urmau să fie următoarele etape ale cercetării. Așa cum stăteau lucrurile nu exista nici o dovadă care să-l incrimineze pe Manos. Părea foarte improbabil că acesta ar fi izbutit să ucidă o femeie în camera sa, să-și tîrască victima din casă pînă în stradă, fără a fi observat de cineva. Finnerty, paznicul de noapte a putut să spună numai că Manos trecuse pe lîngă el de cîteva ori, intrînd și ieșind din clădire. El nu a putut să afirme că Manos era același om care ieșise din clădire, trăgînd ceva după el. Tot ceea ce putea spune era faptul că cei doi bărbați păreau să aibă același fel de mers. Era foarte posibil ca asasinul să nu locuiască în acea clădire. El ar fi putut-o ademeni pe Alice din stradă în vestibulul deschis pentru cine știe ce motiv și acolo s-o fi strangulat. Pe de

altă parte, faptul că femeia fusese scoasă în stradă argumenta împotriva acestei posibilități. Un ucigaș din exterior nu ar mai fi fost interesat dacă victima sa era găsită înăuntru sau afară. Totuși era o posibilitate. Un singur lucru aparent obișnuit îl determină pe Pagnucco să nu-l elibereze imediat pe Manos. Acest lucru era punga de hîrtie în care era ciorapul lui Alice Persico, pungă ce fusese găsită pe trotuar. Pagnucco era el însuși un băutor de vin și cunoștea foarte bine acest tip de pungă, obișnuită pentru a conține sticle de vin; sticla de vin a lui Manos se potrivea exact în pungă. Aceasta ar fi putut fi una dintre acele curioase coincidențe care induceau de obicei pe detectivi în eroare. Totuși Pagnucco se hotărî să-l țină pe Manos în custodie, nu ca suspect, ci ca martor material, pînă cînd ar mai fi aflat și alte lucruri despre această crimă.

În dimineața zilei de 31 martie, un echipaj de detectivi merse prin clădire, realizînd alte interogatorii și căutînd pantoful pierdut. La început, rezultatele fură mai mult decît dezamăgitoare. Deși fiecare chiriaș de la 337 și din casele vecine a fost interogat, nici unul nu-l văzuse vreodată pe John Manos împreună cu Alice Persico. Cîțiva dintre ei o cunoșteau pe Alice. Unul dintre ei afirma chiar că o văzuse vie în noaptea de 30 martie, pe bulevardul 9, dar nu cu Manos. În ceea ce-l privește pe Manos, nu fu descoperit nimic care să-l incrimineze. El emigrase din Grecia pe cînd era tînăr și nu părăsise niciodată New York-ul. Muncea, dormea, muncea, economisea. Nu fusese văzut niciodată beat, niciodată cu femei, niciodată violent, deși brațele îi erau extraordinar de puternice. Pe cînd era copil, lucrase în Grecia într-o fabrică de bomboane și brațele căpătaseră forță de la ridicarea maselor lipicioase de dulciuri. O examinare atentă a celorlalți chiriași demonstră că fiecare avea un alibi pentru noaptea crimei. Orelio Persico, soțul femeii ucise, fusese văzut și el în Brooklyn. El se despărțise de soția sa pentru că femeia se dovedise neglijentă și obișnuia să bea prea mult. Nu o mai văzuse de mult timp și putea demonstra că, în noaptea morții ei, nu fusese în Manhattan.

Hawthorne izbúti să-l găsească şi pe Peter Coyle omul pe care-l suspectase fratele Alicei. Dar Coyle fusese grav bolnav de o boală de plămîni şi era internat într-un spital din Mannhattan de trei luni, fiind incapabil să părăsească patul. Şi celelalte investigaţii se dovediră în van. Nici autopsia nu produse vreun rezultat. În stomacul femeii ucise s-a găsit vin roşu, fapt care îl indica din nou pe Manos şi sticla sa de vin, dar nu în măsură în care acest fapt să fie considerat ca probă de vreun juriu.

Rothengast şi Pagnucco se gîndiră să-l elibereze pe grecul care trăise o viaţă singuratică şi fără pată la New York. Apoi, Hawthorne, examinînd atent punga de hîrtie cu ciorapul femeii, dădu peste un număr aproape invizibil: G. 12E 1, probabil marca seriei manufacturiere. Un detectiv fu trimis să cerceteze toate magazinele de băuturi dintre străzile 34 şi 59. A doua zi, după o muncă epuizantă, găsi un magazin pe strada 41 care folosea pungi din această serie. Detectivul află lucruri şi mai importante despre vinul „Riverside". Această marcă era foarte neobişnuită şi nu se vindea decît în acel magazin. Totuşi, vînzătorii nu-şi puteau aminti să fi văzut pe cineva cu înfăţişarea lui Manos. Volumul lor de vînzări era mult prea mare pentru a-şi aminti înfăţişarea unui client. Aproape în acelaşi timp, Devers, un alt membru al Brigăzii Crime, făcu altă descoperire. În spatele unei lăzi de gunoi de pe str. 30, el găsi un pachet învelit într-un ziar care conţinea pantoful lui Alice Persico, o pălărie de damă, un maieu bărbătesc şi două batiste înnodate la ambele capete. De la biroul medical primiră informaţia că nu există nici un dubiu cu privire la diagnosticul de „strangulare cu braţe puternice". Batistele nu fuseseră folosite pentru a comite crima. Rămînea un mister de ce ele se aflau în pachet. Rothengast cerceta maieul şi batistele pentru un eventual marcaj al spălătoriei, sperînd să obţină o cheie cu privire la posesorul lor, dar aceasta se dovedi o urmă falsă. Pagnucco şi Hawthorne merseră aşadar în camera lui Manos. Se hotărîseră să examineze hainele grecului pentru a vedea dacă el avea maieuri şi batiste de tipul celor care fuseseră găsite.

Era seara și camera lui Manos era întunecată cînd deschiseră ușa. Pagnucco nu găsi imediat întrerupătorul, astfel că Hawthorne se folosi de lanternă. Conul de lumină se plimbă pe podea și prinse dintr-o dată două pete mici lîngă pat. Pagnucco observase primul petele și-i ceru lui Hawthorne să țină lumina pe acel loc. Probabil că cele două pete erau pete de sînge șterse, care, cine știe din ce motiv, fuseseră trecute cu vederea în timpul primei cercetări a camerei. Dar cele două pete erau de culoare albicioasă. Se părea că nu puteau proveni de la sînge. Cu toate acestea, ar fi putut fi importante pentru cercetările lor. Pagnucco tăie o bucățică de linoleum și o puse într-o cutiuță specială. Hawthorne o luă la cabinetul medical și ceru să se determine dacă petele erau de sînge sau de un alt material din care s-ar fi putut trage niscaiva concluzii. Între timp, Pagnucco cercetă puținele haine ale lui Manos. El găsi numai un singur maieu, două cămăși și două batiste; maieul și batistele arătau mai mult sau mai puțin ca articolele găsite în spatele lăzii cu gunoi. În timp ce Pagnucco stătea indecis în fața scrinului lui Manos, întrebîndu-se dacă ar putea dovedi că articolele îi aparțineau sau nu grecului, el își aminti de vorbele doctorului Vance pe care acesta le spusese despre cercetările la locurile crimelor. Ele se refereau la faptul că era necesară căutarea nu numai a petelor de sînge, ci și a urmelor de salivă sau a altor secreții fiziologice. Vance menționase de asemenea că examinările serologice ale îmbrăcămintei transpirate puteau produce indicii ai unor anumiți indivizi. Pangnucco se gîndi că maieul ar fi putut fi transpirat și astfel trimise maieul și batistele la spitalul „Belle Vue".

Aceste materiale ajunseră la laborator în ziua de 18 aprilie. Trecuseră aproape 25 de ani de cînd legendarul patolog Charles Norris reușise, în 1918, să înlăture sistemul inadecvat și corupt și să fondeze un cabinet de examinare medicală. Norris introdusese la New York principiile medicinei legale europene. Cu cîțiva ani înaintea morții sale din 1934, el cîștigase în sfîrșit, lunga bătălie pentru un laborator de chimie și toxicologie, sub direcția lui Alexander Gettler. Dar numai în

1938 succesorul lui Norris, Thomas Gonzales a reușit să stabilească la New York primul laborator de serologie apt pentru a studia petele de sînge în maniera criminaliștilor europeni. Acest început tîrziu pare ciudat dacă luăm în considerație faptul că Landsteiner și Levine, pionierii cercetărilor grupelor sanguine, lucrau în inima New York-ului. Cu toate acestea, alegerea în fruntea laboratorului a lui Alexander Wiener a fost de bun augur. Deocamdată, descoperirea factorului Rhesus era o chestiune de viitor. Iar Wiener încă nu-și cîștigase o faimă internațională în calitate de cercetător talentat și îndrăzneț. La vîrsta de 31 de ani era considerat ca un viitor specialist. Interesul său inițial se îndreptase către hematologie și serologie. Cînd s-a alăturat grupului de cercetători din jurul lui Landsteiner, în 1935, el a început studiul comparativ al antigenilor la om și maimuță, o cercetare care a dus ulterior la descoperirea factorului RH. În timp ce Landsteiner a rămas savantul cercetării pure, Wiener și-a combinat talentele de cercetător cu cele de practician. În 1935 el a devenit șeful departamentului de transfuzii a sîngelui a spitalului evreiesc din Brooklyn și, cu ajutorul tatălui său, care era avocat, a girat mai multe legi trecute apoi prin legislatura statului New York, legi care permiteau curții cu juri să ceară testele de grupă sanguină în cazurile de paternitate disputată. El a luptat de asemenea pentru folosirea testelor serologice în cazurile de crimă. Cît de puțin se cunoștea despre serologia legală și posibilitățiile ei în cel mai mare oraș din lumea anului 1938 a devenit evident cînd a fost solicitat Wiener pentru acel caz. Cînd Thomas Gonzales a ținut o conferință de presă la inaugurarea laboratorului, prima întrebare a reporterilor a fost: „Spuneți-ne doctore, despre ce este vorba cu chestia asta serologică?" Gonzales a făcut un adevărat efort de a explica unele din aspectele de bază ale testării grupei sanguine în petele de sînge. Rezultatul a fost că, în dimineața următoare, Wiener era descris, între alte prezentări mai mult sau mai puțin confuze, drept „detectivul de sînge". Dar el nu a luat în nume de rău această descriere. În timpul următorilor cinci ani el și asistenta sa, Eva B.

Sonn-Gordon s-au străduit să convingă poliţia şi presa de valoarea cercetărilor serologice într-un număr din din ce în ce mai mare de crime.

Cînd Hawthorne a adus noul său material, Wiener şi asistenta sa au testat întîi articolele din camera lui Manos cele două cămăşi, maieurile şi batistele. Una dintre cămăşi, maieul şi o batistă fuseseră spălate atît de bine, încît testele nu dădură nici un rezultat. Cea de a doua cămaşă părea să fi fost purtată de curînd, iar una dintre batiste fusese folosită. Aplicînd metoda de absorbţie pentru a extrage mostre de pe cămaşa şi batistă murdare, Wiener a găsit serul anti-B absorbit atît de puternic, încît putea afirma cu siguranţă că cel care le folosise aparţinea grupei sanguine B. Cele două batiste înnodate şi maieul care fuseseră găsite împreună cu pălăria femeii au fost testate în aceeaşi manieră. Cămaşa nu prezenta nici o absorbţie, dar batista da: serul anti-B a fost slăbit în mai multe etape. Ambele batiste erau ale unui om cu grupa sanguină B. Wiener i-a cerut lui Pagnucco o mostră din sîngele greoului. Acesta, care nu auzise niciodată de grupe sanguine, nu făcu nici o obiecţie. Cîteva ore mai tîrziu se determina că Manos avea grupa de sînge B, întrucît grupele de sînge ale tuturor persoanelor autopsiate erau luate automat şi înregistrate în dosarul medical, o simplă privire în acesta a fost necesară pentru a găsi că Alice Persico aparţinea grupei A.

Întrucît cămaşa şi batista din scrinul lui Manos indicau grupa B, la fel de categoric ca şi sîngele său, prima parte a testului demonstra încă o dată certitudinea determinărilor de grupă din secreţiile corporale. Pe de altă parte, batistele din pachet nu puteau să fie ale lui Alice Persico. Ele fuseseră folosite de cineva cu grupa B, foarte posibil de către Manos. Dar rămînea testul esenţial.

Pagnucco încă mai medita asupra semnificaţiei posibile a petelor de pe covorul de linoleum. El mai studie încă o dată procesul verbal al arestării lui Manos şi fu surprins de repetiţia unei anume propoziţii într-un număr de fraze diferite: „Nimeni nu mi-a vizitat camera... eu nu am ucis-o... eu nu am văzut-o înainte...

ea n-a fost niciodată în camera mea... niciodată nu am fost vizitat de un străin". Dacă petele de pe linoleum proveneau de la sînge sau de la alte secreţii care corespundeau cu grupa sanguină a lui Manos, totul ar fi fost în regulă. Dar dacă se dovedeau a aparţine unui alt grup, adică proveneau de la altcineva atunci Manos ar fi mințit atunci cînd repetase că nu-i intrase niciodată vreun străin în cameră.

Wiener a produs o mostră din petele de pe linoleum, a uscat-o şi a colorat-o, examinînd-o sub microscop. El a observat un număr de celule mucoase. Aceasta sugera că pata trebuie să fi provenit de la un fluid edemic mucos. El aplică testul de precipitină Uhlenhuth. Aşa cum scria el mai tîrziu: „Extractul a dat reacţii foarte pozitive la testul precipitină cu ser antiuman, chiar în diluţii mari. Deci, petele conţineau un fluid uman aproape cu siguranţă edemă umană". Într-o explicaţie telefonică către Pagnucco el explica: „Acestă este tipul de fluid care cade de obicei din gura unei persoane în timpul strangulării".

Pagnucco aştepta nerăbdător rezultatul ultimelor teste decisive. În ziua de 21 aprilie 1945 el şi colegul său primiră în sfîrşit raportul final al lui Wiener: în testele de grupă sanguină extractele din petele de linoleum au fost inhibate în serul anti-A, dar nu şi de anti-B, demonstrînd că secreţia aparţinea unui individ din grupa A. „Aceasta a însemnat că Manos mințise şi că un străin fusese în camera sa. Există de asemenea, dovada că acel străin era o persoană cu grupa A, grupa femeii ucise. Aceste ştiri erau atît de interesante încît Pagnucco îl şi vedea vinovat pe Manos. Dar Wiener indicase şi limitele demonstraţiei ştiinţifice şi pentru a fi siguri puteau arăta că Manos nu spusese adevărul cînd insistase că nu-i vizitase nimeni camera. Existau acum indicii puternice că Alice Persico fusese ucisă în camera lui Manos şi că atunci cînd acesta făcuse curat în cameră, trecuse cu vederea lichidul care căzuse din gura femeii. Dar să presupunem că Manos şi-ar schimba intenţiile şi şi-ar revedea afirmaţiile, declarînd brusc faptul că uitase, că fuseseră şi alte persoane în camera sa. El şi-ar fi putut aduce aminte cu uşurinţă diverşi

negustori care trecuseră pe la el și care necunoscuți — și greu de găsit — ar fi putut aparține grupei A.

Valoarea reală a rezultatelor, îi spuse Wiener pentru a-l încuraja pe dezamăgitul Pagnucco, era doar o bază pentru a smulge o mărturisire lui Manos la un interogatoriu ulterior. Restul depindea de măiestria detectivilor și procurorului.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, Pagnucco putu raporta că Manos mărturisise. El nu a spus ce se întîmplase, pînă cînd Manos nu a fost găsit vinovat de curte și condamnat de judecătorul Freschi la 10 ani închisoare la Sing Sing. Autoritățile nu aplicaseră nici o presiune acuzatului. Ei nu făcuseră altceva decît își petrecuseră cîteva săptămîni explicînd needucatului Manos principiul testelor grupei de singe, fără a-i pomeni de propriul său caz. Pe 8 iulie, la sfîrșitul celei de a șasea săptămîni ei l-au confruntat cu rezultatul testelor lui Wiener, arătînd că acestea dovedeau că Manos era mincinos, oferindu-se apoi să reconstituie crima. Manos cedase: „N-am crezut niciodată că voi fi prins", exclamă el disperat, descriind felul în care se petrecuse crima. Manos nu o cunoscuse pe Alice Persico înainte de 29 martie. Se împrietenise cu alte femei de pe strada 30 pe care le lua uneori în camera sa pentru un pahar de vin și pentru a-și lua ceea ce avea nevoie ca bărbat, în serile cînd venea de la lucru. Nimeni nu-l văzuse vreodată cu aceste femei pentru că vizitele aveau loc noaptea tîrziu și ele se „comportau liniștit și decent". Manos nu dorea să aibă greutăți cu vecinii sau cu proprietăreasa. În noaptea de 29 martie a întîlnit-o pe Alice Persico pe o stradă întunecată. Băuse deja un pahar de vin și a confundat-o cu una dintre cunoștințele sale mai vechi. Cînd a întrebat-o dacă ar vrea „să urce", ea l-a urmat prin vestibulul întunecos fără un cuvînt. Și-a dat seama de greșeală numai după ce a aprins lumina din cameră. Mai mult, a văzut că femeia era deja beată. I-a fost frică să nu provoace scandal ceea ce i-ar fi adus necazuri din partea proprietăresei. I-a spus deci să plece dar ea a rîs, a scos sticla de vin „Riverside" și a băut pînă cînd a căzut în pat, unde a adormit. A stat treaz, îngrijorat de necazul ce se abă-

tuse asupra sa pînă cînd femeia s-a trezit şi a început să facă scandal. S-a întins după sticla de vin. I-a fost teamă că ea ar putea arunca sticla pe fereastră, sculînd astfel întreaga casă. Şi-a pus mîna în jurul gîtului ei pentru a o face să tacă dar, în agitaţia sa, a strîns prea tare şi Alice a căzut pe spate moartă.

Aceasta se întîmplase în noaptea de 29 martie, cînd vecinul din camera de alături nu era încă bolnav. De aceea nimeni nu auzise nimic în noaptea cînd a fost găsită femeia. Manos s-a gîndit un timp cum să scape de cadavru. La început, a pretins că este bolnav, pentru a nu trebui să părăsească încăperea. A stat lîngă cadavru toată ziua şi noaptea următoare. În acest timp a făcut curăţenie în cameră şi a şters urmele de paşi de pe podea. A aşteptat pînă s-au stins luminile de la spitalul francez şi strada s-a întunecat. Apoi a tîrît corpul pe scări, pînă în stradă. Pe trepte un pantof a căzut, Manos l-a ridicat şi l-a pus într-unul din buzunarele hainei care mai conţinea un maieu şi două batiste pe care şi le legase în jurul capului în timp ce făcuse curăţenie în cameră. Pălăria femeii căzuse şi ea pe scări, iar el a ridicat-o. După ce proptise cadavrul de gardul înalt de fier din faţa casei, se duse în strada a 5-a. Aici a găsit un ziar, a împachetat în el pălăria şi pantofii, incluzînd în agitaţia sa şi maieul şi cele două batiste şi a aruncat pachetul la gunoi. S-a întors apoi acasă pe ruta obişnuită, a văzut femeia care zăcea acolo unde o lăsase, observînd doar că îşi pierduse pe scări şi unul din ciorapi. L-a găsit, a mers în camera sa şi a pus ciorapul în punga în care fusese vinul. Apoi îşi aminti că Alice băuse din sticla de vin şi îşi lăsase urmele pe ea. A împachetat sticla pentru a o arunca la un coş de gunoi, la o distanţă mai mare. În timp ce se dusese în această ultimă misiune, poliţia l-a prins şi l-a adus înapoi la victimă. În tot acest timp, avusese punga cu ciorapul Alicei sub haină. Într-un moment cînd s-a simţit neobservat, l-a aruncat lîngă cadavru. Aceasta a fost povestea lui Manos. Pagnucco se gîndi că mai rămăseseră deschise cîteva întrebări, în special dacă nu cumva Manos încercase să ia cu forţa ceea ce în cuvintele sale

apărea sub forma „avea nevoie de un bărbat", după ce o tentase pe femeie pînă în camera sa, promiţîndu-i cine ştie ce. Relatarea sa cu privire la confuzia pe care o făcuse cu altă cunoştinţă era puţin neplauzibilă. Dar judecătorul nu avea nici un motiv să refuze această explicaţie şi nici vreun mod de a pătrunde în psihicul unui om singur, cu faţa urîtă şi braţe puternice, pentru care marele oraş nu devenise niciodată propriul său cămin. Probabil că nu-şi pierduse încă frica de mediul străin şi că, în vermuiala acestuia, ucisese într-un moment de teroare, distrugîndu-şi astfel visul de a se întoarce într-o zi acasă, în Grecia.

— 12 —

Pierre Argent a făcut un excelent sumar al situaţiei criminalistice de după al II-lea război mondial :

„În timp ce poliţia criminală îşi reîncepuse munca normală, în primul deceniu după cel de-al doilea război mondial, testarea petelor de sînge a rămas, în cel mai bun caz, acolo unde fusese stabilită la începutul războiului". Cred că trebuie să subliniem expresia „în cel mai bun caz" datorită faptului că războiul a dus la un considerabil regres. Metodele de bază pentru determinările sanguine s-au dezvoltat în Europa, unde erau practicate pe scară largă, dar pretutindeni erau încă detectivi neinstruiţi şi oameni de ştiinţă instruiţi neadecvat care comiteau multe păcate. Metoda asigurării petelor de sînge lăsa mult de dorit şi se restrîngea adesea la petele care puteau fi depistate cu ochiul liber. Analiza dovezilor de la locul crimei care ducea la reconstituirea acesteia era domeniul unor indivizi care mai aveau multe de învăţat. Metoda Uhlenhuth pentru testarea sîngelui uman şi animal era acceptată în general. Dar anii de după război au relevat cît de puţini savanţi înţelegeau într-adevăr tehnica de aplicare a acestei metode şi cît de dependentă era ea de un înalt nivel de exactitate din partea producătorilor de ser. În ceea ce priveşte determinările de grupă sanguină din sînge sau din petele de secreţie, fuseseră adoptate pe larg cele două metode fundamentale ale lui Lattes şi Holzer, dar nu suficient de larg pentru a nu întîmpina dificultăţi. Existau lacune surprinzătoare, chiar

în țările cu o lungă tradiție științifică și criminalistică. Problemele determinării grupei 0 în pete, precum și cele ale demonstrării factorilor sanguini rămăseseră nerezolvate din cauza războiului. Limitele metodelor tradiționale au putut fi văzute și mai bine cînd tehnologia îmbunătățită a erei postbelice a făcut posibilă abordarea și examinarea unor pete foarte mici.

Astfel, a fost necesar un efort enorm de a reformula aparatul criminalistic științific după ruinele care supraviețuiseră războiului — un aparat care să poată face față dorințelor unei noi societăți. Oricine se confrunta cu limitele și greșelile, în special din domeniul testării sanguine și serologiei medico-legale, care apăreau la lumină în cursul muncii detectivistice din perioada postbelică își va da seama că afirmațiile de mai sus nu exprimă întregul adevăr.

Limitele la care se referea Argent nu au fost mai evidente în alte părți decît în tînăra Republică Federală a Germaniei. Un caz care a apărut în 1936 ilustrează foarte bine această stare de lucruri.

Poliția criminală din Dusseldorf, capitala statului Vestfaliei Rinului de Nord, putea fi considerată una dintre cele mai competente forțe polițienești din RFG. În dimineața zilei de 8 februarie 1956, un bărbat pe nume Julius Dreyfuss a relatat la secția a III-a că mașina sa, un Mercedes 170 S. cu nr. R. 209—448 dispăruse. Șoferul, Petter Falkenberg, un tînăr de 27 de ani, o condusese acasă pe doamna Dreyfuss cu o seară înainte. Apoi, se presupunea că a dus mașina la garaj, după care era liber. Ziua sa de lucru începea de obicei la ora 8,45. Vineri dimineața Falkenberg nu se arătase la lucru. Un telefon la garaj fu suficient pentru a afla că Mercedesul nu fusese adus cu o seară înainte. Dreyfuss telefonă proprietăresei lui Falkenberg și află că acesta nu fusese văzut acasă cu o zi înainte.

Un ofițer al poliției preluă reclamația lui Dreyfuss și trată chestiunea ca pe un furt de mașini. Pe vremea aceea boom-ul economic în Germania, unde motorizarea era mereu sporită, determinase un număr crescut de furturi de automobile. Existau diverse explicații ale dispariției lui Falkenberg. Probabil că luase mașina pentru

a impresiona cine știe ce fetișcană sau poate că rămășese cine știe unde în timpul nopții și nu putuse să se trezească.

Curînd o doamnă Hendrich care trăia lîngă Gara principală a orașului relată că un Mercedes negru fusese parcat în curbă în fața casei ei, cu luminile de poziție aprinse și fără nimeni la volan. Avea nr. R. 209—448. Dreyfuss a fost informat și i s-a cerut să o aducă la secția de poliție de unde o putea apoi ridica. Ceea ce s-a și făcut, dar cînd mașina intră în curtea poliției centrale, întreaga afacere luă un aspect mult mai sinistru.

Detectivul Hansen aruncă o privire în vehiculul parcat și rămase surprins cînd observă pe tapiserie pete roșii. Deschise ușa din față, descuiată de pe partea stîngă și văzu că locul șoferului era stropit cu pete, picături și mici bălțoace care erau evident de sînge. O mare cantitate de sînge proaspăt, recent, coagulat, se afla și în scaunul alăturat și mai exista și o baltă de sînge pe podeaua din fața șoferului.

Inspectorul șef Botte de la Brigada de criminalistică a fost chemat urgent. Erau motive de grabă și de atenția cu care acesta examină Mercedesul. Din noiembrie 1955, Botte condusese o comisie specială care încerca să clarifice un caz de crimă cu mașina, comis în ziua de 31 octombrie a acelui an. Victimele fuseseră o pereche de îndrăgostiți : brutarul de 26 ani, F. Behre și iubita sa Thea Kurmann. Cei doi fuseseră văzuți ultima dată la restaurantul Czikos în ziua de 31 octombrie 1955. Plecaseră în Fordul albastru al lui Behre pentru a vizita probabil pe mătușa lui Thea. Cuplul dispăruse, nemaiputînd fi găsit. În ziua aceea proprietarul unei firme de închiriat camioane stătea pe malul unui lac din vecinătatea orașului, aruncînd din cînd în cînd cu pietre la un obiect negru ce plutea la o oarecare distanță în apă. După un timp își dădu seama că obiectul nu putea fi decît un automobil. Își chemă cîțiva oameni să-l ajute, trasera mașina la țărm și găsiră două cadavre pe locurile din față. Acestea fură identificate ca cele aparținînd lui Behre și Thea. Condiția în care se aflau cadavrele sugera că automobilul stătuse în apă timp de aproape o lună. Ucigașul sau ucigașii dăduseră peste cei doi cînd aceștia nu erau atenți, îi trăseseră afară din mașină îi bătuseră

pînă la inconștiență. După care îi urcaseră din nou în automobil și ducîndu-i pînă la marginea lacului îl împinseseră în apă unde cei doi se înecaseră.

Această crimă a stîrnit o mare tulburare la Dusseldorf, fiind cea de a doua de acest fel. În ianuarie 1953, o altă crimă într-un automobil avusese loc în condiții aproape identice, sfidînd atunci toate eforturile poliției din Dusseldorf de a rezolva astfel de cazuri. În ziua de 7 ianuarie 1953, tîrziu în noapte, un avocat din oraș, dr. Serve întîlnise un tînăr muncitor pe nume Hullecremer și-l luase în automobilul său către capătul străzii Rotterdam. Acolo a întreținut cu acesta relații homosexuale. Nu au observat cînd o altă mașină a trecut pe lîngă automobilul lor parcat. După cîteva momente ușa din dreptul șoferului a fost aproape smulsă de la locul ei. După o clipă și-a făcut apariția o figură cu fața mascată cu un ciorap de damă. Apoi se auzi zgomotul unei împușcături. Serve a fost lovit de glonțul unui revolver de calibru 32 și căzu murind. Bărbatul care trăsese își făcu loc în scaunul șoferului și încercă să pornească motorul în timp ce în spatele lui Hullecremer se urcă un al doilea necunoscut care-l lovi în cap cu un obiect dur. Destul de ciudat, acesta îi șopti tînărului că nu dorea să-l ucidă, dar că Hullecremer trebuia să o facă pe mortul. Cînd asasinul își dădu seama că nu reușește să pornească motorul luă portmoneul lui Serve și cei doi dispărură în noapte. Hullecremer se adună și izbuti să cheme poliția. Crima era încă nerezolvată.

Aceste cazuri anterioare explică zelul cu care Botte inspectă interiorul însîngerat al Mercedesului lui Julius Dreyfuss în ziua de 8 februarie 1956. El nu știa de faptul că, exact în clipa aceea, o femeie îndoliată care-și dăduse numele Wassing era la biroul său de la poliție, întovărășită de o fată pe care o prezentase drept Ingrid Krug. Femeia explică detectivului de servici că fiica sa, în vîrstă de 23 ani, Hildegard dispăruse cu o noapte înainte. Familia Wassing era refugiată dintr-o provincie răsăriteană care, după război, aparținea Poloniei. Hildegard Wassing avea o slujbă și își ajuta mama, fiind de aceea rar văzută în tovărășia bărbaților. În ultima duminică

fusese la salonul de dans Weber împreună cu Ingrid. Cele două fete cunoscuseră acolo un bărbat pe nume Peter care le spusese că lucrează ca şofer la Ministerul Educaţiei. Hildegard îşi dăduse o întîlnire cu el pentru seara zilei de marţi. Peter o căutase pe 7 februarie la ora 6 şi jumătate şi fratele mai mic al lui Hildegard observă că el conducea un Mercedes negru 170 S. Ea nu se întorsese acasă. Ingrid nu cunoştea mai mult decît numele de Peter al tînărului. A oferit totodată o descriere destul de vagă după care tînărul avea în jur de 30 ani, era slab şi blond.

Detectivul de servici îl informă pe Botte care chiar înainte de a-şi termina cercetarea în maşină îşi găsi prezumpţiile confirmate. Părea virtual sigur că „Peter" era şoferul Peter Falkenberg care folosise se pare maşina stăpînului său pe 7 februarie pentru a ieşi la o plimbare cu Hildegard Wassing. Petele de sînge din maşină sugerau faptul că necunoscutul „ucigaş" din maşini dăduse o nouă lovitură. Botte luă legătura cu şeful detectivilor din Dusseldorf, dr. Wehler şi obţinu cazul împreună cu inspectorul şef Tabbert.

Puţin înainte de ora 8, a doua zi, într-un cătun, Lank-Ilverich de lîngă Dusseldorf, un grădinar pornise spre locul său de muncă. În timp ce trecea pe lîngă pămîntul unui fermier pe nume Hassebrink, el observă rămăşiţele unei căpiţe arse, la o depărtare de un sfert de milă de ultima casă din sat. El se îndreptă spre rămăşiţele căpiţei din curiozitate şi, după un moment, se dădu înapoi îngrozit de vederea corpurilor arse ale unui bărbat şi unei femei.

Rapoartele asupra acestei descoperiri oribile ajunseră în oraş după două ore. Wehler ghici că acele cadavre trebuiau să fie cele ale lui Peter şi Hildegard. De aceea îl trimise pe Botte şi pe Tabert imediat spre cătunul Ilverich. Acolo ei aflaseră că acea căpiţă luase foc şi arsese în noaptea de 7 februarie. Pe la mijlocul nopţii fusese observat în împrejurimi şi un Mercedes negru. Focul izbucnise în jurul orei unu şi jumătate noaptea iar ginerele fermierului, care se trezise la zgomotul făcut de pălălaie, lăsase căpiţa să ardă, întrucît era destul de departe de casă şi oricum nu-i mai putea face nimic. Cele două cadavre zăcuseră deci acolo pe cenuşă încă din noaptea

accea. Erau atît de arse încît identificarea la prima vedere părea imposibilă.

A fost informat și Institutul de Medicină Legală al Academiei medicale din Dusseldorf care-și trimise un om la locul faptei. El determină imediat că bărbatul fusese ucis cu lovituri în cap (puțin mai tîrziu, în cursul autopsiei realizată la institut, a fost găsită gaura făcută de glonțul unei arme de calibru mic între bărbie și piept). Și femeia primise mai multe lovituri în cap. Cîteva bucăți din mănușile ei lucrate de mînă supraviețuiseră focului, iar sub cadavrul bărbatului se găsi un inel cu chei. Cei doi detectivi s-au întors în oraș cu cheile și rămășițele mănușilor de lînă. Cheile deschideau ușa apartamentului în care Falkenberg avea o cameră și ușa acelei camere. Doamna Wassing recunoscu mănușile fiicei sale. A fost asigurată și o coroborare a acestor date prin examinarea dinților victimelor : ei aparțineau într-adevăr cuplului dispărut din Dusseldorf. Se pare că cei doi fuseseră atacați în mașină, într-un loc necunoscut, uciși și duși apoi în căpița fermierului. Aici, ucigașul sau ucigașii încercaseră să le ardă corpurile, apoi se întorseseră cu mașina la Dusseldorf și abandonaseră Mercedesul lîngă gară, unde fusese găsit a doua zi. Primele relatări din ziarele din Dusseldorf asupra noii crime din automobil readuseră în memoria locuitorilor acestui oraș cazul Serve și Behre—Kürmann. Expresia „ucigașul îndrăgostiților din automobil" era pe buzele tuturor, iar ziarele cereau cu insistență poliției să rezolve această serie de crime. A fost numită o comisie specială formată din inspectorii Tabbert și Botte, la care s-au adăugat superintendentul Junge din Münchengladbach. Nici unul dintre ei încă nu știa și nici nu-și imagina ce sarcină grea își luaseră.

Experiența demonstrase că „ucigașii din automobil" sînt într-o oarecare măsură persoane a căror comportament sexual este departe de canoanele normalității, normalitatea fiind — și în acest caz — un factor foarte variabil. Cu toate acestea, părea evident că primul pas pe care trebuiau să-l facă detectivii era acela de a lua în evidență toate persoanele cunoscute sau suspectate de deviantă sexuală văzute în zona unde fuseseră găsite cadavrele,

înainte și în timpul nopții crimei, cei care treceau frecvent prin acea zonă sau care cunoșteau întîmplător victimele. În cursul acestei cercetări, detectivul Bohm fu chemat la poliția centrală din orașul Büderich. Aici i se relată despre un tînăr ai cărui părinți trăiesc chiar lîngă locul unde fuseseră găsite cadavrele lui Peter și Hildegard. Tînărul nu locuia cu părinții săi dar venea să-i vadă regulat în Wolkswagen-ul său. Vecinii afirmau că acesta era foarte violent și că o dată atacase niște copii care se jucau, înarmat cu o furcă. Altfel, avea puține lucruri în comun cu oamenii locului fiind privit drept un venetic. Numele său era Erich von der Leyen. În ziua de 12 februarie, comisia specială îi însărcină pe detectivii Kossmann și Weierstall cu cercetarea acestui tînăr. Părinții lui Erich locuiau în Büderich, în apropierea căpiței arse. Pînă în 1945, tatăl, Siegfried von der Leyen fusese vechil la două ferme din Prusia răsăriteană. Asemenea multora dintre prietenii săi, el și familia se aciuiaseră în acele locuri după război. Pînă în 1955, bătrînul Leyen se ocupase de o mică fermă. După un timp muncile agricole deveniseră prea grele pentru el, așa că omul deschisese o spălătorie. Soarta sa era tipică pentru germanii care dăduseră faliment după război, pierzîndu-și casele și proprietățile și care încercau să-și construiască o nouă viață în mediu străin. Fiul său Erich se despărțise de familie în timpul refugiului, pe cînd avea doar 15 ani, și își regăsise părinții în acele locuri. Aruncat brusc într-o nouă lume, tînărul avusese greutăți în adaptarea la noile condiții. Studiase puțin agricultura și grădinăritul și-și ajutase părinții la fermă. După un timp își găsise o slujbă ca vînzător de culori pentru zugrăveli.

În prezent, Erich locuia într-o cameră mobilată pe care o închiriase de la o familie de lîngă Geldern. În 1954, își schimbase serviciul fiind acum vînzător de mașini agricole și obișnuia să colinde fermele într-o mașină Wolkswagen pus la dispoziția sa de către compania unde lucra. Trăia liniștit, avînd puțin de a face cu tineri de vîrsta lui, vizitîndu-și regulat părinții. Dădea impresia a fi „diferit" de ceilalți oameni.

Cei doi detectivi nu găsiră nimic pentru a-l incrimina pe Erich Leyen în timpul cercetărilor inițiale. Dar, cînd

îl vizitară pe acesta în 24 februarie fură surprinși de faptul că tînărul nu putea să spună cu precizie unde fusese în noaptea crimei. În sfîrșit, le spuse că fusese acasă la proprietăreasa sa, dar familia acesteia nu putu confirma acest alibi, deoarece ei se duceau la culcare la ora 8 și nu știau dacă chiriașul lor fusese sau nu acasă. Cei doi detectivi îi cerură să vadă carnetul de deplasări pe care fiecare vînzător al companiei era obligat să-l țină pentru a putea fi controlați. Acest carnet fusese ținut „într-o manieră foarte neoficială". Multe dintre călătorii nu erau trecute. Suspiciunile lor fură sporite cînd descoperiră că datele din 7 și 8 februarie fuseseră trecute în 9 februarie și că timpii de călătorie pentru aceste date erau total neplauzibili. Cu toate acestea, detaliile ar fi rămas inconcluzive dacă examinarea Wolkswagenului nu ar fi relevat cîteva pete suspecte. Petele de pe husele scaunului din față arătau a fi pete de sînge, astfel că Welerstall luă aceste huse odată cu haina de piele verde și jacheta lui von der Leyen.

Erich, nu putu oferi nici o explicație pentru originea acestor pete de sînge. El își aminti că, de curînd, cărase niște găini și o dată un iepure pe care-l călcase. Tot pe acel scaun mai stătuse și ciinele prietenei sale. El mai adăugă că recent cățeaua fusese în călduri. Prietena lui Erich confirmă aceste afirmații. În sfîrșit, cei doi detectivi îi cerură lui Erich să-i întovărășească la Dusseldorf. Aici, husele și îmbrăcămintea lui Erich fură trimise la Institutul de medicină legală al cărui director, profesorul Kurt Bohmer, urmă să determine dacă petele erau de sînge și, dacă erau de sînge, ce fel de sînge și de ce grupă sanguină. În după-amiaza zilei de 25 februarie Institutul raportă prin telefon inspectorului Tabbert că petele de sînge de pe huse erau fără îndoială sînge uman. Și petele de pe îmbrăcăminte erau tot de sînge. Date ulterioare urmau să fie gata în 27 februarie. Pe baza acestora Erich a fost luat în custodie, unde i s-a cerut încă o dată o explicație asupra petelor de sînge. I s-a arătat că husa de pe scaunul din față era pătată indubitabil cu sînge uman. Deci, ceea ce vorbea el despre păsări, iepuri și ciini nu erau decît cuvinte de prisos. I s-a mai arătat

apoi că ucigașul lui Peter și Hildegard condusese Mercedesul cu husele mînjite de sînge de la căpița de fîn pînă în vecinătatea gării din Dusseldorf, unde probabil schimbase mașina și ar fi putut să mînjească cu sîngele luat pe haine din Mercedes husele celeilalte mașini. Dar, von der Leyen a continuat să explice că el n-are nimic de a face cu crima. Destul de ciudat el nici nu a încercat să-și formuleze vreun alibi. A jurat că nimeni altcineva nu conducea mașina sa, cel puțin nimeni care să fi cauzat apariția petelor de sînge. Și cine altcineva ar fi știut despre aceasta dacă nu el. Dar el știa sigur că nu a purtat în mașina sa sînge omenesc. Nu a oferit nici unul dintre motivele favorite cum ar fi sîngerări ale nasului sau tăieturi la mîini. De asemenea, nu a obiectat să i se ia probe de sînge pentru a i se determina grupa sanguină. Dar a susținut tot timpul că sîngele găsit pe huse nu putea fi sînge uman. Își aminti de asemenea că așezase puli și iepurele pe o bucată de material plastic deci sîngele nu putea fi provenit de la ei. Singura explicație rămînea cățeaua prietenei sale. În ziua de 26 februarie detectivii au căutat atent urme în camera lui Erich. Aceasta era atît de mică încît aproape că nu era loc pentru propriile sale haine, astfel încît le ținea într-o garderobă dintr-o cameră vecină care era ocupată de un alt chiriaș. Detectivii au luat cu ei o pereche de pantaloni de catifea raiată și o pereche de pantofi care păreau a fi pătați de sînge și care au fost trimiși imediat Institutului de medicină legală.

Între timp, alți detectivi încercau să verifice afirmația lui Leyen după care acesta ar fi fost acasă în nopțile de 7 și 8 februarie. Ei au găsit cîțiva martori care-l văzuseră cel mai tîrziu în după-amiaza zilei de 7. Dar, de atunci pînă în dimineața zilei de 8, exista un loc gol care nu putea fi umplut.

Polițiștii nu voiau să lase omul din mînă, așa că obținură un ordin de reținere de la poliția din Dusseldorf, prin care Erich era acuzat de a fi ucis două persoane, pe Peter Falkenberg și Hildegard Wassing, în noaptea de 7 februarie 1956, „dintr-un impuls criminal, pentru satisfacerea instinctului sexual, pentru cîștig sau alt motiv de același gen". În 28 februarie, Institutul de medicină

legală își trimise raportul complet. Fuseseră examinate husele tuturor scaunelor. Exista sînge și pe scaunul de lîngă șofer. Petele de sînge de pe scaunele din față proveneau de la persoane de grupa A și grupa B. Pata principală de pe pantalonii de catifea era de asemenea de sînge uman. Multe dintre petele mai mici nu putuseră fi testate, dar petele mari proveneau cu siguranță de la sînge uman.

În ceea ce privește grupa de sînge de pe petele pantalonilor se părea că ele au caracteristicile de grupă A sau AB. Deoarece testele de control demonstraseră că această textilă specială cum era catifeaua nu producea absorbția serului anti-A, făcea posibilă inacuratețea rezultatului de grupă A. Semnificația acestui rezultat a fost supradimensionată cînd Institutul a adăugat că von der Leyen avea grupa A II. În cursul autopsiei victimei s-a găsit că sîngele lui Falkenberg era de grupa B. Reexaminînd dosarul Behre și Thea detectivii au descoperit că ambii avuseseră grupa B. Pus în fața acestor fapte și cunoscînd că von der Leyen nu putea fi sursa petelor de grupa B din mașină, comisia ajunse la convingerea că el era cel implicat în cel puțin una dintre cele două crime din automobil.

Pe baza acestor rezultate, Junge, Botte și Tabbert au lansat o serie de interogări care urmau să ducă la o confesiune. Dar, după cîteva zile ei trebuiră să admită că deținutul era fie unul dintre cei mai convinși „martori care nu-și recunosc vina" pe care îi întîlniseră vreodată în cariera lor, fie că se aflau în fața unui om nevinovat. Von der Leyen repeta cu o insistență disperată că nici în mașina și nici pe hainele sale nu putea exista sînge uman. Sîngele putea să provină numai de la cățeaua în călduri a prietenei sale. El mai susținu că nu purtase pantalonii de catifea încă din octombrie 1955 cînd fuseseră spălați și așezați în garderobă pînă în 12 februarie cînd îi îmbrăcase pentru a ieși în oraș cu prietena sa. Atunci cățeaua îi sărise în brațe de cîteva ori. El insistă de asemenea că nu fusese la Ilverich în timpul crimei. Este adevărat, carnetul său nu era ținut la zi deoarece nu fusese niciodată un om prea sistematic.

Junge verifică afirmațiile lui Leyen. Se întîmplă că proprietăreasa își amînti că spălase pantalonii lui Erich

în octombrie şi că ea însăşi îi pusese în garderobă. Mai mult, păru chiar că-şi aminteşte că îl văzu pe Erich acasă în noaptea de 7 spre 8 februarie. Ea îşi aminti că stătuse împreună cu ea şi ascultaseră o emisiune la radio intitulată „Nordul împotriva Sudului". Mai tîrziu se constată că acest program fusese transmis pe ziua de 8 februarie. Cu toate acestea, confruntat cu respingerile încăpăţinate a lui Leyen, Wehner, începu să aibă dubii. El apelă din nou la Institutul de medicină legală pentru a confirma că grupele de sînge erau corecte, că sîngele era într-adevăr uman, şi posibilitatea de a scoate din chestiune sîngele canin. El a primit această confirmare. Se părea deci că nu există nici o explicaţie şi că Leyen nu făcea altceva decît să mintă cu o insistenţă incredibilă.

În această situaţie aparent fără ieşire, Wehner şi Junge ajunseră la ideea de a verifica vîrsta petelor de sînge. Amîndoi ştiau că datarea petelor de sînge era foarte problematică. Dar sperau că măcar o dată ar fi putut obţine un rezultat valabil, care să le spună dacă petele au putut fi produse în jurul datei crimei. Wehner apelă la departamentul tehnologic al Biroului criminalistic al Germaniei federale care-şi avea sediul la Wiessbaden. Departamentul biologic era în sarcina unui om relativ tînăr, dr. Otto Martin, o persoană visătoare, liniştită şi reticentă, dedicat cu totul muncii ştiinţifice. Martin era un biolog care-şi îndreptase întreaga sa atenţie analizei criminalistice a urmelor de pămînt, fibre, plante ş.a.m.d., dar care studia de asemenea şi petele de sînge. El fusese remarcat pentru precizia sa extremă care părea să-l califice pentru studiul urmelor microscopice.

La primirea primului mesaj al lui Wehner, Martin ceru date mai precise asupra crimei. Numai după ce află că existau probe pentru data cînd fuseseră ultima dată spălaţi pantalonii, fu de acord să încerce o analiză. În cîteva zile primise raportul la Dusseldorf din care reieşea că petele de pe pantalonii lui Leyen nu puteau fi mai vechi de o lună sau mai recente de două săptămîni. Astfel, pantalonii putuseră fi pătaţi în timpul cînd fusese făcută crima. Dar posibilitatea nu era o probă şi asertiunea lui Leyen după care pantalonii putuseră fi pă-

tați după 12 februarie putea fi adevărată. Cu toate acestea, detectivii își intensificară eforturile de a distruge ceea ce considerau a nu fi decît un eșafodaj de minciuni ale deținutului.

În timpul interogatoriilor din 6 și 7 martie, au existat momente cînd Leyen părea pe punctul de a renunța. Înnebunit de întrebările insistente, el urlase: „Am făcut-o fie inconștient, fie n-am făcut-o deloc". Apoi a adăugat: „Aproape îmi vine să cred că eu am fost acela". Dar în mod repetat el reușea să se adune și să respingă orice acuzație. Contradicția dintre rezultatele Institutului de medicină legală și pretenția de nevinovăție a unui Leyen au hotărît comisia să solicite examinarea psihiatrică a deținutului. Mai mult, pe 6 martie, comisia a cerut procurorului să autorizeze folosirea noului aparat american de „detectat minciuni". Deoarece acest aparat se confruntase în Europa cu un profund scepticism, procurorul refuză cererea. Atunci comisia se decise la un pas neobișnuit. În ziua de 7 martie, Junge plecă la Wiesbaden pentru a-i cere lui Martin să verifice rezultatele Institutului de medicină legală, deoarece, dacă se accepta insistența lui Leyen după care el și mașina sa nu puteau fi pătați de sînge uman, atunci nu putea exista decît o singură concluzie și anume că determinarea tipului de sînge efectuată de profesorul Bohmer fusese greșită. Încăpățînarea puternică a deținutului începuse să-i convingă pe cei doi detectivi.

Cînd Junge sosi la Wiesbaden, el nu avea nici o suspiciune că în cursul determinării vîrstelor petelor de pe pantalonii de catifea, Martin descoperise deja ceva surprinzător. Mai întîi, el găsise cîteva pete trecute se pare cu vederea de cei din Dusseldorf. Rezultatele din Dusseldorf, după care numai două pete mai mari reacționaseră la sîngele uman și că nu exista suficient material în celelalte pete pentru o determinare păreau să indice o muncă destul de neglijentă. Mai mult, la examinarea microscopică efectuată Martin găsise sîngele amestecat cu o secreție albă sclipitoare. Aceasta era dată de celule epiteliale glicogene, un semn că sîngele ar fi putut fi de origine menstruală. Rezultatul părea semnificativ de-

oarece nu se determinase dacă în cursul „crimelor din automobil" existase vreo încercare de viol asupra unei victime femei. Odată stîrnite dubiile sale cu privire la rezultatele din Dusseldorf, Martin își continuase cercetările mai mult din curiozitate, pentru a verifica testele realizate la Institutul de medicină legală pentru tipul și grupele sanguine. Era deci foarte bine pregătit la venirea lui Junge. El îi promise să-l informeze pe Wehner prin telefon, imediat ce-și va fi terminat treaba.

Junge se întoarse la Dusseldorf pe 8 martie. Abia a doua zi seara sună telefonul lui Martin care chema de la Wiesbaden. Acesta se scuză pentru ora tîrzie, dar considera că ceea ce avea de spus părea de o importanță crucială. Sîngele de pe pantalonii lui Leyen nu era sînge uman. Era sînge canin, amestecat cu celule epiteliale vaginale care semnificau proveniența lor de la un animal în călduri. Determinarea grupei sanguine nu mai însemna nimic deoarece și sîngele animal are caracteristici de grup. Primul lucru pe care-l făcu a doua zi dimineață Wehner fu acela de a intra în legătură cu unul dintre asistenții profesorului Bohmer. Omul păru surprins, dar fu de acord să reia o serie de teste de control. După o zi, pe 12 martie, Wehner primi de la Institut un document curios. Într-un limbaj echivoc era recunoscută eroarea făcută. Petele de pe husele mașinii lui Leyen nu erau de sînge uman, spunea acum raportul. Explicația oferită pentru această eroare era aceea că serul ce provenea de la compania Behring din Marburg, care fusese folosit pentru testul Uhlenhuth era etichetat ca ser antiuman dar reacționa și la sîngele canin. Wehner, Junge și Botte nu aveau pregătirea științifică pentru a verifica această explicație. Pentru ei, faptul cel mai surprinzător era că o autoritate admisese una dintre erorile cele mai șocante cu care ei se întîlniseră în întreaga lor carieră. În această după-amiază Erich von der Leyen a fost eliberat din închisoare. Dar suferințele sale nu puteau fi trecute cu vederea și nici nu se putea să nu se pună întrebarea cum era posibil ca, după mai bine de 50 ani de la descoperirea reacției Uhlenhuth, medicina legală să greșească atît de grav ?

Înainte ca Wehner să-şi scrie raportul către secţia de poliţie a Ministerului de interne, el apelă încă o dată la Martin pentru a obţine opinia sa de autoritate. Pentru a respecta poziţia controversată a biroului de criminalistică, Martin fu obligat să fie destul de reticent. Cu toate acestea, el spuse că produsele companiei „Behring" îi erau destul de familiare şi că el nu dăduse încă peste un astfel de ser care să acţioneze şi la sîngele uman şi la cel canin. Nici nu ştia ca cineva să fi putut produce în practică un astfel de ser. El însuşi folosise serurile „Behring", dar, ca orice cercetător de laborator, întotdeauna testa fiecare ser înainte de a-l folosi şi îşi făcuse de asemenea o practică în folosirea mai multor seruri provenind de la producători diferiţi. Fuseseră luate astfel de precauţii şi la Institutul din Dusseldorf ?

La sfîrşitul războiului, criminalistica germană se confrunta cu o situaţie critică. Institutul „Robert Koch" care fusese distribuitorul principal de seruri de test pînă la ocuparea Berlinului îşi încetase producţia. Controlul guvernamental al serurilor, care fusese exercitat de Institutul „Paul Ehrlich" din Frankfurt, încă din zilele lui Uhlenhuth, încetase şi el activitatea în timpul haosului din primii ani de după război. În cele din urmă, compania „Behring" îşi luase din proprie iniţiativă sarcina de a asigura criminaliştilor serurile esenţiale. Aşa cum stăteau lucrurile se părea mai important ca niciodată de a susţine anumite reguli care existaseră mai înainte, dintre care cea mai importantă era faptul că testatorul trebuia să verifice specificitatea fiecărui ser înainte de a-l folosi. Dacă se făcea acest lucru, nici un serolog nu putea să greşească în folosirea serurilor neadecvate. Indiferent de scuza pe care o oferea Institutul de medicină legală din Dusseldorf, nu exista nici o scuză pentru serologii care nu se conformaseră acestei reguli fundamentale. Dacă serurile fuseseră într-adevăr greşite, cercetătorii de laborator ar fi trebuit să le descopere înainte de a le folosi.

Astfel, cazul Falkenberg-Wassing nu a fost niciodată rezolvat complet. Wehner a urmărit chestiunea ani de zile şi a adunat o masă de probe care-l incriminau grav pe Werner Boost, un muncitor de 28 ani din Dusseldorf. În ziua de 10 iunie 1956, Boost a fost prins de un vînă-

lor după ce-și ascunsese motocicleta în pădure și urmărise o pereche de îndrăgostiți într-un Wolkswagen. Acasă i s-au găsit diferite arme și un prieten de al său afirmase că Boost îl forțase de cîteva ori să participe la acte mai mult sau mai puțin criminale. Încetul cu încetul, Wehner a strîns probe care arătau că Boost fusese autorul crimei „Serve" din 7 ianuarie 1953. Complicele său a mărturisit că el fusese cel care-l prevenise pe Hullecremer și îl lovise doar, fără a-l ucide. Erau indicii că Boost comisese și crimele Behr-Kürman și Falkenberg-Wassing. Dar el a fost condamnat numai pentru cazul Serve și, în 14 decembrie 1959, a fost închis pe viață.

— 13 —

Cazul Leyen a fost o aberație, doar un eșec solitar din partea științei medicinei legale? Nu s-ar spune. Și astfel de improprietăți și erori de testare a sîngelui nu s-au limitat la Germania sau la Europa. Ele au putut fi găsite și în știința avansată a Americii.

În noaptea de 3 iulie 1954, a început la Cleveland, Ohio, o dramă care a fost senzațională în sensul cel mai literal al acestui cuvînt. Scena evenimentelor a fost Day Willage, o comunitate suburbană pe malul lacului Erie. Locul era ocupat de o burghezie prosperă care mergea în oraș zi de zi și se întorcea seara în casele lor confortabile.

Înflorind în mijlocul acestei societăți bine ordonate și aparent solide, exista spitalul „Bay View", proprietatea familiei de medici osteopatici doctori Richard Allen Sheppard și cei trei fii ai săi, dr. Richard, dr. Stephen și dr. Samuel Sheppard care conduceau ceea ce s-ar fi putut numi un mic imperiu medical, odată cu clinica de la Fair View Park. Ei se bucurau de un mare respect și admirație din partea membrilor comunității, deși acestea se amestecau, așa cum se întîmplă cu toți oamenii de succes, cu oarecari sentimente de invidie.

Probabil că succesul era reușita în viață a dr. Samuel, cel mai tînăr dintre băieții Sheppard. Avea abia 30 ani, dar era deja șeful departamentului de neurochirurgie al

spitalului. Slăbuț, cu părul negru era privit drept un bărbat bine. Sam locuia într-o casă albă de 30 mii de dolari, chiar pe malul lacului. Se căsătorise cu iubita sa din colegiu, Marilyn avînd un fiu de șapte ani pe nume Chip. Sam avea de asemenea un cîine negru și trei mașini, incluzînd un „Jaguar" care tăia respirația celor din Bay Village. El împărțea proprietatea unei bărci cu motor împreună cu primarul orășelului, John Houk. Oamenii din Bay Village erau bine informați cu privire la finanțele tînărului Sheppard. Ei știau că venitul său anual se ridica la cel puțin 33 mii de dolari. Una dintre limitele sale era faptul că vorbea într-o manieră livrescă, puțin rigidă, ceea ce-i dădea aerul unei ușoare îngîmfări. Dar aceasta nu îi scăzu din popularitate ca om sau ca doctor, se pare, pînă în noaptea de 3 iulie. Cu cîteva minute înainte de zorii zilei de 4 iulie, sunetul telefonului îl trezi pe primarul Houk. El auzi vocea prietenului său Samuel spunînd: „Pentru numele lui dumnezeu John, vino imediat aici. Cred că au ucis-o pe Marilyn". Houk, proprietarul unei măcelării și un politician iubit de comunitate, își trezi soția. Amîndoi se îmbrăcară în grabă și parcurseră în mașină scurta distanță pînă la casa lui Sheppard. Houk, găsi ușa casei descuiată. Se impiedică de geanta medicală a doctorului care zăcea în hol și imediat îl văzu pe Sam în sufragerie. Gol pînă la brîu, cu apa curgîndu-i pe pantaloni, stătea întins pe un scaun. Fața îi prezenta cîteva locuri decolorate, umflate, dar nu avea nici o rană deschisă. Doctorul părea complet șocat, gemînd din cînd în cînd de durere.

Cînd Houk îl întrebă ce se întîmplase, spuse: „Nu știu exact, dar trebuie făcut ceva pentru Marilyn". Adăugă apoi: „Nu știu, îmi amintesc doar că m-am trezit pe sofa și am auzit-o pe Marilyn țipînd, la care am pornit sus pe scări și cineva sau ceva mi-a dat cu ceva în cap. Și următorul lucru pe care mi-l amintesc este că am alergat pe plajă". În timp ce Sheppard vorbea, nevasta lui Houk alergă pe scările care duceau din sufragerie la următorul etaj, unde erau dormitoarele. În timp ce Sheppard își continua explicația, ea coborî scările exclamînd: „Chemați poliția, chemați o ambulanță, chemați ceva!"

Patul din stinga dormitorului familiei era o priveliște teribilă. În mijlocul mormanului de cearșafuri zăcea Marilyn Sheppard cu capul căzut la jumătate și cu picioarele agățate de tăblie. Fața era aproape de nerecunoscut, plină de răni sîngerînde. Capătul de sus al pijamalei îi fusese trasă în jos, expunîndu-i sînii. O bună parte din suprafața patului era o baltă de sînge. Pereții dimprejur erau acoperiți de pete de sînge.

Houk chemă poliția din Bay Village, o ambulanță, și pe fratele lui Samuel, Richard. Apoi continuă să încerce să capete și alte informații de la Sam. Între timp soția sa se duse să-l caute pe Chip. Băiețelul dormea profund în camera sa, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Cîinele cel negru, Koko stătea în hol, în apropierea ușii de la intrare, fără să scoată un sunet.

Primul care a sosit la casa lui Sheppard a fost polițistul Drenkhan, un veteran al poliției marinei, un bărbat de 28 ani. El se duse direct în dormitor. Puțin mai tîrziu, la 6 și 10, Richard Sheppard, veni într-un suflet. Credea că mai era încă necesar un prim ajutor medical și căută un cuțit în bucătărie cu ideea de a deschide pieptul femeii pentru a încerca un masaj cardiac. Dar cînd intră în dormitor, văzu că nu mai era nimic de făcut, cumnata sa fiind deja moartă. Fusese bătută atît de îngrozitor, încît era imposibilă numărarea loviturilor ce se abătuseră asupra ei. Trebuie că ucigașul acționase cu o frenezie sălbatică. Luînd temperatura corpului, Sheppard estimă că Marilyn murise de circa 2 ore.

Richard Sheppard intră în baie, după ce atinsese cadavrul. Privirea i se opri pe un capăt de țigară fără filtru care plutea în closet. Aceasta îl surprinsese deoarece știa că fratele său nu fuma, iar Marilyn era o fumătoare ocazională, dar atunci cînd fuma, folosea numai țigări cu filtru. În tulburarea momentului, nu se gîndi la posibila semnificație a acestui fapt. După ce se spălă coborî din nou în sufragerie. Acolo îl găsi pe fratele său Sam zăcînd pe podea, încercînd aparent în acest fel să oprească durerea din vertebrele gîtului. Cu greu, el repetă polițistului cum țipase Marilyn după ajutor, încercarea sa de a o ajuta și de necunoscutul care-l lovise cu

ceva în cap, după care-şi pierduse cunoştinţa. Cînd Richard se aplecă deasupra fratelui său, văzu helanca lui Sam pe podea lîngă sofa, părînd a fi ferfeniţă. Dar, în acel moment, nu dădu nici o importanţă acestui fapt. Spuse doar : „E moartă Sam". Şi apoi, în timp ce fratele său plîngea, Richard întrebă cu vocea scăzută (aşa cum depuse mărturie mai tîrziu Houk) : „ai ceva de-a face cu asta ?" la care Sam răspunsese : „Pe dumnezeu, nu".

Acesta fusese singurul lucru pe care-l auzise Houk, deoarece poliţistul Drenkhan îl luase deoparte pentru a-i spune că acest caz era prea mare pentru el şi că aveau nevoie de ajutor. Fură chemaţi şeful poliţiei din Bay Village, John Eaton şi şeriful din ţinutul Cuyahoga. La 6 şi 20, Eaton şi cel de al treilea frate, Stephen sosiră simultan. Stephen veni împreună cu un intern din spitalul Bay View. Şi el se gîndise că mai era poate necesar primul ajutor. Cînd îşi dădu seama că viaţa femeii nu mai putea fi salvată, îşi îndreptă atenţia spre Sam. Fratele său acuza dureri din ce în ce mai acute la ceafă, dar reuşise să se adune suficient pentru a îmbogăţi relatarea anterioară a faptelor. El spuse că împreună cu Marilyn primise cu o seară înainte cîţiva oaspeţi. El adormise pe sofaua din sufragerie şi auzise ca prin vis cum oaspeţii plecaseră. De asemenea, Marilyn îi spusese „noapte bună" înainte de a urca în dormitor. După aceea căzuse într-un somn adînc din care fusese trezit de strigăte de ajutor. În întuneric, fugise pe scări spre dormitor, văzuse o figură albă după care-şi pierduse cunoştinţa din cauza unei lovituri. După un timp nedefinit, îşi revenise, auzise zgomote în casă şi văzuse din nou o formă albă, masivă, fugind afară şi îndreptîndu-se spre căsuţa de pe malul lacului. L-a urmărit pe necunoscut, s-a agăţat de acesta, dar a fost lovit din nou, pierzîndu-şi cunoştinţa şi s-a trezit apoi zăcînd pe plajă, pe jumătate intrat în apă. Surprins şi înfricoşat s-a retras în casă. Încă ameţit, a urcat la Marilyn şi a vrut să-i ia pulsul. Dîndu-şi seama că femeia nu mai avea puls, i-a telefonat lui Houk, cerîndu-i ajutorul. Aceasta era povestea sa, întreruptă deseori de gemete de durere şi incapacitatea de a gîndi clar şi de a trece în revistă experienţele sale de coşmar.

Stephen Sheppard avu impresia că loviturile necunoscutului afectaseră coloana fratelui său și se decise să-l ia la spital imediat. Cu ajutorul internului, îl ridică pe Sam în picioare și îl duse pînă la ambulanță, în timp ce Richard îl trezea pe tînărul Chip dîndu-l în grija soției sale.

Houk, Eaton și Drenkhan urmăriră această plecare fără a formula vreo obiecție. Eaton coborî pe plajă pentru alte urme. Între timp, Drenkhan inspectă camerele de la parter. Sertarele mesei lui Samuel erau trase în afară iar conținutul lor era aruncat pe podea. În apropiere el văzu ceasul de mînă de aur al unei femei a cărui cristal și curea erau pătate de sînge. Tot ce se vedea pe podele indica o încercare de spargere care-l făcu pe polițist să cerceteze cu atenție ușile și ferestrele unde nu găsi însă nici o urmă de violență.

Tot ceea ce a făcut poliția in timpul primelor cîteva ore a fost făcut nesistematic, într-o evidentă stare de confuzie. Nimeni nu a mai reușit apoi să explice de ce helanca lui Samuel pe care Richard o văzuse ferfeniță pe covor apărea acum bine împachetată pe sofa atunci cînd sosise șeriful din Cleveland. Nimeni nu putea spune a cui mînă fusese cea care trăsese de pijamaua lui Marilyn pentru a-i acoperi goliciunea schimbînd în același timp și poziția brațelor. S-a dovedit imposibil ca cineva să își amintească de țigara din scaunul toaletei pe care Richard o observase. Ea dispăru pentru totdeauna cînd sergentul Hubach trase apa dintr-un motiv cu totul inexplicabil.

Adevărata cercetare a crimei începu de-abia în jurul orei 8. Atunci cînd sosi șeriful Samuel R. Gerber. Personalitatea lui Gerber și rolul pe care avea să-l joace în afacerea Sheppard poate fi înțeles numai dacă vom cunoaște cîte ceva din istoria criminalisticii și a medicinei legale din Statele Unite.

Cînd New York-ul scăpă de șerifii săi, în 1918, așa cum am mai menționat, orașul își rezolvase una dintre cele mai vechi instituții din țară. Existența șerifilor anchetatori aleși prin vot popular, care nu erau în mod necesar doctori în materie și care, din motive de simplitate, erau aleși adesea din masa unor mici antrepre-

nori, era o enigmă ridicolă a trecutului. Cu toate acestea, în cursul cîtorva decenii, numai puține orașe americane urmaseră exemplul New York-ului. Reputația lui Samuel Gerber se baza pe faptul că el era unul dintre relativ puținii anchetatori americani care nu numai că era medic, dar încercase să aplice și principiile medicinei legale și criminalisticii în munca sa.

În dimineața zilei de 4 iulie 1964, cînd acest bărbat scund și slab de 58 ani, cu o față de culoarea pergamentului și părul cărunt, intră în casa lui Sheppard, trecuse abia un an de cînd își realizase unul dintre cele mai mari scopuri ale vieții sale. Chiar înainte ca edilii din New York să ridice o clădire modernă pentru teste medicale, Gerber convinsese ținutul Cuyahoga să construiască o clădire de un milion de dolari pentru el pe pămîntul Universității „Western Reserve". Noul birou al anchetatorului conținea o morgă modernă, săli de autopsie, săli de curs și laboratoare. În primăvara anului 1953, se mutase din vechea morgă, construită în 1894, după modelul unui cavou egiptean, în noua și eficienta clădire a oficiului de medicină legală.

Gerber își petrecuse mulți ani în vechea și nepractica morgă. Fusese medicul legist al ținutului încă din 1936, reales la fiecare 4 ani cu surprinzătoare regularitate. În timpul celor 20 ani de serviciu introdusese multe inovații, incluzînd un serviciu pentru accidente și evaluarea medico-legală a cauzelor de accidente prin folosirea celor mai noi metode de tehnologie și fotografie radiologică. Datorită lui, Cleveland-ul se putea mîndri cu un laborator de toxicologie și aparate pentru măsurarea conținutului de alcool din sîngele șoferilor. Dar, odată cu acestea el era încă frustrat de dreptul de a participa la toate investigațiile de crimă prin violență. Legile statului Ohio prevedeau ca legistul să participe numai la cercetarea cauzelor morților misterioase sau violente. Și Gerber nu-și făcea decît serviciul.

În ciuda zelului său, Gerber a avut de întîmpinat și unele critici. Existau oameni la Cleveland care îi imputau că își bagă nasul în prea multe oale, folosindu-se de fiecare caz pentru a-și face publicitate. Acele persoane

se îndolau că abilităţile sale erau egale cu popularitatea sa. Marea diversitate a carierei sale, de la student la universităţile din Indiana şi Ohio, chirurg pe un vas al unei societăţi sud-americane, intern şi practician la New York, practician şi primar al oraşului Scott, Ohio, medic la spitalul de recuperare din Warrensville, deputat al partidului democrat din Cleveland, absolvent al unei facultăţi de drept la vîrsta de 50 ani — toate acestea tindeau să cauzeze un oarecare scepticism asupra profesiunii sale reale. Şi carierele altor pionieri americani în domeniul criminalisticii fuseseră însă la fel de colorate. Autopromovarea lui Gerber putea fi considerată uşor drept rezultat al unei situaţii nesănătoase în care se găsea aproape fiecare legist deoarece serviciul său era electiv. El se afla în poziţia constantă între a-şi face pur şi simplu serviciul şi necesitatea de a oferi celor care-l aleseseră semne de succes. Numai giganţii în domeniu puteau să reconcilieze această dualitate în timpul unui serviciu prelungit. Probabil că Gerber îşi dădea seama de lacunele pe care le avea în problemele medico-legale şi tehnologice. Oricum, el angajase un specialist patolog, pe dr. Lester Adelson iar pentru toxicologie pe dr. Irving Sunshine. Testele serologice erau manevrate de o femeie, Mary Cowan, care condusese această activitate a oficiului de mai mult de un deceniu. Mai existau încă diverse critici după care Gerber era înclinat să dicteze ceea ce era de făcut în laborator atunci cînd se investiga o crimă mai spectaculoasă. În ziua de 4 iulie Gerber se îndoia că uciderea lui Marilyn Sheppard era un caz spectaculos. Cîteva ziare aveau să insereze mai tîrziu că Gerber trecuse peste capul poliţiei din Bay Village, trimiţînd la locul crimei doi membri ai brigăzii criminale din Cleveland pe care el îi cunoştea foarte bine : detectivii Robert Schottke şi Patrick Gareau. Aşa se face că, atunci cînd intră în casa lui Sheppard, Gerber dădu impresia unui „pachet compact de energie nervoasă". Sub auspiciile acestui temperament încărcat el petrecu numai cîteva minute în camera crimei, unde decise că aceasta avusese loc probabil între orele 3 şi 4 dimineaţa. Le ceru apoi lui Houk şi Eaton să-i relateze cursul evenimentelor. Cînd află de plecarea lui Samuel

Sheppard la spital și de cererea curioasă a fratelui său Richard el fu cuprins de ideea că probabil Samuel comisese crima și că familia Sheppard încerca să-l scoată pe criminal cît mai repede din această afacere.

Împreună cu Eaton, Gerber plecă spre spitalul Bay View. Cînd ajunseră acolo Samuel tocmai era dus într-un cărucior la patul său, venind din cabinetul radiologic. Gerber se comporta cu acea curtenie silită dar era clar pentru oricine că nu era de acord că Samuel fusese luat la spital fără permisiunea sa. Richard Sheppard îi explică faptul că fratele său avea cel puțin o compresie a unei vertebre cervicale și că i se părea evidentă necesitatea internării acestuia. Această explicație nu-l satisfăcu pe Gerber care nu avea deloc impresia că Samuel era foarte bolnav. Fu și mai puțin satisfăcut cu ceea ce Sheppard care părea că-și revenise, i-a povestit despre evenimentele nopții trecute. Explicațiile acestuia erau în punctele esențiale aceleași pe care le dăduse la început. Și vaguitatea rămăsese aceeași. Gerber încercă în zadar să obțină o descriere mai exactă a misterioasei „forme albe pe care Sheppard pretindea că o văzuse". El insistă în final să-i fie aduse toate hainele pe care le purtase Sheppard în noaptea aceea și-și exprimă mirarea cînd i se aduseră numai pantalonii, chiloții, ciorapii și pantofii. Sheppard spusese că nu avusese pe el decît un tricou și nu știa ce se întîmplase cu el. Probabil că-l pierduse în timpul nopții, dar nu știa cînd, unde și cum.

Gerber observă ceea ce părea să fie o pată de sînge pe genunchiul pantalonilor încă uzi ai lui Samuel. Întrebat despre aceasta, Sheppard răspunse că probabil provenea de la contactul cu sîngele de pe pat, cînd încercase să vadă dacă Marilyn mai era încă în viață, explicație ce părea destul de logică. Cu toate acestea, Gerber se întoarse nervos și plin de neîncredere în casa lui Sheppard. Aici îi găsi pe detectivii Schottke și Gareau și Mihael Grabowsky, un specialist în amprente, venit de la Cleveland. Acesta din urmă căutase în zadar amprente, ceea ce întări suspiciunea lui Gerber asupra inocenței lui Sam, mai ales că remarcase că toată casa părea ca și cum toate amprentele fuseseră șterse cu grijă. Grabowsky nu găsise amprente nici măcar pe telefon sau pe trusa medicală a

lui Samuel. Pe de altă parte, pe diferite obiecte existau urme care ar fi putut proveni de la o frecare apăsată cu o bucată de cîrpă sau cu un glaspapir ușor. (După 20 zile a fost găsită o singură amprentă a degetului mare al lui Samuel pe tăblia patului soției sale. Dar aceasta nu avea nici o semnificație deoarece nu se putea stabili vechimea).

Schottke cercetase la rîndul său casa fără a găsi urme de intrare violentă și se ocupa acum de interogarea amatorilor de senzații care se adunaseră în jurul casei, în ideea de a găsi vreun martor care să fi observat ceva în timpul nopții. Garcau mergea din casă în casă, la vecini, cu același scop. Dar, după mai bine de 12 ore, amîndoi ajunseră la concluzia că nimeni nu observase nimic neobișnuit. Oamenii își aduceau aminte că văzuseră lumină în casa Sheppard pînă tîrziu noaptea, dar acest lucru nu putea fi considerat neobișnuit, deoarece lumina se afla într-un mic hol cu o fereastră care dădea în stradă. Sheppard obișnuia să lase lumina aprinsă peste noapte, mai ales atunci cînd trebuia să plece la vreunul din pacienții săi de la care se întorcea tîrziu noaptea.

Cîteva dintre afirmațiile lui Sheppard despre evenimentele petrecute cu o seară înainte și în timpul nopții au fost verificate și confirmate. Un cuplu din vecinătate, Nancy și Don Ahern cinaseră cu familia Sheppard. Ei își petrecuseră seara vorbind și urmărind programul de televiziune. După un timp Sheppard acuzase o oboseală și adormise pe sofa. Dormea profund cînd cei doi Ahern i-au spus noapte bună lui Marilyn la 12,30 și părăsiseră casa pe ușa care dădea în autostradă. Cei doi mai declaraseră că Sam și Marilyn se arătaseră foarte afectuoși unul față de celălalt în timpul serii. Stătuseră chiar alături într-un singur fotoliu. Mai mult, Nancy dădu surprinzătoarea informație că Marilyn aflase recent că era însărcinată cu cel de-al doilea copil.

Astfel de detalii păreau să argumenteze împotriva suspiciunii pe care și-o formase Gerber și pe care acesta le-o comunicase celor doi detectivi din Cleveland. Dar, curînd, aceștia aveau să audă unele vorbe și aluzii care schimbau oarecum acest idilic tablou. Pînă în 3 iulie, dr. Lester Howerston — un fost coleg de clasă a lui

Sheppard care schimbase mai multe posturi fără prea mare noroc — stătuse ca oaspete împreună cu familia Sheppard. Aceasta nu era prima sa vizită și nu mai era un secret că Howerston o plăcea pe Marilyn. Pe de altă parte mai exista o femeie pe nume Susan Hayes care pînă în februarie 1954, fusese tehniciană de laborator la spitalul condus de Samuel, de unde plecase la Los Angeles. Mai mulți martori afirmaseră că, din 1952, ea fusese amanta lui Sam Sheppard și că acesta o reîntîlnise recent la Los Angeles. Au mai existat și cîteva paciente care au vorbit de niște mîngîieri pe care Sheppard le adresase Susanei. Sam se scuză că de la nașterea lui Chip soția sa se arătase nevrotică în ceea ce privea relațiile lor sexuale pe care le evita cu obstinație.

Între timp, o ambulanță luase cadavrul femeii și-l transportase pentru autopsie la oficiul lui Gerber. Supraveghind transportul Gerber observă două lamele de culoare albă pe salteaua plină de sînge după ce cadavrul a fost ridicat din pat. Acestea se dovedeau a fi bucățele de dinte. Deoarece rigidizarea cadavrului a făcut dificilă deschiderea gurii femeii ucise pentru a se determina dacă fragmentele proveneau de la dinții ei, Gerber le-a lăsat deoparte pentru o examinare ulterioară. Inspectînd în continuare patul, el a ridicat perna care era acoperită cu pete de sînge. Pe partea din spate a pernei era o pată uriașă de sînge. Pata consta în mai multe suprafețe întrerupte, ca și cum sîngele, înainte de a fi ajuns pe pernă, se scursese pe un obiect care fusese așezat pe ea. În orice caz, în momentul în care văzu această formă curioasă, în mintea lui Gerber se ivi o idee care avea să devină pentru el o obsesie. El consideră că perna conținea amprenta de sînge a unui obiect de forma unui clește, oricum a unui instrument chirurgical care servise ca armă a crimei sau, dacă nu, jucase în aceasta un rol. El nu a explicat precis ce fel de instrument chirurgical era sau ar fi putut fi. Instrumentul rămînea un produs al imaginației sale care, în criminalistica științifică, este una dintre cele mai periculoase probleme. Cît de periculoasă a fost această imagine s-a dovedit prin atitudinile lui Schottke și Gareau. Cei doi detectivi îl priveau pe Gerber ca pe o

mare autoritate și cuvintele sale „instrument chirurgical" stabiliseră în mintea lor o legătură directă între crimă și Samuel care era chirurg, avînd deci numeroase instrumente chirurgicale.

Gerber se declară mulțumit cu aceste observații. Nu mai căută alte urme în camera în care fusese ucisă Marilyn. Stătea în mijlocul unei mulțimi de pete de sînge, care ar fi determinat pe orice serolog experimentat sau expert medico-legist să încerce o reconstituire a crimei. Patul femeii era acoperit cu pete și picături de sînge de cele mai variate tipuri și forme. Cu sînge era împroșcat și celălalt pat din cameră. Și mai multe informații ar fi putut fi strînse de la numeroasele picături de sînge de pe pereții camerei în care paturile erau orientate nord-sud. Atît peretele dinspre nord — cît și cel dinspre sud erau împroșcați cu sînge care ar fi putut conduce la deducția direcției și vitezei impactului. Cele mai multe picături de sînge erau concentrate pe pereții dinspre sud și vest. Orice expert cu minimum de experiență ar fi observat că în colțul între peretele de sud și de vest nu exista sînge, ca și cum un ecran format de un corp uman ar fi reținut sîngele, împroșcat în acea direcție.

Dar Gerber nu a acordat nici o atenție acestor urme. În loc de aceasta, el a insistat pe ideea existenței unui instrument chirurgical. Cînd unul dintre detectivi îi raportă ce auzise despre aventurile amoroase ale lui Sheppard, vinovăția acestuia prinse și mai mult contur. Existența unei amante nu reprezenta un motiv pentru crimă? Cu soția eliminată din cale, Sheppard ar fi putut să trăiască liniștit cu Susan Hayes. Poate că o ucisese pe Marilyn într-un acces de ură, încercînd apoi să facă locul ca și cum s-ar fi încercat o spargere, inventînd o poveste despre o figură necunoscută care l-ar fi lovit și pe el. Poate că nici nu fusese lovit, dar se dusese pe malul lacului pentru a-și spăla pantalonii mînjiți de sînge și pentru a-și pune în tricou o piatră înainte de a-l arunca în apă.

Gerber le ordonă celor doi detectivi să nu piardă timpul și să înceapă interogatorii severe cu Sheppard, fără nici o intervenție din partea familiei. Dacă voiau să-l prindă cu minciuna, poliția trebuia să acționeze rapid.

Gerber însuși urma să conducă o cercetare a casei și, dacă era necesar, a curții înconjurătoare pentru a găsi instrumentul chirurgical ce ar fi putut servi ca armă a crimei.

La ora 11 în acea dimineață cei doi detectivi intrară în rezerva lui Sheppard de la spital. Acesta purta un bandaj temporar în jurul gîtului. Sam își repetă povestea. Acum își aducea aminte că era încă în hol cînd fusese lovit dintr-o parte cu un obiect greu. Credea de asemenea că ar fi putut fi doi intruși, deoarece, atunci cînd își pierduse cunoștința auzise încă sunetele loviturilor ce se abăteau asupra capului soției sale. Schottke îl întrebă de ce nu aprinsese lumina cînd plecase în ajutorul soției sale. Sheppard nu știa. El plecase orbește la auzul strigătelor.

Pe lîngă aceasta, probabil că era un bec aprins pe hol. După un număr de alte întrebări, detectivul îl întrebă brusc dacă avea relații cu alte femei. Răspunsul lui Sheppard a fost fără echivoc „nu". Știind cîte ceva din viața sa, detectivul luă această negație drept minciună și, dacă Sheppard mințea cu privire la acest aspect al vieții sale, el putea foarte bine să mintă și în alte privințe.

Iritat de modul în care frații Sheppard intrau mereu în cameră și-l întrerupeau, detectivul părăsi spitalul. Ambii ajunseră la casa Sheppard puțin după ce fusese descoperit ceva foarte important : instrumentul crimei nu fusese găsit, dar fusese găsită în schimb o geantă verde. Această geantă era așezată de obicei într-o nișă din camera lui Sheppard și conținea cheile și cîteva unelte aparținînd bărcii cu motor pe care acesta o deținea împreună cu primarul Houk. În ea se mai afla de asemenea un ceas de mînă cu pete de sînge care se oprise la 4,15 minute, un inel al fraternității prietenilor din colegiul pe care Sheppard îl urmase cu ani în urmă, și un breloc cu un rînd de chei, pe care doctorul le purta în buzunarul pantalonilor. Geanta verde fu luată ca probă că însuși Sheppard încercase după crimă să pretindă că fusese victima atacului unui spărgător. După cum vedea Gerber această poveste, probabil că Samuel trebuie să fi pus ceasul, inelul și brelocul în geanta verde și o aruncase astfel încît să poată mai tîrziu afirma că intrușii care-i

uciseseră nevasta furaseră aceste lucruri, cît timp el fusese lipsit de cunoştinţă. Faptul că ceasul se oprise la 4 şi 15 era privit de Gerber ca o confirmare a verdictului său, după care moartea lui Marilyn avusese loc între 3 şi 4. El dori să ştie ce făcuse Sheppard în intervalul dintre revenirea după starea de lipsă de cunoştinţă şi momentul în care îl chemase pe Houk, interval de mai bine de o oră (presupunînd că el într-adevăr fusese lăsat inconştient pe malul lacului). Teoria sa era aceea că Sheppard se folosise de acest timp pentru a broda o poveste. Mai mult, Gerber îi convinse uşor pe cei doi detectivi de ceea ce gîndea el însuşi.

Pentru a doua oară în timpul acelei dimineţi teribile, cei doi detectivi se duseră la spital. De această dată prima lor întrebare pentru Samuel, a fost : Ce făcuse după ce îşi revenise pe malul lacului ? Sheppard răspunse că se întorsese în casă, îşi căutase soţia, umblase de colo-colo fără rost, pînă cînd şi-a amintit numărul de telefon al primarului. Unul dintre ei întrebă : Şi aceasta îi luase o oră întreagă ? Sheppard nu ştia nici cît timp stătuse lipsit de cunoştinţă pe plajă. Schottke comentă că o persoană normală s-ar fi înecat dacă ar fi stat lipsită de cunoştinţă în apă un timp mai îndelungat. Sheppard răspunse că probabil un instinct natural trebuie că îl făcuse să-şi menţină capul deasupra apei. Urmă o altă întrebare : „Cum de ajunsese acolo geanta verde ?". Sheppard încercă să-şi amintească dar nu reuşi. Garçau îi ceru explicaţie a şingelui de pe ceasul de mînă. Sheppard spuse că ceasul se putuse mînji în timp ce încercase să-i ia pulsul lui Marilyn. Şi, întrebă Schottke, cum explica faptul că nici cîinele nu lătrase cînd străinii intraseră în casă ? La început, Sheppard nu putu să sugereze nici o explicaţie, dar după ce se concentră izbuti să ofere o explicaţie destul de neobişnuită. Exista o singură explicaţie posibilă pentru tăcerea cîinelui, aceea că intrusul, sau intruşii, i-ar fi putut fi cunoscuţi, prieteni sau cunoştinţe care mai fuseseră în casă şi înainte. Dar această posibilitate i se părea atît de monstruoasă lui Sheppard încît refuză să numească pe cineva dintre cunoştinţele sale care ar fi fost capabilă de crimă.

Toate replicile lui Sheppard, părură vagi și neplauzibile celor doi detectivi. Așa cum făcuse și în timpul primului interogatoriu. Schottke schimbă brusc subiectul. De această dată el întrebă direct : „Existase o angajată a spitalului pe care Sheppard și-o făcuse amantă și pe care o vizitase recent la Los Angeles ?“ Sheppard neagă atît de ferm încît detectivul se simți nevoit să i-o spună în față : „Nu știu ce crede partenerul meu, dar cred că ți-ai ucis soția“. Sheppard dădu să se ridice și cu fața strîmbată de durere îi răspunse „Nu fi ridicol ! Eu mi-am dedicat viața salvării vieților nu luării lor. Și, la urma urmei îmi iubesc soția“.

Dar acestea erau cuvinte de prisos. Încă o dată detectivii se întoarseră la casa Sheppard pentru a discuta situația cu Gerber. Suspiciunile acestuia, ajunseseră la o culme astfel încît presupunea chiar că Sheppard se rănise singur și că frații săi încercau să-l ascundă. El îi ceru doctorului Richard Hexter, medicul din Bay Village să meargă la spital și să-l examineze pe Sheppard. Aici, Hexter găsi că nimeni nu încerca să-i pună piedici, în a-l examina pe Sheppard. Ignoră diagnosticile fraților Sheppard și procedă la o examinare superficială. Deși observă absența cîtorva reflexe — semne sigure de tulburări neurologice — el raportă lui Gerber că nu considera că Sam era rănit grav. Și el gîndea că era posibil ca Sheppard să-și fi provocat singur cîteva răni superficiale. Nu a fost niciodată explicat ce-l determinase pe Hexter să facă această judecată de suprafață. Totuși, raportul său confirma teoria lui Gerber.

Gerber recomandă ca rezerva lui Sheppard să fie pusă sub paza poliției iar casa acestuia să fie sigilată, numai poliția avînd dreptul să intre. Era sigur că se afla pe pista justă în cazul asasinării lui Marilyn. Gerber se întoarse la Cleveland. Aici el dădu ceasurile cu pete de sînge ale lui Marilyn și Samuel serologei sale, Mary Cowan. I se ceru să determine grupele de sînge ale petelor și să le compare apoi cu grupa de sînge a femeii ucise, care urma să fie determinată după autopsie. Acesta era cel de-al doilea caz în care Gerber se ocupa de testele sanguine. Dar și de data aceasta, ideea sa era la fel de

încurcată ca și concluzia imaginară că pata de sînge de pe pernă reprezenta urma unui instrument chirurgical, trecînd cu vederea numeroasele pete de sînge din cameră. Dat fiind cantitatea de sînge din camera crimei și de pe pat, era logic ca ambele ceasuri să fie stropite cu sîngele lui Marilyn. Același lucru era normal să se întîmple și cu pantalonii lui Sheppard. Procedeul limitat a lui Gerber demonstra cît de limitat era punctul de vedere al acestuia cu privire la posibilitățile tehnologiei de testare sanguină a medicinei legale.

— 14 —

În ziua de 5 iulie, o grămadă de polițiști s-au adunat în Bay Village. În afară de Eaton și oamenii săi de la poliția din Bay, mai era acolo Schottke și Gareau din Cleveland, detectivii poliției ținutului Cuyahoga inclusiv pe șeful acesteia Rossbach și oamenii din biroul lui Frank Cullitan, procurorul ținutului Cuyahoga. Dar, voit sau nu, Gerber rămînea forța din spatele cercetărilor. Întrucît Eaton era foarte sceptic în ceea ce privește vinovăția lui Sheppard și întrucît poliția din Bay Village nu vedea cu ochi buni intervenția celor din Cleveland, Schottke și Gareau au fost într-un fel dați la o parte. Ei nu mai aveau nici un motiv pentru cercetări ulterioare în zona Bay. Pe de altă parte, Gerber în calitate de legist însărcinat la acest caz, se bucura de drepturi depline. Și el a acționat ca atare și nu a ezitat să-și dezvăluie părerile reporterilor ziarelor din Cleveland care au venit să ceară informații mai întîi de la el dintr-un fel de rutină.

Asistentul lui Gerber, dr. Lester Adelson efectuase autopsia lui Marilyn cu o zi înainte. El confirmă faptul că femeia fusese gravidă și determinase nu mai puțin de 35 răni. Multe dintre acestea erau pe față, dar mai apare cu cîteva și pe gît și ceafă sau pe mîinile cu care încercase probabil să-și acopere capul. După tipul și forma rănilor de la cap, Adelson nu a putut trage nici o concluzie cu privire la arma crimei. Din lipsa oricărei probe contrarii, Gerber s-a agățat repede de ideea unui instrument chirurgical. În sprijinul acesteia mai avea și perna

cu petele de sînge care după părerea lui indicau amprenta lăsată de un instrument chirurgical nespecificat. Realizase și o fotografie color a pernei pentru a conserva înfățișarea petelor de sînge.

Grupa sanguină a Marilynei Sheppard a fost determinată de la o mostră de sînge luată direct din inimă. Avea grupa 0 cu factor M. Domnișoara Cowan nu a putut să determine grupa de la pata de sînge de pe genunchiul stîng al pantalonilor lui Sheppard, motivînd că pata nu avea destul material pentru a realiza testul grupei. În testarea sîngelui de pe cele două ceasuri de mînă ajunse la un rezultat ciudat. Un rezultat care sugerează lipsa ei de experiență. Aceste pete au reacționat cu serul anti-M în testul Holzer, confirmînd prezența factorului M care exista și în sîngele cadavrului. Dar domnișoara Cowan nu a izbutit să testeze grupa sanguină — o sarcină mult mai ușoară. Absorbția anti-A și anti-B, păru să fie atît de nesigură încît în final se declară incapabilă de a afirma dacă sîngele aparținea sau nu grupei 0. Astfel, analiza sîngelui se dovedi complet lipsită de valoare. Totuși, Gerber își continuă investigațiile începînd cu Samuel și terminînd cu restul familiei Sheppard. După evenimentele tumultuoase din primele zile, familia Sheppard angajă de urgență pe unul dintre cei mai distinși avocați specialiști în probleme criminalistice, William J. Corrigan.

Corrigan le recomandă să refuze poliției cererea de a-l interoga în continuare pe Sam și să-și motiveze refuzul cu ideea pericolului la care era expusă sănătatea acestuia. Șeful poliției din Bay Village, Eaton era înclinat să renunțe, fiind chiar convins că rănile lui Sheppard erau destul de serioase. Era impresionat în special de diagnosticul unui respectat neurolog din Cleveland, dr. Charles Elkins, care spusese ceva despre o leziune spinală. Mai mult, surorile care îl îngrijiseră pe Sheppard de la intrarea sa în spital, afirmau că mîinile și picioarele sale arătau ca cele ale unei persoane care stătuse mult în apă. Dar aceste probe nu frînseră opinia lui Gerber. În zilele de 6 și 7 iulie, el ceru permisiunea de a-l vedea pe Samuel. Pe 7 iulie, cînd Marilyn a fost înmormîntată, Sheppard a apărut la cimitir într-un scaun cu roți, purtînd un guler de spri-

jin, fapt care avea darul să împrăștie, evident, suspiciunile lui Gerber și a detectivilor din Cleveland. Cu siguranță însă că reporterii fuseseră deja avertizați. Fotografia lui Sheppard a fost publicată în cîteva ziare, cu aluzii că, în spatele gulerului ortopedic, se ascundea un criminal care își bătea joc de legile care se aplicau numai oamenilor obișnuiți. Rămîne de asemenea un mister de ce Corrigan, un avocat cu multă experiență în manevrarea publicității, nu a prevăzut furtuna al cărei nori de rea voință publică se adunau deasupra acestui caz. Totuși Corrigan a spus un *nu* hotărît cererii lui Gerber și a fost forțat să accepte numai după ce Gerber l-a amenințat că va obține un mandat de arestare pentru Sam Sheppard. În acest moment Corrigan a spus că Sheppard acceptă să fie interogat numai de adjunctul șerifului, Karl Rossbach. În felul acesta erau îndepărtați și cei doi detectivi din Cleveland. Mai tîrziu, Corrigan avea să afirme că crezuse atît de mult în nevinovăția lui Sheppard și contase pe justiție, încît nu s-a gîndit nici o clipă la sentimentul public care avea să izbucnească. În orice caz era deja prea tîrziu.

În ziua de 10 iulie, Sheppard apăru în biroul lui Rossbach pentru primul interogatoriu în afara spitalului. El a repetat relatarea anterioară, fără a devia nici măcar cu o iotă. În același timp, a respins în mod repetat acuzația de a fi avut relații cu alte femei. Dar, a doua zi, mai multe ziare publicau primele referințe la Susan Hayes care fusese amanta lui Sheppard. Rămîne un punct neclar dacă aceste povestioare erau măiestrit plantate sau dacă reporteri inteligenți izbutiseră să dea de urma „celeilalte femei". În orice caz, aceste povestioare au stîrnit animozitatea imediată împotriva bărbatului care își ascundea adulterurile în spatele tabloului unui mariaj fericit. Nu era un asemenea om capabil de crimă — de crimă împotriva unei neveste nedorite și a unui copil încă nenăscut?

A doua zi, Gerber și Mary Cowan trecură din nou prin casa lui Sheppard pentru a mai căuta eventuale urme de sînge. Și de această dată, Gerber nu dădu nici o atenție camerei în care se petrecuse crima, el se concentră asupra scărilor, căutînd pete de sînge pe traverse,

unde făcu un mare număr de cerculeţe de cretă împrejurul unor pete suspecte care, presupunea el, formau o urmă ce ducea din camera de zi şi bucătărie pînă în dormitor. Mary Cowan luă două mostre din aceste pete şi le examină în laborator. Ea reuşi să demonstreze că era vorba de sînge uman. Dar, încă o dată, după părerea ei, nu avea suficient material pentru determinarea grupei. Chiar dacă ar fi fost găsită grupa de sînge a lui Marilyn şi tot nu ar fi fost clar ce semnificaţii ar fi avut aceste teste pentru probele materiale ale dosarului. Punctul de vedere al lui 'Gerber, după care asasinul ar fi coborît scările pînă la bucătărie cu arma crimei de pe care se scurgea sîngele, se aplica în mod egal lui Sheppard sau intrusului necunoscut din povestea acestuia. Absolut nimic din întreaga testare a sîngelui nu-l lega pe Sheppard de crimă.

Între timp, Schottke se folosi de întregul său drept şi împreună cu poliţia din Los Angeles, o găsi pe Susan Hayes care fu interogată de procurorul local. În ziua de 13 iulie, înregistrarea acestui interogatoriu ajunse la Cleveland. Susan Hayes, descrisă ca o tînără drăguţă şi bine îmbrăcată, nu negă faptul că fusese prietena lui Sheppard. Ea nu negă nici faptul că îl întîlnise pe acesta în aprilie la Los Angeles şi primise în dar de la el un ceas de mînă. Respinse doar afirmaţia că i-ar fi fost amantă. Auzind aceasta detectivul Schottke plecă la Los Angeles pentru a „exercita" anumite presiuni asupra domnişoarei Hayes.

În aceeaşi zi, în 13 iulie, numele Susan Hayes apăru pentru prima dată în titlurile ziarelor şi trei zile mai tîrziu Louis Seltzer, editorul ziarului „Cleveland Press" decise că sosise momentul pentru a lansa, ceea ce devenise opinie publică. Într-un editorial intitulat „Degetul suspiciunii", el vorbi de „tragica şi greşita manevrare a investigaţiei crimei Sheppard". El deplînse, incompetenţa poliţiei din Bay Village, tendinţa lor de a-i îndepărta pe specialiştii din Cleveland şi comportarea lor amabilă faţă de familia Sheppard. În ziua de 20 iulie, atacurile ziarului deveniseră virulente. Într-un alt editorial de pe prima pagină, se cerea insistent să se termine odată cu această

crimă. Sub titlu se făceau afirmații ca acestea: „În spatele acestui caz există prietenii, relații, avocați angajați, un soț care ar fi trebuit supus imediat unui interogatoriu de gradul trei la care ar fi fost supusă oricare altă persoană într-o situație similară... Este timpul ca cineva intrat într-o astfel de situație să nu mai fie tratat cu o politețe și ipocrizie exagerată ci să se treacă direct la rezolvarea crimei, să se termine acest nonsens de politețe artificială care, de generații nu a fost atit de întinsă în vreun caz de crimă".

Franck Story, șeful poliției din Cleveland se folosi de mandatul său și se oferi să preia cercetarea cazului Sheppard de la autoritățile din Bay. Sub presiunea campaniei publicitare, consiliul din Bay Village acceptă oferta.

În ziua de 21 iulie, Gerber solicită un interogatoriu. Timp de 6 ore el îl chestionă pe Sheppard care apăru pentru prima dată fără gulerul ortopedic. Încă o dată, Sheppard nu devie de la relatarea sa anterioară. Și, în fața unui public numeros, el declară sub jurămînt că nu întreținuse relații intime cu Susan Hayes. Mai tirziu, Sheppard a motivat că încercase să o protejeze pe domnișoara Hayes de o publicitate nemiloasă. Apărătorul său urma să arate că Sheppard avusese dreptul să nege o circumstanță care știa că ar aduce prejudicii unei femei. Dar, date fiind revelațiile care fuseseră deja publicate în presă negarea nu era decît un act de o imprudență aproape incredibilă. Ea s-a întors ca un bumerang împotriva lui Sheppard în timpul interogatoriului public, chiar înainte ca Schottke să fi terminat treaba la Los Angeles. Între alți martori, Gerber o interogă pe Nancy Ahern care îi vizitase pe soții Sheppard în noaptea crimei. Ea repetă afirmațiile despre comportamentul plin de afecțiune al lui Samuel față de soția sa. Dar tot atunci, Gerber extrase din afirmațiile sale cîteva lucruri pe care le ascunsese în timpul primului interogatoriu. Ea declară că Marilyn știuse de relația lui Sheppard cu Susan Hayes și se temuse mult timp că Samuel va divorța.

Interogatoriul se termină cu o scenă tumultuoasă: femei încercau să-l sărute pe Gerber, ca și cum acesta ar fi fost un campion al monogamiei. Era începutul unei adevărate isterii.

În ziua de 23 iulie, poliția din Cleveland trimise un membru al biroului științific, Henry Dombrowski să cerceteze casa Sheppard. Dar și Dombrowski, împreună cu asistentul său, ignorară petele de sînge din camera crimei. Mai tîrziu, Dombrowski „explică" : „părerea noastră era că petele de sînge din cameră nu vor adăuga nimic cercetărilor". Cu lupă, spot de lumină, lampă de cuarz și spray de luminol, Dombrowski detectă aproape 60 pete de sînge, toate pe trepte, pe care le descoperiseră de altfel și Gerber cu Mary Cowan. Cîteva picături străluciră sub spray-ul cu luminol pe drumul dintre una din ușile camerei de zi spre terasa care dădea spre lac. Dar Dombrowski se rezumă numai la testul cu luminol și benzidină, nemaiîncercînd și alte verificări. Într-un singur caz doar a dovedit originea umană a unei pete de sînge care se afla pe scări. Dar Dombrowski nici măcar nu a încercat să facă determinarea grupelor sanguine. Toată munca sa a fost doar o pierdere de timp. Chiar dacă ar fi stabilit prezența grupei 0, acest rezultat ar fi fost la fel de lipsit de sens ca și cel al lui Mary Cowan.

Încă o dată, petele de sînge de pe scări și de pe cărare îl puteau indica fie pe doctorul Sheppard care ar fi trecut prin casă și grădină cu un instrument de pe care se scurgea sînge, fie un intrus necunoscut asupra căruia Sheppard continua să insiste și care ar fi putut să scape în același mod. Cu toate acestea, neliniștea publică se intensifică, așa cum se întîmplase și după raportul asupra testelor sanguine ale lui Mary Cowan. Petele de sînge erau sinonime cu asasinatul și toate îl incriminau pe Sheppard deoarece toți deciseseră că el era ucigașul.

Pe 26 iulie, Schottke o aduse pe Susan Hayes la Cleveland. După cîteva luni, la un proces care urma să surprindă întreaga lume, domnișoara Hayes a arătat o remarcabilă demnitate și cinste. Dar încă nu era suficient de oțelită pentru nefericitul ei rol, astfel că, la Los Angeles, ea aproape leșină cînd Schottke o confruntă cu mărturiile unui cuplu în a căror casă ea dormise cu Sheppard. Deoarece adulterul era considerat o vină majoră, ea nu avu de ales și astfel plecă la Cleveland. Odată rezistența

ei sfărimată, pe 26 iulie semnă o declarație în care admise că fusese în relații intime cu Sheppard, începînd din 1952. Adăugă totuși că Sheppard nu-i promisese niciodată să o ia în căsătorie. Știa prea bine că îl atrăsese doar pentru dragostea fizică pe care soția sa nu i-o putea oferi. El insistase în mod repetat că o iubise pe Marilyn într-un anumit fel, fiindu-i foarte atașat. Dar astfel de distincții se pierdeau în furtuna crescîndă a furiei morale obștești.

Ziarul „Press" din Cleveland afirmă ceea ce devenise virtual opinia generală: „Demonstrat sub jurămînt că este un mincinos, liber de a-și vedea de treburi, protejat de familie și de un avocat deștept care își bate joc de poliție... Sam Sheppard nu a fost încă închis".

Timp de patru zile, autoritățile fură în fierbere. Problema lor era dacă existau suficiente probe pentru a-l aresta pe Sheppard. Chiar și acum nu era încă un consens asupra vinovăției acestuia. Existau prea mulți factori neexplicați. Chiar dacă Sheppard s-ar fi gîndit să-și ucidă soția, nu ar fi avut, ca medic, la dispoziție alte metode decît această bătaie sîngeroasă, barbară? Ce legătură era între afecțiunea sa demonstrată în seara precedentă și crima care a urmat după numai cîteva ore? Chiar dacă se presupunea că Sheppard își regizase în mod deliberat episodul de tandrețe care urma să-i servească drept alibi, rămînea problema reconcilierii acesteia cu sîngele rece și evidenta frenezie a crimei. Dar, de bună seamă, ființele umane sînt capabile de acțiuni foarte contradictorii. Cine ar fi suspectat adevărata stare de lucruri din gospodăria lui Sheppard, cînd mare parte din viața fiecărei familii din Bay Village avea loc în public? Se putea concepe că femeia ucisă îl respinsese ani de zile pe soțul ei, împingîndu-l spre adulter? Și dacă se întîmpla așa, ar fi fost ea capabilă să-i cedeze din nou în primăvara aceea pentru a deveni însărcinată, făcînd astfel imposibil un eventual divorț. Probabil că îl refuzase din nou în noaptea crimei, deoarece își ajunsese scopul fiind deja însărcinată. Aceasta ar fi putut stîrni furia dezamăgită a lui Sheppard pînă la frenezia care-l condusese spre crimă. Mai existau apoi aluzii că Marilyn avusese un iubit care i se potrivise fizic mai mult decît soțul ei. Astfel, apărea o altă teorie

posibilă : că în noaptea crimei ea îi mărturisise lui Sheppard (ca o răzbunare a infidelității acestuia) că nu era el tatăl copilului pe care-l aștepta. Ar fi putut atunci Sheppard să fie orbit de mînie și s-o ucidă ? Să iasă apoi din acea stare și să inventeze povestea pe care el o repeta acum cu atîta insistență ?

Toate aceste ipoteze erau motivate. Dar, la fel, toate erau atît de speculative, încît ipoteza inocenței lui Sheppard ar fi putut fi susținută cu mult timp înainte de apariția orlcărei probe care să-l lege de crimă. Unde putea fi găsită o astfel de probă ?

Cu toate acestea, în 30 iulie, autoritățile din Bay Village sucombară în fața presiunii publice. În aceeași zi, spre seară, poliția apăru în casa bătrînului Sheppard și îl luă pe doctorul Sam în cătușe.

— 15 —

Avocatul lui Sheppard, William J. Corrigan era un bătrîn luptător al sălilor de tribunal, un bărbat agresiv ca să nu zicem belicos. Asemenea multor avocați, el nu cunoștea absolut nimic din bazele științifice ale cercetărilor tehnice ale crimelor. Asemenea majorității colegilor săi, era satisfăcut cu sfatul ocazional al unor experți în criminalistica științifică. Îi plăceau triumfurile dramatice de moment pe care le putea avea prin prinderea experților și detectivilor în momente de derută, cu erori de logică sau cu o terminologie improprie. În acele momente intervenea cu literatura tehnică pe care aceștia nu o parcurseseră, cu omisiuni minore în procedeele de testare — cu orice ar fi putut zdruncina încrederea juriului. Așa se explică faptul că avocatul, în timpul celor 3 luni și jumătate care au precedat procesul lui Sheppard el nu s-a gîndit să încerce a umple lacunele pe care Gerber și poliția din Cleveland le lăsaseră în examinarea pe care o făcuseră petelor de sînge. El privea probele petelor de sînge pe care le acumulase poliția drept lipsite de importanță. Considera descrierea armei crimei ca fiind un instrument chirurgical era prea fantastică pentru a fi crezută de cineva. Această considerație era sprijinită și de faptul

că Gerber nu a reușit să găsească vreo armă a crimei de felul pe care și-l închipuise. Dar Corrigan comise o greșeală crucială atunci cînd a trecut cu vederea susceptibilitatea juriului la interpretarea inteligentă de către Ferber a petelor de sînge. El ar fi trebuit să încerce să găsească un specialist care să stăpînească imaginația lui Gerber, opunîndu-i rezultate exacte. Mai rău, avocatul păru a nu se fi gîndit că aparența camerei crimei și petele de sînge neexaminate de acolo, ar putea oferi probe valabile apărării.

Desigur, casa lui Sheppard fusese sub supravegherea poliției începînd de pe 4 iulie. Este de asemenea adevărat că familia lui Sheppard avusese permisiunea să intre în ea de cîteva ori pentru a lua unele lucruri ce aparțineau tînărului Chip. Dar Corrigan nu a făcut nici un efort serios de a-și procura accesul în casa lui Sheppard pentru a găsi probe în apărare. O singură dată a cerut procurorilor să-i dea cheile, dar a acceptat repede refuzul acestora. Se pare că a făcut-o doar din motive tactice, pentru a pleda asupra acestui refuz al dreptului apărării în cazul unui apel. Tot ceea ce citise despre camera crimei plină de pete de sînge nu i-a stîrnit nici o asociație, nu i-a dat nici o idee.

Cînd judecătorul Eduard Blytin — un septuagenar care părea mai curînd în favoarea unei egalizări între procedeele legale blînde cu justiția — deschise procesul lui Samuel Sheppard în dimineața zilei de 18 octombrie, Corrigan se văzu cu mîinile goale în ceea ce privește probatoriul științific. El a dus o luptă tenace și uneori sălbatică împotriva procurorului Parrino și a juriului, a cinci femei și a șapte cetățeni care formau juriul și care nu aveau nici o posibilitate de a înțelege lumea lui Samuel Sheppard. Cu mînie și dispreț, Corrigan distruse teoria lui Gerber după care Sheppard își provocase singur rănile. El aduse la bară o paradă de specialiști în medicină, culminînd cu dr. Charles Elkins, eminentul neurolog care depuseră mărturie cu privire la natura reală a acelor leziuni. Corrigan adună același dispreț pentru teoria lui Gerber cu privire la amprenta unui instrument chirurgical lăsată pe fața de pernă mînjită de sînge care fusese

adusă și prezentată juriului. El denunță tactica lui Gerber de a prezenta diapozitive color cu aceleași pete de sînge și referințele sale repetate la instrumentul chirurgical căruia nu-i specificase numele sau natura. Dar mînia și disprețul se dovediră insuficiente pentru a împrăștia impresia produsă de fața de pernă și de descrierea grafică a așa-numitului traseu de sînge care ducea din camera crimei, pe scări, pînă la parter.

Corrigan fu încurajat doar de faptul că juriul se folosi de un timp neobișnuit de lung pentru a ajunge la un verdict. Expuși, așa cum au fost, unui torent de prejudecăți, jurații păreau încă nesiguri. Dar după 102 ore, ei se întoarseră în cameră declarîndu-l pe Sheppard vinovat de o crimă de gradul doi. Astfel, ei îl salvară pe dr. Samuel de la sentința cu moartea, dîndu-i în schimb închisoare pe viață.

Două zile mai tîrziu, Corrigan obținu pentru prima dată cheile de la casa lui Sheppard, procurorii fiind nevoiți să cedeze. Încă afectat de înfrîngere, el trecu prin camerele goale, urcă la etaj și intră în camera în care fusese ucisă Marilyn. Nu a spus niciodată dacă vederea pereților împroșcați de sînge i-a dat ideea că aceste pete ar putea fi dovezi fără valoare pentru ceea ce se întîmplase într-adevăr în noaptea crimei. În orice caz, puțin după anul nou, Corrigan, a cerut ajutor în California. El a apelat la un om care de mai mulți ani, era considerat ca unul dintre înaintașii criminalisticii științifice, dr. Paul Leland Kirk.

— 16 —

Născut în Colorado Springs în 1902, Kirk ajunsese în culmea carierei sale în 1954 ca profesor de criminalistică la Berkeley. Ca student în chimie și biochimie, el absolvise Universitatea de stat din Ohio, își luase apoi gradele la Universitatea din Pittsburgh și la cea din California. Din 1929 pînă în 1945, urcase treptele academice de la Berkeley, de la asistent la profesor de biochimie, cu o pauză în timpul anilor de război, cînd făcuse parte din centrul de cercetări în domeniul plutoniului. Era un

savant serios al cărui interes în propriul domeniu fusese stimulat de contactul cu un grup de cercetători ai universității care se străduiau să introducă criminalistica în rîndul disciplinelor academice.

Istoricul acestui grup începea din preajma primului război, cînd August Vollmer, o personalitate remarcabilă care se ridicase de la un simplu poștaș pînă la rangul de șef al poliției din Berkeley, aplicase pentru prima dată metode științifice în investigațiile poliției. El înființă un mic laborator într-o cameră adiacentă a cabinetului său. Entuziasmul său fu împărtășit de Alexander Kidd, profesor de drept al universității și Karl Schmidt, președinte al catedrei de bio-chimie și profesor al lui Kirk. Micului grup i s-a alăturat Edgar O. Heinrich, care conducea un laborator particular în care efectua tot felul de investigații de la cele criminalistice toxicologice la studii de grafologie.

Vollmer era un tip neliniștit, care se mișca de colo colo pe întreg continentul american. Mult timp a funcționat ca profesor al administrației poliției, la universitatea din Chicago. Dar s-a întors la Berkeley unde, în anii '30, a condus primul institut de criminalistică. Mai tîrziu, discipolul său, O. W. Wilson i-a succedat ca șef al acestui institut. Pînă în 1948 institutului îi lipsea un statut bine definit și un buget propriu. Războiul a paralizat toate lucrările ce se efectuau acolo. Dar, între 1948 și 1950, John Holmstrom și-a luat sarcina de a stabili o școală oficială de criminalistică la universitatea din California. Paul Leland Kirk a devenit șeful catedrei de criminalistică.

Kirk a fost mai curînd practician decît teoretician. Începînd din 1934, el s-a ocupat de aplicarea biochimiei în criminalistică. A scris mai multe sute de studii și lucrări. Cartea sa, „Investigația criminalistică, proba fizică și laboratorul de poliție" a fost considerată ca unul dintre puținele texte standard din acest domeniu. S-a ocupat de asemenea de problemele testării sanguine. El și discipolii săi au publicat nenumărate studii asupra cercetării probelor sanguine și a determinării grupelor de sînge.

Kirk a primit cererea de ajutor a lui Corrigan fără a fi prea surprins. Se familiarizase cu multiplele deficiențe

ale cercetărilor criminalistico-serologice din America. S-a oferit să meargă la Bay Village să vadă el însuși dacă la acea dată — 8 luni după crimă — se mai putea trage vreo concluzie din analiza petelor de sînge. El a sosit la Cleveland pe 22 ianuarie unde, în ciuda trecerii timpului, toată lumea vorbea încă de cazul Sheppard. Drama fusese menținută încă în discuție publică datorită sinuciderii mamei lui Sheppard care survenise pe 7 ianuarie, moartea tatălui său la mai puțin de o săptămînă după acest eveniment, odată cu aparițiile în public, cu prilejul procesului, ale lui Sam Sheppard însuși.

După ce Kirk și-a terminat prima inspecție a casei în care se petrecuse crima, el și-a exprimat regretul că tot ce i se cerea acum nu i se ceruse în iulie 1954. Acum nu putea decît să adauge un „post scriptum" asupra chestiunilor care, cu 8 luni mai devreme, ar fi putut reprezenta probe importante pentru sau împotriva lui Sheppard. Cu toate acestea, s-a decis să rămînă și să efectueze o examinare detaliată a tuturor problemelor legate de crimă. Procuratura nu l-a oprit să inspecteze toate „exponatele" ce fuseseră prezentate la proces, cum ar fi mult discutata față de pernă, ceasurile și pantalonii lui Sheppard. Bucurîndu-se încă de proaspătul lor triumf, nimeni din procuratură nu-și putea imagina că Kirk va mai putea găsi ceva nou.

Kirk s-a întors la Berkeley cu fotografii, schițe și alte „exponate". Cîteva luni mai tîrziu, în aprilie 1955 el a trimis rezultatul cercetărilor sale la Cleveland. Raportul său era un document voluminos cu numeroase apendixuri, fotografii adnotate, diagrame și date de laborator.

Kirk își concentrase atenția asupra camerei crimei, aplicînd tuturor petelor de sînge existente metodele încercate și reale de determinare a punctului de origine, a distribuției și vitezei de impact a stropilor de sînge. La Berkeley el și-a construit un model al camerei cu pereți mobili în care a efectuat numeroase experimente. Un cap artificial realizat din diverse materiale plastice a fost supus unor lovituri de la un mare număr de arme posibile. Ce tip de obicet putea produce leziunile care fuseseră găsite pe capul victimei ? O altă serie de experimente au arătat modul în care putea fi distribuit sîngele în con-

formitate cu diferitele tipuri de lovituri. Pereții camerei artificiale au fost acoperiți cu hîrtie care a fost ulterior studiată după fiecare experiment.

În cele din urmă, din experiențele și reconstrucția înălțimii direcției și vitezei de impact a stropilor de sînge din dormitorul lui Sheppard, Kirk a ajuns la un foarte interesant tablou. O lanternă grea, atunci cînd era folosită ca armă, producea răni care se asemănau foarte mult cu leziunile de pe capul lui Marilyn. Cele două paturi erau separate de o noptieră și erau așezate cu capul spre peretele sudic. Ușa ce dădea în cameră era de asemenea în peretele sudic, în partea dreaptă a patului victimei. Aceasta fusese deschisă în timpul comiterii crimei. Lîngă ea, pe peretele estic era o ușă ce ducea la o nișă. Această ușă fusese închisă în timpul crimei. Toate petele de sînge de pe peretele dinspre nord, unde împrăștierea era cea mai puternică, pe peretele din vest, (care avea puține pete din cauza distanței mai mari) și pe patul nefolosit al lui Sam puteau fi trasate de la punctul lor de origine din patul victimei. Ele fuseseră cauzate de numeroase lovituri asupra capului care au produs din ce în ce mai mult sînge. Petele de pe pereții din nord și est erau de două feluri diferite ca formă. Unele veneau direct din rănile de pe capul victimei. Altele fuseseră căzute de pe arma crimei în timp ce aceasta era aruncată înainte spre a lovi din nou (deci spre peretele din est care mergea paralel cu patul). Plafonul nu prezenta urme de sînge. Din acest fapt Kirk conchise că loviturile nu fuseseră date vertical și mai curînd orizontal. Mai multe experiențe confirmară această concluzie. În sfîrșit, el dădu peste un al treilea tip de pată de sînge pe ușa garderobului. Aceasta era o pată care nu provenea dintr-un strop aruncat sau căzut, ci produsă prin contactul direct cu un obiect însîngerat sau cu o rană.

Singura zonă a pereților dormitorului care nu era stropită cu sînge era colțul format de peretele de est și cel de nord. De-a lungul peretelui nordic această zonă liberă era de cca. 1 m iar pe cel de est de aproape 2 m. Întrucît erau mulți stropi de sînge, nu era decît o singură explicație a acestui fenomen. Corpul ucigașului interceptase

probabil sîngele care se îndrepta în această direcție. Ucigașul stătuse probabil lîngă patul victimei sau pe jumătate îngenuncheat asupra lui cu spatele la picioarele patului cu partea stîngă spre peretele estic și ușa garderobului.

Examinarea atentă a petelor de sînge de pe patul victimei îl conduseră pe Kirk la cîteva descoperiri semnificative. Pe partea dreaptă a cearșafului de pe pat erau cîteva pete care difereau de celelalte. Nu erau pete, picături sau stropi care fuseseră impregnate în material, ci formau urme întinse sub forma unor dire. Ele erau situate precis în locul în care ucigașul își proptise genunchiul pentru a fi în poziția cerută de interceptarea sîngelui al cărui tipar era pe pereți. Din acest punct și după înălțimea direcției loviturilor se putea trage o altă concluzie : ucigașul ținuse probabil arma cu mîna stîngă, trebuia deci să fie stîngaci sau ambidextru. Sheppard nu era nici stîngaci nici ambidextru.

A doua concluzie a studiului a fost că ucigașul fusese probabil complet împroșcat cu sînge. Chiar dacă tricoul lui Sheppard dispăruse în noaptea crimei, pantalonii și pantofii rămăseseră. Era improbabil ca apa să fi curățat complet acești pantaloni. Dacă ar fi fost așa, atunci pata mare parțial hemolizată la contactul cu apa ar fi fost spălată și ea. Pe de altă parte, exista o confirmare a afirmației lui Sheppard, după care pata de sînge de pe pantalonii săi se imprimase după ce acesta alergase pe scări și se aplecase deasupra patului soției pentru a-i lua pulsul. Și aceasta pentru că nu exista decît o mică zonă de sînge pe întregul pat care prezenta semne de hemoliză (disoluția hemoglobinei sub influența apei), asemenea petei de pe pantalonii lui Sheppard. Această zonă era la jumătatea patului, pe marginea exterioară, exact în locul unde genunchiul lui Sheppard ar fi atins cearșaful cînd s-a aplecat deasupra patului.

O altă problemă l-a determinat pe Kirk să efectueze și alte experiențe pentru a clarifica ordinea evenimentelor. La Cleveland cercetase fragmentele de dinți găsite în pat și identificate ulterior ca fragmente din incisivii lui Marilyn. Procurorul se mulțumise cu explicația după

care loviturile în față ar fi cauzat spargerea dinților. În timpul cît a stat la Cleveland, Kirk a argumentat că tipul de rupere era de conceput numai dacă victima, apărîndu-se cu toate forțele, ar fi mușcat puternic un obiect care i-ar fi fost tras violent dintre dinți. După multe experiențe pe danturi, Kirk a găsit că tragerea degetelor sau a mîinii violent dintre dinți producea fragmente similare cu cele găsite în gura lui Marilyn. Aceasta l-a condus pe Kirk la o altă concluzie care a părut la început la limita periculoasă a unei pure speculații. El s-a întrebat : pata de contact de pe ușa garderobului provenea de la ucigaș care ar fi încercat să reducă la tăcere victima care se zbătea punîndu-i mîna dreaptă pe gură și fiind mușcată în timpul acestui proces.

Dacă ar fi fost așa, Sheppard nu mai putea fi ucigașul pentru că mîinile sale nu prezentau nici o leziune. Pentru a-și întări ipoteza, Kirk a încercat să determine grupa de sînge a petei de contact pentru a o compara cu grupa petelor care proveneau fără îndoială de la sîngele victimei. Scopul său era de a demonstra o diferență între cele două feluri de pete de sînge și de a arăta că această pată de contact fusese produsă de o a treia persoană și nu de la sîngele lui Sam sau cel al victimei. În ciuda vechimii petelor, Kirk reuși să obțină grupele. Procedeele sale minuțioase și starea excelentă de conservare a petelor a făcut posibil acest lucru. Totuși, rezultatele păreau a fi lipsite de valoare. Testele de absorbție Lattes arătau că petele aparțineau grupei 0. Încercarea de a determina factorii sanguini eșuă. Vechimea petelor se dovedi un obstacol de netrecut.

În prepararea extractelor din diferitele pete de sînge Kirk a observat totuși că acestea proveneau sigur de la sîngele victimei și se dizolvau repede, producînd o puternică aglutinare. Același lucru se întîmpla și cu sîngele lui Sheppard. Petele de contact de pe ușa garderobului se dizolvau însă încet și aglutinarea era mai lentă și mai nesigură.

Cercetătorii japonezi din anii războiului și de după război realizaseră un număr important de noi studii ale grupei 0. Literatura conținea articole de Furuhata, Murakami, Makkawa și Tokugavo, care își realizaseră expe-

rienţele conduşi de concetăţeanul lor, Hihino, încă din 1935. Pe baza unor diferenţe distincte în tipul de aglutinare, Hihino a propus împărţirea grupei 0 în mai multe subgrupe (subgrupele A_I şi A_{II}). Cele mai recente lucrări în acest domeniu erau semnate de Furuhata care în 1952 a arătat că puteau fi distinse cu siguranţă 3 subgrupe ale grupei 0. Kirk a făcut mai multe încercări de a duplica aceste rezultate. Cu toate acestea, el pare a-şi fi depăşit atribuţiile, cînd făcu următoarea introducere la raportul său : „Aceste diferenţe sînt considerate a constitui o probă confirmatoare că sîngele de pe pata mare de pe uşă are o origine diferită faţă de sîngele din cameră". El ar fi putut să aibă dreptate în credinţa sa că acest sînge indica prezenţa unei a treia persoane necunoscute, deşi depăşea limita de siguranţă şi se expunea unor atacuri posibile care puneau în pericol valoarea întregii sale munci.

În cele din urmă, Kirk şi-a extins cercetările asupra feţei de pernă şi presupusele urme ale unui instrument chirurgical. Ambele margini ale acestei feţe de pernă erau puternic impregnate şi stropite cu sînge. După acestea, era evident că perna îşi schimbase poziţia în timpul luptei dintre asasin şi victimă. Fie că Marilyn încercase la un moment dat s-o folosească pentru a se feri de lovituri, fie că ucigaşul încercase să-i astupe faţa pentru a înăbuşi ţipetele. Părea probabil că perna avusese acest rol dublu în cursul luptei. Dacă se lua o pernă similară stropită cu sînge şi se plia în aceeaşi manieră, impregnările de sînge lăsau aceleaşi tipare din cauza simetriei lor, ceea ce dădea impresia că de ea fusese şters un instrument cu două braţe.

În sfîrşit mai rămînea sîngele de pe scări care ducea de la dormitor spre camera de zi şi de aici spre terasa care dădea spre lac, pete care lipsite de sens aşa cum păreau, impresionaseră puternic pe juraţi. Kirk a efectuat o serie de experienţe pentru a determina dacă ucigaşul ar fi putut cauza aceste dîre. El a realizat că aceste pete ar fi putut cădea de pe suprafaţa unei arme. Dar, orice armă lustruită, oricît ar fi fost mînjită de sînge, acesta ar fi căzut repede de pe suprafaţa lustruită. Ultimele picături au căzut numai după cîteva zeci de metri. Cu

cît suprafața armei era mai mare, cu atît scurgerea era mai prelungită. Oricum nici o armă nu ar fi putut lăsa o dîră atît de lungă cum era cea care ducea din camera crimei pe terasă. Astfel, acuzarea produsese un argument dintr-o serie de urme de sînge care nu fuseseră produse în noaptea crimei sau care probabil nici nu erau urme de sînge.

Iată un sumar al rezultatelor lui Kirk : existau o serie de factori care produceau serioase îndoieli asupra vinovăției lui Sheppard indicînd în același timp deficiențele cercetării științifice a acestei crime. Mai mult, se ridica inevitabil întrebarea : „Ce fapte ar fi fost aduse la lumină dacă examinarea petelor de sînge ar fi fost efectuată imediat după comiterea faptei ?"

Imediat, Corrigan s-a adresat curții de apel a districtului 8 din Ohio cu afidavitul lui Kirk. Dar speranțele unei rejudecări pe baza acestor noi probe fură curînd spulberate. În opinia pe care și-a dat-o în scris, judecătorul Jubius M. Kovachi își exprimă respectul pentru „înaltele calități și originalitatea imaginației" lui Kirk dar își fundamenta respingerea apelului cu teza legală după care Corrigan nu fusese obstrucționat în nici un fel de a realiza aceleași cercetări înainte de proces, dacă într-adevăr ar fi intenționat în mod serios să facă acest lucru. La rîndul său, Corrigan cită în mod repetat ostilitatea acuzării și faptul că i se refuzase cererea de a avea cheile de la casa Sheppard. Cu toate acestea, el nu ceruse acest lucru cu insistență fiind astfel penalizat pentru lipsa de prevedere.

În cercetarea aspectului științific al afidavitului Kovachi sesiză un element problematic în argumentul lui Kirk. El obținu opinia serologului Roger W. Masters, care respinse procedeul diferențierii de grupă sanguină pe care o considera neacceptabilă. Deși în raportul său Masters recunoștea faptul că el era serolog numai pentru sînge proaspăt, neavînd deci experiență suficientă în domeniul cercetării petelor de sînge, se întîmplă totuși că el a avut dreptate — aceasta din punct de vedere al exactității științifice. Astfel, o serie de teste ale petelor de sînge, produse de cazul Sheppard își pierdură valoarea legală și Corrigan

nu izbuti să ajute nici cazul Sheppard nici pe cel al serologiei cînd, în vara lui 1958, în cursul unor eforturi ulterioare de apel, el încercă din nou să aducă argumente legate de cercetarea petelor de sînge. De această dată, pleca de la descoperirea întîmplătoare că o fişă pe care Mary Cowan îşi notase rezultatele testărilor ei în laboratorul lui Gerber dispăruseră din dosarul procesului. Aceasta era o fişă datată 7 iulie 1954 şi cuprindea rezultatele testelor de grupă sanguină de pe ceasul victimei. Cu privire la acest amănunt d-ra Cowan depusese în faţa curţii, arătînd că nu reuşise să stabilească grupa sanguină. Fişa purta o notă după care celulele sanguine A şi B din testul de aglutinare Lattes prezenta o uşoară aglutinare, prea neconcluzivă pentru a fi atribuită fără echivoc grupei O. Pentru Corrigan era suficient că fişa conţinea o referire la celulele A şi B. Fără a se consulta cu un expert, el ajunse la concluzia că pata aceea de sînge trebuia să fie de grupa B şi reprezenta deci o a treia persoană necunoscută. El o acuză pe Mary Cowan de a fi ascuns sau de a fi trecut sub tăcere acest fapt şi acuză de asemenea procurorul de a fi trecut cu vederea această fişă. Pe baza acestui argument ceru redeschiderea procesului. Nimic nu putea demonstra mai mult ignoranţa ştiinţifică a lui Corrigan. Nimic nu putea fi mai fatal unei evaluări obiective a cazului Sheppard decît acest apel nefondat care, în mod inevitabil, ducea la o nouă înfrîngere.

Astfel, în alternarea de apeluri şi respingeri ale acestora, aşteptînd eliberarea condiţionată, Samuel Sheppard petrecu următorii nouă ani în închisoare. În cele din urmă, în 1964, în maşinăria complicată a justiţiei, s-a găsit o curte cu juri care recunoscînd franc prejudecata cercetărilor din procesul din 1954, ordonă eliberarea lui Sheppard.

Procuratura din Cleveland nu renunţă la luptă. În toamna anului 1966, aceasta îl aduse din nou pe Sheppard în faţa curţii cu juri. Dar acum se confrunta cu dificultatea pe care o întîmpină fiecare acuzator într-un proces reluat după un timp atît de îndelungat. Mărturiile martorilor acuzării nu mai poartă aceeaşi greutate, datorită unor inevitabile eşecuri de memorie. Mai mult, atitudinea

față de Sheppard devenise una de nesiguranță sau de indiferență. Apărarea a găsit ușor să demonstreze că în 1954, judecata se făcuse pe baza unor probe neadecvate și că se desfășurase sub presiunea unei covîrșitoare opinii publice. Juraților nu putură da un verdict de vinovăție împotriva lui Sheppard. Ei îl achitară, dar misterul ucigașului sau ucigașilor lui Marilyn Sheppard a rămas nerezolvat.

Omisiunile unei cercetări neadecvate un pot fi reparate. Din nenumăratele discuții asupra acestui caz, de-a lungul anilor, o singură teorie pare să se potrivească straniilor fapte ale acestei povești. Aceasta îi revine gazetarului Paul Holmes din Chicago care a arătat că Marilyn Sheppard a fost bătută cu sălbăticie care, după un vechi dicton criminalist, era tipică pentru o femeie orbită de furie. Din cele cîteva remarci ale lui Samuel, Holmes deducea că Marilyn avusese un număr de pasionați (și căsătoriți) admiratori. El cita faptul că în noaptea crimei lumina ardea încă în sufragerie, lumină care în mod normal însemna că dr. Sam era plecat la un pacient. Un amant, nesuspectînd că Sheppard dormea în sufragerie ar fi intrat în casă cu o cheie îndreptîndu-se direct spre dormitorul lui Marilyn. Ciinele nu lătrase deoarece probabil îl cunoștea pe bărbat De această dată însă bărbatul fusese urmărit de soția sa, ale cărei suspiciuni se treziseră de mai mult timp. Astfel își surprinsese bărbatul în dormitorul lui Sheppard. Bărbatul s-a retras pe scări, dar femeia înnebunită de ură o atacă pe Marilyn cu lanterna care o avea la ea. Sheppard se trezise și se repezise pe scări. Bărbatul îl lovi pentru a-și acoperi soția. El își trimise soția afară din casă, după ce aceasta își epuizase furia și probabil îi spusese să meargă la malul lacului unde el va veni s-o ia cu barca. Apoi dispăru și el. Cînd văzu că Sheppard îl urmărește, îl lovi a doua oară și se întoarse în casă, cu brusca inspirație de a face ca totul să pară o spargere. Apoi părăsi casa pentru totdeauna. Orice s-ar putea gîndi despre ea, această teorie ne explică totuși multe mistere. Cu toate acestea, nu a fost decît o teorie. Deși în cel de-al doilea proces apărarea a lăsat impresia că știa numele ucigașilor posibili, în timp ce este scrisă această carte, nici o persoană nu a fost acuzată de acea

crimă nerezolvată. În ceea ce privește folosirea testelor sanguine, afacerea Sheppard își ia locul cuvenit într-o întreagă galerie care demonstrează, pentru prima decadă de după cel de-al doilea război mondial, cît de mult mai era de făcut pentru ca știința și tehnica existentă să poată face parte din arsenalul detectivistic și nu mai puțin pentru a perfecționa această știință și tehnică.

— 17 —

Erau necesare noi metode pentru determinarea sîngelui uman, acolo unde testul Uhlenhuth se dovedea necorespunzător. În lume, experiențele continuau și încă o dată conducerea a fost luată de serologii francezi, în special de cei de la Institutul „Pasteur". Între 1954 și 1956, J. Duglos și J. Ruffié au publicat mai multe lucrări în această direcție. Ei se ocupau de studii în domeniul serologiei medicale generale, studii ce aveau să atragă în cel mai înalt grad atenția internațională. Aceasta a fost descoperirea menționată anterior a factorului Rhesus de către Landsteiner și Wiener. Din cauza războiului, în 1945 această descoperire din 1940 încă nu ajunsese în Europa.

Povestea acestei descoperiri este următoarea: după ce Landsteiner a indentificat factorul M, a făcut experiențe pe animale pentru a produce ser anti-M care să poată fi folosit pentru a demonstra prezența factorului M în sîngele uman. Puțin înaintea războiului el a folosit, împreună cu Wiener, pentru experiență, maimuțe Rhesus. S-a aflat astfel că sîngele acestor maimuțe are un factor care corespunde M-ului uman. Dacă sîngele maimuțelor Rhesus era injectat iepurilor de casă, aceștia dezvoltau un ser care conținea substanțe anti-M care puteau fi folosite în determinarea prezenței factorului M în sîngele uman. Dar, cînd serul a fost aplicat la sîngele uman, descompune celulele roșii ale sîngelui care nu conțineau factori M determinat prin alte tehnici. Aceasta înseamnă că sîngele uman conține deci, un factor ascuns. Landsteiner a numit acest factor Rh de la cuvîntul Rhesus. Această descoperire ar fi putut rămîne pur academică dacă Philip Levine nu ar fi făcut simultan și o altă observație. Exami-

nind serul sanguin al unei femei care dăduse naștere unui copil mort, cu sîngele complet descompus el a dat peste un anticorp pe care nu-l întîlnise niciodată. Wiener a arătat că serul acestei femei a aglutinat probele de sînge uman de același tip care răspundea serului antirhesus. El a pus apoi problema : era vreo legătură între misteriosul factor Rhesus — care se găsea la multe persoane dar nu la toate și care îi era ereditar ca și ceilalți factori sanguini — și moartea copilului ? El a găsit curînd răspunsul. Dacă un om cu factor Rhesus (sîngele său a fost numit Rhesus-pozitiv) avea un copil de la o femeie care nu poseda acest factor, adică era Rhesus negativă, tatăl trecea factorul Rhesus la copil. În același timp, uneori, sîngele mamei producea un anticorp pentru acest factor străin. În schimbarea sîngelui între mamă și fetus acești anticorpi treceau prin placentă în sîngele copilului, distrugînd celulele sanguine. Acest fenomen nu avea loc în mod necesar în toate sarcinile, dar era foarte frecvent. Pentru a face lucrurile și mai rele, formarea anticorpilor nu avea loc de obicei în timpul primei sarcini. Anticorpii anti-Rhesus se dezvoltau în sîngele mamei de regulă în a doua și a treia sarcină și duceau la moartea copiilor. Singurul mod de a salva copilul consta în schimbarea totală a sîngelui prin transfuzie. Era vitală deci determinarea dacă factorii anti-Rhesus se formaseră în sîngele mamei.

Era relativ simplu de indicat prezența sau absența factorului Rhesus. Era necesar doar un ser anti-Rhesus. Dar s-a dovedit a fi surprinzător de greu de trasat factorii anti-Rhesus care s-ar fi format în serul sanguin al unei femei. Dacă un ser suspect era amestecat cu celule de test RH^+ nu se observa nici o reacție, indiferent dacă era prezent factorul anti-Rhesus. În cazuri experimentale, în care se cunoșteau existența factorului Rhesus în ser, celulele sanguine suspendate ca de obicei în soluție salină nu aglutinau deloc sau aglutinau doar în unele cazuri. Exista ceva care se opunea aglutinării care, în condiții normale, avea loc în corp și cauza distrugerea celulelor. Savanții britanici și americani au inventat o serie întreagă de nume pentru acești anticorpi inhibanți refractari. Între altele, ei i-au numit corpi anti-Rhesus de

blocaj. În 1944, Wiener a reușit în sfîrșit să manevreze acești corpi anti-Rhesus prin intermediul unui truc. Serul pe care dorea să-l testeze pentru corpi anti-Rhesus a fost amestecat cu celule sanguine Rh pozitive în soluție salină. După un timp, Wiener a adăugat un ser diferit care s-a dovedit a aglutina celulele Rh pozitive în condiții normale. Dacă, aglutinarea eșua, probabil că ceva se schimbase în celulele Rh pozitive pe care el le adăugase în ser. Această transformare consta într-o unire între corpii anti-Rhesus cu celule din fluidul de test — unire fără o aglutinare vizibilă. Corpii anti-Rhesus blocau efectul aglutinant al serului adăugat, trădîndu-și astfel prezența. Curînd s-a demonstrat încă o dată că numai anumiți factori anti-Rhesus posedau acest efect de blocaj și puteau fi descoperiți prin trucul lui Wiener. Majoritatea factorilor anti-Rhesus rămîneau însă ascunși.

Războiul aproape se terminase cînd savanții britanici au mai făcut un pas decisiv. Acestia erau, R. R. A. Coombs, imunolog la Universitatea din Cambridge, A. E. Mourand — și R. R. Race. Procedeul lor, care a devenit cunoscut sub numele de testul Coombs era și el bazat pe un mic truc, dar era suficient pentru identificarea tuturor factorilor anti-Rhesus.

Metoda se baza pe observația că factorii anti-Rhesus conțineau globulină — o componentă de proteină a sîngelui uman. Dacă existau factori anti-Rhesus într-un ser suspect și dacă ei erau amestecați cu celule sanguine Rh pozitive, ele se uneau cu aceste celule, fără a-și trăda prezența prin aglutinare. Trebuia să existe o metodă totuși de a face acești corpi vizibili, prin indentificarea globulinei din ei. Coombs și colaboratorii săi au urmărit această pistă. Ei au injectat globulină umană la iepuri. Sîngele animal a produs obișnuita reacție de apărare împotriva globulinei umane. Astfel, cercetătorii au avut ser de globulină anti-umană cunoscut sub numele de serul Coombs. Următoarea etapă s-a realizat prin adăugarea unei cantități de ser Coombs la un amestec de celule Rh pozitive și un ser sanguin suspect și încă necunoscut. Dacă erau prezenți factorii anti-Rhesus, care s-ar fi unit invizibil cu celulele sanguine, serul Coombs producea un mod

de aglutinare al globulinei, trădind astfel prezența factorilor anti-Rhesus. Acest test implica de asemenea un procedeu care i-ar putea surprinde pe cei nefamiliarizați cu lumea interesantă a biochimiei. După ce au fost amestecate cu seruri pentru a fi testate într-o perioadă dată de timp, celulele de test au trebuit spălate în soluție salină, îndepărtînd astfel ultimele rămășițe ale serului și toate acele componente care au fost absorbite de celulele sanguine. Numai atunci poate experimentatorul să fie sigur că serul Coombs aglutinează numai globulina care aparține factorilor anti-Rhesus și nu altor proteine.

Descoperirea lui Coombs nu a terminat cercetările pentru alte metode de determinare a factorilor anti-Rhesus. În 1949, Wiener a arătat că serul Coombs își pierdea efectul exact dacă procesul de spălare nu era efectuat cu o precizie suficientă sau dacă materialele de test erau contaminate cu cea mai mică particulă de proteină umană. Acest fenomen, gîndea Wiener, putea fi folosit și putea asigura o altă cale de testare dacă petele de sînge proveneau de la sîngele uman. Se începea cu un ser care se cunoștea că conține factori anti-Rhesus. Amestecat cu o cantitate limitată de ser Coombs, un astfel de ser producea aglutinarea globulinei. Se presupune deci că o porțiune de ser Coombs era amestecată înainte cu o soluție realizată dintr-o pată de sînge suspect. Dacă pata ar fi de origine animală, globulina s-ar aglutina, ca de obicei. Dar, dacă pata ar fi de origine umană globulina nu s-ar aglutina, pentru că atunci serul Coombs ar fi contaminat cu proteină umană, anticorpii săi ar fi absorbiți deja și nu ar mai fi nimic care să aglutineze globulina din factorii anti-Rhesus.

Acest procedeu era oarecum ocolit și avea dezavantajul — față de testul Uhlenhuth — de a identifica numai sîngele uman nu. și diferite specii de sînge animal. Dar el depășea testul Uhlenhuth ca sensibilitate. Puteau fi astfel identificate pete de sînge extrem de mici.

Paul Moureau, profesor de medicină legală la Universitatea din Liege și discipolul său, Paul Dodinval au îmbunătățit procedeul Coombs prin combinarea acestuia cu metoda Holzer. Înainte de a folosi serul Coombs, ei i-au

măsurat densitatea printr-o serie de diluări apoi au măsurat picătura ca eficiență după aplicare. Aceasta sporea precizia metodei Coombs în calitatea sa de test pentru sîngele uman. Ca rezultat al cercetării lui Moreau, din ce în ce mai mulți serologi au adoptat noul test. Dar, chiar și așa, aplicarea să rămînea limitată.

Situația, era oarecum diferită în domeniul determinării grupelor sanguine. Aici erau foarte multe inovații. Din studiile cercetătorilor finlandezi, germani, francezi și americani a apărut o metodă care făcea în cele din urmă posibilă identificarea grupei 0 care fusese anterior dificil sau aproape imposibil de determinat în petele de sînge.

Cîteva decenii, serologii se întrebaseră dacă grupa 0 era într-adevăr o caracteristică „negativă" a sîngelui, adică, dacă celulele de sînge nu conțineau aglutinogeni. Au fost făcute încercări repetate de a obține ser anti-0, astfel încît celulele grupei 0 au putut fi detectate în același fel ca și celulele A și B. Aceste eforturi eșuau întotdeauna din motive necunoscute.

În anii 30, von Eisler experimenta la Viena bacteriile Shiga, (agenții dizenteriei). Țelul său era de a găsi un antiser împotriva acestor bacterii. El a obținut chiar un antiser de la iepure, eficient împotriva bacteriilor Shiga. Dar același ser aglutina de asemenea și celulele umane și, mai mult, (așa cum au descoperit între 1931—38 Landsteiner, Schiff și Hirszfeld), celulele grupei 0. În plus, serul avea un anumit efect asupra celulelor grupei A_2. Pe undeva existau deci anticorpi împotriva caracteristicilor grupei 0. Șase ani mai tîrziu, Morgan și Watkins au numit această substanță încă necunoscută, „heterogenă" sau pe scurt „anti H". Toate cercetările asupra grupei 0, pînă în 1957, au demonstrat numai un singur fapt cu oarecare claritate : acela că grupa nu putea fi pur „negativă", ci poseda un oarecare mod propriu de aglutinogeni.

Cu 70 ani înainte, Stillmark și Elfstrand se ocupaseră cu fenomenul special după care semințele unor plante pot să aglutineze celulele sanguine. În acel timp se credea că acele plante erau oarecum otrăvitoare. Astfel a fost

folosit termenul de „fitotoxină". În 1925, Fritz Schiff a ajuns la ideea de a cerceta plantele sistematic pentru aglutininele care ar putea clampa celulele unor grupe sanguine specifice. Aceste studii au fost reluate cu un sfert de secol mai tîrziu de către Boyd și Renkonen. Între 262 specii de plante, Boyd a găsit 70 care aveau caracteristicile dorite aglutinînd celulele diferitelor grupe de sînge, în special grupa A_1. Renkonen a găsit că planta ornamentală „laburnum alpinum" clampa celulele grupei 0 și ale grupei A_2.

În cîțiva ani au urmat o mulțime de alte studii. Între 1948 și 1959 au fost găsite 12 plante ale căror semințe aveau efect anti H asupra celulelor sanguine ale grupei 0. Plantele mergeau de la „Laburnumul" lui Renkonen pînă la „ulex europaeus". Efectele lor nu erau toate identice. Dar, dacă li se cunoștea specificitatea și efectul colateral asupra grupei sanguine A_2, ele se dovedeau excelente pentru determinarea directă a prezenței grupei 0 în petele de sînge sau de secreții de toate tipurile. Asemeni serurilor anti-A și anti-B, ele puteau fi folosite în cadrul procesului Holzer.

Această descoperire a noii metode rămînea singurul succes semnificativ în dezvoltarea determinărilor probelor sanguine. Încă nu sosise timpul unei revizuiri complete a metodelor existente și, în tot acest timp, dubiul a căzut asupra întregii tehnici, prin senzaționalul eveniment care a expus nemilos limitele sale existente. Acest eveniment a fost „afacerea Jaccoud" care a ținut trează atenția întregii Europe.

— 18 —

Plan-les — Ouates era numele unui monoton sat elvețian în care a început afacerea Jaccoud, seara tîrziu, în ziua de 1 mai 1958. Situat într-o vale la picioarele Alpilor francezi, Plan-les-Ouates este la numai 10 km de centrul Genevei. Despărțindu-se de șoseaua principală înainte de intrarea acesteia în sat exista o șosea mai mică purtînd numele Chemin des Voirets. La capătul acestui drum, exista o casă cu nr. 27. În ea locuia

Charles Zumbach negustor de mașini agricole, soția sa Marie și fiul lor de 20 ani, André.

La orele 22,58 poliția din Geneva a primit un telefon de la o oarecare madame Bouchardy, o vecină a familiei Zumbach care relata că la nr. 27 tocmai avusese loc o crimă. Polițistul de servici se deplasă la locul faptei unde fu întîmpinat de o femeie care sîngera puternic de la o rană din umăr. Ea era Marie Zumbach. Stătea neajutorată în camera fiului ei André lîngă corpul neînsuflețit al soțului ei care zăcea întins pe covor.

Înainte de a fi luată de o ambulanță la spitalul din Geneva, Marie Zumbach dădu o relatare destul de confuză a faptelor întîmplate. La 22,50, venise acasă de la întrunirea unui club al femeilor, în mașina condusă de o femeie, o cunoștință de-a sa. În timp ce intra în casă, a auzit împușcături și strigăte de ajutor din camera fiului ei. Își amintea că auzise trei împușcături. Deschisese ușa camerei și văzuse un străin „cu o înfățișare alarmantă" și cu un pistol în mînă. Îngrozită, fugise înapoi prin holul din față spre grădină. Străinul o urmărise, trăsese spre ea, lovind-o în umăr. Fie că își terminase încărcătura, fie din alt motiv, el nu mai trăsese nici un foc. Agresorul se întorsese în casă și, după puțin timp ieșise din nou. Neținînd seama de femeia care se retrăsese în umbra casei, omul sărise pe o bicicletă ce stătuse rezemată de poarta grădinii și, pedalînd, dispăruse în întuneric.

Marie Zumbach suferise un șoc atît puternic, încît era incapabilă de a da o descriere exactă a necunoscutului și a bicicletei sale. Ea îl descria în termeni vagi : „peste 30 ani", și „foarte înalt". Bicicleta era „de culoare închisă". Nu putea spune exact cîte împușcături auzise și cîte dintre ele fuseseră trase spre ea.

În ciuda prezenței atîtor organizații internaționale în capitală, cantonul Genevei dispunea de o forță polițienească foarte mică. Crimele capitale nu erau prea obișnuite. Geneva însăși era în multe privințe cuprinsă de un conservatorism patriarhal destul de ciudat față de spiritul internațional care intervenise o dată cu stabilirea în oraș a Ligii națiunilor. Acest spirit pătrundea rar prin pereții rezistenți ridicați de vechile familii geneveze

împotriva ideilor străine. Acest punct de vedere limitat colorase, după unii observatori, și sistemul polițienesc, menținîndu-l într-o stare de înapoiere.

Oricum ar fi fost acel sistem, asasinarea lui Charles Zumbach stîrni nu numai pe oficialii siguranței din Geneva, ci și pe șeful poliției Charles Knecht, pe magistratul P. Moriaud și procurorul general al Genevei, Charles Cornu — un bărbat trecut de 70 ani. Aceștia apărură unul după altul la Plan-les-Ouates și interveniră în cercetări. Knecht instituí imediat verificarea tuturor bicicliștilor suspecți între Geneva și granița franceză. Profesorul Francois Naville, directorul de 75 ani al venerabilului și demodatului Institut de Medicină Legală din Geneva, fu și el solicitat în acest caz. Oficialii de la serviciul de identificare din Geneva (modelați după sistemul francez) au început să inspecteze locul crimei.

Omul ucis, îmbrăcat în pantaloni, cu jacheta desfăcută la nasturi și o cămașă îmbibată de sînge, zăcea între ușă, un fotoliu de nuiele, un scaun de lemn cu picioarele în sus și pianul mare al fiului său, André. Covorul era rulat spre spatele camerei. Papucul de casă din piciorul stîng a lui Zumbach era lîngă șoldul său. Patru tuburi ale gloanțelor pe care în mod evident asasinul le-a tras dintr-un pistol de calibrul 25 au fost găsite pe podea. În mijlocul camerei s-a găsit un cartuș nears. Un alt tub gol a apărut lîngă scările care duceau de la grădină spre ușa din față. Acesta provenea probabil de la împușcătura a cărei țintă fusese Marie. Nici ferestrele, nici ușa nu fuseseră forțate. Aceasta părea să respingă ideea unei intrări forțate. În camera în care zăcea corpul, un scrin fusese deschis și răvășit. Dar, în bucătăria alăturată, a fost găsit un portmoneu neatins, conținînd 178 de franci. Se părea că asasinul căutase un anumit obiect. De partea cealaltă a străzii, unul dintre polițiști descoperi un nasture de culoare închisă ce părea să fi fost smuls de la o haină. Era atît de curat încît probabil căzuse acolo de curînd. Ața care încă mai atîrna de nasture indicau faptul că el provenea de la un articol de îmbrăcăminte de culoare albastru închis.

Cînd sosi la locul crimei profesorul Laville se mulțumi să certifice moartea și să efectueze o inspecție su-

perficială a cadavrului. El găsi că cel asasinat primise un număr destul de mare de răni în piept datorate atît gloanţelor cît şi unui stilet. Corpul a fost dus pentru autopsie la Institutul de Medicină Legală. Cînd a fost dezbrăcat, din cutele hainelor căzu un glonţ. Hainele fură trimise la serviciul de identificare. Laville şi asistentul său, dr. Herrman începură o examinare mai atentă a rănilor pentru a determina cauza morţii.

Între timp, magistratul Moriaud şi şeful poliţiei Knecht, care nu aveau nici o urmă care să-i ducă la criminali, îl căutară pe fiul celui asasinat, André care lucra la staţia de radio Geneva, în calitate de regizor muzical. El a fost găsit la birourile radioului de unde i s-a cerut să meargă la Plan-les-Ouates unde Moriaud şi Knecht începură de îndată să-l bombardeze cu întrebări. În principal, cei doi doreau să ştie dacă tatăl său avusese duşmani care puteau fi consideraţi potenţiali asasini.

André, un tînăr chipeş, cu părul negru, relată că tatăl său dusese o viaţă paşnică, lipsită de excepţii. André îşi putea reaminti doar o singură ceartă cu un om pe nume Clot care închiria garajul ce aparţinea casei Zumbach. Charles Zumbach găsise o dată în acest garaj cîteva instrumente de spărgător. Fuseseră cîteva relatări de spargeri la Geneva în acel timp şi el avusese cîteva cuvinte grele cu Clot respectiv la acele unelte. Dar cearta nu fusese suficient de serioasă pentru a sfîrşi cu o crimă.

Moriaud îl interogă pe Clot şi îi verifică alibiul. Întrucît André nu putu numi nici un alt duşman personal al tatălui său, Moriaud îl întrebă în final chiar pe el dacă avea duşmani care ar fi putut căuta ceva anume între lucrurile din camera sa. André Zumbach făcu următoarea afirmaţie: „Am auzit că domnişoara Linda Baud, secretara directorului de la radio Geneva avea o legătură cu un avocat din oraşul nostru, d-nul Pierre Jaccoud. Eu însumi am avut relaţii amicale cu domnişoara Baud şi am luat masa împreună de mai multe ori, aşa cum de altfel, ea a luat masa şi cu alţi funcţionari ai postului de radio. După un timp am aflat că dorea să rupă legăturile definitiv cu Jaccoud. Cred că ea îi dăduse probabil de înţeles că relaţiile mele cu ea erau mai

intime decît fuseseră în realitate. Este deci posibil ca Jaccoud să fi fost sau să fie gelos pe mine. Am primit de mai multe ori telefoane anonime, în special ieri seară. În plus, în august sau septembrie 1957, mi s-au trimis două scrisori semnate „Simonne B.", prin care mi se atrăgea atenţia asupra moralei lejere a domnişoarei Baud. Ele conţineau trei fotografii ale d-rei Baud, complet goală. În mintea mea am hotărît că numai Jaccoud putuse lua aceste trei fotografii. În sfîrşit, prin 1957, tot el mi-a cerut o întîlnire. Am avut o discuţie în maşina sa. Jaccoud dorea să ştie dacă intenţionam să mă căsătoresc cu d-ra Baud. I-am răspuns negativ, dar fără a încerca să-i scot din cap credinţa asupra relaţiilor mele intime cu ea. Jaccoud nu m-a ameninţat, dar s-a purtat foarte rece. Este posibil să-i fi stîrnit dorinţa de a mă ucide, oare ?"

Nu s-a clarificat niciodată în mod exact ce l-a determinat pe André Zumbach să pomenească atît de repede numele lui Jaccoud în acest caz. Existau păreri maliţioase după care André nu ar fi fost altceva decît un biet carierist care fusese tratat condescendent de către Jaccoud şi care, ştiindu-l pe Jaccoud ca membru al consiliului administrativ al postului de radio Geneva, n-ar fi făcut altceva decît o încercare de a-l calomnia. Jaccoud era unul dintre avocaţii cei mai distinşi şi mai căutaţi din Geneva. El a jucat un rol important în viaţa politică şi publică. Chiar dacă ignorăm exagerările şi invenţiile împrăştiate de numeroşii jurnalişti care au venit la Geneva în cursul afacerii Jaccoud, rămîne faptul că el a fost o persoană influentă, prosperă şi plină de succese.

Jaccoud se apropia de 50 ani. Tatăl său, André Jaccoud, care emigrase la Geneva din provincia franceză Savoy, îşi făcuse drum de la un asistent minor dintr-un birou avocăţesc, pînă la şef al propriei sale firme legale. După ce a trecut strălucit examenul de barou, Pierre Jaccoud intrase la firma tatălui său. El şi-a ajutat tatăl, victimă a bolii Parkinson, făcînd multe din drumurile dificile în locul tatălui său, după a cărui moarte, în 1941, preluă firma. După un timp, îşi crease propriul său regat la Geneva — mic dar semnificativ pentru acest oraş. Avea o minte strălucită, o capacitate neistovită pen-

tru muncă grea şi un bagaj extraordinar de cunoştinţe, în special în domeniul dreptului comercial. Aceste calităţi, împreună cu un talent deosebit şi uneori nemilos pentru argument, făcuseră din el consilierul de drept al multor persoane elveţiene şi străine, oameni de afaceri şi corporaţii industriale. Biroul său de pe Rue de la Corrvaterie era locul de întîlnire a multor oameni influenţi. Ca reprezentant al partidului radical din marele consiliu al republicii şi al cantonului Genevei şi ca membru al numeroase comitete şi organizaţii se bucura de admiraţia aderenţilor săi, inspirînd teamă între cei ce i se opuneau. De înălţime medie, fără a fi chipeş, Jaccoud exercita farmec datorită realei sale erudiţii. El a jucat un rol considerabil în activităţile culturale ale oraşului. Viaţa sa de familie centrată în apartamentul său de pe respectabila şi liniştita stradă Monnetier, unde locuia împreună cu soţia sa, Mireille, fiul său Alain şi fiicele sale Silviane şi Martine, părea prietenilor săi demnă de invidiat. Într-adevăr, erau foarte puţini, chiar între colegii săi mai apropiaţi, cei care cunoşteau drama din spatele acestei faţade ireproşabile. Oricum, procurorul Cornu îl cunoştea personal pe Jaccoud şi familia sa, căreia îi fusese, nu de puţine ori, oaspete. De asemenea, Moriaud şi Knecht îl ştiau pe Jaccoud drept un bun avocat. Instinctul lor a fost acela de a respinge ceea ce li se părea doar o bîrfă a tînărului André Zumbach. Ei îl trecură pe tînăr prin interogatorii mai severe, în timpul cărora, însă, Zumbach dădu atît de multe detalii, încît cei trei nu mai avură de ales. Trebuiau să meargă în continuarea la ceea ce li se părea grotescul, dar sigur periculosul, „teren Jaccoud". Ca un prim pas, luară fotografiile nude ale Lindei Baud, şi scrisorile anonime. Zumbach nu a spus de ce strînsese cu atîta grijă fotografiile şi scrisorile, timp de atît de multe luni, în ciuda pricteniei sale cu Linda. El dădu în continuare detalii cu privire la gelozia violentă a avocatului, detalii pe care, aparent, le aflase de la d-ra Baud. Se părea că, în septembrie 1957, cînd Linda încercase să o rupă cu tiranicul ei amant, Jaccoud o determină într-o seară să iasă la o plimbare cu maşina. A oprit în faţa casei Zumbach, din Plan-les—Ouates unde a claxonat îndelung pentru a-l face pe

André să iasă din casă pentru a-i face o scenă. Cînd nimeni nu a răspuns acestei provocări, Jaccoud își conduse mașina pînă la malul riului Arve, scoase un pistol și-l apăsă pe ceafa Lindei. Ea reuși să i-l ia, să-l trintească de pămînt și să fugă. Jaccoud a urmărit-o cu mașina. În cele din urmă a scăpat numai pentru că Jaccoud fusese cuprins de un atac de slăbiciune, datorat stării sale de surescitare. Date fiind aceste modele de comportament, spune Zumbach, într-o criză de ură Jaccoud ar fi putut foarte bine să vină acasă la el, pentru a-l ucide, ucigîndu-i tatăl din greșeală.

În ciuda acestor relații, procurorul, magistratul și șeful poliției se simțiră inhibați față de lansarea unei cercetări a lui Jaccoud. A doua zi au continuat urma care ducea la Clot. Aceasta li se părea tuturor mult mai logică deoarece între timp, și profesorul Laville își trimisese raportul autopsiei. El găsise patru răni de glonte. Un glonte lovise aorta și cauzase moartea. În plus, cadavrul prezenta trei răni de cuțit în partea de sus a abdomenului și în piept și o rană mai mică în spate, lîngă rinichiul stîng. O împunsătură lovise ficatul. Laville observa că rănile din partea din față a corpului fuseseră cauzate de un stilet sau cuțit. El atribuia împunsătura din spate unei altfel de arme subțiri.

Aceste date sugerau că fuseseră prezenți mai mulți ucigași. Mai mult, părea dubios că un bărbat de o forță fizică întru totul nesemnificativă, așa cum era Jaccoud, ar fi putut purta 3 arme diferite pentru a ucide un bătrîn pe care nu-l cunoștea. Clot a fost interogat de mai multe ori. Cînd s-a dezvăluit că avea într-adevăr legături cu o bandă de spărgători, în special cu un tip pe nume Reymond, au fost cercetate imediat casele lui Clot și ale prietenilor săi. Banda era formată din cîțiva foști membri ai legiunii străine franceze. Au fost confiscate numeroase cuțite și pistoale, dar nici una dintre ele nu se potrivea categoriilor de arme care-l uciseseră pe bătrînul Zumbach. Clot și toți membrii bandei aveau alibiuri care păreau să respingă ideea participării lor la crimă. Totuși, cîțiva detectivi argumentau cu încăpățînare că folosirea armelor de foc odată cu stiletul sugerau formula de „combat raproche" folosită de legiunea străi-

tină. Insistau astfel ca ucigașul să fie căutat între membrii sau foștii membri ai legiunii. Dar nu s-a putut descoperi nici o urmă care să-i ducă undeva.

În fața acestor eșecuri, Knecht se hotărî ca, la urma urmei, să încerce și pista Jaccoud. În ziua de 3 mai merse în persoană să viziteze apartamentul Lindei Baud și al părinților săi, pe bulevardul 14. Era încă foarte sceptic și, drept urmare, foarte precaut. Linda Baud era o tînără de aproape 35 ani, subțire, cu părul negru și foarte bine îmbrăcată. Forțat de precauțiile sale, Knecht vorbi de anumite suspiciuni care fuseseră ridicate împotriva lui Jaccoud. Nu menționă fotografiile și scrisorile anonime, afirmînd chiar că el, personal, considera absurdă orice suspiciune asupra lui Jaccoud. Dar din necesitatea cercetării complete dorea să pună cîteva întrebări. Linda Baud sesiză imediat unde puteau duce aceste întrebări. Cu oroare, ea prevăzu scandalul și de aceea își restrînse din ce în ce mai mult răspunsurile la ceea ce era întrebată direct.

Cu toate acestea, Knecht află că femeia fusese în fapt amanta lui Jaccoud încă din octombrie 1948. Află în continuare că acea legătură începuse și se terminase din diverse motive, încetase practic la sfîrșitul anului 1957. D-ra Baud admise de asemenea, că în timpul perioadei în care o terminase cu Jaccoud se întîlnise cu André Zumbach. Dintr-un sentiment de singurătate, îl văzuse pe acesta de mai multe ori, dar legătura rămăsese strict una de prietenie. Admitea că Jaccoud o suspectase la un moment dat de o legătură mai intimă și arătase unele semne de gelozie pe Zumbach. Acesta a fost, aproximativ, rezultatul primei conversații semi-particulare a lui Knecht cu Linda Baud. Ceea ce nu a aflat — deoarece femeia spunea cît putea mai puțin, — a fost că ea renunțase la legătura cu Zumbach de cîteva luni și începuse o relație cu un al treilea bărbat, astfel încît gelozia lui Jaccoud, normal, nu ar mai fi avut de ce să fie îndreptată împotriva lui André Zumbach. Autoritățile erau încă nehotărîte dacă trebuia să-l abordeze sau nu pe Jaccoud. Totuși, cîteva întîmplări îi determinară să o facă. O astfel de întîmplare a fost apariția doamnei Jaccoud la Statul Major al poliției, în ziua de 9 mai, unde venise pentru a plăti o mică amendă

pentru un mic accident rutier de care se făcuse vinovată. Accidentul avusese loc la ora 7 seara în ziua de 1 mai, adică în ziua crimei. Knecht flecări cu ea şi descoperi că la femeia — care nu suspecta nimic — faptul că soţul ei nu venise acasă pentru cină în seara de 1 mai (presupunea că din cauza unei întîlniri) şi sosise acasă în jur de aproape 12, deci la aproximativ o oră după asasinarea lui Charles Zumbach. Acest fapt constitui o probă incriminantă împotriva lui Jaccoud şi, cînd în următoarele zile cercetările bandei lui Reymond nu duseseră la nimic, magistratul Moriaud se hotărî pentru interogatoriul oficial al Lindei Baud. Şeful poliţiei o aduse în persoană în biroul lui Moriaud pe data de 19 mai. Dar Linda, care era supusă întrebărilor puse de magistrat era acum o persoană diferită de femeia căreia îi vorbise Knecht.

Puţin după discuţia cu Knecht, André Zumbach îi telefonase şi îi ceruse ca, în cazul în care ar fi fost întrebată, să nu trădeze faptul că relaţia lor fusese scurtă şi intimă. El explică faptul că intenţiona să se căsătorească şi că fusese deja logodit cu o tînără doamnă în timpul în care se întîlnise cu ea. Nu-şi putea permite să-şi necăjească viitoarea soţie. În acelaşi timp, o informă, spre oroarea ei că se afla în posesia fotografiilor şi scrisorilor anonime de la Jaccoud şi că suspiciunile sale asupra lui Jaccoud erau bine fondate. El îi promise Lindei să-i înapoieze fotografiile dar în cursul unui alt apel telefonic admise că le oferise deja poliţiei.

Dacă prima întrevedere o înspăimîntase pe Linda, ducînd-o la o stare de neajutorare, de data aceasta se afla în preajma unei stări de isterie. Cînd Moriaud procedă la întrebări fu confuză, agitată, incapabilă să aducă argumente în apărare. Deşi încercă de mai multe ori să arate lipsa vreunui motiv din partea lui Jaccoud şi incompatibilitatea caracterului său cu crima, ea dezvălui mai mult decît intenţionase la început. Expuse un alt aspect a lui Jaccoud pe care numai ea îl cunoştea : fiinţa suferindă şi sfîşiată, ascunsă în spatele faţadei omului puternic şi plin de succese.

Putem presupune că, în spatele fronturilor de moralitate şi virtute, Geneva posedă la fel de multe „legături"

imorale ale cetățenilor săi de onoare ca orice alt mare oraș din lume. Dar putem să ne îndoim că sînt mulți atît de marcați de chinuri psihologice, așa cum a fost povestea de dragoste Jaccoud-Baud, care începuse în octombrie 1948 — după un dineu al consiliului administrativ al postului de radio Geneva. Normal, a fost desigur o poveste întru totul obișnuită, cea a bărbatului de 40 de ani care recunoaște, în vîrtejul rutinei de muncă și mariaj cît de repede alunecă viața la vale, aruncîndu-se într-o poveste de dragoste cu o tînără femeie în care vedea un izvor de tinerețe. Și totuși, totul a fost de fapt diferit deoarece Jaccoud nu putea fi comparat cu o mie de astfel de bărbați.

Cînd a întîlnit-o pe Linda — el peste 40 și ea în jur de 25 ani, — Jaccoud începuse demult să plătească prețul rapidei sale cariere. Principală sursă a triumfurilor sale, mintea sa remarcabil de sensibilă și intuitivă și un sistem nervos la fel de sensibil, operînd constant la tensiuni înalte, îi cereau același preț pe care-l plăteau și alți oameni excepționali pentru talentul și succesul lor. De mai mult timp Jaccoud era torturat de o mulțime de boli : de dureri de stomac, nevralgii, tulburări cardiace, tulburări de tensiune, tendința unor crize cu pierderea cunoștinței și insomnii. Sistemul său nervos își lua tributul de a fi fost supraîncărcat. Suferea adesea de depresiuni și crize de disperare.

Mai tîrziu s-a văzut că Jaccoud nu cunoscuse niciodată înainte dragostea adevărată, pasională. Cînd s-a îndrăgostit de Linda, în 1948, el a văzut în ea profunzimi, semnificații, o complexitate, pe care minți mai puțin ascuțite nu le-ar fi întrevăzut niciodată. Mărturie stau sutele de scrisori de dragoste scrise de el. Dacă Linda justifica spiritual și intelectual această pasiune este o altă problemă. Oricum, Jaccoud găsise în ea nu numai o amantă, ci o persoană ce părea receptivă la interesele, opiniile, la întreaga sa lume. Încercase să o modeleze după ideile sale și, fără îndoială, reușise să o formeze în mare măsură. În schimb primise dragoste adevărată nu numai fizică. Dar, pentru toată fericirea sau satisfacția sa, povara psihologică a crescut mereu. Era incapabil de a urma calea naturilor mai puțin complicate, cea de a privi o legătură

de dragoste ca pe o simplă legătură oarecare şi de a schimba tovarăşa de pat, imediat ce intra în coliziune cu viaţa obişnuită şi cu cariera sa. În acelaşi timp nu mai avea puterea suficientă de a alege o soluţie alternativă : ruperea legăturilor cu familia sa şi recunoaşterea publică a amantei, cu toate consecinţele sale ; acelea de a fi ţinut la stîlpul infamiei, cel puţin temporar, de către susţinătorii moralităţii şi riscul de a-şi ruina cariera şi viaţa profesională.

Întrucît îşi găsise dragostea adevărată în Linda, nu plecase aparent niciodată urechea la nevoia de a se căsători sau la posibilitatea de a fi părăsit. Dar era prea sensibil pentru a nu şti că şi dragostea cea mai mare din partea unei femei tinere se poate uza dacă este trăită în gol. Opt ani au fost umpluţi cu întîlniri clandestine în restaurante, scurte ore de dragoste, în camere închiriate într-un cartier mărginaş, eternul joc de-a v-aţi ascunselea şi teama constantă de a da peste cunoştinţe ori de cîte ori cuplul mergea la teatru. Au fost cu adevărat împreună numai în timpul unor scurte excursii de vacanţă şi chiar şi atunci el fusese obsedat de teama că ar putea fi recunoscut de cineva din Geneva. Ştia prea bine că iubirea ei s-ar fi putut să dispară dacă nu se decidea să-i aparţină într-o zi cu totul. Dar, cu cît devenea mai conştient de slăbiciunea poziţiei sale cu atît mai încăpăţînat rezista în a-şi recunoaşte înfrîngerea, atunci cînd acesta i-a venit, spre sfîrşitul anului 1957. Sînt mulţi cei care o pot judeca aspru pe Linda Baud, în timp ce alţii pot afirma că ea a acţionat în mod natural pentru o femeie care se apropia de 35 ani. Viziunea viitorului care oprimă femeile singure, frica de a pierde pentru totdeauna şansele unei căsătorii, sau de a fi lăsate singure într-o zi, o cuprinsese cu totul. Femeia sucombase în faţa unei legi care ucide dragostea oricărei femei, doar dacă acea femeie nu este cu totul extraordinară. Dragostea nu poate supravieţui prea multor sacrificii, marilor pierderi de demnitate sau prea deselor amînări. În cursul anului 1957, Linda şi-a dat seama că ataşamentul ei faţă de Jaccoud nu mai era cel care fusese odinioară. Astăzi accepta doar sau îi căuta prezenţa, pentru că îi era teamă să rămînă singură. Se

întreba dacă va mai rezista mult timp sau dacă mai era capabilă de o altă relaţie.

În timp ce ea se elibera psihologic, hotărîrea lui Jaccoud de a o reţine era din ce în ce mai puternică. În primii ani îl tentase uneori sinuciderea, mai ales în momentele lui de depresiune. O ameninţa că se sinucide, dacă-l părăseşte. O bombarda cu scrisori, apeluri telefonice, flori. Se oferise să divorţeze de soţia sa pentru a se căsători cu ea dar imediat după aceea îi demonstră că era prea prins de legăturile sale sociale şi familiare pentru a lua o decizie în această direcţie. Pe de altă parte îşi dădea seama că emoţiile i se îndreptau spre o nouă etapă. Pledoariile şi ameninţările cu sinuciderea ale lui Jaccoud stîrneau în ea doar un sentiment nou de milă dar nu şi de dragoste. Ea se dovedise slabă — şi oscila încă — şi atunci cînd începuse să se întîlnească cu André Zumbach. În vara anului 1957, aceste întîlniri ajunseseră în ultima fază, o fază despre care Moriaud dorea cel mai mult să afle cîte ceva.

Era adevărat că Jaccoud aflase de întîlnirile ei cu Zumbach? Era adevărat că Jaccoud îi spusese că el ar putea să accepte să o piardă altui bărbat, dar numai unuia care să-i fie egal şi nu unei „persoane insignifiante" cum era André Zumbach? Dăduse Jaccoud peste ei doi la teatru şi-şi arătase deschis dispreţul faţă de Zumbach? Obţinuse Jaccoud mostre din scrisul de mînă a lui Zumbach şi-l analizase pentru a-i demonstra Lindei cu ce om de mîna a treia se întîlnea? Şi era adevărat că prietenia ei cu Zumbach fusese de fapt mai intimă şi că Jaccoud ştiuse aceasta? Era adevărată povestea cu maşina şi claxonatul în faţa casei lui Zumbach? O ameninţase Jaccoud mai tîrziu cu un pistol din cauza lui Zumbach? La început, Linda Baud a fost evazivă, dar, în cele din urmă, trebuia să admită că trăsăturile esenţiale ale acestor povestiri erau adevărate. Moriaud îi arătă scrisorile anonime către Zumbach. Ea citi o caracterizare a ei însăşi care era imposibil să fi venit de la Jaccoud, dacă doar în cazul că tot ceea ce ea trăise cu el nu era decît o crudă decepţie. Morlaud nu o scuti nici de a-i arăta fotografiile care o înfăţişau îm-

brăcată doar cu pantofii ei cu toc înalt. Făcuse Jaccoud aceste fotografii? Ea admise că el le făcuse. Moriaud insistă asupra unei explicații. Ea îi răspunse că Jaccoud îi telefonase în primăvara anului 1957, într-o zi, și îi ceruse să meargă cu el. Ea acceptase. În apartamentul lor, spuse ea, Jaccoud a scos brusc un revolver și a forțat-o să se dezbrace. A făcut apoi în grabă cîteva fotografii, după care ea a reușit să se îmbrace și să fugă. Cîteva zile mai tîrziu el a rugat-o să uite ceea ce se întîmplase.

Ultima poveste ar fi putut fi adevărată sau ar fi putut să fie o ficțiune desemnată să-i salveze modestia, fotografiile putînd fi făcute în împrejurări mai puțin dramatice. Totuși, Moriaud nu putu să nu ia ca probă faptul că Jaccoud putea fi oricînd gata de acțiuni violente, necontrolate, obsedat de gelozia față de André Zumbach. De această dată, Linda arătă (sau așa a declarat mai tîrziu) că legătura ei cu Zumbach era terminată demult și că Jaccoud știa aceasta. În decembrie 1957, o terminase de asemenea și cu Jaccoud. El se oferise să divorțeze, astfel încît se putea căsători. De data aceasta îi replicase că nu se putea căsători cu el pe 1 mai, cînd a fost asasinat Charles Zumbach. Jaccoud nu mai avea nici un motiv de gelozie pe Zumbach, declarase ea. De asemenea, nu avea nici un motiv să spere pentru o reluare a legăturii lor și, cu atît mai puțin, pentru un act atît de lipsit de sens ca cel al asasinatului. Ea accentuă asupra faptului că, pentru Jaccoud, o crimă era cu totul de neconceput. Era un om excepțional. Putea fi la capătul disperării, dezorientat și furios pînă la amenințări, dar cu siguranță nu putea fi un asasin.

După acest interogatoriu, probabil că și Moriaud avu unele dubii. Dar cazul avansase deocamdată pînă în punctul în care ajunsese la momentul său de criză.

În ziua de 19 mai, Jaccoud a fost interogat și el pentru prima dată. Apăru în fața lui Moriaud — autocontrolat, relaxat, neconstrîns, superior, așa cum îl cunoscuse Moriaud dintotdeauna. Făcu o ușoară ironie pentru jena de a fi interogat de un om cu 15 ani mai tînăr — și avea aerul unei persoane care intenționează să îndepărteze cu ușurință o suspiciune dacă nu pros-

tească, cel puțin jenantă. Fără teamă, el admise că trimisese scrisorile anonime și fotografiile Lindei lui André Zumbach. În august 1957, o anume d-ră Yolande Neury care trăia acum la Paris, venise la biroul său, se referise la o prietenie anterioară între tatăl său și Jaccoud și ea era cea căreia îi solicitase ajutorul. Ea scrisese acele scrisori, după dictarea sa. Jaccoud nu respinse aspectul urît al acestei aberații, dar o privea ca pe ceva ce aparținea trecutului, un răspuns omenesc nefericit la o situație de limită care devenise o sursă de angoasă mai mult pentru el decît pentru cei din jur. El afirmă că ruperea relațiilor cu Linda, se petrecuse acum un an și jumătate și conchidea : „nu înțeleg cum pot fi suspectat de această crimă".

Datarea de către Jaccoud a ruperii legăturii sale cu Linda Baud îi surprinse pe Moriaud deoarece părea destul de neverosimilă. Era de conceput ca un om ca Jaccoud, care luase parte la atît de multe procese și știa atît de bine tehnicile de examinare încrucișată, să poată spune o minciună atît de gogonată ? Moriaud dori să știe unde fusese și ce făcuse Jaccoud în timpul crimei. Acesta replică simplu că fusese în biroul său și lucrase, după care se întorsese acasă puțin după miezul nopții. Desigur soția sa putea depune mărturie în această privință. La birou fusese întovărășit de asistentul său Junod. Moriaud îi ceru să-i arate biroul.

Plecară împreună și, spontan, Junod confirmă faptul că Jaccoud nu părăsise biroul înainte de 11 noaptea, în noaptea crimei. În cele din urmă, Moriaud îi ceru lui Jaccoud să-i arate ce arme posedă. Acesta îi răspunse că avea, bineînțeles, pistolul din armată, un Mauser „Parabellum" și în afară de acesta, un Mauser de calibrul 25, cu mîner de culoare maro. Cel din urmă era la birou și Moriaud îl luă imediat. Jaccoud adăugă, că, pînă acum cîțiva ani, mai avusese și un alt pistol, dar la insistența soției sale îl aruncase în Rhon. Soției sale îi era teamă că l-ar putea folosi împotriva lui însuși, într-unul din momentele sale de depresiune nervoasă.

Acesta a fost sfîrșitul primului interogatoriu. Jaccoud a rămas liber în mișcări. El călători la cîteva întîlniri de barou la Amsterdam și Stockholm dar, în

timpul absenței sale, Moriaud descoperi și alte lucruri care încetul cu încetul, întăriră suspiciunile asupra lui. Pe 28 aprilie, cu cîteva zile înainte de crimă, Jaccoud își înregistrase la poliție bicicleta. De atunci aceasta stătuse nefolosită în garaj. I se dăduse un număr de circulație putînd astfel fi folosită pe străzi. În plus, alibiul original al lui Jaccoud se clătină cînd asistentul său, Junod, își retrase mărturia. Își adusese aminte că greșise și că Jaccoud ar fi putut părăsi biroul pe la 10 jumătate. Detectivii făcură cîteva teste la Plan-les-Ouates și găsiră că Jaccoud ar fi putut acoperi distanța dintre biroul său și casa Zumbach în 10 minute, putînd astfel comite crima la 10,50. Un ins pe nume Tinjod, un client a lui Jaccoud, îl văzuse pe avocat din nou în fața biroului său la ora 11,30. Se putea concepe astfel că Jaccoud se putea întoarce între timp de la Plan-les-Ouates. Factorii incriminanți se multiplicară și cînd fură examinate afirmațiile lui Jaccoud cu privire la armele sale. Glonțul care căzuse din hainele lui Zumbach în timpul autopsiei nu a putut fi tras din Mauserul de calibrul 25 a lui Jaccoud, nici din pistolul său din armată. Dar cînd ambele arme fură arătate Lindei Baud, ea spuse, fără să-și dea seama de semnificația afirmației sale, că arma cu care Jaccoud o amenințase cu un an înainte și pe care el o arătase atunci cînd o amenințase cu sinuciderea nu era de tipul acestor arme. Fusese mai mică și nu avea mînerul maro. Mai mult, femeia de serviciu de la biroul lui Jaccoud văzuse într-unul din sertarele biroului lui Jaccoud un pistol ca cel descris de Linda. Era astfel posibil ca Jaccoud să fi avut un alt pistol în timpul crimei, armă de care apoi se dispensase.

Cînd Jaccoud s-a întors de la Stockholm pe data de 3 iunie, cei care-l cercetau avură o nouă surpriză. Părul castaniu al lui Jaccoud se transformase într-un blond strălucitor. El explică prietenilor că frizerul de la hotelul din Stockholm folosise din greșeală apă oxigenată în loc de apă tonică atunci cînd îl tunsese. Dar Moriaud care auzi de această schimbare o consideră destul de importantă pentru a face cercetări la Stockholm. În ziua de 5 iunie, în timpul acestei cercetări, Jaccoud îl

sună pe procurorul general Cornu, solicitîndu-i o întrevedere. Cornu îi fixă o întîlnire. La început, Jaccoud păru la fel de sigur pe sine ca și în timpul primului interogatoriu luat de Moriaud. Susținea că este nevinovat. Dar apoi, brusc apăru cealaltă latură a naturii sale pe care o descrisese Linda Baud și pe care Cornu încă nu o cunoscuse. El amenință că-și va lua viața dacă numele său va continua să fie legat de cazul Zumbach. Cînd Moriaud îl solicită un al doilea interogatoriu pe 7 iunie, el luă o doză mare de somnifere, deși nu destul de mare pentru a avea efecte fatale. Eșuă de asemenea și încercarea sa de a se spînzura, cîteva ore mai tîrziu, la spitalul central din Geneva. Din acest moment, el își dădu din ce în ce mai mult la iveală latura depresivă, torturată și ascunsă pînă atunci a personalității sale. Refuză să răspundă la întrebări, pretexta lapsusuri sau încerca evaziuni. Pentru un observator cu oarecare experiență în psihologie nici unul dintre aceste elemente de comportament nu putea dovedi în mod necesar vinovăția. Dimpotrivă. Dacă Jaccoud era nevinovat, vinele injuste și expunerea în public a vieții sale particulare puteau ușor să declanșeze reacții violente ce păreau de neconceput pentru sistemul său nervos tensionat. Cu toate acestea, cînd Moriaud primi raportul din Stockholm balanța înclină și mai mult în defavoarea lui Jaccoud. Frizerul de la hotelul unde stătuse Jaccoud și-l amintea foarte bine pe elvețianul care-i ceruse în mod expres să-i vopsească părul. Nici nu se punea problema unei confuzii între apa oxigenată și apa tonică. Mai mult, în ziua în care Jaccoud își vopsise părul, ziarele franceze din Stockholm tocmai relatau cazul asasinării lui Zumbach. Între alte detalii se afirma că d-na Zumbach îl descrisese pe asasin ca pe un bărbat cu părul castaniu. Moriaud se întreba dacă actul bizar a lui Jaccoud ar putea avea alt înțeles decît cel ar fricii isterice a vinovatului de a fi recunoscut datorită părului său castaniu.

Odată cu trecerea timpului, Cornu și Moriaud își formară încetul cu încetul o teorie asupra crimei. Ei își puneau următoarele întrebări : se putea ca Jaccoud să nu fi intenționat niciodată să comită o crimă din gelo-

zie ? Nu era de conceput că el ar fi vrut numai să reintre în posesia scrisorilor anonime şi fotografiilor care îi incriminau gelozia ? Probabil că se vorbea că Zumbach va putea folosi într-o zi toate acestea împotriva lui pentru a-l anihila. Se înarmase cu un revolver şi un cuţit în intenţia să forţeze, dacă era necesar, mîna lui André Zumbach pentru a reintra în posesia acelor documente ? Era de conceput că Charles Zumbach îşi primise vizitatorul în absenţa fiului său, că îl condusese pe Jaccoud în camera lui André, rugîndu-l pe acesta să aştepte sosirea fiului său. Era posibil ca Jaccoud să fi folosit acest interval de timp pentru a căuta scrisorile şi fotografiile ? Prins asupra acestui fapt de către Charles, fusese probabil cuprins de panică, scoase pistolul şi apoi stiletul pentru a scăpa de martorul care-l surprinsese pe el, un mare avocat care cotrobăia într-un dulap străin ? Orice părea posibil, mai ales, cînd Jaccoud arătase ce poate, dîndu-se în spectacol.

Fără îndoială orice era posibil : şi nevinovăţia şi vinovăţia. Cornu şi Moriaud hotărîră ca pe 16 iunie să facă o percheziţie la casa lui Jaccoud. Mai întîi ei descinseră la casa de vacanţă a acestuia din Collonges. Acolo cercetările lor se dovediră infructuoase. Pe drum, la întoarcere spre Geneva, hotărîră să cerceteze apartamentul lui Jaccoud de pe strada Monnetier, chiar în acea zi. Două ore mai tîrziu erau în posesia a trei obiecte care de aici încolo deveniră centrul cercetărilor lor. Acestea erau : o haină, un costum şi un stilet marocan curbat pe care Jaccoud îl adusese dintr-o excursie pe Mediterana.

Haina fusese găsită într-un pachet adresat Crucii Roşii elveţiene ce nu fusese pus încă la poştă. Era o haină de gabardină albastru închis cu o tăietură englezească, împăturită cu grijă. Jaccoud i-o dăduse soţiei sale cu instrucţiuni precise de a fi trimisă Crucii Roşii. Ultimul nasture al hainei era lipsă şi Moriaud se întrebă imediat dacă nasturele găsit pe Chemin-des-Voirets nu cumva aparţinea acelei haine.

Costumul gris-fer fusese trimis la curăţat pe 12 mai şi de atunci atîrnase proaspăt călcat în garderobul lui Jaccoud. Fusese trimis la curăţat puţin după ce suspiciu-

nile lui Moriaud începuseră să planeze asupra lui Jaccoud. În sfîrşit stiletul marocan găsit într-un dulap. Era într-o teacă de lemn de care era prins un şirag de mărgele colorate. Lui Cornu stiletul i se păru destul de semnificativ în legătură cu rănile găsite pe corpul lui Zumbach.

El îi ceru lui Pierre Hegg, directorul Laboratorului de ştiinţă poliţienească de la Geneva, să examineze aceste obiecte. Pe 17 iunie Hegg îl informă pe Moriaud, că supusese haina albastră la o inspecţie preliminară de laborator. El accentuă asupra faptului că rezultatele nu puteau fi decît tentative. Erau unele indicii că nasturele negru găsit lîngă locul crimei era într-adevăr de la haina de gabardină albastră a lui Jaccoud. Mai mult, haina şi costumul prezentau cîteva pete care ar fi putut fi de sînge. După primirea acestor informaţii Moriaud îl arestă pe Jaccoud chiar în acea zi sub acuzaţia de suspect de crimă şi tentativă criminală.

— 19 —

Mai tîrziu, un gazetar francez a descris cursul afacerii Jaccoud, luat după data de 17 iunie, drept „tragedia sau tragicomedia petelor de sînge". Această frază este totuşi greşită. Ultima ei parte, cea referitoare la tragicomedie este cu desăvîrşire greşită dacă se ia în consideraţie seriozitatea reală a acestui caz. Totuşi, oricum am vrea s-o numim, aceasta a fost şi drama neobişnuită a criminalisticii ştiinţifice care poate fi înţeleasă numai expusă pe fundalul unei stări nesatisfăcătoare a cercetărilor petelor de sînge şi a unor particularităţi specifice sistemului de laborator ale poliţiei elveţiene.

Medicina legală elveţiană era la coada dezvoltării medicinei legale internaţionale. Elveţia era o ţară bine organizată care, timp de mulţi ani, avusese mai puţine probleme criminalistice decît ţările din restul Europei. Astfel, nu era nici o nevoie specială pentru dezvoltarea unor tehnici criminalistice avansate, fapt care a determinat un regres al serologiei legale pe teren elveţian. Pînă în 1912, nu a existat nici un institut de medicină legală, nici măcar la Zürich. Prin 1953, cel mai

important specialist în medicina legală Salomon Schönberg din Basel nu avea la dispoziție decît un mic laborator în cadrul catedrei de fizică a universității, unde nu făcea altceva decît autopsii. Institutul de medicină legală din Berna era orientat spre patologie și, în 1958, putea fi considerat ca foarte demodat. Institutul din Lausanne nu era decît un apendice minor al școlii de medicină. Directorul său, profesorul Thélin se ocupa în principal de problemele de teorie criminalistică. Iar institutul din Geneva era cel mai slab dintre toate, condus așa cum era de vîrstnicul Naville care efectua autopsii, dar care își închisese orice portiță a minții, pentru aspectele majore ale progresului medico-legal. În timpul afacerii Jaccoud, tocmai începea o revigorare și o reînnoire a medicinei legale elvețiene. Acestea începuseră la Basel, unde succesorul lui Schönberg, Jürg, un bărbat de numai 45 de ani, supraveghea construcția unui nou institut modern.

Efectele acestei situații asupra tehnicilor de analiză a petelor de sînge puteau fi ușor prezise. În timp ce drama Jaccoud intra într-o nouă fază, Naville trebuia să admită că institutul său era incapabil să efectueze o tipizare a sîngelui sau un studiu al grupelor sanguine. Acest lucru suna aproape incredibil pentru anul 1958. Dar era un fapt care se aplica nu numai la Geneva. Tendința generală era aceea de a trimite petele de sînge pentru a fi examinate la stațiunile de donatori de sînge din diverse cantoane. Practica aceasta părea rezonabilă deoarece aceste centre aveau o experiență enormă în problemele legate de determinarea grupelor sanguine. Se trecea doar cu vederea asupra faptului că există o diferență fundamentală între sîngele proaspăt și determinările de grupe din sîngele uscat.

Pierre Hegg din Geneva a fost fondatorul uneia dintre puținele laboratoare polițienești din Elveția. Cînd i s-a cerut, în ziua de 16 iunie să examineze petele de pe haina lui Jaccoud de pe costumul său și de pe stilet, el nu și-a închipuit cît de adînc va fi atras în drama serologiei legale pe care o declanșase cazul Jaccoud. Hegg, un bărbat încă tînăr, subțire și brunet, cu fața osoasă, era originar din Geneva. Studiase la Institutul

de ştiinţe poliţieneşti din Lausanne, institut fondat de Reiss şi continuat de Marc Bischoff. Acest institut nu avea reputaţie deosebită nici în Elveţia nici în Europa din cauza orientării sale învechite. Reiss era adept al şcolii de fotografie şi identificare Bertillon. Marc Bischoff îşi făcuse un nume în cercetările falsurilor de documente. Criticii comentaseră îndelung asupra lipsei de cooperare practică a şcolii cu poliţia şi unele limbi ascuţite vorbeau despre faptul că studenţii veneau de obicei din alte ţări pentru a se putea întoarce în locurile lor de baştină cu o diplomă elveţiană. Aceste critici erau bineînţeles exagerate, dar, într-adevăr, institutul era incapabil de a preda cantitatea enormă de material necesitat de criminalistica ştiinţifică în această epocă de mare specializare. Deci, cînd Hegg a încercat să intereseze poliţia din Geneva asupra posibilităţilor criminalisticii ştiinţifice, el s-a văzut legat de cunoştinţele dobîndite prin confruntarea cu o problematică ce apărea pe parcurs. Laboratorul său consta dintr-o singură cameră la numărul 14 de pe strada l'Ecu. Luat în rîs de duşmani ca „director al unui laborator cu un singur om" el a lucrat aproape zece ani în condiţii inadecvate, fără asistenţi specializaţi şi fără echipament modern. Ori de cîte ori avea nevoie de o instalaţie modernă, de exemplu de un spectroscop, era nevoit să ceară ajutor firmelor şi specialiştilor particulari. Aceste condiţii reprezentau un obstacol serios în calea unei munci eficiente. Chiar cei care nu respectau înaltul ţel al acestei munci simţeau că aceasta nu poate duce decît la un eşec. Ani lungi de rezistenţă şi de opoziţie deschisă făcuse din Hegg un lup singuratic, înăcrit cu o tendinţă de egocentrism şi aroganţă, aşa cum trebuiau să admită şi cei mai entuziaşti admiratori ai lui. Prieteni şi duşmani laolaltă îl priveau ca pe un prizonier prins în dihotomia uneori tragică dintre ţeluri şi vise pe de o parte şi posibilităţile limitate ale unor ţări mici pe de alta.

După ce a găsit primele pete de sînge pe haina de gabardină a lui Jaccoud, Hegg a început să studieze toate obiectele ce fuseseră trimise, în căutarea altor pete de sînge. Era singurul om din Geneva care ştia cum să procedeze la o astfel de cercetare, fapt care demon-

stra cît de mult învățase din propria sa experiență în ultimii ani. Cu rare excepții, picăturile și petele puteau fi detectate numai cu lupe puternice. Pentru a le detecta, se presupunea ca Hegg să aibă o deosebită atenție pentru detalii, atenție demnă de un Kirk sau Martin. Cu migală, Hegg a găsit pată cu pată, le-a fotografiat și le-a marcat pe fiecare determinînd prin intermediul reacției heminei pe care învățase să o mînuiască, faptul că acestea erau pete de sînge. Pe haina de gabardină a lui Jaccoud a găsit cel puțin zece pete de sînge indubitabile. Ele erau localizate pe cusătura buzunarului stîng, pe marginea reverului și lîngă nasturele de pe manșeta stîngă. A observat de asemenea că marginea buzunarului stîng fusese ruptă de un obiect ascuțit.

La examinarea costumului lui Jaccoud, Hegg a găsit urma de sînge, în special pe căptușeala interioară lîngă eticheta fabricii și în interiorul buzunarului stîng de la piept. Urme similare se aflau și pe partea stîngă a vestei. O ușoară urmă de sînge a fost descoperită pe buzunarul drept al pantalonului. Toate aceste pete supraviețuiseră curățătoriei. Hegg a primit pentru examinare și bicicleta lui Jaccoud. Pe lanț, pe mînerul drept și pe partea stîngă a cadrului și a șeii se găseau împrăștiate urme extrem de mici de sînge. În sfîrșit, au fost găsite cîteva pete și pe stiletul marocan a lui Jaccoud. Dacă lama nu era pătată, în schimb se aflau cîteva urme pe mijlocul prăselelor și existau de asemenea pete de sînge și la gura tecii de lemn. Pe stilet, se afla și o porțiune de rugină, fapt care demonstra că stiletul fusese păstrat în condiții de umezeală. Dacă lama nu prezenta urme de rugină, locul unde metalul intra în mîner avea urme de rugină, ca și cum atunci cînd lama fusese spălată puțină apă se infiltrase în jos, sub mîner. Șiragul de mărgele colorate era de asemenea pătat de sînge, deși acesta se afla pe mărgele într-o peliculă foarte fină.

Părea clar că toate aceste rezultate îl incriminau sever pe Jaccoud. Pentru Cornu și Moriaud rezultatele muncii lui Hegg deveniră peste noapte de cea mai mare importanță. Ei îl considerau pe Hegg ca pe o figură

cheie care putea obține dovezi imposibil de aflat după toate interogatoriile tuturor martorilor posibili.

Jaccoud fu întrebat cu privire la petele de sînge găsite pe obiectele sale. El răspunse că sîngele de pe haină ar fi putut să provină de la căderea pe care o suferise pe scările biroului său, în mai sau în aprilie. Dar el considera că acele pete putuseră fi făcute în accidentul de automobil din vara lui 1957, cînd parbrizul mașinii sale fusese făcut țăndări. El își atinsese haina, după cum se spunea, cu mîinile însîngerate. Nu putu oferi nici o explicație de ce anumite pete de pe haină se aflau în anumite locuri. Atribui urmele de sînge de pe costum tot unor răni de la mîini. În ceea ce privește petele de pe bicicletă, consîdera că acestea își aveau originea din 11 mai 1958, în timpul unei plimbări cu bicicleta, cînd o luase pe cadru pe fiica sa Îndoise atunci apărătoarea de la lanțul bicicletei și se tăiase la mînă. Petele de sînge de pe stilet și de pe șiragul de mărgele se aflau acolo, probabil, tot la căderea de pe treptele care duceau spre biroul său. Atunci el se uitase în conținutul unui dulap și luase stiletul acasă pentru a-l păstra acolo. Probabil că sîngele trecuse de pe mîini și pe șiragul de mărgele.

Aceste explicații nu se dovediră convingătoare pentru magistrat. Totuși, ele nu puteau fi respinse decît prin probe evidente, adică prin demonstrarea că petele de sînge erau umane și conțineau caracteristicile de grupă sanguină ale lui Charles Zumbach.

În 1958, nici Cornu nici Moriaud nu cunoșteau prea multe lucruri în domeniul serologiei criminalistice. În încrederea lor în munca lui Hegg, ei îl abordară din nou. Hegg luă cămașa însîngerată a lui Charles Zumbach la Centrul de donare a sîngelui din Geneva, unde tehnicienii de laborator fură de acord să încerce o determinare a grupei sanguine a lui Zumbach din petele mari de sînge. Răspunsul la întrebarea dacă ei i-au spus atunci lui Hegg că nu era de așteptat nici un succes în ceea ce privește determinarea grupei sanguine din petele mici de sînge de pe obiectele lui Jaccoud rămîne neclar, dar evoluția ulterioară a cazului sugerează că au făcut-o. Hegg a intrat în legătură cu hematologul dr. Erik Undritz, pe

care îl consultase, cu un succes spectaculos și într-un caz criminal anterior. Undritz era tocmai pe punctul de a pleca la o întîlnire cu imunologii elvețieni la Seelisberg. Nu s-a arătat prea entuziast cînd a auzit ce i se cerea. I-a spus lui Hegg că nu trebuie să-și facă multe iluzii. Singurul lucru pe care îl putea decide era dacă sîngele respectiv era sau nu de proveniență umană. Poate că n-ar fi fost lipsit de sens ca Hegg să vină și el la conferință unde urmau a fi prezenți cei mai proeminenți serologi elvețieni. Acolo Hegg i-ar fi putut consulta cu privire la problema determinării grupei sanguine. Astfel, pe 25 iunie, Hegg plecă la Seelisberg, înarmat cu o valiză în care haina lui Jaccoud, înfășurată în plastic, avea notate cu grijă petele de sînge.

— 20 —

Dr. Erik Undritz avea în acel timp 58 de ani, era un bărbat înalt, subțire, cu o față inteligentă și impresionantă, sub părul negru rărit și cu ochii blînzi. Foarte călătorit, avea o vorbire și o gestică vioaie, vorbind rusa, germana, italiana și franceza.

Undritz era german, de pe malurile Balticii, născut în 1901 la Revel ca fiu al unui preot. În timp ce studia medicina la Dorpat, s-a îmbolnăvit de tuberculoza laringelui și tatăl său și-a vîndut toate proprietățile pentru a-l trimite pe tînărul însemnat deja de moarte la un sanatoriu din Pădurea Neagră. Acolo a fost salvat prin cauterizarea electrică a laringelui și s-a întors la studii pentru a se îmbolnăvi de data aceasta de tuberculoză pulmonară. A intrat într-un sanatoriu la Arosa, punînd astfel pentru prima dată piciorul în Elveția care avea să devină de atunci încolo patria sa. În timpul tratamentului său lent, el a servit ca medic rezident la diferitele sanatorii din Arosa, Montana și Locarno între 1927—1938. În sfîrșit, a intrat la laboratorul de hematologie al firmei Sandoz din Basel, la început ca asistent și mai apoi ca șef al laboratorului de hematologie. Multe din publicațiile sale științifice se ocupau, natural, cu problema tuberculozei. Dar tema majoră a cercetărilor sale a fost cea a sîngelui și a bolilor

sanguine. Ca student a întîlnit leucemia, cu toată imposibilitatea acesteia de a mai fi tratată. El nu-şi va uita niciodată primul său pacient leucemic de la care a luat sînge pentru a-i putea studia caracteristicile. Mila sa a fost profund stîrnită de pacienta care-i spusese „domnule, de ce mă chinuiţi ?" Atunci şi acolo s-a hotărît să pătrundă în tainele acestei boli misterioase.

În vara anului 1958, Undritz era unul dintre cei mai importanţi hematologi din Europa, datorită cercetărilor sale asupra diferitelor tipuri de celule sanguine şi analogiilor lor, precum şi a studiilor sale asupra tehnicilor de marcaj. Lucrarea sa „Platouri hematologice Sandoz", publicată în 1950, devenise textul de bază al acestui domeniu. Interesul său pentru sîngele animal şi iscusinţa pe care şi-o dezvoltase în recunoaşterea tipurilor sanguine diferite ţineau de natura unui adevărat talent. El nu visase niciodată că hobbiul său va face într-o zi din el figura centrală a unui senzaţional proces de crimă.

În drum spre Seelisberg, Undritz era cuprins de emoţii contradictorii. Cunoştea foarte puţin despre afacerea Jaccoud, dar înţelegea că i se solicitau cunoştinţele ştiinţifice într-o chestiune de criminalistică. Resimţea o reacţie contrară intrării în această lume necunoscută. Pe de altă parte, ca om de ştiinţă, era tentat de specificitatea problemei. De la descoperirea de către el a stabilităţii leucocitelor Undritz realizaze multe studii microscopice asupra sîngelui uscat. Formele diferite ale celor şapte leucocite umane îi erau atît de familiare, încît le putea recunoaşte de la prima vedere. Cunoştea un singur animal rar, care nu trăia în Europa, şi a cărui leucocite ar fi putut fi confundate cu celulele albe ale sîngelui uman.

Hegg s-a întîlnit cu Undritz la Seelisberg. I-a arătat acestuia haina din care cîteva fişii de material care conţineau pete de sînge fuseseră deja tăiate şi astfel Undritz efectuă cîteva studii preliminare.

Pare cu siguranţă neobişnuit că el a efectuat această muncă într-o cameră de hotel şi nu într-un laborator. Dar Undritz era obişnuit să lucreze în timpul călătoriilor sale. Hegg îl asista pentru a se asigura că nu era folo-

sită mai mult de o jumătate din fiecare pată, astfel încît să mai fie lăsat suficient material pentru studii de control. Undritz a transferat sîngele din flacoane pe lamele sale, le-a diluat cu ser sanguin şi le-a colorat. El a folosit tehnicile care fuseseră stabilite demult de către hematologi. Un tip de celulă albă, bazofila de exemplu, poseda o atracţie pentru coloranţii bazici cum ar fi albastrul de metilen. Un alt tip, euzenofilele absorbeau euzina, care este roşie. Toţi nucleii celulelor sanguine absorb în acelaşi fel coloranţii bazici. Dar există un puternic acid nucleic prezent în nuclei care pot schimba culoarea albastră oarecum spre roşu, astfel încît ea apare în violet. Granula din protoplasma ce înconjoară nucleii conţine urme de acid sulfuric. Acest acid absoarbe albastrul toluidin, un alt colorant, şi dezvoltă o nuanţă roşu-violet de neconfundat. Scara de culori pentru distingerea componentelor sanguine se întinde de la albastru prin albastru gris, galben, maron închis, portocaliu, verde oliv şi violet spre roşu carmin pînă la roşu aprins. Coloranţii sînt numiţi după descoperitorii lor: Pappenheim, Graham-Knoll, Lepehne, Feulgen, Hansen — pentru a forma un sistem impresionant pentru un necunoscător, dar care îi era perfect familiar lui Undritz.

După examinarea primei lame, preparată din petele de pe haina lui Jaccoud, Undritz declară: „Toate componentele sîngelui sînt de natură umană". El făcu aceeaşi afirmaţie de încă opt ori. Hegg insistă acum să abordeze problema determinării grupelor sanguine, dar Undritz îşi declină competenţa, prezentîndu-i-l lui Hegg pe L.P. Hollander, distinsul serolog din Basel care conducea centrul de donaţie de sînge din acest oraş. Şi Hollander refuză să încerce o determinare a grupei sanguine, considerînd că materialul era insuficient. Hegg se adresă atunci dr. Alfred Hassig şeful Laboratorului Crucii Roşii elveţiene şi a Centrului de donaţie din Berna. Dar şi Hassig se scuză, refuzînd această sarcină. Mai tîrziu s-a considerat că serologii refuzaseră această determinare din cauza dorinţei lor de a nu fi implicaţi în cazul crimei din Geneva. Oricare ar fi motivele care au stîrnit, scrupulele lor, Hegg s-a întors la Geneva numai cu o jumătate din misiunea sa îndeplinită. Întors acasă

el a primit o informație de la dr. Fischer, șeful centrului de donatori din Geneva, după care examinarea sîngelui lui Zumbach dădea rezultatul că grupa sanguină a acestuia era 0. Jaccoud avea, de asemenea, grupa 0. Factorii sanguini nu puteau fi determinați. Aceste știri erau dintr-o dată semnificative, deși într-o manieră total negativă. Orice eforturi de a determina în continuare grupele de pe petele de sînge găsite pe haina, costumul, stiletul și bicicleta lui Jaccoud erau anulate. Dacă sîngele găsit era de grupa 0, el putea aparține fie lui Jaccoud fie lui Zumbach. Nu mai exista nici un motiv de a respinge afirmațiile lui Jaccoud după care toate aceste pete proveneau de la propriul său sînge. Dacă sîngele ar fi fost de altă grupă acesta nu putea fi legat în nici un fel de această crimă. Astfel, aceste informații puseră capăt practic unei investigații serologice, în cazul în care nu se puteau efectua studii pentru aflarea factorilor sanguini pentru a obține o diferențiere a sîngelui de grupă 0 a lui Jaccoud și Zumbach. Date fiind facilitățile inadecvate și binecunoscuta dificultate a determinării factorilor din sîngele uscat, orice efort în această direcție părea sortit eșecului. Rămîne unul dintre marile mistere ale cazului Jaccoud de ce Hegg nu a renunțat în acest moment și nu a anunțat că diferențierea sîngelui era imposibilă.

În loc de aceasta, el a mai luat încă o dată legătura cu Undritz și a aranjat o altă întîlnire „de lucru", așa cum a fost numită mai tîrziu cu un om suprasolicitat, care alerga de colo colo între munca sa de laborator și întruniri științifice. De data aceasta, Hegg a adus și celelalte obiecte care îi aparțineau lui Jaccoud.

Undritz nu prea înțelegea de ce Hegg dorea o evidență ulterioară a prezenței sîngelui uman. El crezu, deci, că interesul lui Hegg se referea mai puțin la chestiunea criminalistică și că era mai mult o verificare a metodei. El a început prin realizarea a șapte soluții din petele de sînge de pe șiragul de mărgele al tecii, pe care le-a colorat cu soluție Hansen. Examinînd preparatele colorate, el a făcut afirmația obișnuită: „toate leucocitele sînt de sînge uman". Apoi tresări: ochii săi prinseră forme nucleare mari, violete care, prin mărimea

și tipul lor, nu puteau fi de sînge. Dintr-o sută de leucocite, el numără 18 sau 19 nuclei diferiți de cei ai celulelor sanguine. Din ce în ce mai curios, examină alte preparate din aceleași pete, pe care le tratase cu soluții Graham-Kholl. El a observat ceea ce mai tîrziu a descris ca „fragmente de țesut ale unui organ intern, un agregat celular bine definit, în unele locuri cu citoplasmă, pigment, și nucleu relativ mare, cu nucleoli mari destul de vizibili". Rezultatul i se păru la început improbabil. Dar, oricît de atent a examinat lama, nu i-a putut scăpa un fapt: nu era nici o îndoială că agregatul de celule era format dintr-o mică porțiune a unui organ intern, îmbibat în sînge uman. În cele din urmă, a colorat celulele cu soluție Lepehne pentru o verificare. Acest procedeu a relevat nuclei mari străini — de 2 sau de 3 ori mai mari decît cei ai celulelor albe sanguine — în număr mare. Acestea arătau a fi celule hepatice.

În acest moment Undritz cunoștea foarte puține detalii despre cazul Jaccoud pentru a-și da seama de semnificația observațiilor sale. Dar, cînd a pronunțat cuvintele celule hepatice și a auzit că una dintre răni pătrunsese în ficatul lui Zumbach, își dădu seama cu o oarecare neliniște de legătura posibilă. Mai tîrziu, el a relatat, cu indiferența unui om care nu avusese pînă atunci de-a face cu criminologia, că a gîndit terifiat: „Ei bine, acum știu că Jaccoud este vinovat". Simțise acest lucru ca și cum ar fi fost martor ocular al crimei. Pătrunsese deci stiletul lui Jaccoud — care se afla pe masă în fața lui — în ficatul lui Zumbach și fusese retras împreună cu celule hepatice care fuseseră apoi întîmplător șterse de șiragul de mărgele, la reașezarea stiletului în teacă? O examinare ulterioară a stiletului demonstra că pe mîner se afla numai sînge uman. Dar celulele hepatice de pe șirag erau indiscutabil acolo. Cînd Hegg s-a întors la Geneva și a raportat această descoperire, cei implicați în cercetarea cazului erau convinși că închiseseră un ultim inel a ceea ce părea fantasticul lanț de probe împotriva lui Jaccoud. Se părea că nu mai lipsește decît un singur lucru: dovada că pumnalul se potrivea în rănile de pe corpul lui Charles Zumbach.

Raportul de autopsie a lui Naville se dovedi a nu fi de nici un ajutor. Nimic nu indica folosirea unui stilet marocan lung şi curbat ca armă a crimei. Dimpotrivă : concluzia lui Naville după care două arme ascuţite fuseseră folosite în acest caz indica contrariul. Fusese observat anterior, în cursul unei cercetări a hainelor lui Zumbach, că nu exista nici o gaură în îmbrăcămintea acestuia care să corespundă rănii din spatele acestuia. Faptul, destul de curios, a rămas neexplicat. Acum, după întoarcerea lui Hegg se ridica o nouă întrebare : dacă stiletul lui Jaccoud, cu lama sa de 15 cm ar fi fost arma crimei, putea rana din spatele lui Zumbach să nu fie o rană de intrare ci să marcheze doar locul de unde pumnalul marocan pătrunsese prin piept şi ieşise prin spate ?

În ziua de 8 iunie, judecătorul de instrucţie ceru exhumarea corpului lui Zumbach, pentru a i se studia din nou rănile. La instrucţiunile lui Moriaud, Hegg telefonă la Institutele de medicină legală din Zürich, Berna şi Bassel. El îi convinse pe asistentul şef Franz din Berna şi pe profesorul Obersteg, din Basel să vină la Geneva. Pe 12 iunie, aceşti doi specialişti efectuară o a doua autopsie a cadavrului exhumat. Munca lor a fost considerabil îngreuiată de gradul de deteriorare al cadavrului. Dar, cu ajutorul razelor X ei au mai găsit încă două gloanţe pe care Naville le lăsase în corp. Obersteg a găsit că Naville raportase o rană de intrare în partea dreaptă a pieptului care mergea spre partea stîngă, şi o rană de penetraţie la baza plămînului stîng spre plămînul drept. Franz consideră convingător faptul că partea curbă a stiletului ar fi putut face cele două răni. Obersteg nu era însă atît de convins. El aproape refuză să excludă stiletul lui Jaccoud ca posibilă armă a crimei şi fără îndoială avea dreptate în precauţiile sale. Specialiştii în medicina legală au învăţat că este întotdeauna dubios să încerci să deduci care a fost arma crimei din rănile de pe un cadavru exhumat. Această sarcină este şi mai dificilă cînd nu este acompaniată de o examinare a îmbrăcămintii pentru rănile de intrare. Aceasta nu s-a făcut la cea de a doua autopsie, deoarece hainele lui Zumbach nu au fost puse la dispoziţia lui Franz şi Obersteg. Întrucît Naville omi-

sese să inspecteze și hainele, Hegg păru hotărît să lase această parte a investigației în seama unui grup de experți în care era inclus și el. Pe 10 iulie Undritz, care pînă acum fusese în legătură numai cu Hegg, primi însărcinarea oficială de la judecătorul de instrucție Moriaud să colaboreze cu Hegg în cercetarea tuturor probelor de pe obiectele confiscate de la Jaccoud. El urma să folosească toate mijloacele puse la dispoziția sa pentru a căuta pete de sînge și în special urme hepatice. Scopul principal al acestei însărcinări era să se determine dacă Jaccoud ar fi putut să-l înjunghie pe Zumbach de mai multe ori cu stiletul marocan, să-i penetreze ficatul și apoi să transfere urme de sînge și celule de ficat de pe armă pe îmbrăcăminte. Moriaud întreba de asemenea dacă era posibil a se determina dacă petele de sînge erau de origine masculină sau feminină și în continuare dacă se putea deduce vîrsta lor. În orice caz, în acel 10 iulie, Undritz a fost coborît irevocabil din turnul său de fildeș. În aceeași zi, Hegg a sosit la Basel cu noi probe, incluzînd mînerele ghidonului bicicletei lui Jaccoud. Pe 15 și 26 iulie, pe 31 iulie, 28 august, 24—25 septembrie 2, 12 și 14 octombrie, el avu întîlniri de lucru cu Undritz. În cursul acestei serii de întîlniri care s-a extins pe o durată de peste patru luni, au fost examinate aproape toate urmele de sînge pe care le găsise Hegg și fuseseră diagnosticate drept sînge uman. Nu au mai apărut alte celule care să poată fi atribuite unui organ al corpului. A fost ca și cînd soarta a rezervat ca surprizele cruciale să apară la începutul și sfîrșitul studiilor, pentru că în timpul ultimei întîlniri, pe 14 octombrie, a fost găsit un al doilea rezultat semnificativ. Undritz studia petele mici de sînge care fuseseră găsite în buzunarul lui Jaccoud, cît și pe marginea mînecii stîngi. În toate aceste locuri Undritz a văzut nu numai probe de sînge uman, ci și nuclei mari cu nucleoli mari și structuri în formă de rețea care aparțineau fără îndoială celulelor unor organe interne și în mod evident celulelor hepatice. Era și aici aceeași determinare ca și cea care fusese stabilită pentru șiragul de mărgele al tecii stiletului. Pentru a se asigura că celulele erau într-adevăr de aceeași origine, Undritz a făcut de-

taliate studii comparative a lamelor colorate din cele două surse. El a găsit că celulele de organ erau la fel de asemănătoare una cu cealaltă ca și componentele de sînge în care erau amestecate.

Din observațiile lui Undritz au urmat o serie de concluzii pentru Hegg și Moriaud. Se presupunea acum că, după crimă, Jaccoud smulsese stiletul mînjit cu sînge și particule de ficat, îl îndreptase spre buzunarul stîng al hainei unde fusese mai înainte teaca. Urme de sînge și ficat ar fi putut să fie lăsate atunci și pe șiragul de mărgele al tecii și pe buzunar, cît și pe capătul mînecii stîngi. După aceea, el ar fi putut spăla stiletul, dar nu a observat petele de pe șirag, de pe mîner și de pe haină deoarece erau prea mici. Probele păreau să sprijine toată această teorie.

Cămașa lui Zumbach, sfîșiată și îmbibată cu sînge, i-a fost dusă lui Undritz la Basel pentru a fi căutate aceleași celule de organe și elemente de sînge la locurile care corespundeau rănilor de intrare. A fost o tentativă eșuată. Nu a putut găsi leucocite nici nuclei de celulă mare. A sugerat atunci o explicație posibilă : înainte de a muri, Zumbach, a transpirat violent, transpirația afectînd elementele celulare ale sîngelui, astfel încît acestea nu au putut fi evidențiate prin colorare. Rămînea în felul acesta un gol în lanțul de probe dintre stilet și găurile de penetrație din hainele lui Zumbach. Dar Hegg a fost atît de impresionat de descoperirea celulelor hepatice încît întrebarea dacă stiletul și celulele de ficat puteau fi legate neechivoc cu crima și victima rămînea puțin obscură. El a luat în considerație, desigur, problema dacă celulele din ficat ar fi rămas lipite de lama unui stilet și nu ar fi fost șterse de piele sau de îmbrăcăminte, în timp ce arma era trasă afară din corp. Dar, așa cum s-a arătat mai tîrziu, el s-a mulțumit cu explicații pe care nu le-a considerat în mod adecvat. El a observat că lama stiletului era ușor striată și a hotărît că sîngele și celulele de organ au rămas în șanțurile metalului în timp ce arma era smulsă din corpul lui Zumbach. El a trecut cu vederea faptul că ficatul lui Zumbach fusese zgîriat pe o adîncime de mai puțin de 1 cm astfel încît partea striată a lamei nu ar fi putut ajunge în ficat.

Între timp, Undritz cu lipsa sa de cunoaștere a tehnicilor și limitelor medicinei legale, continua cercetări care pînă acum nu fuseseră total explorate, pentru a răspunde la întrebările cu privire la vîrsta petelor de sînge și sexul persoanei a cărei sînge le cauzase. Reușind să cerceteze petele de sînge prin metode hematologice normale, el s-a gîndit că este posibilă aplicarea la pete microscopice de sînge uscat a procedeelor folosite în hematologie, pentru determinarea fenomenului de îmbătrînire a sîngelui. Se cunoștea că anumite tipuri de celule sanguine albe, neutrofilele, euzinofilele și monocitele conțin enzime care-și pierd eficiența, odată cu îmbătrînirea sîngelui. Enzimele monocitelor se rup în circa patru săptămîni. Cele ale neutrofilelor durează de la 8 la 12 luni, în timp ce enzimele euzinofilelor pot rămîne stabile pînă la 5 ani. Factorii de mediu, cum ar fi umiditatea sau lumina solară în exces, pot diminua sau prelungi perioada de conservare. Cu toate acestea, vîrsta sîngelui poate fi măsurată în limite grosiere. Prezența și potența enzimelor sînt relevate cu colorant Graham-Knoll care colorează granulele din corpul celular al leucocitelor fie în maro, fie în verde, sau cenușiu. Întrucît Undritz nu a găsit nici o colorare a granulei în monocite, el a conchis că pata de sînge, în timpul testului său, trebuia să fie mai veche de 4 săptămîni. Granulele din neutrofile au răspuns colorantului. Aceasta însemna că petele de sînge trebuie să fi existat de mai puțin de opt luni. Data asasinării lui Zumbach, 1 mai 1958, era între aceste limite.

Al doilea principiu hematologic pe care Undritz l-a aplicat petelor uscate de sînge au avut în vedere determinarea sexului celui căruia aparținea sîngele. Acesta se baza pe rezultatele a doi cercetători britanici, Bard și Bertram. Ambii descoperiseră în 1945 că nucleii celulari ai sîngelui femelei conțin cantități mai mari de compuși ușor decolorați, cromatina, decît nucleii celulari ai masculilor. În plus, niște apendice curioase, arătînd asemenea unor bețe de tobă, au fost găsite în leucocitele sîngelui feminin. Acestea sînt foarte rare în sîngele masculin. Lor li s-a și dat, de altfel, numele de „bețe de tobă". Pete de sînge proaspăt de origine necunoscută în care au fost

detectate 5—7 leucocite cu bețe de tobă la un număr de 100 pot fi cu siguranță privite ca aparținînd sîngelui unei femei. Undritz a căutat astfel de elemente în toate soluțiile pe care le preparase. Întrucît n-a observat nici una, el a conchis că sîngele de pe hainele și pumnalul lui Jaccoud era de origine masculină și, de aici, că ar fi putut aparține lui Zumbach.

Spre sfîrșitul lui octombrie Undritz și Hegg și-au terminat de redactat depoziția. A fost un document care, din punct de vedere formal, mergea dincolo de opinia obișnuită a unui expert. Peste tot purta amprenta personalității neobișnuite — și în multe privințe strălucite — a lui Undritz. Era o colecție a rezultatelor de laborator care producea în cititor un mod de înțelegere științifică a unor cunoștințe pe care puțini le posedau în afara lui Undritz. Hegg încercase să sumarizeze rezultatele. Cu toate acestea, lucrarea rămînea un document curios. În sumar, existau următoarele rezultate: petele de sînge aparțineau sîngelui uman; exista un mare grad de probabilitate că sîngele provenea de la un bărbat. Petele erau mai vechi de o lună și mai puțin vechi de opt luni. În diferite locuri, amestecați cu sîngele erau nuclei celulari care proveneau din ficat.

În momentul în care Cornu și Moriaud au primit această lucrare, ei posedau deja alte rapoarte asupra unor alte studii tehnice realizate de Hegg. Pentru acestea el împrumutase un spectrometru. Pe altele le realizase la Lyon în Franța (deoarece nu existau facilități pentru analiză balistică la Geneva). El își luase sarcina să evalueze rezultatele. Între altele, el analizase nasturele găsit la scena crimei, precum și fibrele prinse de el și le-a comparat cu nasturele și fibrele textile de pe haina lui Jaccoud. Concluzia sa a fost că toate aveau aceeași origine. Totuși, accentul principal cădea pe opinia de la Basel și pe demonstrația că sîngele era amestecat cu celule hepatice.

Procurorul și judecătorul de instrucție au reconstituit crima după cum urmează: în noaptea de 1 mai 1958, Jaccoud, îmbrăcat într-un costum gris și cu o haină de gabardină albastră, și-a luat stiletul marocan în teacă,

legat cu un șirag de mărgele, odată cu pistolul Mauser de calibrul 25. S-a urcat pe bicicleta sa, pe care o reînregistrase recent, și a pedalat nevăzut pînă la casa Zumbach din Plan les Ouates. Exista un număr de motive posibile. El ar fi putut considera o întîrziată răzbunare asupra lui André Zumbach pe care încă îl blama pentru ruperea legăturilor sale cu Linda Baud. Ar fi putut să intenționeze să reintre în posesia fotografiilor și a scrisorilor, dacă era necesar, forțîndu-l pe André să i le restituie. Dar nu l-a găsit pe acesta acasă. Tatăl său l-a introdus pe Jaccoud în camera fiului său pentru a-l aștepta. El s-a folosit de acest timp pentru a încerca să găsească documentele. Charles Zumbach a auzit zgomote și a intrat, prinzîndu-l pe Jaccoud cotrobăind în dulap. De frica de a fi prezentat drept hoț, Jaccoud a tras de patru ori asupra lui Zumbach. Apoi a apărut soția acestuia. Jaccoud a urmărit-o, apoi a auzit strigătele muribundului Zumbach și s-a întors în camera crimei. A crezut că Zumbach este încă viu și deoarece își epuizase gloanțele, l-a înjunghiat pe Zumbach, una dintre răni atingîndu-i ficatul. Apoi Jaccoud a smuls pumnalul cu vîrful îndreptat în sus și l-a introdus în buzunarul stîng al hainei unde era teaca și șiragul de mărgele. Astfel el a mînjit materialul buzunarului, teaca și șiragul de mărgele cu sînge și celule de ficat. A fugit apoi din casă și și-a luat bicicleta. Picăturile din mîna sa dreaptă mînjită cu sînge au rămas în toate locurile pe care le-a atins. Un nasture de la haină i-a căzut pe sol. Apoi Jaccoud a plecat. În timp ce pedala, i s-a făcut teamă că ar putea să piardă stiletul și l-a transferat în buzunarul stîng de la piept al costumului, lăsînd și acolo urme de sînge. În garaj el s-a curățat și a spălat cu grijă lama stiletului, fără a-și da seama că pe șirag rămăseseră pete. Apa a intrat sub mîner producînd rugină. Jaccoud a trecut cu vederea de asemenea numeroasele pete de pe hainele sale și de pe bicicletă care puteau fi văzute doar cu lupa. El și-a împachetat haina pentru a o trimite Crucii Roșii și și-a trimis costumul la curățat, cu speranța zadarnică de a elimina posibilele pete de sînge. A aruncat arma, dar a reținut stiletul, probabil din cauza unor considerente de natură sentimentală.

Pe 22 noiembrie 1958, Jaccoud a fost condus în camera lui Moriaud. Articolul 148 al Codului de procedură din Geneva arăta că părțile — acuzați, acuzatori și apărători trebuiau informați asupra rezultatelor cercetărilor preliminare. Ei puteau apoi să contracareze aceste rezultate printr-o „discussion contradictoire". Astfel, Jaccoud a fost informat asupra rezultatelor testelor petelor de sînge și i s-a cerut să-și expună punctele de vedere. Încă de la începutul primelor interogatorii, Jaccoud se refugiase din ce în ce mai mult într-o atitudine de rezistență pasivă. Nu mai era acum decît o umbră a celui care fusese mai înainte, suferind constant de colapsuri nervoase. El se baricadă în spatele afirmației: „Am fost acuzat de o crimă de care nu sînt vinovat și cu care nu am nimic de a face. Nu mă interesează. Nu există nici un motiv să declar ceva".

O astfel de atitudine ar fi putut apare dintr-o nevinovăție reală. Ar fi putut fi o reacție la o injustiție de neînțeles, cu adevărat monstruoasă. Dar putea fi de asemenea stratagema unui om vinovat care își privea propria sa crimă la fel de străină de el însuși pe cît era nepotrivită cu întregul său caracter. Dată fiind o personalitate atît de sensibilă ca a lui Jaccoud, exista posibilitatea ca el să-și fi scos din minte un act de neînțeles, refuzînd să recunoască că acel act ar fi avut vreodată loc. Cu toate acestea, din cînd în cînd, în crizele psihice repetate ale lui Jaccoud, apăreau unele reminiscențe ale minții sale clare de jurist. El a angajat trei avocați: maestrul A. Dupont-Willemin și maestrul R. Nicolet din Geneva și cel mai faimos, deși unul dintre cei mai controversați avocați francezi ai acelor ani, maestrul Floriot din Paris. În cursul acelor „discussion contradictoire" era dreptul lui Jaccoud de a solicita noi experți pentru a verifica opiniile existente asupra petelor de sînge. Dacă Pierre Jaccoud ar fi fost pe deplin convins de nevinovăția sa, părea evident că acesta era cursul pe care trebuiau să-l ia lucrurile. Dar el nu a făcut aceasta. A declarat în schimb că nu va mai face nici o afirmație în timpul

cercetării preliminare. Întreaga afacere era o conspirație construită pe acuzații false și speculații. Își rezerva dreptul de a-și demonstra nevinovăția în public, în timpul procesului. Pînă atunci nu mai avea nimic de spus.

Cornu nu era pregătit să ia declarația lui Jaccoud ca atare. El bănuia că lui Jaccoud îi era teamă că alți experți nu vor face altceva decît să-l încrimineze și mai mult. Pe de altă parte, el a prevăzut posibilitatea că Jaccoud ar putea prezenta experți surpriză în timpul procesului. Astfel de experți nu ar fi avut desigur posibilitatea de a examina nici una dintre probe. El n-ar fi putut decît avansa argumente de ordin teoretic. Dar aceasta era în avantajul lui Jaccoud în măsura în care nu ar fi adus probe împotriva sa, fapt care s-ar fi putut întîmpla dacă ar fi examinate adevăratele probe. Conduși cu talent, ei ar fi putut reuși să arunce un dubiu asupra opiniilor experților, influențînd astfel juriul în favoarea lui Jaccoud. Pentru a dejuca aceste planuri, Cornu a întrevăzut o singură posibilitate. El putea cere curții să solicite experți pentru a verifica opinia lui Undritz și Hegg și să contrabalanseze prin greutatea numelor lor orice surpriză pe care ar fi putut-o produce experții lui Jaccoud. În acel timp, Cornu însuși avea grave îndoieli asupra veridicității testelor petelor de sînge. Dar, întrucît legea genevează dădea dreptul magistratului de a informa publicul asupra cursului cercetărilor sale, fuseseră publicate mai multe articole asupra lucrărilor lui Undritz și Hegg. Desigur, în aceste articole nu s-a vorbit prea mult despre metodele folosite. Dar, simpla apariție a unui hematolog de reputația lui Undritz, căruia i se încredințaseră analizele sîngelui, a cauzat rumoare în rîndul specialiștilor de medicină legală de reputație internațională. De la ei au venit primele semne de dubiu, de fapt furtuna de mînie care avea să izbucnească deasupra capului lui Undritz, outsiderul, după numai un an. Acuzatorul a fost forțat să recunoască faptul că ipoteticii experți-surpriză ai lui Jaccoud vor putea cel puțin să avanseze un argument foarte semnificativ : de mai bine de cincizeci de ani medicina legală a respins cu desăvîrșire orice studiu microscopic al sîngelui, considerîndu-le drept imposibile și nefondate. O astfel de acuzație ar fi reușit să facă o impresie asupra

juriului. Pe 9 ianuarie 1959, Cornu i-a cerut lui Moriaud să consulte o echipă de trei experți care urmau să cerceteze metodele folosite de Undritz și Hegg și să decreteze dacă le considerau drept „sigure din punct de vedere științific". Ei urmau de asemenea să repete analiza petelor de sînge, folosind metode general acceptate de medicina legală.

Experții aleși erau Paul Moureau, din Liege, H. E. Bock din Marburg și Albert Alder din Aarau. Alegerea demonstra că rezervele franco-elvețiene față de germani și germano-elvețieni au cedat în fața presiunii evenimentelor. Mai mult, de această dată, Moriaud nu a mai lăsat nimic la voia întîmplării și a acceptat un sfat bun.

Paul Moureau, un bărbat în jur de 50 ani, impulsiv, cu o constituție fragilă, cu fața ridată și mobilă, era în 1959 unul dintre cei mai importanți medici legiști din Europa. El își începuse specializarea în probleme criminale la vîrsta de 32 ani, domeniul său particular era serologia și făcea parte dintre puținii specialiști care preluase testul Coombs drept tehnică pentru determinarea prezenței sîngelui uman. Dacă era cineva în Europa în poziția de a verifica opinia lui Undritz prin metode biologice recunoscute, cum ar fi testele Uhlenhuth și Coombs, acesta era Moureau. Cineva îi arătase aparent lui Moriaud că, chiar dacă identificarea de către Undritz a celulelor hepatice era corectă, nu exista nici o dovadă că acele celule proveneau de la o ființă umană. Nu era nici un mijloc disponibil pentru a face o distincție microscopică între ficatul uman și cel animal. De aceea era esențială obținerea unei coroborări a opiniilor, după care petele de sînge care conțineau și celule hepatice să provină tot de la o ființă umană.

Profesorul H. E. Bock era specialist de medicină internă la Universitatea din Marburg. De cîtva timp, el aplica o nouă metodă de diagnostic pentru bolile ficatului. Aceasta consta într-o puncție prin peretele abdominal în ficatul pacientului de unde se extrăgea o mică piesă pe care se studiau celulele. Avînd examinate celulele hepatice la un număr impresionant de pacienți, cu siguranță că el va fi fost capabil să spună dacă Undritz avea dreptate că celulele găsite de el erau de ficat uman.

Profesorul Alder era hematolog. El era familiarizat cu întregul domeniu al hematologiei și între alte probleme se ocupa cu îmbătrînirea leucocitelor.

Cei trei s-au întîlnit cu Undritz și Hegg în dimineața zilei de 27 aprilie 1959, la Institutul de anatomie din Basel. Chiar de la început, Undritz a fost făcut să-și simtă temeritatea de a se fi aventurat în domeniul sacru al serologiei criminalistice. Moureau încă nu avea o noțiune clară asupra a ceea ce făcuse într-adevăr Undritz. Și pentru el, studiul microscopic al sîngelui pentru a-i determina tipul era ceva la care se renunțase încă acum 50 ani și atitudinea sa față de Undritz era în mod corespunzător rece. Alder îl cunoștea pe Undritz de la numeroasele întîlniri ale hematologilor, dar el își luă sarcina foarte în serios, fiind de asemenea rezervat. Cel mai deschis dintre cei trei părea să fie profesorul Bock care era plin de curiozitate cu privire la această nouă evoluție în criminalistică : recunoașterea celulelor hepatice pe arma crimei.

Într-o atmosferă de răceală, cei trei au ascultat raportul lui Hegg, asupra situației generale. Apoi au cercetat obiectele existente, iar Undritz și-a citit lucrarea. Moureau a zîmbit. Entuziasmul cu care Undritz își descria procedeele, uitînd de opoziția ascultătorilor săi, îl determinau să creadă că Undritz nu era altceva decît un idealist cuceritor, dar iresponsabil din punct de vedere științific. Spre prînz, Moureau spuse că dorea să stea de vorbă singur cu Bock și Alder. În cursul acestei discuții, Moureau declară deschis că, avînd în vedere cantitatea extrem de mică de sînge pentru determinarea tipului de sînge, nu exista decît o singură tehnică : testul Coombs. El nu-și ascunse surpriza că această metodă, sau cel puțin forma capilară a testului Uhlenhuth nu fusese încercată încă de la început. Oare nu exista nimeni la Geneva care să știe să efectueze aceste teste elementare ? Era posibil ca studiile petelor de sînge să fie puse în mîinile unui outsider lipsit de experiență, ca Undritz. Cu permisiunea lor, el va telefona asistentului său dr. Dodinval pentru a veni la Basel, cu serurile și aparatele necesare pentru test.

Ceilalți căzură de acord și Moureau aranjă ca Dodinval să ia trenul care urma să-l aducă a doua zi dimineața.

Undritz și Hegg fură chemați din nou în acea după-amiază. Atmosfera era încărcată. Alder, îl supuse virtual pe Undritz, unui adevărat examen. El îi arătă acestuia mai multe pete de sînge care prezentau leucocite din mostre de sînge de diferite vîrste. Atitudinea neîncrezătoare a lui Alder începu să se clatine cînd Undritz s-a dovedit capabil de a da vîrstele corecte ale mostrelor și să distingă fără greșeală sîngele uman de cel al diferitelor animale dintr-un alt set de mostre. Bock a procedat într-o manieră similară cu preparatele de celule în care fuseseră amestecate celule hepatice. Rezerva generală a dispărut pe de-a întregul cînd Undritz a dat răspunsuri perfecte. Alder și Bock i-au cerut lui Undritz să le arate cum își prepara lamele. Din acel moment întîlnirea a devenit o demonstrație, iar experții s-au transformat în studenți plini de atenție. În cele din urmă, respectul și interesul lui Alder și Bock i s-au transmis și lui Moureau. Ezitant la început, apoi fără nici o rezervă, el recunoscu că Undritz avea dreptate : lamele lui relevau într-adevăr forme tipice de leucocite. Undritz a indicat neutrofile umane cu unul pînă la 4 segmenți, eusinofile cu 2 segmenți și o granulă rotundă în corpul celular ; limfocite cu formații împrăștiate, granulare, de un albastru delicat ; foarte mici bazofile ; monocite cu nucleii lor globulari și platelete sanguine nenucleate. În contrast cu acestea erau lamele unei mari varietăți de celule sanguine animale cu toate particularitățile lor diferite. În timp ce Undritz ajungea la aceste lame, în care se găseau celulele hepatice, cei trei experți îi acceptaseră în principiu metoda. Bock își exprimă primul opinia. Pe baza propriei sale experiențe, el fu de acord că celulele erau hepatice. Tîrziu, spre seară, sesiunea se încheie cu un acord general pe care fiecare dintre cei trei experți o exprimă conform propriului său temperament.

Alder : „Da, pot să confirm că într-adevăr, ați avut dreptate în tot ceea ce ați făcut."

Bock : „Undritz, ceea ce ai făcut este absolut remarcabil."

Moureau : „C'était merveielleux".

În hîrtia oficială, cei trei au notat : „Noi, sîntem de acord cu concluziile experților Undritz și Hegg... Studiile

morfologice au dat rezultate care permit concluzia, cu o probabilitate aproape egală cu siguranța, că este vorba de sînge uman. „Ei au ales această frazeologie nu pentru că ar mai fi avut dubii, ci, ținînd seamă de binecunoscutul fapt după care nici un nou procedeu științific nu poate fi considerat absolut sigur pînă cînd nu este testat de mai multe ori în ceea ce privește celulele hepatice, Alder și Bock au notat : Pe baza experienței, procedeele de puncție ale ficatului... experții sînt convinși că aceste elemente reprezintă celule de ficat."

Moureau le-a spus „noapte bună", adăugînd „Dacă am judecat corect, testul de sînge Coombs ne va da confirmarea mîine."

Moureau, Alder, Bock, Undritz și Hegg s-au sculat devreme și s-au întîlnit din nou a doua zi la ora 7 și 55 minute. Sosise și Dodinval, aducînd cu sine tuburile pe care le necesita testul Coombs. Adusese de asemenea și ser Coombs preparat la Liége, un ser anti-Rhesus de la un pacient de la un spital din Liége, celule sanguine de grupa O cu factori Rhesus de la un centru de sînge din Liége și un ser cabalin pentru control. Moureau era conștient că lungul drum cu trenul ar fi putut afecta celulele sanguine. Dar presupuse că aceste efecte vor fi neglijabile și, întrucît Elveția nu putea asigura materialul necesar pentru test, se părea că nu există o altă soluție.

Dodinval începu prin aflarea celor mai mari pete de sînge de pe haină cu ajutorul lupei. El tăie bucata de material și o etichetă drept mostra 1. Apoi, pentru comparație, el tăie o bucată de material fără sînge pe care o etichetă mostra 2. O bucată de căptușeală și spatele hainei cu sînge pe ea a fost mostra 3. O bucată de căptușeală fără sînge a fost mostra 4. Întrucît petele de sînge de pe cămașa lui Zumbach provenea indiscutabil de la sînge uman, o bucată de material din această cămașă a fost preparată ca mostra 5. Deoarece autoritățile trataseră cămașa cu o substanță împotriva moliilor numită Trix, Dodinval a luat o mostră din cămașă, fără sînge pe ea, drept specimen de control. În sfîrșit, Dodinval a notat cu 7 și 8 cîteva din mostrele de ser cabalin. După aceste pregătiri minuțioase putea începe, în sfîrșit, testul Coombs pentru sînge uman.

Acest test, așa cum s-a menționat, a apărut din experiența acumulată de serologi prin eforturile lor de a identifica factorii periculoși anti-Rhesus în sîngele femeilor însărcinate. Prima etapă a fost aceea de a amesteca celulele sanguine ale grupei umane O cunoscută, ca purtînd factorul Rhesus cu serul femeii. Acest amestec a fost plasat într-o etuvă și menținut cîtva timp la temperatura corpului. Apoi i s-a adăugat ser antiglobulină Coombs. Dacă în sîngele femeii exista un factor anti-Rhesus, celulele sanguine de grupă O cu Rhesus pozitiv absorbeau globulina din factorii anti-Rhesus. Cu alte cuvinte, serul Coombs aglutina această globulină. Dacă factorul anti-Rhesus era absent, nu avea loc nici o aglutinare.

Aplicarea acestui test la serologia criminalistică a fost fondată pe descoperirea că serul Coombs diminua cu putere dacă, înainte de test, venea în contact cu cantități foarte mici de proteină sau de sînge uman. Celulele sanguine cunoscute ca RH pozitive, de grupă O, au fost deci amestecate cu un ser care se cunoștea că conține factori anti-Rh. Dacă se adăuga acum ser Coombs pe deplin potent, urma aglutinarea celulelor, dar, dacă serul Coombs fusese amestecat anterior cu o soluție provenită dintr-o pată de sînge, se puteau întîmpla două lucruri : dacă pata conținea sînge uman, serul Coombs era slăbit și reacția de aglutinare era diminuată sau obliterată. Dacă nu exista însă sînge uman, serul Coombs își reținea întreaga potență și avea loc aglutinarea.

Pentru a face testul și mai precis, Moureau a combinat metoda testului Holtzer cu cea a testului Coombs. El a preparat serii de diluții ale serului Coombs, apoi a determinat gradul de diluție la care serul își reținea capacitatea de aglutinare a corpusculilor de sînge de grupă O, Rh pozitivă, care fuseseră amestecați cu ser anti-Rh. Pentru control, el a adăugat apoi ser Coombs la o mostră de sînge animal. Deoarece proteinele sîngelui animal nu diminuau potența sîngelui, avea loc aglutinarea. Numai atunci a amestecat Moureau ser adițional cu sîngele ce urma să fie testat și cu materialul de pe care fusese luat. Încă o dată, a fost efectuată o serie

de diluții cu serul Coombs. Aceasta a fost tehnica pe care Moureau a folosit-o în dimineața de 28 aprilie.

Celulele de grupă O, Rh-pozitive au fost „spălate" de trei ori, și amestecate cu ser anti-Rh. Dodinval a ținut amestecul într-o etuvă. Apoi celulele au fost spălate încă o dată și numai după aceea au fost suspendate într-o soluție salină de 5%. Serul Coombs a fost distribuit în 10 flacoane de test în diluții crescătoare : 1 : 4, 1 : 8, 1 : 16, 1 : 32, 1 : 64, 1 : 128, 1 : 256, 1 : 512. Cînd diluțiile au fost aplicate la amestecul de test, s-a găsit că serul își reținea efectul aglutinant pînă la o diluție de 1 : 256. Au fost preparate apoi alte 8 seturi de diluții și testate cu ser cabalin, adică, cu proteină animală. S-a determinat că proteina animală nu le diminuează potența. Puțin după ora 1, Moureau, a început să testeze aceste mostre de ser care fuseseră amestecate cu petele de sînge de pe haina lui Jaccoud. După 10 minute a început să aibă primele rezultate. Serul se diminua de la 1 : 256, pînă la 1 : 64, adică în două etape : erau astfel indicii că petele conțineau sînge uman, dar aceasta nu era o dovadă. Două ore mai tirziu cînd Dodinval a verificat mostrele petecului de material fără sînge, Serul Coombs diminuase de la 256 la 128, adică cu un singur grad. Întrucît acest grad trebuia luat în considerație, pata de sînge scăzuse serul numai cu un singur grad. Acest unic grad fu considerat prea mic pentru a fi luat ca limită de siguranță. În grupul de specialiști apăru o ușoară senzație de jenă. Totuși, aceasta dispăru cînd Moureau verifică pata de sînge de pe căptușeala hainei lui Jaccoud. S-a demonstrat repede că însăși căptușeala nu producea virtual nici o pierdere în serul Coombs. La 1 : 256 exista o ușoară slăbire care putea fi privită ca jumătate de grad. Pe de altă parte, serul care intră în contact cu pata de sînge scădea pînă la 1 : 64 și chiar la 1 : 32, putînd fi detectată o foarte slabă aglutinare. Această demonstrație putea fi considerată ca o dovadă suficientă a existenței sîngelui uman.

Restul nu a fost decît un epilog. Pe la 18,30 în acea seară, cînd ultimele experiențe erau terminate, Moureau a notat : „Pata de pe căptușeala hainei de gabardină este

o pată de sînge uman... Pata de pe haină este probabil de origine umană. Micimea petei explică de ce concluzia noastră nu poate fi categorică."

Moureau trebuie să-şi fi dat seama în acel moment că toate concluziile sale nu puteau fi mai categorice. Avocaţii apărării lui Jaccoud puteau, bineînţeles, să fie de acord că sîngele de pe haina acestuia puteau proveni de la om, dar aceasta nu reprezenta o dovadă că celelalte pete, în special pata din interiorul buzunarului de la haină şi de la şiragul tecii stiletului, cea care conţinea celule hepatice erau şi ele pete de sînge uman. Nu era nimic de făcut pentru a împiedica un astfel de argument. Eşecul testului de pe haină arătau că orice test cu celelalte pete şi mai mici nu aveau nici un prospect de succes. Totuşi, acum el era atît de convins de lucrările lui Undritz, încît consideră suficient testul care-i reuşise.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, Moureau, Bock şi Alder sumarizară rezultatele cercetărilor lor după cum urmează: „Am urmărit cercetarea atentă şi conştiincioasă a experţilor ştiinţifici Undritz şi Hegg. Am demonstrat cu siguranţă prezenţa petelor de sînge uman amestecat cu celule care nu sînt de sînge şi aparţin anumitor organe interne."

Bineînţeles, criticii au avut dreptate mai tîrziu cînd au arătat că această consideraţie finală ar fi trebuit să fie oarecum mai clară, avînd în vedere principiul empiric sus menţionat. O verificare pozitivă şi o confirmare parţială a unui procedeu este insuficient pentru a face din acest procedeu o bază pentru o hotărîre legală. Dar Cornu şi Moriaud considerară acest raport atît de categoric, încît nu mai avură nici cea mai mică îndoială cu privire la acuzaţia de crimă adusă lui Jaccoud. Moriaud dori să se verifice încă o dată. Chiar dacă existenţa sîngelui uman şi a celulelor hepatice fusese determinată fără nici o urmă de îndoială, în ceea ce-l privea, el se întreba totuşi dacă pumnalul ar fi putut scoate aceste celule din corpul lui Zumbach. Teoria lui Hegg cu privire la striurile de pe lama stiletului nu i se păreau destul de convingătoare. În consecinţă, au fost efectuate mai multe experienţe la Marburg, Bassel, Liége şi Geneva.

Hegg însuși a obținut ficați de la un abator și a făcut experiențe, dar nu a reușit să reproducă condițiile crimei, astfel încît munca sa nu dădu nici un rezultat. Totuși, Undritz revelă un punct plauzibil cînd în cercetarea sa el și-a realizat lamele folosind o baghetă de sticlă foarte fină. Un mare număr de celule hepatice rămîneau întotdeauna prinse de baghetă, dacă ficatul fusese anterior inundat de sînge. Zumbach sîngerase din cauza glontelui care-i lovise aorta și, în această condiție, stiletul îi pătrunsese în ficat. Pe baza experienței sale cu baghete de sticlă, Undritz considera că și lama unui cuțit complet netedă care trecea printr-un ficat inundat de sînge ar fi ieșit în afară cu celule hepatice prinse de ea. Pentru a demonstra această aserțiune, Undritz efectuă experiențe cu maimuțe anesteziate ale căror aorte erau deschise, astfel încît mureau de hemoragie internă atunci cînd el retrăgea un cuțit printr-un strat dublu de material de lînă și de bumbac, inclusiv prin pielea animalului. Grupe întregi de celule hepatice rămîneau prinse pe lamă.

Această experiență a îndepărtat și ultimele dubii ale acuzatorului. Se pare că nu s-a acordat nici o atenție asupra prezenței sau absenței celulelor de ficat în locurile în care stiletul trecuse prin materiale. Așa cum s-a demonstrat mai tîrziu mai puteau exista dubii și asupra acestei chestiuni așa cum au fost dubii și asupra întrebării, dacă stiletul fusese într-adevăr arma crimei. Moriaud se mulțumi cu affidavitul doctorului Franz, cu limbajul precaut a lui Obersteg și, mai presus de orice cu afirmația lui Hegg din marea depoziție generală în care el declară că stiletul curbat era arma crimei, sprijinindu-și opinia pe rezultatele primelor sale cercetări.

Pe 2 noiembrie, Cornu a citit acuzarea în fața curții din Geneva — care este echivalentul marelui juriu american —. Sprijinindu-se de brațul unui doctor Jaccoud a strigat cu disperare: „Tot ceea ce s-a făcut împotriva mea nu este decît o infamie mizerabilă. Mi-am susținut nevinovăția și voi continua s-o susțin pînă la sfîrșitul zilelor mele... Pînă la sfîrșitul zilelor mele voi continua să protestez împotriva acestor erori judiciare.“ Pe 18 ia-

nuarie 1960, începu la Curtea din Geneva procesul lui Pierre Jaccoud, sub președinția judecătorului Barde. Juriul era format din patru femei casnice, o muncitoare, un giuvaergiu, funcționari artizani și muncitori. La Geneva începuse procesul secolului.

— 22 —

Încă de la început, cazul s-a bazat pe probe circumstanțiale. Pe un perete și pe o masă aranjate cu grijă de Hegg fuseseră prezentate probele acuzării, de la bicicletă la haină, de la nasturele pierdut la stilet. Din întreaga paradă de martori care compărură, din 18 ianuarie pînă în 4 februarie, nici unul nu aduse nimic nou. Nici un nou alibi nici o apărare reală pentru Jaccoud, dar nici o probă incriminatoare convingătoare împotriva acestuia. Nimeni nu-l văzuse pe Jaccoud pedalînd către locul crimei sau înapoi. Nimeni nu putu sugera un motiv credibil pentru murdara crimă pe care se presupunea de a o fi comis Jaccoud. Pe de altă parte, existau multe elemente din reconstituirea crimei de către acuzație care nu puteau să nu ridice dubii în mintea unor observatori lipsiți de prejudecăți. Era într-adevăr de conceput ca un om de felul lui Jaccoud, înarmat cu un pistol și un pumnal, să fi pedalat în întuneric pînă la Plan-les-Ouates ? Era de conceput ca Jaccoud să fi încercat să se răzbune pe un om care nu mai era nici măcar iubitul metresei sale pierdute, sau să-l forțeze pe acesta să-i înapoieze documente incriminatoare ? Era de conceput că el ar fi lovit un om bătrîn pe care nu-l întîlnise niciodată înainte într-o manieră atît de brutală sau că s-ar fi decis să comită, atît de diabolic, o crimă cu care să fi aruncat suspiciunile asupra unui membru al legiunii străine. ?

Totul este posibil în această lume. Demonii care sălășluiesc o ființă umană atît de sfîșiată spiritual și fizic pot oare să-l conducă la acțiuni atît de bestiale și contradictorii ? Dubiile rămîneau în continuare.

Între ianuarie 27 și 29, Hegg, Undritz, Moureau, Alder și Bock apărură în fața Curții odată cu Naville, Franz și Obersteg pentru a descrie structura probelor pe

care ei o construiseră sau ajutaseră la construcția ei. Pentru Jaccoud și apărătorii săi trebuie că le-a fost clar că întreg cazul se baza aproape pe de-a întregul pe analizele petelor de sînge și pe presupunerea că pumnalul fusese arma crimei. Apărarea crezu că era bine înarmată. Ea obținuse drept experți surpriză serviciile a patru specialiști medico-legali și serologi care, așa cum sperau avocații apărării, erau capabili să zdruncine rezultatele cercetărilor lui Undritz. Și ei trebuiră să depășească granițele Elveției pentru a-și găsi experți în medicina legală. Principalul apărător a lui Jaccoud, Floriot chemă doi francezi. Primul era dr. Roger Le Breton din Paris. Acesta era un om mic de statură și limbut, de aproape 45 de ani, care se putea mîndri cu o experiență considerabilă în domeniul metodelor de investigație serologică clasice și care luase parte la multe cazuri criminale. Dar era în același timp unul dintre acei oameni care, din egoism și ambiție, se lăsau atrași uneori în domenii în care erau prea puțin pregătiți. Al doilea expert al apărării era un om socotit că va inspira respect, datorită vîrstei sale venerabile : profesorul Maurice Muller, directorul Institutului pentru medicină socială și legală din Lille. El era cel care făcuse primii pași, în 1946, în experiențele de îmbunătățire a testului Uhlenhuth. Muller era mai presus de orice ambiție sau vanitate. Totuși, el era ferm convins că serologia legală trebuia protejată de invazia unor oameni din afară, ca Undritz.

Avocatul elvețian a lui Jaccoud, Raymond Nicolot căutase și el experți, obținînd sprijinul a doi austrieci : profesorul Anton Werckgartner, șeful Institutului de medicină legală din Graz și asistentul său, Wolfgang Maresch Werkgartner, ca și Muller, avea peste 60 de ani, era înalt și avea o figură impresionantă, cu părul complet alb. El reprezenta faimoasa școală vieneză și ajutase mult la dezvoltarea medicinei legale austriece. În anii '20, el recunoscuse importanța determinărilor de grupă sanguină pentru criminalistică și jurisprudență. Între alte realizări, proiectase micrometode care permiteau aplicarea testului Uhlenhuth la pete de sînge extrem de mici. Exemplul său remarcabil îl influențase mult pe Maresch — care

era cu 30 ani mai tînăr decît profesorul său — pentru a se dedica cercetărilor serologice.

Nici unul dintre acești patru experți nu avea nici un fel de experiență în domeniul hematologiei, experiență comparabilă cu cea a lui Undritz, Albert sau Bock. Tineri sau bătrîni, toți experții apărării tributari școlii tradiționale de serologie medico-legală, cu edictul acesteia împotriva determinărilor microscopice de tip sanguin, astfel încît ei nu se gîndiseră niciodată să facă un studiu detaliat al acestei tehnici microscopice. Apărarea le oferi experților primele opinii ale lui Hegg și Undritz, datate în 31 octombrie 1958, care, după cîte știm de acum, nu dădeau un tablou clar al metodelor folosite. Din aceasta se putea presupune ușor că Undritz folosise metodele microscopice discreditate de determinare a tipului de sînge. Ei crezură că Undritz, în calitatea sa de hematolog, păși cu inocență în domeniul criminalisticii și comisese o fatală eroare în tratarea petelor de sînge ca sînge proaspăt. Ei nu știau nimic de surpriza pe care o resimți Undritz descoperind că leucocitele din sîngele uscat puteau fi colorate și recunoscute ca atare. Nici unul dintre ei nu văzuseră fotografiile lamelor lui Undritz, ca să nu mai vorbim de lamele însești. În sfîrșit, nici unul dintre ei nu a avut șansa de a pune în practică acest procedeu. Ei au intrat mai mult sau mai puțin pregătiți în luptă de partea apărării. Totuși, la început, Floriot, care avea o slăbiciune pentru retorică, proclamă că îl va doborî pe Undritz ca pe un avion în flăcări.

Pe 27 ianuarie, Undritz și Hegg, și mai tîrziu Moureau, Alder și Bock, prezentară în fața curții rezultatele cercetării lor. Atunci se văzu cît de greu dacă nu imposibil era pentru niște simpli jurați, ca și pentru avocații și judecătorii cu o educație unilaterală, să înțeleagă problema științifică în discuție. Fotografiile colorate ale petelor de sînge pe care Undritz le proiectă pe un ecran apărură juraților și juriștilor asemenea unor noi modele textile. Faptul că un grup de tablouri prezenta neutrofile și neutrocite și celelalte celule hepatice era o chestiune care trebuia luată pe cuvînt de onoare. Ei credeau sau nu credeau, după cum savanții radiau sau nu o aură de

încredere. Şi oameni ca Undritz, Alder, Bock şi Moureau, aveau cu siguranţă această aură.

Cu toate acestea, Floriot părea convins că victoria sa va fi uşoară. Fotografiile lui Undritz mai erau încă în reflector cînd Floriot, îmbrăcat în roba avocaţilor francezi şi purtînd Crucea Legiunii de Onoare, îşi lansă primul atac. El avea în faţă un teanc impresionant de cărţi „Văd aici, spuse el, că aţi aplicat metoda microscopică". Dacă el înţelege bine acest procedeu, Undritz răsese bucăţele din petele de sînge şi le amestecase cu ser pentru a le converti într-o condiţie asemănătoare sîngelui lichid. Era acesta un procedeu corect ?"

„Da, replică Undritz", noi am efectuat analiza prin adăugarea serului uman la aceste mostre de sînge.

„Splendid", continuă Floriot, „dar atunci eu trebuie să vă informez, din nefericire, că toate tratatele de medicină legală sînt de acord că această metodă duce la erori şi că nu trebuie ţinut seama de ele".

Undritz, demască lipsa de familiaritate a hematologului cu literatura medicinei legale răspunzînd : „Aş fi fericit să văd aceste interesante tratate".

Floriot replică sarcastic că-i va face plăcere să i le pună la dispoziţie. Nu citise Undritz niciodată scrierile profesorului Derobert, unul dintre cei mai faimoşi deţinători ai conducerii medicinei legale din Paris ? Iată ce spune de Derobert în manualul său „La Practique medico-legale", publicat în 1938, despre cercetările microscopice ale sîngelui. Citi apoi cu glas tare „Originea animală sau umană a sîngelui nu poate fi determinată prin examinarea microscopică. În considerarea transformării extreme a formei componentelor de sînge în timpul procesului de uscare, măsurarea celulelor roşii este o iluzie".

Dacă Undritz nu-l cunoştea pe Derobert, continuă Floriot, poate că-i erau familiare numele faimoşilor colegi ai acestuia, Thoinot şi Balthazard. El avea în faţa sa tratatul lui Thoinot „Precis de Medecine Legale". Cartea apăruse la Paris în 1913, dar el nu credea că celulele roşii sanguine se schimbaseră de atunci încoace. Thoinot spunea clar : „Celulele roşii sanguine nu pot fi niciodată regenerate complet şi sînt deci, de obicei,

distorsionate... Din acest motiv, acest procedeu a fost complet abandonat". Cît despre Balthazard — Floriot luă următoarea carte. În 1943, Balthazard făcuse următoarea afirmație anihilantă „Deși este ușor, atîta timp cît pata este proaspătă, să distingem sîngele mamiferelor de sîngele păsărilor, diferențierea sîngelui diferitelor mamifere cauzează mari dificultăți. Pentru aceasta există trei procedee : unul se bazează pe măsurarea diametrului mediu al celulelor roșii. Dar cercetările moderne asupra transformărilor în dimensiune a celulelor roșii a dus la respingerea totală a acestui procedeu".

Floriot aruncă neglijent cartea lui Balthazard pe masă și deschise o altă carte, cea a profesorului Simonin. Acesta privea examinarea microscopică a sîngelui ca pe un procedeu absurd, astfel încît nici nu-l menționa cu seriozitate. „Și această metodă", aruncă Floriot histrionic cuvintele către Undritz, pe care toți experții au condamnat-o neechivoc timp de 50 ani ca fiind greșită și nefundamentată este metoda pe care ați folosit-o dumneavoastră. Aceasta este metoda care a dus la acuzarea lui Jaccoud de crimă".

Atacul lui Floriot a avut un oarecare efect retoric, dar nu a însemnat altceva decît pierderea unei muniții bune pe o țintă greșită. Dacă Floriot și colegii săi s-ar fi gîndit să studieze cercetările lui Undritz, ei și-ar fi dat seama că acesta își bazase concluziile pe celulele albe în studiile sale. Celulele roșii nu interveneau decît cu totul colateral.

Astfel, lui Undritz nu i-a venit greu să răspundă acestui atac și să obțină aplauze cînd declară cu credința fermă a descoperitorului că nu citise autoritățile în medicină legală, dar că remarcile acestora cu privire la studiile microscopice ale sîngelui aparțineau fără îndoială unui muzeu. Evident, Floriot nu a înțeles replica lui Undritz. El nu-și dădu seama decît că ceva nu era în regulă și s-a retras în spatele aserțiunii că experții apărării îi vor urma la cuvînt și aceștia erau oameni familiarizați cu acest domeniu.

A doua zi dimineața, pe 28 ianuarie, primul din experții lui Floriot, Le Breton luă cuvîntul. Se spune că Floriot, după înfrîngerea pe care o suferise cu o zi înainte, analizase tactica lui Le Breton cu o mai mare grijă.

Ideea era ca acesta să ia cuvîntul să-l atace vehement pe Undritz și pe ceilalți experți timp de două ore, aruncînd astfel neîncrederea și confuzia între jurați. Apoi urma să piece sub pretextul că trebuia să ia avionul spre Paris pentru cursul pe care-l avea în după-amiaza aceea. Putea evita astfel un posibil schimb periculos de replici cu Undritz și cu ceilalți experți ai acuzării.

Purtînd o geantă plină cu fotografii și diapozitive, Le Breton intră în sală — o figură mică și rubicondă. Salută solemn pe judecătorul președinte și pe jurați. Privind direct la Moureau, Alder și Bock, el intonă: „Ați fost chemați să dați greutatea numelor voastre unei metode. Trebuie să recunosc că această metodă este plină de pericole cînd este aplicată medicinei legale. Am venit la Geneva pentru a vă arăta aceste pericole, pentru ca eroarea științifică să nu cauzeze și o eroare judiciară".

Aceste cuvinte pretențioase îi aduseră lui Breton atenția întregii curți. Cu toată tendința sa către teatralitate, el poseda talentul de a se exprima într-un mod pe care îl putea înțelege oricine. El pictă un larg tablou al metodelor experimentate și reale de testare a petelor de sînge. El reuși chiar să explice involuțiile testului Coombs. Numai atunci a trecut la cazul în discuție. Cu o voce puternică, stentorială, declară că fusese alarmat să audă că din 30 de pete de sînge numai una se dovedise a conține sînge uman prin testul Coombs, care era o tehnică nouă, dar nu putea produce probe reale. Testul Coombs, accentuă el, nu indicase sînge uman în nici unul dintre celelalte pete și în mod special nu în cele presupuse a fi amestecate cu celule hepatice. Întreaga structură a acuzării se baza numai pe metoda lui Undritz. „Am lucrat cu aceste probleme timp de 20 ani, spuse Le Breton juriului și ele sînt atît de dificile și atît de fragile, încît foarte rar se obține o siguranță completă. Aveți siguranță completă cînd formați o judecată pe baza unui proces care nu are încă nici măcar un an și care nu a fost efectuat se pare decît de un singur om? Aveți dreptul să construiți un verdict pe astfel de date? Chiar dacă s-ar întîmpla ca procedeul să se dovedească valabil, el trebuie mai întîi testat mult înainte ca o ființă umană să fie condamnată pe această bază".

Acesta era punctul crucial al întregii chestiuni a petelor de sînge. Le Breton i-ar fi atras de partea lui pe jurați dacă ar fi acordat numai puțin timp acestei părți a argumentului său. În loc de aceasta, el s-a repezit la ceea ce îl satisfăcea mai mult din punct de vedere emoțional : o demonstrație completă a metodelor și rezultatelor lui Undritz. Acestea erau, spunea el, escapade periculoase ale unui hematolog în domeniul medicinei legale și ca atare lipsite complet de sens.

Fără a ști probabil de greșeala pe care Floriot o făcuse cu o zi înainte, Le Breton începu să citeze pe experții medicinei legale pe care îi citase și Floriot. După aceea își prezentă propriile dubii cu privire la sîngele animal și uman pentru a arăta imposibilitatea discriminării lor microscopice. Și această demonstrație îl deservi, deoarece chiar și jurații puteau percepe că acestea nu suportau comparație cu fotografiile clare ale lui Undritz. Experiența lui Le Breton demonstra și o lipsă de îndemînare în tehnica de colorare hematologică. Dar Le Breton părea complet nepăsător. El continuă să defăimeze folosirea plasmei sanguine naturale în prepararea suspensiilor lui Undritz. Undritz ar fi putut foarte bine introduce celule de sînge uman pe care le descoperise sub microscop o dată cu această plasmă. „Specialitatea mea este medicina legală, conchise el dramatic, dar sînt și hematolog". Domnul Undritz este numai hematolog. Mă îngrozesc la gîndul că el a pregătit o depoziție medico-legală. Dumneavoastră, doamnelor și domnilor, sînteți aici pentru a îndeplini datoriile cetățenilor liberi într-o democrație liberă... Este de datoria unui bun judecător de a se îndoi cînd îndoiala este necesară".

Această interferență era imprudentă și improprie din partea unui străin în palatul justiției din Geneva. Cu toate acestea, poate că Le Breton ar fi scăpat de căderea finală, dacă s-ar fi ținut de planul inițial. Le Breton se întoarse însă către președintele juriului și spuse că își terminase depoziția și avea timp foarte puțin pentru a răspunde la întrebări. Avionul pentru Paris pleca la 11 și nu putea să-l aștepte. El a fost vizibil iritat cînd judecătorul Barde îi răspunse că acest lucru era imposibil. Nu i se permitea să plece fără a avea o discuție

detaliată cu Undritz sau Moureau. Le Breton îi aruncă o privire lui Floriot şi declară că viitoarea sa carieră era în pericol dacă nu ajungea la timp la Paris. Judecătorul Barde refuză să fie impresionat. El ordonă ca un avion particular să fie în permanenţă gata pentru a-l duce pe Le Breton la Paris. Astfel, Le Breton a fost forţat să intre într-o discuţie pe care nu şi-o dorise. Cînd Undritz şi Moureau expuseră principiul real al cercetărilor lui Undritz, el trebui să admită, după o scurtă dezbatere, că nu cunoştea aceste principii. Totuşi, nu voi să cedeze. În loc de aceasta, puse întrebarea dacă leucocitele puteau fi distinse în petele de sînge. El scoase din valiză o carte pe care o trecu din mînă în mînă, explicînd că în ea se puteau găsi fotografii color ale unor lame microscopice pe care puteau fi recunoscute leucocitele. Să fie comparate fotografiile lui Undritz cu excelentele fotografii din această carte şi va fi evident cît de puţin însemnau ele.

Curtea izbucni într-un rîs îndelung, cînd Moureau îi atrase atenţia lui Breton asupra faptului că tratatul din mîna sa fusese scris de către Undritz, nefiind altul decît „Sandoz Hematological Plates". Lui Le Breton îi scăpase numele autorului. De aici înainte, arogantul expert pierdu din ce în ce mai mult teren. El trebui să admită că nu cunoştea diferenţele dintre leucocitele umane şi cele animale. El afirmă că leucocitele din fotografiile lui Undritz nu puteau fi recunoscute ca leucocite, din cauză că granulele din corpurile lor celulare nu puteau fi numărate complet. El nu ştia, şi era evidentă această lipsă, că, în unele cazuri, hematologii numărau segmentele nucleilor şi nu granulele. El se refugie în spatele aserţiunii că nu putea vedea neutrofile în fotografiile lui Undritz, deoarece fotografiile nu erau vizibile. Se părea că nu ştia nici faptul că colorarea cu roşu hematoxilin Hansen. — Bierbrich care fusese folosit în mostrele de sînge în discuţie nu colora granula neutrofilelor, ci servea exclusiv pentru a face vizibili nucleii. La fel, părea să nu ştie că, în ciuda acestui fapt, neutrofilele puteau fi totuşi recunoscute neputînd fi confundate cu euzinofilele, deoarece cu acest tip de colorare euzinofilele deveneau de un roşu aprins. În cele din urmă,

Le Breton nu făcu altceva decît să aducă un mare deserviciu cauzei lui Jaccoud.

În ciuda necazurilor pe care i le făcuse pînă acum experţii Floriot continuă lista experţilor. Cu demnitatea vîrstei, Maurice Muller evită detractarea oponenţilor săi. Dar şi el, în ciuda experienţei sale în domeniul serologiei şi medicinei legale, se dovedi a nu avea cunoştinţe de hematologie, cunoştinţe atît de importante în acest caz. El impresionă atunci cînd spuse: „Dr. Undritz este un hematolog de reputaţie internaţională. Dar este de datoria mea să declar că hematologia care se ocupă cu sîngele proaspăt este departe de medicina legală care se ocupă cu petele de sînge care au fost supuse la efectul alternant al aerului, luminii, căldurii şi frigului. Dar nici Muller nu văzuse nici măcar o singură lamelă originală a lui Undritz. El nu făcu altceva decît să teoretizeze nişte dogme. Atunci cînd a fost întrebat dacă efectuase vreun test practic, el a fost obligat să spună că nu făcuse niciodată aşa ceva. Iar afirmaţia sa atentă că nu poate recunoaşte celulele hepatice cu absolută siguranţă în fotografiile lui Undritz a fost copleşită de răspunsul neechivoc a lui Alder: „Cînd văd un canar spun: aceasta este un canar. Cînd văd o pasăre diferită, spun: aceasta este o pasăre diferită. Cît despre aceste celule, lucrurile stau la fel", Muller îşi sacrifică de asemenea mult din credibilitatea sa cînd ridică problema pumnalului. Această problemă ar fi putut fi mult mai importantă decît întreaga chestiune a petelor de sînge şi a celulelor hepatice. Aceasta pentru că putea exista o îndoială că un pumnal de mărimea şi forma sa ar fi putut fi arma crimei. Dar Muller nu reuşi să facă aceste puncte convergente şi păru doar să oscileze din nou.

Anton, Werckgartner şi Wolfgang Maresch din Graz nu au avut un succes mai mare. Şi ei fuseseră pregătiţi în mod neadecvat. Nici demnitatea unuia, nici inteligenţa celuilalt nu i-au putut salva de consecinţe: primul spuse „Cînd am străpuns ficatul unui cadavru uman, am adus la lumină doar trei celule hepatice. Celulele ficatului sînt la fel de greu de găsit ca şi portocalele în pădurile munţilor Wosgi". Era o imagine interesantă pe care chiar translatorul curţii o putu traduce într-o

franceză curată. Dar metafora se întoarse împotriva sa cînd Undritz, Bock, Alder și Moureau arătară, prin intermediul fotografiilor lui Undritz și al numeroaselor lor experiențe, că rănile ficatului inundat de singe scoteau la iveală la fel de multe celule ca și „mormanele de portocale dintr-o livadă siciliană". Undritz, care pînă în acest punct, își conservase poziția și politețea, izbucni cu mînie împotriva celor care încercau să judece chestiuni pe care nu le înțelegeau.

Cînd procesul din 28 ianuarie se apropia de sfîrșit, Floriot trebui să recunoască faptul că încercarea sa de a discredita testele sanguine eșuase. Orice ar fi înțeles jurații din detaliile explicației științifice, cu siguranță că un lucru nu le scăpase : Undritz, Moureau și ceilalți experți ai acuzării efectuaseră o muncă practică, în timp ce apărarea nu le oferise decît teorii. Juriul înclină deci să creadă în Undritz, Moureau, Alder și Bock la care punctele de vedere științifice se întîlneau, chiar dacă disensiunile dintre experți ar fi putut lăsa unele îndoieli în mintea cîtorva dintre ei.

Șase zile mai tîrziu, ei îl declarară pe Jaccoud vinovat nu de crimă, ci de omor fără premeditare. Curtea îl condamnă la 7 ani închisoare. Verdictul și sentința erau clar un compromis care relevau un oarecare grad de nesiguranță. Problema era care inel din lanțul problemelor circumstanțiale produsese această nesiguranță.

După informațiile care se scurseseră în public, jurații ținuseră mai puțin cont de dovezile care se bazau pe petele de sînge. Acestea fuseseră acceptate. Mare parte din scepticism se centra în jurul problemei motivelor și reconstituirii crimei, chiar după ultimul apel elocvent a lui Cornu către juriu : „Trebuie să răspundeți cu privire la vinovăția lui Jaccoud cu un hotărît da. Acest laș, care a ucis un bătrîn într-o seară de primăvară trebuie să-și primească pedeapsa".

— 23 —

Cauzele celebre au zdruncinat frecvent bazele criminologiei, dar puține dintre ele au avut un efect atît de puternic ca cel a lui Jaccoud. Jurații simpli au luat

probabil analizele petelor de sînge, pe încredere. Dar pentru experţi existau multe lucruri noi şi controversate în ceea ce priveşte acele tehnici pentru ca rezultatele lor să nu provoace îndoieli.

Fiecare profesionist trebuia să se confrunte cu anumite probleme. Avea oare serologia legală atît de multe puncte slabe? Erau metodele tradiţionale atît de depăşite, încît testele de sînge de această importanţă să cadă în mîinile unui intrus, chiar dacă acesta se dovedea atît de talentat în domeniul său? Ce valoare trebuia dată cercetărilor acestui intrus? Erau valabile sau nu atacurile lui Le Breton, Muller şi ale celorlalţi? Ar fi căzut cercetarea lui Undritz la o investigaţie mai atentă sau s-ar fi dovedit o inovaţie reală, cu promisiuni pentru viitor?

Chiar înainte ca serologii să înceapă lupta cu aceste întrebări, ei fură atraşi într-o adevărată cruciadă. Un grup din Berna denunţă cazul Jaccoud drept o altă afacere Dreyfuss. Un medic din Berna pe nume Sutermeister, un adevărat fanatic, luă conducerea acestei campanii şi începu să colecteze bani şi probe pentru a forţa o revedere a verdictului. Sutermeister era plin de zelul unui reformator înveterat şi era convins că Jaccoud fusese victima unor sinistre intrigi politice. Din necesitate, o mare parte a campaniei sale era îndreptată împotriva lui Undritz şi Hegg. Experţilor serologi şi medicilor legişti de renume din Europa şi America le-au fost trimise nenumărate scrisori, cereri şi solicitări de a face depoziţii. O asemenea scrisoare a ajuns la Wiener, la New York, o alta la Coombs, la Cambridge. Sutermeister însuşi a plecat la drum pentru a colecţiona critici la adresa lui Undritz şi a lucrărilor sale. Nici nu a apucat bine să primească o scrisoare de la unul sau altul din oamenii de ştiinţă solicitaţi, că o şi transforma în remarci caustice şi în denunţuri pe care le împrăştia apoi în străinătate într-o serie de articole-pamflete şi scrisori nesănătoase. În scrisorile către Undritz de exemplu scria: „Dacă ceea ce citologi recunoscuţi pe plan internaţional spun despre celulele tale de ficat se confirmă, trebuie să te pregăteşti pentru a fi dat în judecată de Jaccoud pentru despăgubiri de cel puţin un milion de franci... Nu există decît un singur

mod de a evita acest dezastru : „să-ți retragi depoziția înainte de reluarea procesului". Sau : „Vă alertez asupra faptului că avem probe de încredere că întreaga afacere Jaccoud nu a fost decît o înscenare. Știți de asemenea că testul Coombs a fost... falsificat". Sau : „Celulele dvs. de ficat... sînt de fapt simple celule de salam din sandviciuri pentru că Jaccoud și-a luat haina în mașină și a folosit-o ca o față de masă la un picnic... Dacă sînteți cu adevărat om de știință, ar trebui să vă alăturați nouă în cererea de revizuire a procesului. Astfel va fi un scandal internațional". Lui Alder îi scria : „după ce mi-am terminat turneul european, vizitînd proeminenți citologi în Germania, Anglia, Franța și Austria, peste tot nu am găsit decît zîmbete în ceea ce privește celulele de ficat ale lui Undritz. Aș vrea să vă întreb și eu ceea ce ar fi trebuit să fiți întrebat în fața curții". După care urma un mare sortiment de întrebări aiurite. „Mai mult, noi am cunoscut încă de la început pe adevăratul asasin. Vă scriu aceasta nu ca pe un apel afectiv, ci pentru că justiția supremă are o lege după care un expert care nu îndepărtează o opinie recunoscută ca falsă înainte de începerea procesului, poate fi pedepsit cu închisoarea pînă la 5 ani. Noi nu vom arăta mai multă milă pentru voi decît i-ați arătat voi lui Jaccoud.

Datorită fanatismului lui Sutermeister, au fost colecționate suficiente fonduri pentru ca acest caz să fie pus în mîinile unor avocați din Berna și Geneva : Horace Mastronardi și Roland Steiner. Dar excesele lui Sutermeister tindeau să îndepărteze pe specialiștii de medicină legală și pe serologii care altfel ar fi consimțit să verifice metodele testului sanguin care fusese aplicat în cazul Jaccoud. Probabil că Sutermeister ar fi eșuat complet în tentativa sa, dacă Le Breton nu ar mai fi suferit încă de pe urma înfrîngerii sale de la Geneva. Acesta din urmă bîntuia toate congresele de medicină legală, sperînd să-și convingă colegii să pronunțe o condamnare a lui Undritz. Și Maresch solicita o verificare a metodelor Undritz pentru a răzbuna înfrîngerile suferite de el și Werckgartner la Geneva. Mai mult, toate societățile științifice păreau gata să condamne cercetările unui

intrus. Astfel, terenul era favorabil pentru o denunțare generală a lui Undritz.

Dar, curînd se confirmă că integrîtatea și probitatea oamenilor de știință era mai puternică decît ușoarele emoții stîrnite de oameni ca Sutermeister. La Congresul de Medicină Legală de la Graz, în octombrie 1960 și la Congresul internațional de medicină legală de la Viena nu s-a vorbit nimic despre Undritz. Oamenii de știință italieni care încercaseră metoda Undritz de testare microscopică a sîngelui au oferit o confirmare a cercetărilor sale. Ei nu priveau diferențierea leucocitelor ca pe o iluzie. Conchideau totuși că metoda, din cauza dependenței sale de cunoștințe speciale de hematologie, nu putea avea „valoarea unei metode standard pentru diagnosticul general al petelor de sînge".

În mai 1962, avocații apărării lui Jaccoud îi cerură profesorului de patologie Ruttner de la Universitatea din Zürich să verifice lamele lui Undritz. Raportul lui Ruttner nu le-a adus însă nici un confort. „Celulele prezentate la Geneva nu seamănă cu celule hepatice „se spunea în concluzie", se poate adăuga că... este imposibil să demonstrezi că ele nu sînt celule hepatice. Celulele hepatice uscate, așa cum s-a demonstrat în experiența noastră, durează luni de zile și pot fi recunoscute prin metoda Undritz".

Astfel, toate încercările de denigrare a noii metode s-au confruntat cu o sobră considerație din partea oamenilor de știință. Metoda Undritz de examinare microscopică a sîngelui era într-adevăr ceva nou, dar nu putea fi egalizată cu procedeele ce fuseseră abandonate la începutul secolului. Aceasta nu alterează principiul fundamental după care testele unice ale unei metode noi nu pot fi suficiente pentru siguranța legală. Din 1961 în continuare noile metode de determinare a tipului și grupei de sînge s-a întins din Anglia, Suedia și Franța în întreaga Europă și în lume. Probabil că nu datorită unui accident Maurice Muller la Lille și Maresch — acum succesorul profesorului său la Institutul de medicină legală din Graz — au adus contribuții decisive pentru prepararea drumului acestor noi metode care purtau numele misterios „Ouchterlony" sau „aglutinație mixtă". Dezvoltarea lor a marcat

fără îndoială un progres semnificativ în istoria serologiei, așa cum o făcuseră mai înainte descoperirile lui Uhlenhuth, Lattes și Holzer.

— 24 —

Din 1961 pînă în 1965, au fost mai multe cazuri rezolvate prin noile tehnici. Între acestea a fost crima care a avut loc în micuțul sat german Reichelshofen pe data de 10 mai 1962. La intersecția celor două drumuri naționale, exista o umilă proprietate a unui dogar pe nume Friedrich Lindorfer, un bărbat la fel de umil, care se apropia de 60 de ani. Parterul casei sale era format dintr-o bucătărie, o cameră de zi, un dormitor și un coridor îngust, iar pe latura care dădea spre grădină, era atelierul acestuia de care era lipit un șopron pentru porci. Lindorfer locuia la acest parter cu soția sa Elis și doi fii mari care aveau slujbe în sat. La etaj mai erau încă două camere și un hol mare. Ușile camerelor dădeau într-un hol la care se ajungea pe o casă a scărilor ce pornea din holul din față. Una dintre aceste camere de sus era ocupată de fiica sa, Erika, soțul ei și cîțiva copii mici. Celelalte două erau mai puțin folosite și aparțineau Linei Lindorfer, sora în vîrstă de 52 ani și necăsătorită a dogarului, o croitoreasă ce suferise de la naștere de o boală a șoldului. Lindorfer fusese fiul cel mai vîrstnic și, cînd preluase proprietatea de la părinții săi, le promisese să lase etajul surorii sale invalide pentru cît timp va trăi.

În seara de 11 mai, Anna Eckel, o prietenă a Linei veni la aceasta pentru a o ajuta la cusut. Spre surpriza ei găsi ușa de la camera Linei — care era comună cu cea a bucătăriei — întredeschisă. Zăvorul care închidea ușa era ieșit puțin din lemnul acesteia, ca și cum cineva l-ar fi forțat. Camera era goală și dormitorul la fel. Acest lucru era cu atît mai surprinzător cu cît pe masă era o cusătură neterminată și urmele unei mese reci. Iar Lina era cunoscută pentru curățenia ei meticuloasă. Anna stătea încă în ușă cînd Friedrich Lindorfer în hainele sale de lucru urcă pe scări și o privi atît de ciudat, încît femeia nu îndrăzni să-l întrebe ceva despre prietena ei. Ea plecă

la o cunoștință de la o casă din apropiere. Vecinul știa prea bine că Lina nu-și părăsea casa niciodată fără a face curățenie și lăsa întotdeauna în ușă un bilețel pe care scria ora de întoarcere. Vecina nu observase nici o mișcare a Linei. Mai tirziu, curiozitatea o împinse să traverseze drumul pînă la casa lui Lindorfer. Ea îl întrebă pe acesta dacă știa unde era sora sa și ce se întîmplase cu zăvorul ușii ei.

Dogarul păru și el surprins. Urcă pe scări pentru a examina zăvorul și insistă ca ușa să fie închisă pînă la sosirea Annei Eckel. Numai ea putuse să-l strice. Lina plecase de acasă pe la două și se urcase în mașina cuiva pe care nu-l cunoștea, spuse el, în timp ce tocmai se întîmpla să iasă din atelier, la timp pentru a vedea mașina dispărînd. Era tot ceea ce știa și spuse că mișcările Linei nu erau treaba lui. Toți știau că Lina se încăpățîna să-și găsească un bărbat. Cheltuise mulți bani cu scrisorile către ziarul Heimundwelt (un săptămînal cunoscut pentru anunțurile publicitare matrimoniale). Probabil că cineva dăduse răspuns cererii ei și plecaseră împreună pentru „a-l încerca".

Probabil că afacerea ar fi trecut neobservată mai mult timp dacă Anna Eckel nu ar fi auzit ceea ce Lindorfer spusese despre zăvor. Ea se simți ofensată. În ziua de 21 mai merse la cea mai apropiată circă a poliției din Bavaria, la Rothenburg și se plînse împotriva lui Lindorfer pe care îl acuză de calomnie. Sergentul Pfiegl o ascultă și apoi porniră împreună spre Reichelshofen. Cunoștea destul de bine proprietatea Lindorfer. Lina, apelase în mod frecvent la protecția poliției, arătînd că fratele ei și familia lui o persecutau. Ei ar fi vrut să o dea afară, spusese ea, pentru a avea mai mult spațiu. Pfiegl găsise că existau reale mari fricțiuni în casa dogarului. Lindorfer și familia sa erau într-adevăr foarte înghesuiți. Pe de altă parte, Lina era certăreață și cunoscută pentru limba ei ascuțită — o fată bătrînă nefericită și ciudoasă. Cel puțin aceasta era părerea tuturor vecinilor, în timp ce Lindorfer era privit ca un muncitor destoinic și econom. În ceea ce privește circa de poliție din Rothemburg, menajul Lindorfer era, la fel ca multe alte duzini, supus acelorași probleme și acelorași necazuri.

Cînd Pfiegl ajunse la proprietatea sa, Lindorfer tocmai își scotea din atelier cîteva butoiașe. El repetă ceea ce spusese deja vecinii sale și se plînse de „muierile astea care nu îți fac decît necazuri". Pfiegl cercetă ușa și decise să uite cazul pînă la întoarcerea Linei Lindorfer. Dar, pe 3 iunie el află că apartamentul Linei era încă gol. Plecă din nou acolo și de data aceasta cercetă și camera Linei. Mizeria pe care o găsi i se păru ciudată. Dar el se mulțumi să-i ceară lui Lindorfer să scrie tuturor rudelor sale, pentru a vedea dacă nu cumva Lina era la vreuna dintre ele. Mai trecu o săptămînă. În sfîrșit, pe 11 iunie, poliția publică un afiș cu persoane dispărute pe care-l trimise și la biroul criminalistic al Bavarici din München. Puțin după aceea, o familie din satul Steinsfeld relată că o văzuseră pe Lina la hramul bisericii, astfel încît afișul cu persoane dispărute fu retras. Poliția din Rotherburg, era încă înclinată să nu ia în serios această afacere. Dar, cînd familia din Steinsfeld descoperi, pe 4 iulie, că femeia care ei crezuseră că era Lina era altcineva, a doua notă cu persoane dispărute fu trimisă la München. După o zi, poliția primi ordine să verifice dacă Lina Lindorfer își luase de acasă o sumă mai mare de bani pentru călătoria ei. Pe 6 iulie, mai mulți polițiști făcură prima cercetare serioasă a apartamentului ei. Ei deschiseră o cutie conținînd bonuri de bancă cu economii de cca. 13.000 mărci și 234 mărci bani lichizi. De foarte mult timp din bancă nu fusese retrasă nici o sumă. Părea de necrezut ca Lina să fi plecat de acasă fără nici un ban pentru mai mult timp. Pe 9 iulie, divizia criminalistă de la poliția din Ansbach preluă cazul pe care-l dădu inspectorului Heberger.

Heberger și doi detectivi, Klug și Burckert efectuaseră mai întîi etapele obișnuite în astfel de cazuri. Ei chestionară pe cei din împrejurimi, începînd cu membrii familiei Lindorfer și terminînd cu cei cărora Lina le cosea în mod obișnuit. Nimeni nu o mai văzuse din data de 10 mai. La început, și Heberger acceptă probabilitatea că bătrîna fată plecase într-o călătorie. Dacă i-a trecut vreodată prin cap ideea unei crime, el presupuse că aceasta avusese loc în timpul călătoriei. Dar biroul de criminalistică din

Bavaria trimisese buletine cu persoane dispărute la birourile centrale și în celelalte state ale Germaniei apusene. Ziarele din întreaga regiune a Franconiei centrale publicară notițe cu persoana dispărută. Numele și descrierea Linei apărură pe listele de persoane căutate afișate de poliția federală. Pe 19 iulie un mesaj telex merse la toate statele majore ale poliției din R.F.G. Imediat, cercetările se lărgiră. Poliția cercetă toate publicațiile Linei din ziarul Heimundwelt și făcu o listă cu toate notițele pe care le subliniase femeia. Adresele celor ce solicitau mariaje fură obținute de la ziar după care începu o cercetare atentă în diverse sate și orașe. Vecinătatea satului a fost cercetată de cîteva escadroane de poliție, însoțite de cîini. Ideea că Lina ar fi putut fi ucisă de străinul care o luase în mașină și că corpul ei fusese aruncat în apă undeva în apropiere conduse cercetarea la rîurile și iazurile din apropiere. Dar acest efort uriaș nu duse la nimic.

În acest timp, o nouă suspiciune se trezi în mintea lui Heberger, deși la început i se păruse absurdă. În timp ce trecea în revistă diferitele afirmații ale locuitorilor satului, își dădu seama că erau cîteva care aruncau o lumină oarecum sinistră asupra situației Linei în cadrul familiei. Surorile ei, care veneau uneori acasă în vizită, comentau că fratele lor, Fiedrich își dorea să intre în posesia camerelor Linei cu orice preț. Deoarece cîștiga cu greu banii pentru întreținerea familiei din munca sa de dogar și din puținul care-l dădea pămîntul, el se temea că va trebui să-i plătească Linei pentru a pleca, dacă nu o va face din proprie voință. Încercase deci să o determine să plece, făcîndu-i viața cît mai neplăcută. Se dedăduse la astfel de lucruri cum ar fi încuierea pivniței de lemne ca să nu-și poată încălzi camerele, îi punea bicicleta în ploaie și îi folosea bucata de grădină. Fusese auzit amenințînd-o: „Cînd va veni timpul te-oi scoate eu afară. Vei fi fericită să pleci". Între hîrtiile Linei, Herberger găsi note în care ea înregistra certurile cu fratele ei. Între altele unele spuneau: „februarie 5, 1960. A spus că-mi va scoate dinții", sau: „martie 5, 1961. „Vrea să-mi arunce afară lucrurile". Era oare posibil ca operația de cercetare în toată Germania să eșueze deoarece secretul dispariției

Linei nu trebuia căutat prea departe, ci mai degrabă chiar în casa Lindorfer. Era de conceput ca stîngaciul dogar, un om mai curînd timid să știe răspunsul la acest mister ?

Încă o dată Herberger trecu prin afirmațiile lui Lindorfer, ale soției sale și ale fiilor săi, precum și ale vecinilor cu privire la plecarea Linei. Nimeni în afară de Lindorfer nu o văzuse pe Lina plecînd. Toți nu făceau altceva decît să repete ceea ce le spusese Lindorfer. Herberger dădu peste mai multe contradicții. Dogarul îi spusese sergentului Pfiegl că nu-l putea descrie pe străinul din mașina cu care plecase Lina. Dar, în zilele următoare, dăduse mai multe descrieri. Într-una din povești mașina stătuse lîngă berărie, apoi într-alta în strada spre Adelshofen apoi pe strada spre Endsee, apoi în fața fierăriei și, în sfîrșit, la intersecția cu strada Kappelweg. După una din relatări, străinul conducea o mașină gris, o altă persoană auzise că era verde iar o a treia auzise că mașina era galbenă. Într-una din versiuni, Lina era îmbrăcată în gris fără haină, dar într-o altă relatare purta o haină de culoare deschisă cu o basma pe cap. Bineînțeles, se putea considera că Lindorfer, cu mintea sa limitată, încurcase povestea, dar era la fel de posibil că mințea încă de la început și continuase să mintă, uitînd ce spusese anterior. Era posibil ca Lina Lindorfer să nu fi plecat niciodată de acasă. S-o fi terminat dogarul cu soră-sa pe care nu izbutise să o scoată din casă ?

Herberger, trimise rămășițele de mîncare găsite în bucătăria Linei la Secția tehnică a Biroului de criminalistică a Bavariei de la München. El solicită un studiu toxicologic. Nu se găsi însă nici o otravă. Herberger cercetă apoi apartamentul pentru eventuale urme de luptă și căută în special urme de sînge. Dar el și oamenii săi nu aveau nici mijloacele nici experiența necesară pentru a realiza o cercetare sistematică. Desigur, polițiștii observaseră cîteva pete negre care puteau fi de sînge pe capacul unui puț. Bucățile de lemn pătate au fost tăiate. Erau de asemenea suspecte și o pereche de pantaloni de lucru și pantofi de-ai lui Lindorfer. În ziua de 21 iulie, Herbergher luă și linoleumul de pe podeaua apartamentului Linei. Toate aceste materiale fură trimise la München.

Singe nu fu găsit nicăieri. Herberger și oamenii săi dădură deoparte chiar întreaga movilă de bălegar, în vaga speranță de a găsi niscaiva urme, dar și această trudă se dovedi zadarnică. La sfîrșitul lui iulie cercetările din jurul proprietății Lindorfer fură abandonate și poliția se concentră din nou asupra posibilității ca Lina să fi dispărut sau să fi fost ucisă în afara limitei satului Reichelshofen.

Herberger se întoarse la teoria sa alternativă numai după ce mai trecu o săptămînă fără nici un rezultat. Pe 23 august, deci o lună mai tîrziu, el și oamenii săi descinseră încă o dată la vechea casă de la intersecția celor două șosele. Herberger căută din nou sînge. El avea de această dată lămpi de analiză a căror utilitate fusese mult timp discutată. Pentru prima dată i se păru că poate detecta o urmă de nervozitate în spatele liniștii aparente a lui Lindorfer. Dar, după cîteva ore de cercetare cu lampa, detectivii nu găsiră nici o urmă suspectă.

Lina Lindorfer nu era singura persoană care dispăruse fără urmă în Germania apuseană. Zeci de mii de persoane dispăreau în mod constant în același mod. Ca o reacție la înregimentarea excesivă a erei naziste, germanii, cu caracteristica lor lipsă de introspecție, se aruncaseră într-o direcție opusă și încercau să se bucure de o libertate exagerată și de abolirea oricărui fel de control. Existau de asemenea nenumărate lacune în sistemul de înregistrare și cercetare administrativă. Mulți oameni găseau foarte convenabile aceste lacune. Republica federală devenise un azil favorit pentru mulți criminali internaționali. Situația era descrisă pregnant de un conducător al unei bande franceze : „Cel mai bun loc de ascuns este o țară cu o conștiență vinovată". Exista deci vreo șansă de succes în cercetarea lui Herberger, avînd în vedere că avea atît de puține ajutoare și ea se afla într-o situație atît de neprielnică ? Timp de mai multe zile fu gata să renunțe la acest caz. Dar era obsedat de urma de nervozitate pe care Lindorfer o arătase la ultima sa vizită. Putea asta însemna că de fapt în casă se găseau urmele unui mister care ar necesita o cercetare mult mai sistematică ? În acest punct Herberger își aminti de un

curs recent pe care-l ascultase la Institutul de medicină legală din Erlanger asupra metodelor de detectare a sîngelui. Conferenţiarul, dr. Lothar Lautenbach argumentase că cercetările pentru căutarea petelor de sînge trebuiau să formeze o disciplină specială care să implice colaborarea directă dintre detectivi şi oamenii de ştiinţă.

Pe 27 august, Herberger hotărî să telefoneze la Institutul de medicină legală din Erlanger şi să ceară ajutor. Dacă cei de acolo îi puteau trimite un serolog, el va încerca să obţină un ordin de percheziţie de la procurorul statal care să-i permită să treacă prin casa dogarului din pivniţă pînă în pod. Dacă şi această cercetare va fi zadarnică, se declara gata să renunţe.

— 25 —

Institutul de medicină legală şi criminalistică din Erlanger luase conducerea în încercarea de a stabili testele Ouchterlony şi cel de aglutinare mixtă.

În septembrie 1938, în timpul afacerii Jaccoud, Maurice Muller se adresase unui congres al experţilor de medicină legală din Zürich cu o comunicare intitulată „identificarea produselor biologice cu ajutorul metodelor imuno-chimice". El a făcut prima relatare concretă a tehnicii prin care savantul suedez A. Ouchterlony din Goteborg reuşise să demonstreze prezenţa proteinei umane sau animale în petele de sînge cu o certitudine mai mare decît se reuşise mai înainte, depăşind astfel problemele cu care se mai confrunta încă testul Uhlenhuth. Metoda sa era atît de simplă încît toţi se întrebau cum de nu fusese descoperită mai înainte. Cititorii jurnalelor ştiinţifice suedeze, citiseră probabil despre experimentul său cu agar-agar, un material gelatinos provenit din anumite alge marine (cunoscut mai simplu ca gelatină agar), încă în 1949, dar au trecut 8 ani, înainte ca Muller şi alţi cîţiva savanţi francezi să se folosească de aceste experienţe. Muller a fost primul care a atras atenţia serologilor europeni asupra acestor cercetări. Dar interesul general nu a fost trezit pînă cînd nu au apărut într-unul din

principalele jurnale americane articolele lui Ouchterlony asupra cercetărilor în domeniul alergiei. Ouchterlony avusese ideea de a folosi gelatina agar ca un fel de tampon între soluțiile din pete de sînge și antiserurile corespunzătoare. El a pus gelatină agar în stare fluidă, caldă, pe o farfurie de sticlă. După răcire, un strat de gelatină cu o grosime de cca. a 10-a parte dintr-un inch s-a format pe sticlă. Cu un cilindru rotund de metal cu diametrul de un sfert de inch a făcut cîteva găuri în acest strat. O gaură se face în centru și alte patru grupate în jur, fiecare la o distanță de jumătate de inch față de gaura centrală. Pentru a testa pata de sînge pentru originea sa umană sau animală se pune o soluție de colorant în gaura centrală. Nu contează dacă soluția este clară sau nu. Găurile înconjurătoare sînt umplute cu o varietate de antiseruri, atît antiumane cît și antianimale. Dacă farfuria cu gelatina agar este pusă într-o cameră umedă la 98 grade Farrenheit timp de 24 pînă la 36 ore, se formează linii vizibile între gaura centrală și cea care conține antiserumul tipului de sînge din acea deschidere. Precipitarea proteinei în gelatină face aceste linii atît de evidente încît nu există nici un pericol de confuzie. Metoda este reversibilă cu un antiser în gaura centrală. Această formă de experiență permite efectuarea unui număr mare de teste în același timp. O soluție de control pentru antiser conținînd tipul de sînge căruia trebuie să-i fie eficient împotrivă și o soluție de pată de sînge care urmează să fie testată, împreună cu o soluție din materialul pe care se află pata pot fi puse în găurile dimprejur. Testul, necesită mai mult timp decît cel al lui Uhlenhuth, dar este mai precis și nu dă naștere la confuzii. Uriel, Scheidegger și Graber de la Institutul Pasteur au arătat că liniile de precipitație din gelatina agar pot fi colorate și apoi fotografiate servind astfel ca probe indestructibile.

Cam în același timp, alți savanți francezi, Hartmann și Toillez, au inovat o tehnică de aplicare a testului Ouchterlony la pete de sînge extrem de mici. În locul unei farfurii de sticlă ei au folosit o lamă de microscop; găurile din gelatină erau mult mai mici. Pete de sînge extrem de mici și mici cantități de ser erau su-

ficiente pentru a face vizibil precipitatul de proteină. Serologii care fuseseră tulburați de limitele reacției Uhlenhuth și se bazaseră pe complicatul test Coombs preluară cu ușurare testul Ouchterlony. Sensibilitatea sa nu era mai mică decît cea a testului Coombs iar avantajele în ceea ce privește ușurința efectuării și siguranța erau enorme.

Apăruse astfel o nouă metodă mult mai rapidă. În 1969, periodicul *Nature* publica două lucrări semnate de Stuart S. Kind, cercetător științific al departamentului de biologie al laboratorului de medicină legală a Ministerului Afacerilor Interne din Anglia, situat la Harrogate, asupra unei metode încă necunoscute pentru determinarea grupelor sanguine în petele de sînge pe care a numit-o metoda „aglutinării mixte". Un an mai tîrziu a urmat o altă lucrare, cu același subiect. Autorul nu era altul decît R. K. A. Coombs din Cambridge, în colaborare cu Barbara Dodd de la Departamentul de medicină legală al Colegiului medical al spitalului din Londra. Această lucrare avea titlul „Aplicarea posibilă a principiului aglutinării mixte la identificarea petelor de sînge" și se ocupa cu metoda grupării sanguine bazată pe tehnica aglutinării mixte.

Pentru a înțelege această tehnică trebuie să ne întoarcem în anul 1949. Atunci, Alexander S. Wiener și asociatul său Herrman din New York efectuaseră experiențe cu agentul pneumoniei, pneumococul de tipul 14. În cursul lucrărilor ei au făcut o observație curioasă. Acești pneumococi care, după ideile acceptate, nu aveau nici o legătură cu grupele sanguine umane, absorbeau serurile umane anti-A și anti-B, exact în maniera în care celulele grupei A și grupei B o făceau cu serurile lor respective. Și mai interesantă a fost următoarea întîmplare : pneumococii erau amestecați cu antiser-A și absorbiți de substanța anti-A din acest ser. Dacă aceiași pneumococi erau amestecați cu celule A, celulele erau aglutinate. Cu alte cuvinte, substanțele anti-A sau B din serul sîngelui uman păreau

să aibă capacitate de dublă absorbție sau, în termeni chimici, de a forma legături între două substanțe. Ele puteau servi ca legături între celulele bacteriene și celulele sanguine, dacă celulele bacteriene condiționau același factor de grup ca și celulele sanguine. Cel de al doilea război mondial întrerupsese cercetările în această direcție, astfel că sugestia lui Wiener nu a fost pusă în practică.

În 1955—1956, Coombs a dat peste același fenomen. El lucra la transplantul de piele. Existau dificultăți frecvente în adaptarea pielii transplantate care era folosită pentru a acoperi defecte de piele. Lui Coombs i se întîmplă să studieze dacă celulele epidermice n-ar putea conține de asemenea substanțe de grup care influențau probabil vindecarea. În cursul cercetării, el și colegii săi, Bedford și Rouillard au dat peste descoperirea pe care Wiener o făcuse în 1939. Ca și pneumococii, celulele pielii posedă de asemenea caracteristicile grupelor de sînge corespunzînd grupelor sanguine ale persoanei respective. După grupa lor sanguină ele absorbeau anticorpii serurilor anti-A și anti-B și acestea, la rîndul lor, formau legături cu celulele roșii corespunzătoare pe care le aglutinau. Era ca și cum anticorpii posedau două brațe dintre care unul se agăța de celula de piele și celălalt de celula sanguină. Pentru a determina de ce grup aparținea o celulă de piele era suficient să-l amestec cu ser anti-A și anti-B. După așteptarea pentru absorbția anticorpului, serul superfluu se îndepărta și se adăugau celulele sanguine de grupă cunoscute. În funcție de care celule erau aglutinate-A sau B, celula de piele conținea caracteristicile de grupă A sau B. Și Coombs a numit acest proces curios aglutinare mixtă și a arătat că aceasta poate avea largi aplicații în serologia criminalistică.

Această sugestie a fost neglijată pînă cînd Stuart Kind a relatat-o în 1960. Se întîmpla că în acel timp Kind a tratat fulgi uscați sau particule de sînge care erau prinse strîns de material ca și cum ar fi fost celule de origine necunoscută. El le-a analizat pentru grupa sanguină în modul în care Coombs o făcuse pentru celulele de piele.

La început, pe Kind îl interesa numai să afle dacă procesul era sau nu posibil. Dacă răspunsul era pozitiv, procedeul destul de migălos asociat cu testul de absorbție Holzer putea fi evitat. Nu ar mai fi fost necesară determinarea dacă eficiența serurilor anti-A și anti-B fusese diminuată. Era suficient să se adauge serurile la particulele necunoscute de sînge să se aștepte absorbția și apoi să se testeze cu celulele sanguine cunoscute pentru a vedea care au fost aglutinate. Dacă era aglutinat A atunci grupa necunoscută era A. Dacă era aglutinat B, grupa necunoscută era B. Dacă erau absorbite și aglutinate ambele, atunci grupa sanguină era AB.

Metoda lui Kind era aceea de a plasa fibrele de țesătură pătate cu sînge în găurelele lamelelor. Apoi le trata cu tampon „McIlvaine" o soluție de produse chimice care fixau forma celulelor. Ca și în testul Holtzer, adăuga seruri anti-A și anti-B și le lăsa să se absoarbă timp de două ore. Spăla apoi excesul de ser cu soluție salină și adăuga testului său celule sanguine. Sub microscop căuta aglutinarea. Perfecționîndu-și această tehnică, Kind a obținut 100 de mostre uscate artificial de sînge de la Laboratorul de transfuzie de sînge din Sheffield și a demonstrat acuratețea acestei metode. Cînd Barbara Dodd a reluat aceeași metodă cu un an mai tîrziu ea avea și un alt scop. Procedeul aglutinării mixte i se păru ca o abordare promițătoare a unor pete prea mici pentru a fi cercetate printr-una din tehnicile existente, chiar a celor vizibile numai la microscop.

Din pete de sînge de pe material ea a scos o singură fibră textilă nu mai mare de 8 miimi dintr-un inch. Aceste fibre minuscule au asigurat un suport ferm pentru o cantitate la fel de minusculă de sînge prinsă de ele. Pentru a le spori fermitatea Barbara Dodd a tratat fibrele cu acid acetic și violet cristal. Ea a reușit să spele specimenele cu ser de iepure neutralizat prin căldură, pentru a îndepărta surplusul de substanțe chimice de fixare. Apoi a adăugat seruri anti-A și anti-B, fiecare în cantitatea mi-

nusculă de 4 miimi dintr-un inch. A aşteptat apoi 24 ore, după care a spălat surplusul de ser şi a efectuat ultima etapă a experienţei prin adăugarea celulelor de sînge cunoscut. A putut observa aglutinarea sau neaglutinarea la un microscop cu fază de contrast. La o mărire de la 100 la 400 au putut fi discernute şi cele mai mici detalii. Cu această tehnică ea a reuşit să obţină o determinare de grupă sanguină de la pete de sînge care conţineau mai puţin de un miligram de sînge uscat. A obţinut de asemenea şi o citire la petele de grup 0 prin folosirea unei soluţii anti-H de la planta ulex Europaeus.

Experienţele lui Dodd au trezit interesul unei alte chimiste de la laboratorul poliţiei metropolitane a Scottland Yard-ului. D-ra Pereira era o practiciană de laborator şi căuta astfel metode care să producă rezultate bune cu un minimum de procedee de laborator complicate. Ea începu prin raţionalizarea metodei lui Kind şi Dodd. A găsit că un număr de etape erau superflue în special tratamentul cu substanţe chimice de fixare. În cele din urmă a redus procesul la o serie de etape simple care puteau fi efectuate direct pe lamele cu găurele. La început ea a pus aţă pătată într-una din cavităţile lamei. Un fir de aţă de control nepătat a fost pus pe o altă lamelă cu cavităţi. În acelaşi timp ea a adăugat o picătură de ser anti-A şi anti-B. Firul de aţă a fost apoi tras în fibre sub lichid. După o oră serul a fost îndepărtat cu pipete şi firele au fost spălate de 3 sau 4 ori cu picături de soluţie salină. Au trebuit să fie folosite pipete foarte fine pentru a evita sugerea fibrelor odată cu soluţia. A fost adăugată o singură picătură dintr-o suspensie de celule de sînge cunoscut într-o soluţie de albumină bovină. Lamele au fost plasate într-o cameră de mare umiditate la 125°F timp de 10 minute. După răcire, erau expuse timp de 2 ore. Apoi, puteau fi examinate sub microscop pentru aglutinare. Era extrem de interesant să vezi cum celulele de test se agăţau de fibre ca şi cum ar fi fost atrase de un magnet. În raportul ei, d-ra Pereira co-

menta : „noi am testat metoda cu pete de sînge A, AII, B, AB, AIIB și 0 cu rezultate admirabile. Noi am examinat de asemenea grupele MN, și am obținut o diferențiere clară. Din factorii Rh poate fi detectat D... cercetările progresează cu acestea și cu alte sisteme. Se poate arăta că metoda operează satisfăcător și cu saliva și sperma... această metodă nu depășește metoda clasică dar în cazurile în care cantitatea de sînge este prea mică pentru examinarea unei metode clasice poate fi adoptată metoda propusă".

În august 1962, testul de aglutinare mixtă se apropia de acceptarea sa în toate laboratoarele serologice din lume. În Europa, savantul ungur Butvary a supus-o unui studiu atent și a publicat o opinie favorabilă. La fel a salutat-o și Maréch. El a arătat că utilitatea tehnicii nu era în nici un fel limitată la petele de sînge de pe fibre textile. Și alte pete, indiferent dacă erau pe vopseaua automobilului, pe sticlă, hîrtie sau alte suprafețe, toate puteau fi transferate pe un suport de fibră prin ștergerea lor cu mici particule de pînză fixate pe o baghetă de sticlă. Dificultăți se întîlnesc numai cu petele de sînge de pe firele de naylon. Din cauza netezimii sale, naylonul nu reținea pata și celulele de test nu erau atrase către această fibră.

Din întîmplare, institutul Erlangen tocmai încerca testul de aglutinare mixtă chiar în timpul în care sergentul Herberger le solicitase ajutorul, în 27 august. Directorul institutului, Emil Weinig era fericit să ia parte la un caz care ar fi putut dovedi valoarea strînsei colaborări între detectivi și serologi la locul crimei. Ei îl însărcină pe asistentul său Lautenbach să meargă la locul faptei imediat ce se obținea un ordin de percheziție. Îi recomandă de asemenea lui Herberger să se asigure ca cercetarea să se efectueze atît în timpul zilei cît și noaptea. Putea să apară necesitatea de a cerceta zone mici pentru pete de sînge cînd ar fi fost necesară folosirea tehnicii chimiluminescenței care depinde de întuneric.

Puțin după ora 8, în seara de 29 august, Lautenbach și un tehnician de la institut echipați cu toată aparatura posibilă pentru găsirea petelor de sînge ajunseră la proprietatea Lindorfer. Lautenbach, era un bărbat subțire, brunet, de peste 30 ani, care venise din Germania apuseană în 1953, pentru a studia medicina. Cît timp a fost intern la clinica de chirurgie a spitalului din Erlanger, el a ajutat la efectuarea unor numeroase autopsii pentru a cîștiga bani și în felul acesta a „căzut" în domeniul medicinei legale. Teza sa de doctorat s-a ocupat cu transformările otrăvurilor metalice în cadavre și acest teritoriu încă neexplorat continua să-l fascineze. Dar, în afară de aceasta, a făcut studii importante în aproape toate subiectele care formau domeniul lui Weinig, de la autopsie și investigația generală, pînă la probe în domeniul serologiei legale.

Tocmai cădea seara cînd Herberger și oamenii săi sosiră la casa dogarului. De această dată erau însoțiți de procurorul general. Faptul că acesta dorea să vadă el însuși cum era realizată o căutare a petelor de sînge își avea semnificația sa. El arăta cît de puțin se făcuse în acest sens pînă în 1962 în regiunile mai îndepărtate de centrul republicii federale.

Lindorfer deschise ușa și deveni foarte nervos cînd i se înmînă ordinul de percheziție. Totuși, își recăpătă controlul luîndu-și atitudinea sa obișnuită de indiferență. Pe stradă se strînseră mai mulți locuitori ai satului și pentru prima dată se auziră vorbe cum că poliția se părea că nu are altceva mai bun de făcut decît să strice la nesfîrșit liniștea cetățenilor pașnici. În această atmosferă, Lautenbach și asistentul său începură lucrul cu o lanternă și un aparat cu sprey de luminol. Lautenbach își dădu imediat seama, din impresia generală pe care i-o făcuse casa că tot ceea ce putea spera la acest prim contact nu era decît o privire de ansamblu. Așa cum îl învățase experiența, se concentră asupra suprafețelor și obiectelor care

erau cel mai frecvent atinse și deci cel mai posibil de a prezenta amprente de mîini însîngerate. Uși, mînere, zăvoare, balustradă, chiuvete, apoi încercă suprafețele și obiectele pe care eventualul asasin le-ar fi putut atinge sau pe care ar fi putut cădea sîngele în timpul unei lupte. Scări, porțiuni de podea, praguri. Lucrul în întuneric era destul de greoi și trecu mult timp fără nici un rezultat. În cele din urmă, apărură cîteva pete care străluceau de culoare albastru deschis, tipice pentru procesul chimic al luminolului. Ele apărură pe cîteva locuri ale marginii puțului care era situat sub un acoperiș, chiar lîngă atelierul lui Lindorfer și de asemenea pe o chiuvetă din bucătărie, precum și pe zăvorul ușii care ducea de la bucătărie la coridorul din față. În afară de acestea, pe podele nu mai găsiră nimic. Grupul de oameni urcară la etaj. Scările păreau a nu fi pătate de sînge, dar aceasta nu însemna nimic. Vopseaua de pe scări părea atît de nouă încît probabil că fuseseră vopsite recent. Cînd a fost întrebată soția lui Lindorfer spuse că ea le vopsise, ca și peretele casei scărilor, chiar la începutul lui iunie, la rugămintea soțului ei. Părea că nu-și dă seama de faptul că răspunsul ei l-ar putea incrimina pe Lindorfer. La început, cercetarea etajului păru zadarnică. Pereții, ușile, podelele și obiectele din camera Linei rămîneau mute, oriunde erau atinse de spreyul de luminol. Și aceasta pînă cînd apăru o pată pe o ușă care pînă atunci fusese trecută cu vederea. Era ușa din stînga bucătăriei care dădea în coridor.

Pe clanța ușii, la o înălțime de cca 1 m și jumătate străluci dintr-o dată o mică dîră. Erau de asemenea puncte luminiscente pe placa interioară și pe cadrul ușii. Cînd Lautenbach a deschis larg ușa și a dat cu sprey în interiorul coridorului, străluciră dintr-o dată mai multe zone și puncte. Involuntar, procurorul și Herberger se apropiară. Puteau fi acestea oare probele mult căutate ? Fuseseră cercetările lor anterioare zadarnice pînă acum, pentru că Lina fusese dusă pe această ușă în această parte a casei ?

La lumina lanternei, micul coridor prezenta scena unei întregi harababuri din amestec de cutii, scrinuri și tot

felul de vechituri. Jetul de sprey al lui Laubenbach căzu pe scîndura de pe podeaua înspre capătul coridorului, unde o scară urca spre pod. Aici apăru o zonă strălucitoare de aproape 1/2 m lungime şi cca 20 cm lăţime. Dată fiind siguranţa spreyului de luminol, se putea face o presupunere exactă că această parte a podelei fusese mînjită cu sînge. Nu exista totuşi o siguranţă, dar era un fapt suficient pentru a justifica concentrarea lucrului pe coridor. În stînga şi în dreapta acestei zone străluciră şi alte pete mai mici. Lautenbach le încercui cu cretă. El luă scîndura ce conţinea zona mai mare care fusese acoperită cu sînge şi o înfăşură în hîrtie, împreună cu murdăria ce se lipise de scîndură. Petele de pe clanţa uşii fură luate cu ajutorul unei lame de cristal.

Coridorul era lung şi strîmt. În stînga uşii era un şifonier plin cu îmbrăcăminte veche, ziare, cărţi şi alte mărunţişuri. De peretele din faţă se sprijineau două cufere. Lîngă ele, într-un colţ, sub scara care ducea sub pod era o căldare de lemn şi o grămăjoară de brichete de cărbune. Cele două cufere erau înconjurate de mai multe cutii goale, bucăţi de piele, pantofi vechi şi alte lucruri. În micul spaţiu din dreapta uşii era o chiuvetă a cărei ieşire dădea pe acoperiş. La piciorul scării era un alt cufăr care servea pentru păstrat cărbunele.

Noaptea era aproape pe terminate şi părea inutil să se mai treacă prin toate bulendrele din coridor, bucată cu bucată. Lautenbach trebui deci să se mulţumească cu cercetarea locurilor din imediata vecinătate a petelor pe care deja le găsise. O altă pată strălucitoare apăru pe una dintre bucăţile de cărbune. Alte pete străluciră pe scări pînă la o înălţime de 1 m şi jumătate. Cîteva pete luminiscente apărură pe o bucată de scîndură dintr-un cufăr. Brichetele, raftul de cărţi, un topor şi un suport pentru pantofi care avea mici pete de culoare maron închis fură puse deoparte.

După mai multe ore, prima cercetare luă sfîrşit. Lautenbach plecă înapoi la Erlanger cu materialul pe care-l

colecționase pentru a testa sîngele și apoi pentru grupă, specie și eventual vîrsta și cantitatea. Pe 31 august și 1 septembrie el trimise primele rezultate la Ansbach. Toate petele erau foarte greu analizabile. Scîndura fusese probabil atît de bine spălată încît era greu de determinat chiar specia de sînge. Au fost obținute specimene care puteau fi folosite numai prin tăierea unor canale în lemn. Petele de pe brichete erau mai evidente. Cele de pe clanță erau abia identificabile. Doar cele de pe cîteva coli de hîrtie păreau mai clare. Cu toate acestea s-a dovedit posibilă demonstrația că toate petele erau de sînge și testul Ouchterlony arăta că pretutindeni, chiar și pe scîndura de pe podea ce fusese foarte atent curățată, precum și pe brichete, sîngele era uman. Pentru a fi sigur, Lautenbach folosi un număr de seruri antiumane diferite, unele germane și altele aduse din Franța de la Institutul „Pasteur". Reacția la sîngele uman a fost indubitabilă. Pentru demonstrație erau disponibile și lamele cu gelatină agar.

Lautenbach îl informă pe Herberger că intenționa să încerce să determine grupa sanguină, dar aceste rezultate păreau imposibile, avînd în vedere experiența ulterioară. Totuși, spuse el, va încerca o nouă tehnică engleză ce fusese remarcată pentru sensibilitatea ei. El se referea la testul de aglutinare mixtă. Lautenbach își concentră eforturile la început asupra petelor de pe brichete și de pe hîrtie. Scîndura de pe podea părea inutilă, dar spera că murdăria care se ivise îi putea oferi cîteva particule de sînge destul de mari pentru a reuși un test de grupare. Aceasta va necesita o examinare extrem de atentă, astfel încît puse deoparte bucata de scîndură. Încercările sale de a grupa sîngele de pe hîrtie folosind testele Lattes și Holtzer eșuară. Lautenbach încercă apoi să ia sîngele de pe brichete cu ajutorul unei hîrtii de filtru separînd astfel sîngele de praful de cărbune. El a supus precipitatul de sînge de pe hîrtia de filtru la testele Lattes și Holtzer. Dar acestea nu au dat rezultatul scontat. Cîteva

dintre reacțiile testului Lattes sugerau în cel mai bun caz că era vorba de grupa 0. Continuă cu testul de aglutinare mixtă, pe care se baza de altfel și ultima sa speranță, numai pentru a se confrunta în cele din urmă cu un ghinion. O fibră cu o particulă de sînge se lipise de o brichetă, dar aceasta se dovedi a fi o fibră sintetică, exact de tipul care rezista la acest test. Apoi repetă testul cu particule fine de pe hîrtia de filtru. De data aceasta el obținu mai multe aglutinări cu celulele de test de grupă A ceea ce demonstra că sîngele aparținea grupei A. Dar, la verificare, cînd cercetă alte particule de pe hîrtia de filtru, găsi că și celule de test de grupă B produceau o urmă de aglutinare și astfel el hotărî că trebuia să respingă aceste rezultate. Se părea că există un factor turbulent în praful de cărbune. El îi informă pe Herberger că era foarte posibil ca sîngele să aparțină grupei A, dar încă nu reușise să demonstreze aceasta. Dorea să facă și alte studii.

Între timp îi propuse lui Herberger să parcurgă următoarele etape :

1. Să afle dacă Lina Lindorfer fusese tratată vreodată într-un spital și dacă îi fusese determinată grupa sanguină.

2. Dacă existau și alte piese nespălate din lenjeria ei intimă care ar face posibilă determinarea grupei sanguine din secrețiile ei fiziologice.

După două zile, Herberger îi trimise lui Lautenbach cîteva piese de lenjerie. În același timp, un detectiv află că Lina fusese tratată la clinica chirurgicală a universității din Erlanger. Fișa ei de observație nu fusese găsită la început, dar pe 4 septembrie, ea fu găsită și grupa sanguină a Linei se dovedi a fi A. În tot acest timp, Lautenbach studiase deja piesele de lenjerie. Lina se dovedea o secretoare care dădea secrețiî de grupă A. În septembrie, Lautenbach, trimise informațiile lui Heberger și sugeră să se efectueze o altă căutare de pete de sînge. De această dată ceru să nu fie trecut cu vederea nici un obiect din coridor. Pentru aceasta el se oferea să se deplaseze imediat acolo.

Lautenbach era convins că trebuiau continuate cercetările în acest sens. Dar, spre surpriza sa, află că procurorul abandonase cercetările ulterioare în casa Lindorfer, considerîndu-le inutile. Lautenbach făcu cercetări şi află ce se întîmplase în timpul absenţei sale. Nesigur şi nefamiliarizat cu problemele cercetării petelor de sînge, procurorul ceru să i se arate bucata de scîndură care avusese o reacţie atît de puternică la spreyul de luminol. El dorea să determine singur dacă era sau nu sînge pe această bucată de lemn. Întrucît Lautenbach lipsise puţin, unul dintre mai tinerii săi asociaţi efectuase în mod inadecvat un test cu benzidină pentru sînge şi nu obţinuseră nici o reacţie. Probabil că îşi căutase o scuză pentru incompetenţă. Oricum, el spusese procurorului că petele nu proveneau de la sînge, ci de la urină. Această remarcă îi sporise nesiguranţa procurorului şi-l determinase să stingă cercetările. Probabil că lucrurile s-ar fi oprit aici şi soarta Linei nu ar fi fost niciodată explicată, dacă nu ar fi fost întîmplarea. Cîteva luni mai tîrziu, un tînăr detectiv familiarizat cu principiile moderne ale investigaţiei a fost transferat de la München la Ansbach. Acest tînăr se numea Valentin Freud. Primul lucru pe care-l făcu în noul său post a fost acela de a studia dosarele crimelor nerezolvate. În primăvara lui 1963, el dădu peste dosarul Lindorfer, luă legătura cu Lautenbach şi preluă imediat sarcina acestei misterioase afaceri. Pe 9 aprilie 1963, Freud merse acasă la Lindorfer pentru a cerceta terenul. Locuitorii casei care hotărîseră demult că problema era terminată îl primiră chiar cu oarecare amabilitate. Doar Lindorfer se dovedi speriat încît cîteva momente aproape că nu fu capabil să vorbească, dar se calmă totuşi foarte repede. Se părea că dogarul şi familia sa făcuseră destule transformări în casă. Un mare număr de obiecte care erau trecute pe lista cercetărilor anterioare dispăruseră. Nu mai puteau fi văzute nici brichetele de cărbune, nici căldarea de lemn. Multe dintre vechituri fuseseră luate. Dar Freud observă o pereche de papuci

de damă care prezentau decolorări maro în interior şi pe rama călcîielor. Intră imediat în posesia lor. La Ansbach studie fotografiile coridorului ce fuseseră luate în august 1962. În aceste fotografii apăreau şi papucii. Ei stătuseră iniţial în faţa cufărului din dreptul scărilor. Pe 9 aprilie trimise pantofii la Erlanger. La început, Lautenbach determină prezenţa sîngelui, apoi găsi că sîngele era uman. În sfîrşit, examină sîngele cu ajutorul procedeului de aglutinare mixtă. Lăsă serurile anti-A şi anti-B să lucreze timp de 15 ore jumătate pentru a obţine rezultate cît mai exacte. De trei ori ajunse la aceeaşi concluzie. Sîngele aparţinea grupei A, adică grupa sanguină a Linei Lindorfer.

De aici încolo, Freund nu se mai descurajă nici din cauza scepticismului procurorului nici din cauza ostilităţii deschise a oamenilor din Reichelshofen. Pe 16, 17 şi 22 aprilie el cercetă din nou proprietatea lui Lindorfer şi trimise lui Lautenbach o cîrpă de curăţat pe care era sigur că se vor găsi cîteva urme. Îi trimise de asemenea ţeava de ieşire a chiuvetei şi mostre de pămînt din jgheabul acoperişului, pentru că presupunea că apa cu sînge de la spălarea podelei trebuie să fi fost turnată în chiuvetă şi se infiltrase în murdăria din jgheab. Pe 7 mai el a reuşit să convingă autorităţile să elibereze un alt ordin de percheziţie iar pe 8 mai, împreună cu Lautenbach, au reînceput o nouă cercetare în căutarea petelor de sînge.

De această dată Lautenbach a adus un pistol automat de sprey care-i permitea o difuziune mai fină a luminolului. Cu aceasta el a descoperit mult mai multe pete de sînge, în special pe scîndurile podelelor. Toate se grupau într-o zonă de unde fusese scoasă scîndura care-i folosise anterior lui Lautenbach. Acesta era deci locul în care se împrăştiase sîngele. Sprey-ul revelase şi alte picături de sînge, invizibile cu ochiul liber, pe o bucată de carton care, în august, cu un an înainte, era aşezată lîngă papucii din faţa cufărului. Au mai fost găsite de asemenea picături uscate pe lada de cărbune care era în

dreapta uşii între scări şi chiuvetă. Peste 20 de pete apărură în faţa lăzii de cărbune şi cîteva picături mai existau şi pe una din laturi.

Lautenbach era conştient că aceste pete ar fi putut spune foarte mult, dacă ele s-ar fi dovedit a fi de sînge uman şi, mai mult dacă ar fi aparţinut grupei 0. O cercetare atentă indica direcţia de unde veneau toate aceste pete astfel încît se putea determina cu uşurinţă acea parte a coridorului care fusese scena unei lupte sîngeroase.

Lautenbach se înapoie de urgenţă la Erlanger. Testele pe care le realizase cu ţeava chiuvetei şi reziduurile din burlanul acoperişului se dovediră a fi o mare dezamăgire. Prin toate acestea nu trecuse nici un lichid care să conţină sînge. Dar această dezamăgire trecu repede pentru că toate celelalte pete se dovediră a fi de sînge uman. Picăturile microscopice de pe lada de cărbune erau prea mici pentru a fi testate pentru grupa sanguină, chiar cu ajutorul metodei aglutinării mixte. Lautenbach s-a concentrat asupra centrului zonei unde considera că cursese cel mai mult sînge. El a prelevat scîndura care fusese pusă deoparte în august şi a căutat urme de sînge în striurile scîndurii precum şi în murdăria adunată de-a lungul marginilor ei. În cele din urmă, la capătul scîndurii care fusese în apropierea brichetelor de cărbune, el a găsit ceea ce căuta. A folosit din nou hîrtie de filtru pentru a preleva particule de sînge şi de a o separa de alte particule, pentru a-şi prepara soluţia. După o zi nu mai avea nici un dubiu. Sîngele de pe scîndură provenea de la o persoană cu grupa A care era grupa sanguină a Linei Lindorfer. Cercetările ajunseseră în acest punct cînd Freund a propus realizarea unui model miniatural de lemn al coridorului pe care să marcheze toate petele de sînge care fuseseră găsite. Ideea sa era că acest model să-l sprijine în a-l convinge pe procuror că în coridor se afla secretul dispariţiei Linei. Pe de altă parte, Lautenbach consideră modelul drept un mijloc excelent de încercare de reconstituire a crimei.

El a măsurat petele existente, una cîte una, pentru a determina direcţia impactului. Petele de sînge de pe marginea lăzii de cărbune trebuie să fi venit direct de pe un obiect însîngerat cu o suprafaţă mică sau de la o rană; ele căzuseră pe ladă de la o înălţime de aproximativ 1 m şi 20 cm şi de la o distanţă de cca 70 cm. Cele 20 de picături din faţa aceleiaşi lăzi proveneau de la o suprafaţă însîngerată mai mare sau de la o rană şi de la o distanţă de cca 1 m şi de la o înălţime de 50 cm deasupra podelei. Sîngele fusese împrăştiat orizontal pe peretele lăzii. Petele de pe papuci şi carton care se aflau la o distanţă de 1 m şi 70 cm distanţă de lada de cărbuni căzuseră de la o înălţime între 1 m şi 1,5 m. Tiparul de împrăştiere a sîngelui sugera o luptă sau „ucidere în mişcare violentă care se terminase pe podea lîngă bucata aceea de scîndură care fusese îmbibată cu sînge". În ultima fază, sîngele trebuie să fi stropit şi brichetele.

Freund şi Lautenbach petrecură două săptămîni, marcînd toate petele pe model. Sîngele care fusese determinat cu grupa A a fost marcat cu roşu, celelalte pete despre care se cunoştea că este doar sînge uman era marcat în oranj. Culoarea roşie reprezenta pe model marea majoritate. Ei reuşiră astfel să demonstreze că în coridor fusese sever rănită o persoană a cărui sînge avea grupa A.

Pe 15 iunie Freund ceru procurorului un ordin de arest pentru Lindorfer. El a trebuit să arate modelul şi să facă o adevărată pledoarie pentru ca să-i fie dat acel ordin de arest abia în 19 iunie. Pe 22 iunie, puţin după ora nouă Lindorfer a fost arestat şi luat în maşina poliţiei trecînd printr-un cordon de vecini indignaţi. În timp ce urca în maşină, se jură că este nevinovat. După aceea nu a mai scos un cuvînt. În închisoare el îşi lua prînzul cu mare poftă după care îşi făcea o îndelungată siestă, dormind pînă aproape seara. Cînd află despre acest comportament, Freund fu pentru prima dată asaltat de dubii. Se putea comporta un om vinovat în felul acesta? se întreba el. Ce era dincolo de faţa lipsită de expresie a

lui Lindorfer ? Era într-adevăr nevinovat, sau prost, sau lipsit de emotivitate, sau nu voia să se exteriorizeze.

Freund își începu primul interogatoriu în după-amiaza zilei de 22 iunie, pe care o continuă fără întreruperi pînă în 23 iunie. El îi prezentă lui Lindorfer toate rezultatele cercetărilor sale și toate contradicțiile, dar toate se dovediră a fi zadarnice. Lindorfer continuă cu încăpățînare să insiste că Lina plecase de acasă cu un străin. În seara de 23 iunie procurorul, resemnat în parte și în parte cu sentimentul de a fi avut dreptate declară : „dacă Lindorfer nu mărturisește, mîine îi dăm drumul". Totuși, Freund nu renunță. El își ținuse ascunsă ceea ce considera a fi ultima dar și cea mai puternică carte a sa : modelul coridorului mînjit de sînge. Experiența îi dictase să aștepte momentul în care apărea o cît de mică fisură în armura vinovatului, fisură prin care să erupă tensiunile interne, sentimentele de vinovăție sau frică. El știa cît de brusc se puteau întîmpla aceste lucruri la oamenii simpli. În consecință, își începu interogatoriul răbdător, tenace, folosind fiecare contradicție din răspunsurile lui Lindorfer, adresîndu-i obsedant aceeași întrebare : „Ce s-a întîmplat cu sora sa ? Ea nu s-a urcat în nici o mașină. Ea n-a părăsit niciodată casa".

Puțin după ora 11 și un sfert, în dimineața aceea, Lindorfer spunea încă : „Este adevărul-adevărat că Lina s-a urcat în mașină. Nu mă îndoiesc că ea se va arăta curînd". Dar, după o clipă adăugă în șoaptă o propoziție curioasă : „va ieși la lumină, așa cum ies toate". Freund își ciuli urechile. După cîteva secunde, Lindorfer se aplecă și izbucni în suspine. Cu grijă, Freund puse pe masă modelul coridorului, astfel încît Lindorfer să se găsească confruntat cu scena crimei imediat ce ar fi ridicat capul. Cînd Lindorfer își ridică ochii, el privi modelul cu oroare. Suspinele sale deveniră violente și în acea clipă ceda. La început greoi, dar în cele din urmă adevărul se revărsă ca un torent : „N-am vrut să-i fac nici un rău", începu el. Frazele revelatoare urmară una după alta, întrerupte din cînd în cînd de suspine, ceea ce le dădea un aer oarecum

confuz. Puțin cîte puțin apăru tabloul adevărului. Era clar că și acest tip simplu, cu mintea lentă, suferea de torturile conștiinței. „N-am vrut să o... nimeni nu știe, nimeni nu mai știe acest lucru, vă jur. Nimeni de acasă nu știe... ea nu este nici în pădure, nici în casă, nicăieri pe proprietatea mea... dar, așa e... modelul este corect... ea a căzut drept pe brichete...".

Așa a început mărturisirea : o poveste atît de înspăimîntătoare încît Lindorfer nu putea produce decît fragmente din ea pe care le încîlcea cu minciuni sau le înflorea, întrucît se temea el însuși să audă teribilele orori de pe propriile sale buze.

După mărturisirea inițială a lui Lindorfer, întîmplările din 10 mai 1962 fuseseră următoarele : la amiază, cînd fiii săi și ginerele erau în drum spre casă, iar nevasta și fiica sa săpau în curte, Fridrich Lindorfer a urcat scările și i-a cerut surorii sale să meargă și ea să lucreze în grădină. Acolo avea și ea cîteva straturi de legume. Și el, voia ca ea să și le lucreze singură. O strigă din hol, bătu și apoi intră în bucătărie. Lina stătea la masă și călca niște rufe. Îi spuse că nu avea timp de grădinărit. Refuzul ei stîrni brusc ura mocnită a fratelui ei. Nu avea timp pentru grădină, dar avea timp destul să scrie scrisori anonime, se zburli el. Făcea aluzii la scrisorile anonime în care o femeie din vecini era acuzată de adulter. Toți sătenii fuseseră de părere că Lina era autoarea acelor scrisori.

Lina îl făcu ticălos. El păși spre ea și o lovi peste față. Ea ridică fierul de călcat fierbinte și îl urmări în timp ce el se retrăgea în hol. Aici reuși să-i ia fierul din mînă și-l ridică pentru a o lovi. Lina se retrase în ușa deschisă în micul coridor, continuînd să-l facă în toate felurile. El aruncă fierul spre ea și o lovi într-o parte a capului. Femeia căzu pe podea, întinzîndu-se moartă lîngă brichete cînd Lindorfer, trezit din furia sa își dădu seama ce se întîmplase. Alergă jos și încuie ușa din față. Apoi urcă din nou la etaj, își înfășură sora moartă într-o haină veche atîrnată de un cui din perete, după care o tîrî pe scări pînă în grajd. Aici o ascunse într-o căpiță

de fîn amestecat cu bălegar, lîngă coteţul de porci. Îşi spălă sîngele de pe pantofi, mîini şi şorţul de piele cu apă rece. Apoi spălă podeaua. Luă brichetele de cărbune pe care le văzu stropite cu sînge şi le puse pe foc. Cînd nevasta şi fiica sa se întoarseră acasă ce era mai greu fusese făcut şi totul era curăţat sau ascuns atît de bine, încît nimeni nu observă nimic. Aşteptă pînă a doua zi şi folosi orele de seară pentru a o căra cu maşina la cîteva sute de metri unde îngropă cadavrul.

Lautenbach, care a fost informat imediat despre mărturia lui Lindorfer, declară că unele detalii nu erau adevărate. După tiparele petelor de sînge Lina Lindorfer nu a putut fi ucisă în maniera descrisă.

În coridor avusese loc o luptă şi ea primise probabil mai multe lovituri cu arma crimei. Experienţa demonstră că o rană iniţială cauza foarte rar împrăştierea de sînge, pînă în momentul în care nu era deschisă o arteră. Numai cîteva lovituri pe o rană deja deschisă ar fi putut produce împrăştierea stropilor de sînge pe care Lautenbach le găsise pe lada de cărbuni.

Din nou, pe masă stătea modelul coridorului în timp ce Freund reluă interogatoriul lui Lindorfer pentru a extrage întregul adevăr. Timp de două zile omul rezistă. Apoi cedă : „Bine, inspectore, deoarece se vede că tot ştii întregul adevăr nu pot decît să-l admit." Prima sa relatare fu oarecum simplificată. După ce o lovise pe Lina peste faţă, fusese dat afară din cameră. Ea încuie uşa după el. Plin de furie împinsese de uşă şi izbutise să rupă zăvorul. Numai atunci luase sora sa fierul de călcat pentru a se apăra. El se retrăsese în hol. Dar acolo o trăsese şi pe Lina. A urmat o luptă. El a forţat-o să intre în coridorul strîmt, acolo i-a luat fierul cu care a lovit-o în cap. Ea a căzut între lada de cărbuni şi scări, dar numai în genunchi, prinzîndu-se de el pînă cînd el a lovit-o din nou în cap. Apoi ea a căzut şi s-a întins, cu capul în apropierea brichetelor. Acolo a sîngerat puternic. El i-a înfăşurat capul într-o jachetă pentru a nu lăsa să curgă sîngele şi a tras-o spre stînga, astfel încît să nu poată fi văzută cînd se deschidea uşa. În felul acesta cursese sîn-

gele pe ladă, papuci şi bucata de carton. În felul acesta termină Lindorfer. Restul era aşa cum spusese el.

După o zi, poliţia săpă în locul indicat de Lindorfer şi nu găsiră nici o urmă din cadavrul Linei. El admise că nu îngropase cadavrul ci îl ciopîrţise în grajd, folosind un topor, în timp ce familia sa nu era acasă. La început spuse că arsese cadavrul bucată cu bucată în soba din atelierul său. Lautenbach examină colţul grajdului unde Lindorfer spusese că efectuase oribila mutilare. Acolo a găsit pete de sînge. În spatele sobei a descoperit mici bucăţi de os care, măcinate şi testate cu procedeul Ouchterlony, se dovediră a fi de origine umană. Dar el susţinu că lui Lindorfer i-ar fi fost imposibil să ardă corpul la focul mic al sobei. Confruntat cu această părere, Lindorfer spuse şi restul incredibilei sale poveşti. Aşa era. Îi fusese imposibil să ardă cadavrul, deşi încercase s-o facă. El fiersese cadavrul într-un cazan mare în care-şi încălzea apa cu care curăţa butoaiele de cidru ale vecinilor săi. Apoi luase carnea de pe oase şi pe aceasta o arsese bucată cu bucată. Ceea ce mai rămăsese pusese în pungi de hîrtie şi le dusese într-o pădure din apropiere. „Trebuie să ai nervi de oţel, spuse el... Trebuie să ai într-adevăr sînge rece". Mai tîrziu adăugă : „nici nu vă puteţi închipui de ce este capabil un om, ce poţi fi determinat să faci... Deşi apoi m-am dus la culcare ca în fiecare zi". Aruncase apa folosită la fierberea cadavrului la canal, iar o parte pe straturile din grădină. Cînd poliţia venise pentru prima dată acasă la el bucăţi de grăsime încă mai atîrnau de unele frunze, dar nimeni nu observase acest lucru. În sfîrşit, luase puţină cenuşă din oasele surorii sale şi dusese la cimitir unde o îngropă în mormîntul mamei sale. „Simţeam că e de datoria mea să fac acest lucru, spuse el."

Mai tîrziu se dusese în camera Linei şi îi luase cartea de identitate, deoarece aceasta ar fi putut trăda faptul că nu plecase de acasă. Tot atunci luase şi cîţiva bani. Dar cel mai mult timp i-l luase curăţirea zi de zi a coridorului,

scărilor, grajdului și atelierului, frecînd totul cu apă și săpun și cu o perie aspră. Vărsa apa însîngerată la canal astfel încît să nu existe urme pe țevi. A spălat și pereții grajdului și atelierului de mai multe ori și a folosit resturile însîngerate ca îngrășămînt, apoi își pusese nevasta să vopsească scările și să zugrăvească peretele holului din față. În sfîrșit, nu mai văzu nici o urmă de sînge. Era ferm convins că nimeni nu va mai putea găsi vreo probă împotriva lui. Spălase și periase chiar locurile în care nu vedea sînge dar considera că ar fi trebuit să fie. „Eram sigur că nu va mai fi găsit nimic niciodată", spuse el pe jumătate cu îngîmfare și pe jumătate resemnat. „Nu m-a impresionat deloc cînd poliția a căutat prin casă și a scos scîndura din dușumea. Nu m-am temut nici cînd ai venit dumneata inspectore Freund. M-am gîndit : „Nu cred nici ei înșiși. Nu am crezut că poliția știe ceva pînă cînd nu am văzut modelul. Pentru că eu spălasem totul acolo de cîteva ori. Îmi aduc aminte că nu mai vedeam nici o urmă de sînge și tot mai frecam...". Mărturisirile au durat pînă la începutul lui iulie. Era vara tîrziu cînd Lautenbach, împreună cu cîțiva detectivi, merseră la locul din pădurea unde Lindorfer ascunsese ultimele vestigii ale crimei. Lautenbach găsi numeroase bucăți de oase umane care confirmară mărturisirea. Găsi de asemenea și cîteva particule de os arse îngropate la suprafață deasupra mormîntului mamei lui Lindorfer. Totuși, arma crimei — fierul de călcat — nu a fost găsit niciodată. Dar aceasta nu mai era necesar pentru a completa tabloul crimei și a-l corobora cu mărturisirile pe care Lindorfer le-a terminat cu următoarele cuvinte : „Acum mă pot duce la spovedanie cu cugetul curat". Cîteva luni mai tîrziu, cînd Lindorfer stătea în boxa acuzaților la curtea din Ansbach acuzat de crimă bestială, numeroși spectatori îl priviră cu repulsie și oroare. Probabil că erau puțini cei care știau care fuseseră forțele elementare care existaseră sub suprafața vieții și care-l duseseră pe Lindorfer, din avariție și datorită condițiilor de înghesuială din casa sa, la un act care-l forțaseră inexorabil să facă

orori din ce în ce mai mari. Condamnat la 8 ani de închisoare, el nu a arătat nici un semn de remuşcare. Se părea că simţea că îşi salvase conştiinţa prin mărturisire.

În timp ce Lindorfer era scos din sala procesului era clar că latura ştiinţifică a acestui caz rămînea una dintre realizările remarcabile ale serologiei legale. Mai presus de orice, aceasta a indicat ce se poate face cînd poliţiştii şi oamenii de ştiinţă îşi unesc forţele pentru demascarea unei crime.